

АВТО ЗАМЫН ЗУРАГ ТӨСЛИЙН ЗӨВЛӨХ “ДАВАА ЗАМ” ХХК

Зургийн шифр 03/21

**СҮХБААТАР ДҮҮРЭГ, 9, 11-Р ХОРОО, АЛТАЙН
ГУДАМЖНААС ГАЛДАН БОШИГТЫН ГУДАМЖ ХҮРТЭЛХ,
7-Р ХОРООЛЛЫН ШИНЭ ГОЛ ГУДАМЖ ЗАМ.
АВТО ЗАМЫН БАРИЛГЫН АЖЛЫН ТЕХНИКИЙН
ШААРДЛАГА**

Улаанбаатар хот, 2022 он

ДААТГАЛ, ЭЗЭМШИЛ	47
132 ТАЛБАЙН ЛАБОРАТОРИ, ИНЖЕНЕРИЙН АЖЛЫН БАЙР, ОРОН СУУЦНЫ ТАВИЛГА, ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙН ЗАСВАР АРЧЛАЛТ	47
133 МАШИНААР ХАНГАХ	46
134 АЖЛЫГ ГЭРЭЭНИЙ НӨХЦӨЛ БОЛОН ТЕХНИКИЙН ШААРДЛАГАТАЙ НИЙЦҮҮЛЭХ, ТҮҮНИЙГ ЗӨВШӨӨРӨХ	49
135 АЖЛЫГ ХЭМЖИХ	50
136 ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ЗУРАГ	50
137 ОБЪЕКТЫН ПАСПОРТ	50
138 ОБЪЕКТЫГ ХҮЛЭЭЛГЭН ӨГӨХ, ГЭРЧИЛГЭЭ ОЛГОХ	50
139 КОМПҮҮДИЙГ БУУЛГАХ	52
140 ЗӨВЛӨХИЙН АЖЛЫН ЦАГИЙН ХУВААРЬ	53
141 ТӨЛӨӨНИЙ ИНЖЕНЕР БА ТҮҮНИЙ АЖИЛТНУУДЫГ АЖИЛЛАХ НӨХЦӨЛ БОЛОМЖООР ХАНГАХ	53
142 ГЭРЭЛ ЗУРАГ	53
143 ХЯЛИАЛТЫН ИНЖЕНЕРҮҮДИЙН ИЛҮҮ ЦАГИЙН ТӨЛБӨР	53
144 ХЭМЖИХ НЭГЖ, ТОВЧИЛСОН ҮГС БА НЭР ТОМЪЁО	54
145 ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР	58

- к/ Гүүр барих.
- л/ Битумэн цацлага, түрхлэг, гадаргуун боловсруулалт хийх.
- м/ Геотор дэвсэх.
- н/ Дохионы шон,
- о/ Тэмдэг,
- е/ Туузан хашилт суулгах.
- п/ Тэмдэглэгээ хийх
- р/ Давуулах далан барих
- с/ Мэдээлэх шон суулгах
- т/ Төрөл бүрийн хашлага тавих
- у/ Явган хүний зам барих
- ү/ Бороо усны шугам барих
- ф/ Төрөл бүрийн шуудуу татах, бэхлэх
- х/ Түр зам барих, арчлах зэрэг бөгөөд гэхдээ эдгээрээр хязгаарлагдахгүй.

103 АЖЛЫН ТАЛБАЙД ХАМРАГДАХ ГАЗРУУД

Ажлын талбайд доорх зүйлст зориулагдсан газрууд хамрагдана. Үүнд:

- Замын зурвас,
- карьерууд,
- шороон ордууд,
- хаягдал зайлуулах талбай,
- туслах замууд,
- түр замууд,
- Гүйцэтгэгчийн түр байгууламжууд,
- АБЗ, ЦБЗ, хольц бэлтгэх үйлдвэр,
- Бетон эдлэлийн цех,
- Үйлдвэрлэлийн зориулалттай худаг,
- Хадгалах, агуулах газрууд
- Байнгын ба түр лагериуд,
- Талбайн лабораторууд,

шалгуулах хүсэлт, тодруулга, Гэрээний хэрэгжилттэй уялдан гарч буй бусад бичиг баримтуудыг ТИ-т танилцуулна. ТИ шаардлагатай тохиолдолд танилцуулсан зүйлсийг судалж үзэн Гэрээний нөхцлийн холбогдох заалтын дагуу Гүйцэтгэгчид хариуг өгнө. ТИ-ээр батлуулах ба зөвшөөрөл авах шаардлагатай зураг болон бичиг баримтуудыг Гэрээний нөхцлийн холбогдох зүйл, техникийн шаардлагын заалтууд, эсвэл ТИ-тэй харилцан зөвшилцөх шаардлага зэргийг харгалзан, тэдгээрийг судалж үзэх боломжийн хугацааг ТИ-т олгох үүднээс, хариу өгөх өдрөөс 48 цагийн өмнө танилцуулна.

Танилцуулсан ажлын зураг ба үйлдвэрлэгчийн гэрчилгээ, гарын авлага, номноос бусад бичиг баримтууд нь А4 хэмжээний, эсвэл ТИ-ийн зааварласан юмуу баталсан хэмжээтэй цаасан дээр үйлдэгдсэн байна. Бүх бичиг баримт монгол хэл дээр байх ба аливаа товчилсон үгийн тайлбарыг оруулсан байна. Бүх тооцоо, техникийн мэдээллүүд Si нэгжээр илэрхийлэгдэнэ.

ТИ-ээс өөрөөр зааварчилсан юмуу зөвшөөрсөнөөс бусад тохиолдолд бүх зурагны гадна хүрээ хүртэлх хэмжээ А3 хэмжээтэй байна. Зургийн тайлбарууд монгол хэл дээр хийгдсэн байна. Бүх хэмжээсүүд нь метр юмуу миллиметрээр, бүх хүндийн жинг Si нэгжээр илэрхийлсэн байна.

Гүйцэтгэгч, зурагны хүрээ, дугаарлалт, нэр зэргийн талаар зөвшөөрөл авах зорилгоор ноорог зургийг ТИ-т танилцуулна. Дараагийн бүх зургуудыг энэхүү зөвшөөрөгдсөн загварын дагуу ТИ-т танилцуулна.

Бүх зургын доод талд гэрээний нэр ба зургийн тухайлсан нэрийг бичсэн байна. Бүх зургуудыг тус тусад нь дугаарлаж, хэрэглэсэн масштаб, танилцуулсан өдөр зэргийг тэмдэглэнэ. Мөн зурганд хийсэн нэмэлт өөрчлөлтүүдийг тэмдэглэж, өдрийг нь тавьсан байна.

Аливаа танилцуулсан зүйлийг ТИ-ээс баталж, зөвшөөрөх нь Гүйцэтгэгчийг Гэрээний дагуу хүлээх үүрэг хариуцлагаас чөлөөлөхгүй.

108 АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Гүйцэтгэгч нь зам барилгын ажлыг гүйцэтгэхийн тулд Гэрээний холбогдох нөхцөлд заасан ажлын төлөвлөгөөг/хөтөлбөр (*MS Project, Сүлжээ, Шугаман болон бусад хэлбэрийн аль нь байхыг ТИ боловсруулсан байгууллага нөхөж оруулна*) графикайн хэлбэрээр Ажил эхлэх мэдэгдэл хүлээн авсанаас хойш 28 хоногийн дотор Инженерт (хяналтын Зөвлөх компанид) танилцуулна. График дээр төслийн зам баригдах газар орны цаг агаарын нөхцлийг харгалзан хийгдэх бүх бэлтгэлийг хангах, ажлын зургийг боловсруулах, машин техник, тоног төхөөрөмж, материал, сэлбэг хэрэгсэлийг бэлтгэн нийлүүлэх, барилгын ажлыг явуулах, тэдгээрийн харилцан хамааралыг цаг хугацааны дараалалтайгаар нарийвчлан үзүүлсэн байна. Мөн туслан гүйцэтгэгч бүрийн хийх ажлын үе шатыг нарийвчлан харуулсан байна. Хэрэв гэрээнд ямар нэгэн шалгалт, туршилт хийхээр тусгайлан заагдсан бол түүний дараалал болон хугацааг төлөвлөгөөнд тусгасан байх шаардлагатай.

Түүнээс гадна төлөвлөгөөг дагалдсан тайлбар бичгийг боловсруулж

шаардлагад нийцэх хэмжээнд төлөвлөгөөгөө дахин шинэчлэн засварлаж танилцуулна.

Гүйцэтгэгч, ажлыг төлөвлөгөөний дагуу гүйцэтгэж, тогтоосон хугацаанд нь дуусгахаар гэрээнд заасны дагуу ажлын төлөвлөгөөгөө боловсруулахдаа бүх шаардлагатай хүчин зүйлс, бусад нөхцөл байдлын талаар сайтар судалж, тодорхой мэдлэг, мэдээллийг олж авсан байх ёстой.

Гүйцэтгэгчээс ТИ-т танилцуулах мэдээлэл нь барихаар төлөвлөж буй түр ажлын байрууд болон бусад түр барилга байгууламжуудын ерөнхий зохион байгуулалтыг харуулсан зураг, нийт ажлыг гүйцэтгэхэд ашиглахаар төлөвлөж буй гүйцэтгэгчийн тоног төхөөрөмж, түр ажил ба бусад бүх нэмэлт шаардлагатай зүйлсийн талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг агуулсан байна.

Гүйцэтгэгч, ТИ-ийн өгсөн зааврыг хүлээн авмагц ажлын төлөвлөгөөгөө даруй шинэчилж (ТИ-ийн шаардлага хангасан хэмжээнд) гэрээний холбогдох заалтад дурдсан хугацааны дотор танилцуулна.

Гүйцэтгэгч, ТИ-ийн зөвшөөрсөн төлөвлөгөөний дагуу ажлыг хийж гүйцэтгэх ба түүнээс бичгээр зөвшөөрөл авахаас нааш тэрхүү төлөвлөгөөнөөс гажиж болохгүй.

109 АЖЛЫН АРГАЧЛАЛ

Гүйцэтгэгч, ажил эхлэх мэдэгдэл хүлээн авсанаас хойш 28 хоногийн дотор төлөвлөж буй зохион байгуулалтын арга хэмжээ ба ажлыг хийж гүйцэтгэх аргачлалаа ТИ-т танилцуулна. Аргачлал нь дараахи зүйлсийг хамарсан байх ба гэхдээ эдгээрээр хязгаарлагдахгүй. Үүнд:

- Инженерийн ажлын байр болон орон сууц, талбайн лабораторыг байгуулж бэлэн болгох,
- Инженерийн авто машины хангалт, засвар үйлчилгээ,
- Түр байгууламжуудын зохион байгуулалт,
- Гүйцэтгэгчийн тоног төхөөрөмж, төлөвлөж буй үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний хэмжээ,
- Гүйцэтгэгчийн түр лагерь ба материал нөөцлөх газрууд
- Карьер ашиглалт, чулуу бутлалт, бүтээгдэхүүний хадгалалт хамгаалалт,
- Бусад чулуун материалын бэлтгэл,
- Шороон ордын ашиглалт, тэдгээрт хүрэх замууд,
- Анхан шатны хэмжилт, тэдгээрийн үр дүнгийн баталгаажуулалт,
- Ажлын зураг боловсруулах, батлуулах,
- Зам барилгын үе шатны ажлуудыг гүйцэтгэх,

төхөөрөмж, багаж хэрэгслүүд гэх мэт нийт түр ажилтай холбоотой зүйлсийн хариуцлагыг Гүйцэтгэгч хүлээнэ. Гүйцэтгэгчийн болон түүний туслан гүйцэтгэгчийн түр барилгын ажилтай холбоотой гаргасан саналыг ТИ-ээс зөвшөөрсөн аливаа зөвшөөрөл нь Гүйцэтгэгчийг гэрээний дагуу хүлээх үүрэг хариуцлагаас чөлөөлөхгүй.

111 ЧАНАРЫН ХЯНАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Гүйцэтгэгч нь бүх ажлын чанарын хариуцлагыг дангаараа хүлээнэ. Мөн туслан гүйцэтгэгчдийнхээ энэ талын хариуцлагыг давхар хүлээнэ.

Гүйцэтгэгч нь, зам барилгын ажлын чанарын хяналтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээнд бүхэлд нь хяналт тавих, хариуцлага хүлээх чадвартай, дадлага туршлагатай, ТИ-ийн зөвшөөрсөн хүнийг гэрээний дагуу чанарын хяналтын инженерээр ажиллуулахаар томилж, Гүйцэтгэгчийн төслийн удирдагчийн шууд удирдлага, хяналтын доор ажиллуулна. Чанарын хяналтын инженер нь чанарын хяналттай холбоотой бүхүйл ажиллагаануудыг хянах ба зохицуулах эрх бүхий хүн байх ба ажлаа Гүйцэтгэгчийн төслийн удирдагчид шууд тайлагнана. Гүйцэтгэгч нь шинжилгээ хийх ба бусад чанарын хяналтын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх чадвар бүхий техникчдийг авч ажиллуулах бөгөөд хэрвээ ТИ, тэдгээр хүмүүсийн хэн нэг нь энэхүү шаардлагыг хангахгүй байна гэж үзвэл түүнийг шаардлага хангасан дадлага туршлагатай хүнээр солино.

Гүйцэтгэгч ТИ-тэй харилцан зөвлөлдсөний үндсэн дээр, ажлын чанарын хяналтын төлөвлөгөөг бүхэлдээ түүний тавьсан шаардлагыг хангахуйц хэмжээнд боловсруулна. Чанарын хяналтын төлөвлөгөөг баталсан ч гэсэн Гэрээний нөхцлүүдийн бүх заалтууд хүчин төгөлдөр үйлчлэх ба энэхүү техникийн шаардлагын дагуу ажлыг чанартай хийж гүйцэтгэхийг баталгаажуулах үүднээс ТИ шаардлагатай гэж үзвэл, Гүйцэтгэгчийг чанарын хяналтын төлөвлөгөөнд нэмэлт өөрчлөлт хийх талаар шаардах, зааварлах эрхтэй.

Гүйцэтгэгч, ажил эхлэх мэдэгдэл хүлээн авсанаас хойш 28 хоногийн дотор чанарын хяналтын төлөвлөгөөгөө ТИ-т танилцуулан хянуулж батлуулна. Чанарын хяналтын төлөвлөгөөний эцсийн хувилбарыг Гүйцэтгэгч бэлтгэж боловсруулах бөгөөд үүндээ материал, тоног төхөөрөмж, ажиллах хүчний чанарын хяналтанд зориулсан аргачлалуудаа тус тусад нь тайлбарлан хэсэг хэсгээр үзүүлсэн, дагаж мөрдөх гарын авлагыг оруулсан байна. Инженерээс ажил эхлэх мэдэгдэл олгосноос хойш 56 хоногийн дотор Гүйцэтгэгч эцсийн байдлаар боловсруулагдаж батлагдсан 3 хувь төлөвлөгөөг ТИ-т хүргүүлнэ.

Гүйцэтгэгчийн боловсруулсан чанарын хяналтын төлөвлөгөө нь ажлын чанарыг хянах нөөц, арга ажиллагааны хувьд боломжтой байх ба дараахи зүйлүүдийг багтаах боловч зөвхөн тэдгээрээр хязгаарлагдахгүй. Үүнд:

- Дотооддоо бүх ажлын чанарын хяналтыг хийх зохион байгуулалтын бүтэц, бүрэлдэхүүн, арга хэлбэр, аргачлалууд, техник хэрэгсэл, хөрөнгө зардлын тооцоо,

арчлалтыг хийх, ажлын талбайд ажиллаж буй хүмүүсийн эрүүл мэндэд аюул, эрсдэл учруулахааргүй ажлын арга барилыг мөрдөж ажиллах.

(б) Ажилд ашиглагдах бодис, бусад зүйлстэй харьцах, тэдгээрийг хэрэглэх, хадгалах, тээвэрлэх, хаяж зайлуулахтай холбоотойгоор аюулгүй байдлыг хангах, эрүүл мэндэд эрсдэл учруулахгүй байх тохиромжтой зохион байгуулалтыг хийх

(в) шөнийн ээлжинд хийж гүйцэтгэх ажлын аюулгүй байдлыг баталгаажуулах үүднээс хангалттай хэмжээний гэрэлтүүлэг болон цахилгаан тасарсан үед ажиллуулах нөөц/аваарын гэрэлтүүлгийн төхөөрөмжөөр хангана.

(г) Хяналтын инженерүүд, талбайн ажилтан, ажиллагсад болон ямар нэг байдлаар ажилтай холбогдон ажлын талбайд орж ирж буй бусад хүмүүсийн ажлын талбайд ажиллах үеийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг хангахад шаардагдах хамгаалалтын хувцас, аюулгүй ажиллагааны багаж төхөөрөмжөөр хангаж, энэ талаар мэргэшсэн хүнийг ажиллуулан, үүнтэй холбоотой мэдээлэл, зааварчилгааг өгч, сургалт зохион байгуулах, хяналт тавих ажлуудыг Монгол улсад мөрдөгдөж буй хууль тогтоомжийн дагуу хийх.

(д) Эдгээр аюулгүй ажиллагааны багаж хэрэгсэлд дараахи зүйлс багтах ба гэхдээ зөвхөн эдгээрээр хязгаарлахгүй. Үүнд:

- малгай, каск
- зориулалтын бээлий,
- хамгаалалтын гутал,
- хамгаалалтын тусгай хувцас, халаад, нөмрөг гм,
- нүдний хамгаалалтын шил, гагнуурын нүдний шил,
- чихэвч,
- хамгаалалтын тоноглол,
- гэрэл ойлгогчтой хантааз,
- өндөрт ажиллахад зориулагдсан хамгаалалтын хэрэгслүүд,
- усан дээр ажиллахад зориулагдсан хамгаалалтын багаж,
- аврах хэрэгсэл,
- гал унтраах багаж г.м.

(е) Талбайд ажиллаж буй бүх хүмүүс хамгаалалтын малгай, гутлыг заавал өмсөнө.

(ё) Барилгын ажлын талбай дахь бүх байр сууц, ажлын байр, засварын газар, лаборатори, хяналтын байр, агуулах зэрэгт зориулан ариун цэврийн байгууламж, хог хаягдал цуглуулах болон зайлуулах

урьдчилан сэргийлэх талаарх ухуулга сурталчилгаа, сургалтыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран өөрийн ажиллагсад болон тухайн орон нутгийн ард иргэдийн дунд тогтмол зохион байгуулж ажиллана.

Энэ зүйлийн заалтууд нь Гүйцэтгэгчид хамаарахаас гадна, түүний туслан гүйцэтгэгчдэд нэгэн адил хамаарна.

113 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХАМГААЛАЛ

А) Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Гүйцэтгэгч нь зам барилгын ажлыг гүйцэтгэх явцдаа төслийн нийт хугацааны туршид баримталж ажиллах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулж, ажил эхлэх мэдэгдэл хүлээн авсанаас хойш 28 хоногийн дотор ТИ-т танилцуулан хянуулж батлуулна. Энэхүү төлөвлөгөөнд зам баригдаж буй газар нутагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг багасгаж бууруулах, арилгахад чиглэсэн бүх төрлийн арга хэмжээг нарийвчлан тусгаж, улмаар нэгбүрчлэн хэрэгжүүлэх ба тэдгээрт шаардагдах мөнгийг ажлын өртөг зардалдаа тооцоолон тусгасан байх ёстой.

Б) Байгаль орчны чанарын хяналт

Асфальтбетон завод, цементбетон завод, чулуу бутлуур ба буталсан чулуу холих төхөөрөмжүүдийг ажиллуулахдаа байгаль орчны хяналтын талаарх хууль тогтоомжийг чанд мөрдөнө.

Тоосжилт үүсэхээс сэргийлж газар шорооны ажил, түр овоолго, түр зам ба хучилтын үе бүрийг тогтмол усална. Агаарын чанар нь орчин тойрны агаарын чанарын тухай Монгол улсын стандартын шаардлагыг хангах ёстой.

Суурин газраас 150м-ээс ойр зайд явагдаж буй дуу чимээтэй барилгын ажлыг оройны 22.00 цагаас өглөөний 6.00 цагийн хооронд зогсооно. Дуу чимээний төвшинг тогтоосон хязгаарт байлгах үүднээс бүх машин тэрэг, барилгын ажлын техникүүдийг тогтмол хянаж, дуу намсгагчийг хангаж, суурин төхөөрөмжийн операторууд чихэвч зүүсэн эсэхэд онцгойлон анхаарал тавина.

Хүрээлэн буй орчны чанар, барилгын ажилчдын эрүүл мэнд, ажлын талбайн нөхцөл байдал, эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалал зэргийг дараахи байдлаар хянана. Үүнд:

115 ДААТГАЛ

Гүйцэтгэгч нь зам барилгын ажилтай холбогдолтой бүх төрлийн даатгалыг Гэрээний зохих нөхцлүүдийн дагуу хийлгэсэн байна. Даатгалд захиалагчийн холбогдох хүмүүс болон гуравдахь этгээдийг мөн хамруулна.

116 БАРИЛГЫН АЖИЛД ТАВИГДАХ ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГУУД

Гүйцэтгэгч нь зам барилгын ажлын үед дараах ерөнхий шаардлагуудыг хангаж ажиллана. Үүнд:

- (а) Гүйцэтгэгч шөнийн цагаар ажил гүйцэтгэх тохиолдолд хангалттай гэрэлтүүлгээр хангах ба хяналтын хүмүүст ажлын явцыг ажиглах, хянах, материалын шинжилгээ, туршилт хийх нөхцлөөр хангах үүднээс нэмэлт гэрэлтүүлэг суурилуулж өгнө.
- (б) Гүйцэтгэгч, тэсрэх, дэлбэрэх материал, химийн хортой болон радио идэвхит бодисыг тээвэрлэх, хадгалах, ашиглахдаа Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөнө.
- (в) Гүйцэтгэгч, ажлын талбай болон түүний ойр орчмын газар орон, зам харгуй болон бусад зүйлийг бохирдуулахаас урьдчилан сэргийлэх ба ажлыг гүйцэтгэж байх явцад үүсч болзошгүй, хүн, амьтан, байгаль орчинд сөргөөр нөлөөлөх аливаа нөхцлийг багасгах, арилгахад чиглэсэн шаардлагатай бүх арга хэмжээг авна. Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ нь хүндрэлтэй асуудлыг нэгэнт үүссэний дараа багасгах биш, харин гарахаас нь өмнө хянаж урьдчилан сэргийлэхэд чиглэгдсэн байна. Аливаа ажил ба бусад бүх үйл ажиллагааг Монгол улсын холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм, журмын дагуу хийж гүйцэтгэнэ. Зам барилгын ажлыг гүйцэтгэхэд шаардлагатай гэж тодорхойлж зөвшөөрсөнөөс бусад тохиолдолд, аливаа мод, бут, бусад төрлийн ургамлыг огтолж, тайрах, устгах, авч зайлуулахыг хориглоно.

Ажил дууссаны дараа бүх төрлийн ажлын нөхөн сэргээлтийг шаардлага хангасан хэмжээнд, бүрэн хийж гүйцэтгэх ба орон нутгийн холбогдох байгууллагад зохих журмын дагуу албан ёсоор хүлээлгэн өгнө.

Гүйцэтгэгч нь ажиллагсаддаа байгалийн нөөц баялаг, ан амьтдыг хайрлан хамгаалах талаар зааварчилгаа өгсөн байна. Ан хийх болон зөвшөөрөлгүй загасчлах явдлыг хориглох ба Гүйцэтгэгч энэ талаар баталгаа гаргана.

- (г) Гүйцэтгэгч дараахи зүйлүүдтэй холбогдуулж урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авна. Үүнд:
  - (i) Гол горхи, усны урсац, нуур болон бусад адил төстэй эх үүсвэрийг хяналтын байгууллагын зөвшөөрөлтэйгээр гео-нэхмэл эдлэл юмуу өөр бусад аргыг ашиглан лаг шаврын хаалт хийж, үерт автах, эрэг ёроол нь угаагдах, ус бохирдохоос сэргийлэх, тэдгээрийн чанар, харагдах байдалд сөргөөр нөлөөлөхгүй байх, хүн, амьтан, ургамлыг гэмтээх, үхэлд хүргэхгүй байхтай холбогдуулсан арга

намсгагч төхөөрөмжүүдийг ашиглалтын бэлэн байдалд байлгах ба ажлыг гүйцэтгэж байх явцад дуу чимээний нөлөөллийг багасгах бүх шаардлагатай арга хэмжээг авна.

(к) Гүйцэтгэгч нь Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй бүх хууль, эрх зүйн актуудын талаар мэдлэгтэй байх ёстой бөгөөд эдгээр нь доорхи зүйлсээс бүрдэх боловч зөвхөн эдгээрээр хязгаарлагдахгүй. Үүнд:

- хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагаа
- эрүүл ахуй, ариун цэвэр,
- байгаль орчны хамгаалал, нөхөн сэргээлт
- ажил олголт, цалин хөлс, нийгмийн хамгаалал
- даатгал,
- татвар, хураамж, төлбөр,
- сургалт,
- авто замын барилга, засвар, арчлалт,
- түр ба байнгын барилга байгууламж,
- ариун цэврийн байгууламж ба усан хангамж г.м.

(л) Ажлын талбай ба түр лагерьт Гүйцэтгэгчийн барьсан бүх барилгууд, тэдгээрийн орчны болон талбайн ерөнхий байдал нь Монгол улсад мөрдөгдөж буй хууль тогтоомжууд болон ариун цэвэр, эрүүл ахуйн холбогдолтой тухайн орон нутгийн бүх дүрэм журмын шаардлагыг хангах ба гэхдээ зөвхөн тэдгээрээр хязгаарлагдахгүй.

(м) Хүмүүсийн амьдрах бүх байр сууцнууд нь бат бөх, цаг агаарын ямар ч нөхцөлд тэсвэртэй байгууламжууд байх ба шаардлагатай зүйлсээр тоноглон засвар арчлалтыг тогтмол хийж ашиглах цэвэрхэн нөхцлийг бүрдүүлсэн байна. Оршин суугчдын ая тухтай, аюулгүй байдлыг хангах үүднээс хангалттай халаалт, гэрэлтүүлэг, агааржуулагч, дулаалгатай байна.

(н) Барилгын түр лагерь нь ойролцоох суурин газраас дор хаяж 200-аас 500 м-т байрлана. Ажиллагчдын амьдрах байр сууц, бусад байгууламжуудыг стандартын дагуу, шаардлага хангах хэмжээнд барьж байгуулан, арчилна.

(о) Түр лагерь байгуулах газрууд нь үерт автах ааргүй байх ёстой бөгөөд намаг болон бусад гадаргын ус хуримтлагддаг газруудаас наад зах нь 100м хол зайд байрлана.

(ө) Хэрэв гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол, ажилд хэрэглэх байгалийн гаралтай материалын эх үүсвэрүүдийг судалж тогтоох, тэдгээрийн талбай, нөөц, байршлыг тодорхойлох, ашиглалтын зөвшөөрөл, лиценз

Хэрэв гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол гол горхи, булаг шанд, халиа тошин, хур тунадас болон бусад эх үүсвэрээс үүссэн ус, цас, мөсийг хэрхэх асуудлыг Гүйцэтгэгч хариуцна. Ус гаргах ба усны чигийг өөрчлөхдөө бусад ажил ба байгууламжуудыг үерт автуулж эвдлэх, элэгдэлд оруулах, ус бохирдохоос зайлсхийнэ.

Гүйцэтгэгч нь ажлыг бүхэлд нь үер автуулах, цас, мөс, элсэнд дарагдахаас хамгаалж, энэ зорилгоор далан, усны хаалт, насосны төхөөрөмж, тулгуур, тулаас, ус зайлуулах түр байгууламж, шингээх худаг гм-ийг барьж, цас цэвэрлэгч зэргээр хангана.

Байнгын ажлыг эхлэхийн өмнө Гүйцэтгэгч, газрын гадаргууг ус, цас, мөснөөс зохистойгоор хамгаалахад шаардагдах ус зайлуулах байгууламж, шуудуу барих, нүх ухах ажлууд болон бусад арга хэмжээг өөрийн зардлаар хийж гүйцэтгэнэ. Барилгын ажлын үед Гүйцэтгэгч, элэгдэл, суулт үүссэнээс шалтгаалж ямар нэг эвдрэл үүсэх, элс шуурч урьд хийсэн ажлыг дарж булахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг өөрийн зардлаар авч хэрэгжүүлнэ. Энэхүү урьдчилсан сэргийлэх арга хэмжээнд шуудууны налуу дээрх түр тавцан, угаагдалтыг шалгах, чулуун асгаас хийх болон барьж буй замаас тодорхой зайнд, салхины зонхилох чиглэлд шороон далан хийх, түр хайс барих зэрэг ажлууд байж болох ба гэхдээ зөвхөн эдгээрээр хязгаарлахгүй. Гол горхи, ус юмуу бусад ус зайлуулах байгууламжийн ажилд саад болохооргүй газарт хаягдал болон нөөц материалыг буулгана. Гүйцэтгэгч эдгээр урьдчилан сэргийлэх шаардлагатай арга хэмжээг аваагүйгээс шалтгаалан ажил болон ойролцоох байгууламж, өмч хөрөнгө эвдэрч сүйдсэн тохиолдолд тэрээр өөрийн зардлаар хохирлыг барагдуулна.

Ус хуримтлагдаж гадаргуу дээр тогтоол үүсэх, гадаргын урсац үүсгэхгүйн тулд өдөр бүр ажил дуусгасны дараа хийгдэж дууссан үе бүрийн гадаргууг тэгшилнэ. Барилгын ажлын үед юмуу түүнийг дууссаны дараа баталгаат засварын хугацааг дуустал ажлын аль нэг хэсэгт ус хуримлагдсанаас хөрсөнд нэвчиж, угаагдал үүсгэсэн тохиолдолд, үүнд өртсөн аливаа материал юмуу ажлыг өөрийн зардлаар зайлуулж, шинээр дэвсэх буюу дахин хийнэ.

Замын зарим хэсэгт цас, элснээс хамгаалах зорилгоор мод тарьж зурвас байгуулах замаар шийдвэрлэж болно. Мөн цас, элснээс хамгаалах даланг ажлын зурагт үзүүлсэний дагуу барина. Хамгаалах даланд хэрэглэгдэх материал, далан барих аргачлал зэргийг ТИ-т танилцуулж зөвшөөрүүлсэн байна.

Энэхүү зүйлийн заалтын дагуу Гүйцэтгэгчийн хийхээр төлөвлөсөн аливаа түр барилгын ажлууд нь техникийн шаардлагын зүйл 110-ын шаардлагуудыг хангасан байна.

б) Хамгаалалтын хашаа

Гүйцэтгэгч нь (Огцом буюу эгц бөгөөд өндөр хана бүхий карьер болон шороон ордын нүх гм) газрыг тойруулан ТИ-ийн зааварчилсаны дагуу хашаа барина.

Гүйцэтгэгчийн тэсэлгээний ажил хариуцсан хяналтын инженер болон тэсэлгээчин нь Монгол улсын эрх бүхий байгууллагаас олгосон эрхийн бичиг буюу лицензтэй байх ба тэрхүү лицензийг ТИ-т танилцуулж баталгаажуулна.

Гүйцэтгэгч нь холбогдох хууль тогтоомжийн шаардлагыг хангахуйц баригдсан, тохиромжтой газарт байрлах агуулахад тэсрэх бодисыг хадгална. Тухайн газарт "Тэсрэх аюултай" гэж тод хараар бичсэн тэмдэг, самбарыг бэлтгэж байрлуулна.

Гүйцэтгэгч нь тэсрэх бодистой хэрхэн харьцах, хэрэглэх тухай мөрдөгдөж буй хууль журам, тэсэлгээ хийх үеийн аюулгүй ажиллагааны аргачлал, хөдөлмөр хамгааллын дүрэм зааврыг хэрхэн дагаж мөрдөх талаар талбайд ажиллах бүх хүмүүст танилцуулж, гарын үсэг зуруулсан байна.

Гүйцэтгэгч нь, шаардлагатай төвшингөөс илүү ухагдах, мөн тэсэлгээ хийж буй газрын орчинд ан цав үүсэх, нурах зэргээс сэргийлж, тэсэлгээ хийх нүхний тоо, байршил, чиглэл, гүн, хоорондын зай, нэг нүхэнд хэрэглэх тэсрэх бодисын хэмжээ, төрөл болон тэсэлгээ хоорондын тасалдлын тоо, давтамж зэргийг нарийвчлан тооцоолж сонгон тэсэлгээний ажлын паспортыг боловсруулж мэргэжлийн байгууллага, албан тушаалтнаар хянуулж батлуулсан байна. Тэсэлгээ хийж, сул материалыг зайлуулсаны дараа гадаргууг тэгш үлдээх үүднээс сүүлийн нүхнүүдийг ухалт хийх эцсийн төвшингөөс шаардагдах хэмжээгээр дутуу ухна.

Чухал ач холбогдол бүхий байгууламжийг хамгаалах үүднээс тэсэлгээ хийхийг хориглосон газарт юмуу авто зам, төмөр зам, өндөр хүчдэлийн болон холбооны шугам зэргээс 400м-ээс дотогш зайнд тэсэлгээ хийх болвол Гүйцэтгэгч нь дараах арга хэмжээг авна. Үүнд:

- (а) Холбогдох байгууллагад тэдний эзэмшлийн газрын хүрээнд тэсэлгээ хийх гэж байгаа тухайгаа мэдэгдэж, тухайн байгууллагын төлөөлөгчийг байлцуулах зэргээр тэдгээрийн зүгээс тавьж буй шаардлагыг хангаж чадна гэдгээ баталгаажуулна,
- (б) ТИ ба холбогдох байгууллагын зөвшөөрөлтэйгээр, тэсэлгээнээс шидэгдэх шороо чулуунаас болж тэдгээр байгууламжид гэмтэл үүсгэхээс сэргийлэх үүднээс тэсэлгээ хийх газрыг бүтээх буюу ондоо зөвшөөрөгдсөн аргаар хамгаалах,
- (в) Тасалдалттай тэсэлгээ хийх байдлаар, эсвэл тэсэлгээнд хэрэглэх цэнэгийн хэмжээг хязгаарлах замаар аливаа байшин, барилга, байгууламжууд руу цацагдах чулуу шорооны шидэгдэлтийн хурдыг аль болох бага байлгахар хянаж, зохицуулна,
- (г) Тохиромжтой доргилт хэмжигчийг талбайд байлгах ба ТИ-ийн хүсэлтээр багажийг ашиглан хэрэглэхээр төлөвлөж буй цэнэг нь энэхүү техникийн шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг туршиж үзүүлнэ.

Гүйцэтгэгчээс дээрх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн хэдий ч тэсэлгээний улмаас учирсан аливаа хохирлын хувьд түүний хүлээх үүрэг, хариуцлага хэвээр байна.

болон холбогдох деталиудыг нарийвчлан тогтоох үүрэгтэй бөгөөд гэхдээ зөвхөн тэдгээрээр хязгаарлагдахгүй. Үүнд:

- бохирын шугам,
- гадаргын ус зайлуулах байгууламж,
- цахилгаан, холбоо, гэрэлтүүлгийн кабель шугам, шилэн кабель,
- өндөр хүчдэлийн шугамын шон, кабелийн суваг хоолой,
- ус дамжуулах шугам,
- дулаан дамжуулах шугам.

Тэдгээр инженерийн байгууламжууд, шугам сүлжээг булж далдалсан байвал, Гүйцэтгэгч эзэмшигч байгууллагуудаас нь тэдгээрийн байршил, булсан гүн зэргийн талаархи мэдээллийг авна. Гүйцэтгэгч нь тохиромжтой багажыг ашиглах, гараар туршилтын нүх болон шуудуу ухах зэрэг аргаар хайгуул хийнэ. Ил гарсан инженерийн байгууламж, шугам сүлжээг хэрхэх асуудлыг ТИ ба холбогдох байгууллагуудтай зөвлөлдөж, шийдвэрлэнэ.

Эрсдэлтэй байж болох инженерийн байгууламжуудыг бүрэн ил гаргах ба эдгээр ухмалыг сайтар манаж өгнө. Орчин тойронд нь барилгын ажил эхлэхээс өмнө ил гарсан шугам сүлжээг газар дээр нь сайтар хамгаална.

Барилгын ажил дууссаны дараа шугам, хоолой, утасны доорхи суурийн хэсэгт дүүргэлт хийх, нягтруулах, усны тоолуур, урсгал тохируулагч хайрцаг, худагны таг болон бусад адил төстэй зүйлсийг хийхэд онцгой анхаарна. Ухмал, буцаан дүүргэлт, дахин суурилуулах (шаардлагатай үед) зэрэг ажлыг зохих дүрэм, журмын дагуу, эзэмшигч байгууллагуудын зааварчлага, хяналтын дор хийж гүйцэтгэнэ. Ажлын шаардлагаар хийсэн ухалтаас шалтгаалан замын гадаргуугийн эцсийн төвшинг өөрчлөх болвол, тэдгээр хаалтын таг, худаг, үзлэгийн худагны тагуудын төвшин ба амсарыг ТИ-ийн тавьсан шаардлагад нийцүүлэн тохирох байдлаар өөрчилнө.

Гүйцэтгэгч, зурагт үзүүлээгүй хэдий ч талбайгаас илрүүлсэн инженерийн байгууламж, шугам сүлжээний талаар ТИ-т яаралтай мэдэгдэнэ. ТИ-ийн үзсэнээр, Гүйцэтгэгчийн үйл ажиллагаанаас үүдэн инженерийн байгууламжид хохирол учирч магадгүй байвал, ТИ-ийн зүгээс өгсөн зааварчлаганы дагуу урьдчилан сэргийлэх аливаа арга хэмжээг Гүйцэтгэгч авна.

Өндөр хүчдэлийн цахилгаан нь кран болон бусад овор ихтэй техник хэрэгслийн эд ангиар дамжин газар луу, богино холбоо үүсгэх, аюултай тул Гүйцэтгэгч нь цахилгаан дамжуулах өндөр хүчдэлийн шугамын ойролцоо ажиллаж буй бүх хүмүүст аюулгүй зайг баримтлан ажиллах ёстойг таниулж зааварчлага өгсөн, болзошгүй осол аваараас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авсан байна.

байна. Хүснэгт 1-1-д өндөр хүчдэл дамжуулах шугамын утаснаас бүх

усалж ургуулна.

Тарих модны төрлүүдийг ТИ сонгож зааварлах ба Гүйцэтгэгчийн санал болгосон тарих аргачлалыг хянаж батална. Тарьсан модыг гэрээнд заасан хугацааны туршид арчлах, хамгаалах ажлыг хийнэ.

123 БУСАД ГҮЙЦЭТГЭГЧ

Төслийн ажилтай холбоотойгоор ажлын талбайд болон түүний ойролцоо Захиалагчийн ажиллуулж байгаа бусад Гүйцэтгэгчид болон Захиалагчийн хүмүүс ажиллаж байгаа талаар Гүйцэтгэгчид мэдэгдэнэ.

Захиалагчийн ба гуравдагч этгээдийн өмч мөн эсэхээс үл хамааран, нөгөө талаас Инженерийн зүгээс уг ажлыг Гүйцэтгэгчид хариуцуулсан, эсэхээс үл хамааран Гүйцэтгэгч нь аливаа ажилд ямар нэг байдлаар хөндлөнгөөс оролцох ёсгүй. Гүйцэтгэгч нь бусдын хийсэн ажил, ханган нийлүүлсэн болон талбайд барьж суурилуулсан зүйлсийг хүндэтгэж үзэх бөгөөд Гүйцэтгэгчийн өөрийн буюу түүний ажиллагсадын, эсвэл туслан гүйцэтгэгчидийнх нь буруугаас тэдгээр зүйлс алдагдсан, эвдэрсэн тохиолдолд хариуцлагыг хүлээнэ.

124 ОРОН НУТГИЙН ЗАСАГ ЗАХИРГААТАЙ ХАМТРАН АЖИЛЛАХ

Хөдөлгөөний хяналт болон замын ажлыг гүйцэтгэхтэй холбогдсон бусад асуудлуудын талаар орон нутгийн засаг захиргаа, төмөр зам, цагдаагийн болон холбогдох бусад албаны хүмүүстэй харилцан зөвшилцөж ажиллах ба тэдгээр хүмүүст дээр дурдсан чиглэлээр ажил үүргээ биелүүлэхэд нь шаардагдах бүх талын туслалцаа, нөхцөл боломжоор хангана.

125 ГАЗАР АВАХ, ТАТВАР ХУРААМЖ ТӨЛӨХ

Тухайн замын зураг төсөл ба инженерийн нарийвчилсан тайланд дурдсан байнгын ажил явагдах газрыг Гүйцэтгэгчид төлбөртэй буюу төлбөргүй олгох асуудлыг Захиалагч шийднэ. Энэ газар нь барилгын ажилд ашиглагдах машин механизм, тоног төхөөрөмжүүд ажиллахад шаардагдах боломжийн хэмжээний зайг тооцож оруулсан барилгын ажил явагдах бодит талбайгаар хязгаарлагдана. Энэхүү ТШ-ын зүйл 502-т заасан шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах талбай, карьер, тэдгээрт хүрэх зам, замын зурвасын гаднах түр зам, талбайн лаборатори, Зөвлөхийн ажлын байр, орон сууц, хяналтын байр, Гүйцэтгэгчийн өөрийн үндсэн ба түр лагерь, ажлын байр, агуулах, засварын газар, орон сууц, түр барилга болон бусад зорилгоор ашиглах бүх газрыг авах асуудлуудыг Гүйцэтгэгч хариуцна.

Талбайн лаборатори, Зөвлөхийн ажлын байр, орон сууц, хяналтын хээрийн байр зэргийг барихаар орон нутгаас авах газрын байршил, тэдгээрийн схемийг харуулсан талбайн зураг, төлөвлөгөөг ТИ-т танилцуулж зөвшөөрөл авна.

Захиалагч нь гэрээнд заасан өөрийн үүрэг хариуцлагаа биелүүлэх үүднээс, Гэрээний хэрэгжилтийн явцад ямар нэгэн газар авах шаардлагатай бол, Гүйцэтгэгч газар эзэмшигчийг тогтоож, холбогдох байгууллагуудын үнэлсэний дагуу газрын болон түрээсийн төлбөр, мөн

хэрэглэх боломжтой, чанартай ус байна.

Ундны усны чанарыг Байгаль орчны яамнаас (БОЯ) боловсруулсан усны чанарын үзүүлэлтүүдийн дагуу хянана.

Мод тарьж зурвас байгуулахтай холбогдуулан худаг гаргах, хамгаалалтын хашаа, усжуулалтын хоолой зэргийг төлөвлөж, ТИ-ээр батлуулна.

127 ГАДАРГУУГИЙН УСНЫ ЧАНАРЫН ХЯНАЛТ

Барилгын ажлын үед замын зурваст орсон юмуу эсвэл түүний ойролцоо орших гол, горхи, рашаан булаг зэрэг усны эх үүсвэрүүд зарим тохиолдолд хөндөгдөж болзошгүй юм. Иймд зөвшөөрөгдсөн аргыг ашиглан хамгаалалтын арга хэмжээ авах замаар тунадас үүсэхээс хамгаалах ба Монгол улсын гадаргын усны чанарын хяналтын стандартын дагуу шаардлагатай арга хэмжээг авах бөгөөд ингэснээр барилгын үйл ажиллагаанаас шалтгаалан усны чанарт өөрчлөлт орохгүй байх нөхцлийг хангаж ажиллах ёстой.

128 ЦООНОГ БА ШИНЖИЛГЭЭНИЙ НҮХНЭЭС АВСАН МАТЕРИАЛЫН ТАЛААРХИ МЭДЭЭЛЭЛ

Зөвлөхийн бэлтгэсэн материалын тайланг оролцуулаад, Захиалагчаас тендерт оролцогчдод хангасан ямар нэг мэдээллийг Гэрээний бүрдэл хэсэг гэж үзэхгүй. Ажлын талбайд Зөвлөхийн ухсан цооног, шинжилгээний нүх болон бусад судалгааны мэдээлэлд үндэслэн өөртөө гаргасан аливаа дүгнэлтийнхээ хариуцлагыг Гүйцэтгэгч өөрөө дангаараа хүлээнэ.

Талбайд ухмалын ажил эхэлж, цаашид үргэлжлэх явцад тодорхой болох мэдээлэлд үндэслэн, газрын төвшнөөс доошхи газар шорооны ажлын болон суурийн төвшинг ТИ тааруулан өөрчилж болно.

129 ИНЖЕНЕРИЙН ХАНГАМЖ БА ТАЛБАЙН ЕРӨНХИЙ БАЙГУУЛАМЖУУД

ТИ болон түүний ажиллагсдын хэрэгцээнд зориулан ажлын байр, орон сууц, хяналтын байр, талбайн лабораторийн барилгыг шинээр барих, хуучин баригыг засварлах, эсвэл түрээслэх хэлбэрээр хангах ба лабораторийн тоног төхөөрөмж, ажлын байрны болон орон сууцны тавилга, тоног төхөөрөмжийг Захиалагч хариуцана.

А) Талбайн лаборатори ба ажлын байр

i) Нийтлэг шаардлага

Захиалагч нь, Гэрээний хэрэгжилтийн явцад, Гүйцэтгэгч ба Инженерийн хамтран ашиглах талбайн лаборатори болон зөвхөн хяналтын инженерүүдийн хэрэгцээнд зориулсан ажлын байрыг дээр дурдсан хэлбэрээр хангаж, шаардлагатай тавилга хэрэгслээр тохижуулж, засварлаж арчилна. Ажлын байр ба лаборатори нь ТИ зөвшөөрсөн тохиолдолд Гүйцэтгэгчийн талбайн төв байрны ойролцоо байрлана.

Хэрэв эдгээр байруудыг түрээслэх бол байрны ахуй нөхцлийн талаар ТИ-ээс зөвшөөрөл авах бөгөөд Гэрээний хугацааг сунгах

зөөж зайлуулах ажлуудыг ТИ-ийн тавьсан шаардлагын хэмжээнд хийж гүйцэтгэнэ.

Гүйцэтгэгч, ТИ болон түүний ажиллагсдын хэрэгцээнд хангасан бүх барилга байшин, түр замууд, байгууламж зэргийг төслийн хэрэгжилтийн хугацаанд, хэрвээ Инженерийн зүгээс зааварчилсан бол, нийт баталгаат засварын хугацаанд сайтар арчлан, хамгаалж цэвэрхэн, оршин суух боломжтой байдалд байлгана.

Гүйцэтгэгч, нийтийн жорлонг цэвэр, элдэв үнэргүй, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан хэмжээнд байлгахад шаардагдах бүх төрлийн ариун цэврийн үйлчилгээг хангах үүрэгтэй.

Гүйцэтгэгч бүх жорлонд зориулан бохир агуулах нүхийг хангана. Бохир ус ба бохирын нүхнээс гарч буй хаягдлыг газрын хөрсөнд шингээхгүй байдлаар зайлуулахаар зохион байгуулна. Үүнээс гадна, гүйцэтгэгч, бүх хог хаягдлыг зайлуулах ажлыг хийнэ.

220 В, 50 Гц бүхий цахилгаан нь ажлын байр бүрт 20 кВА, талбайн лаборатори бүрт 45 кВА-аас багагүй байна.

Энэ зүйлд заасан шаардлагуудыг биелүүлэх үүднээс, Гүйцэтгэгч, хангалттай үйлчилгээний ажилчид, багаж хэрэгсэл, шүүр сойз, шалны мод, хувин болон бусад хэрэгцээт зүйлс болон угаалгын хэрэгслээр хангана. Гүйцэтгэгч дээрх шаардлагыг хангахын тулд шаардлагатай зардлуудыг өөрийн үнэ өртөгтөө оруулан тооцсон гэж үзэх бөгөөд тусад нь ямар нэг төлбөр хийхгүй.

(ii) Инженерийн ажлын байр

Инженерийн хэрэгцээнд зориулан ... нд ...м², ...нд .... м², ...нд .... м², талбай бүхий ... тооны ажлын байрыг хангах бөгөөд нийт дотоод шалны эзлэх талбай нь ойролцоогоор .... метр квадрат байна. Том өрөө...м²-аас багагүй, ердийн жижиг өрөө ...м²-аас багагүй, гал тогоо ...м²-аас багагүй, жорлон ...м²-аас багагүй талбайтай байна.

Барилгын бүдүүвч зурагт үзүүлсандагуу, эсвэл ТИ-ийн зааварласнаар эдгээр ажлын байрнууд нь тус бүртээ ... том, ... ердийн өрөө, ...гал тогоо ба .... жорлонтой байна. Цонхны хэмжээ нь хамгийн багаар бодоход ажлын байрны шалны талбайн эзлэх хэмжээний 15%-тай тэнцэх хэмжээтэй байна. Бүх өрөөнд доод тал нь 240 Ваттын өдрийн гэрлүүдийг хангана. Ажлын байр бүрт болон гал тогоонд ... ш, харин коридорт ... ш хананы давхар залгуур тавьж өгнө.

Гүйцэтгэгч, Инженерийн ажлын байрны доторхи агаарын температурыг тогтмол 18-20 °С-ийн хэмд байлгах үүднээс төвлөрсөн халаалтын системд холбоно. Хэрэв төвлөрсөн халаалт байхгүй газарт бүтэн жилийн туршид тасралтгүй ажиллах (намар ажил зогсохоос хавар ажил эхэлтэл хөлдөхөөргүй байх) чадвартай халаалтын системийг суурилуулж ажиллуулна.

талаар ТИ-ээс зөвшөөрөл авна.

Лаборатори бүрийг шугаманд холбогдсон ундны ус, халуун усаар хангах ба гэрэлтүүлэх, тоног төхөөрөмжүүдийг ажиллуулах үүднээс 24 цагийн турш 220 В, 50 Гц-ийн цахилганаар тогтмол хангана.

Цонхнуудад хаалт хөшиг хийнэ.

Үүнээс гадна, лаборатори бүрт тусдаа гэхдээ залгаа хатаах сүүдрэвч, дээжийг усанд сойх сав зэргийг байрлуулна. Хатаах суудрэвч нь ойролцоогоор дор хаяж 25м² талбай бүхий дээш өргөгдсөн бетон шалтай, хажуу талаараа онгорхой боловч агаарын нөлөөнөөс хамгаалах дээвэртэй байна. Дээжийг усанд сойх сав нь 3 м х 1 м х 0.3 м гүн байх ба ус нэвтрэхгүй бетон юмуу ТИ-ийн зөвшөөрсөн өөр ямар нэг материалаар хийгдсэн байна.

Лабораторийн байруудыг энэ техникийн шаардлагын дэд-зүйл 129 (Б), (ii)-т нарийвчлан заасан тавилга, төхөөрөмжөөр тоноглоно.

(iv) Талбай дахь хяналтын хээрийн байр

Гүйцэтгэгч, зөвхөн хяналтын инженерүүдийн хэрэгцээнд зориулан, барилгын ажил үргэлжлэн явагдах саруудын туршид хяналтын байрыг ... газарт хангаж, тохижуулан засварлаж арчилж байна. Хяналтын байруудыг ТИ-ийн зөвшөөрсөн газруудад, тохиромжтой байшин, зөөврийн сууц буюу иж бүрэн тохижуулсан гэрийг авч тохижуулна. Тэдгээр нь ажлын шаардлагаар нэг байрлалаас нөгөөд шилжүүлэн барих, ашиглахад тохиромжтой байх ба нүүлгэх, буцааж барих, засаж арчлах бүх ажлыг Гүйцэтгэгч хариуцна.

Хяналтын байр тус бүрийн доторхи шалны эзлэх ойролцоогоор талбай нь 25м² байна. Тэдгээр нь хангалттай цонх, ялаа орохоос хамгаалсан тор, цоож бүхий бат бөх хаалгануудтай байна. Уг байр нь хавар, намрын хүйтэн сэрүүн үед 18-20 хэмийн тогтмол дулаантай байхаар халаалтын асуудлыг шийдсэн, 24 цагийн турш 220 В, 50 Гц-ийн цахилганаар тогтмол хангагдсан байх шаардлагатай.

Эдгээр байр нь тус бүртээ ажлын өрөө, гал тогоотой байна. Жорлон нь нийтийн байж болно. Инженерийн байгууламжид усан хангамж, бохир зайлуулах систем, хангалттай гэрэл цахилгаан зэрэг орох бөгөөд бүгдийг ТИ-ийн тавьсан шаардлагын дагуу хангана.

Хяналтын байрны гал тогооны өрөөний тавилгад, усны сав, тосгуур, ТИ-ийн зөвшөөрсөний дагуу, 1.8 м х 0.9 м-ийн хэмжээтэй офисын ширээ, ... ш сандал, ... шургуулга бүхий цоожтой төмөр кабинет ... ш, цахилгаан данх, хос ширэмтэй зуух, гал тогооны ширээ, аяга таваг, сав суулга бусад хэрэгслүүд, ... ш вандан сандал, сэнс ... ш, халаагуур ... ш, хувцасны өлгүүр, хогийн сав тус бүр ... ш байна.

Тур зогсолтын үед тэдгээр хяналтын байрнуудыг харж хамгаалах үүргийг Гүйцэтгэгч хүлээнэ.

- (10) ... ш. хавтасны тавиур,
  - (11) ... ш. хавтаслагч машин,
  - (12) ... ш. Самбар (... хэмжээтэй
  - (13) ... ш. бүрэн тоноглогдсон эмнэлгийн анхны тусламжийн хайрцаг
  - (14) ... ш. ....
  - (15) ... ш. ....
  - (16) ... ш. ....гм
- (б) Гүйцэтгэгч нь доор дурдсан шинэ зүйлсийг, ТИ-ийн зөвшөөрөлтэйгөөр, энэхүү техникийн шаардлагын зүйл 130-д заасан хугацаанд Зөвлөхийн ажлын байранд хангана. Үүнд:
- (1) ...- ш. 6 шургуулгатай конторын ширээ, өндөр, зөөлөн түшлэгтэй тохойвч бүхий сандлын хамт,
  - (2) ... ш. бичээчийн ширээ, сандал,
  - (3) ... ш. конторын сандал,
  - (4) ... ш. 1.8 м х 0.9 м хэмжээтэй конторын ширээ,
  - (5) ... ком хурлын ширээ, ... сандлын хамт,
  - (6) ... ш. 4 шургуулга бүхий цоожтой төмөр кабинет,
  - (7) ... ш. А1 хүртэлх хэмжээний хэвлэмэл цаас болон зургууд өлгөх өлгүүр,
  - (8) ... ш. 2 хаалга бүхий тавиуртай, цоожтой төмөр шүүгээ,
  - (9) ... ш. 300 л-ийн багтаамжтай хөргөгч,
  - (10) ... ш. 4 ширэм бүхий цахилгаан пийшин зуух,
  - (11) ... ш. цахилгаан данх, ус буцалгагч/ус түгээгч
  - (12) ... ш. тагтай хогийн сав.
- (в) Гүйцэтгэгч нь ТИ-ийн зөвшөөрсөн дараах шинэ багаж хэрэгслээр хангаж, засварлаж арчилна. Үүнд:
- (1) ... ш. Байр зүйн хэмжилтийн багаж, дагалдах хэрэгслүүдийн хамт
  - (2) ... ш. Өндрийн хэмжилтийн багаж, дагалдах хэрэгслүүдийн хамт
  - (3) ... ш. 3 м-ийн урттай тэгш өнцөгт шугамыг налуу

Радио холбооны системийг ажиллуулах, ашиглахтай холбогдсон дүрэм, журмыг дагаж мөрдөх үүднээс бүх шаардлагатай зөвшөөрлийг холбогдох газруудаас авах асуудлыг Гүйцэтгэгч хариуцан зохион байгуулна. Гүйцэтгэгч нь Баталгаат засварын гэрчилгээ олгох хүртэл, эсвэл Инженерийн шийдвэрээр буулгах хүртэл энэхүү холбооны системийг хэвийн ажиллагаатай байлгахад шаардлагатай засвар үйлчилгээг хариуцна. Гэрээний нөхцлийн дагуу Инженерээс ажил эхлэх зөвшөөрөл өгсөнөөс хойш 3 сарын дотор холбооны систем нь шалгагдаж зөвшөөрөгдөн, ТИ-т хүлээлгэн өгсөн байна. Хэрэв уг системийг суурилуулах, шалгуулж хүлээлгэн өгөх ажлыг Гүйцэтгэгч тогтоосон хугацаанд нь хийгээгүй бол Инженер ондоо хувилбарын зохион байгуулалт хийх эрхтэй бөгөөд харин уг ажлын бүрэн зардал дээр захиргааны нэмэгдэл зардлын 25%-ийг нэмсэн дүнгээр Гүйцэтгэгчээс нөхөн төлбөр хийгдэнэ.

Долгион барих боломжтой газарт Гүйцэтгэгч нь үүрэн телефоноор хангах хувилбарыг санал болгож болно.

(ii) Талбайн лабораторийн тавилга, тоног төхөөрөмжүүд

(а) Гүйцэтгэгч нь доор дурдсан шинэ зүйлсийг, ТИ-ийн зөвшөөрөлтэйгөөр, энэ техникийн шаардлагын зүйл 130-д заасан хугацаанд Талбайн лабораторийн байранд хангана. Үүнд:

- (1) ... ш 4 шургуулга бүхий цоожтой төмөр шүүгээ
- (2) ...ш 6 шургуулгатай конторын ширээ, өндөр, зөөлөн түшлэгтэй тохойвч бүхий сандлын хамт.
- (3) ...ш 2 хаалга бүхий тавиуртай, цоожтой төмөр шүүгээ,
- (4) ... ш хогийн сав
- (5) ... ш конторын сандал
- (6) ... ш лабораторийн сандал
- (7) ...ш хогийн сараалжин сав
- (8) ...ш 1,8м х 0,9м хэмжээтэй бичгийн ширээ

(б) Гүйцэтгэгч нь Зөвлөхийн хэрэгцээнд зориулж ТИ-ийн зөвшөөрсөн лабораторийн доор дурдсан шинэ тоног төхөөрөмж, аппарат хэрэгслийг хангах ба засвар үйлчилгээг хийнэ. Гэхдээ зөвхөн үүгээр хязгаарлагдахгүй.

№	Шинжилгээний нэр	Зүйл	Нэгж	Тос хэмжээ
1.	Дээж авах болон бэлтгэл ажил	Дээж хуваарилагч хайрцагнууд (хам. их шигшилтийн хэмжээ 25-75 мм)	ш	
		Шаазан уур, нүдүүр	ш	

№	Шинжилгээний нэр	Зүйл	Нэгж	Тоо хэмжээ
		Хөөлтийн хэмжигч тавиур Хөөлтийн хэмжигчийн суурь Хөөлт хэмжигч Усанд сойх сав СBR таслах хүзүүвч Динамик Конусын Шигдэлтийн багаж	ш ш ш ш ш ш	
6.	Талбайн нягт	Элсний сав, нягт үзэх тавиур бүхий 152мм-тэй элсэн конус Нягт, чийгшил тодорхойлох цөмийн хэмжигч	ш ш	
7.	Шинэ цутгасан ба бэхжсэн бетон	Суултын шинжилгээ хийх багаж, хэрэгслүүд Бетон зуурагч Агаар нэвтрэлтийг хэмжигч Доргиулагч ширээ 150 мм кубик цилиндр 150 мм диа х 300 мм урт цилиндр хэв Нягтруулалтын хүчин зүйлүүдийг тодорхойлох аппарат Бетоны урсгалыг тодорхойлох багаж Бетон шахах машин (1500 кН) Хөвөгч жин Хусуур Зүлгүүр, тэгшлэгч Хүрээ	ш ш ш ш ш ш ш ш ш ш ш ш ш ш	
8.	Агрегат	Нимгэн үзүүлэгийг хэмжигч багаж Урт хэмжигч Утсан сагс Чулуулгийн элэгдлийг тодорхойлох машин Чулуу бутлалтын үзүүлэлтүүдийг тодорхойлох багаж Ширхэглэлийн нягт ба ус шингээлтийг тодорхойлох жин ба дагалдах хэрэгслүүд Нийт нягтыг хэмжих багаж Нягт тодорхойлох сагс	ш ш ш ш ш ш ш ш ш	

№	Шинжилгээний нэр	Зүйл	Нэгж	Тоо хэмжээ
		Алх Юүлүүр Ердийн шилэн термометр (-30-аас +100 °C) Зээтүү Хатуу үстэй бариултай шүүр	Ш Ш Ш Ш Ш	
12		Гикнометр (шилэн) Шигшүүр (Ф200мм, Ф28мм, Ф20мм, Ф14мм, Ф10мм, Ф6мм, Ф3мм -...) AASHTO T99 нягтруулагч Хэв Алх AASHTO T99 Хэв Алх Шмитт алх Битумын суналт хэмжигч Битумын нэвчилт хэмжигч Битумын хүйтэн тэсвэрлэлтийг хэмжих багаж (Fгаазз-ийн арга) болон холбогдох химийн бодисын хамт Термометр /+250C/ Хатаагч шүүгээ CBR Force Measurement 10kN, 28kN, 50kN ЦБ хучилтын хатуурлыг хэмжих багаж (Humboldt Stiffness Gauge)	Ш КОМ Ш Ш Ш Ш Ш Ш Ш Ш Ш Ш Ш Ш Ш Ш	

Үүнээс гадна, Гүйцэтгэгч нь Инженерийн зарим үед шаардаж болох, дээж авахад зориулсан таар, хуванцар юмуу 4 давхар цаасан уут, будаг, багс, тосон давирхай юмуу лабораторийн бусад тоног төхөөрөмж, материалыг талбайн лабораторийн хэрэгцээнд хангана.

Лабораторийн тоног төхөөрөмжүүд нь орчин үеийн загвар дизайнаар бүтээгдсэн, төлөвлөж буй дээж авах, шинжилгээ хийх зэрэг ажлыг зохих хэмжээнд гүйцэтгэхэд шаардагдах хэмжээс, шинж чанар, нарийвчлалтай байна. Лабораторийн тоног төхөөрөмж нь энэ техникийн шаардлагад заасан Стандарт техникийн шаардлагуудад нийцсэн олон улсад нэр хүндтэй үйлдвэрлэгч компанийх байна. Энэ техникийн шаардлагын дагуу хэрэглэхээр төлөвлөж буй лабораторийн бүх тоног төхөөрөмжийн марк, загвар, техникийн шаардлагуудыг үйлдвэрлэгчийн бичиг баримтын хамт ТИ-т танилцуулна. Талбайн лабораторт тоног төхөөрөмжүүдийг хангахаас өмнө Гүйцэтгэгч, ТИ-ээс урьдчилан зөвшөөрөл авна.

Талбайн лабораторыг гүйцэтгэгч ба инженер хамтран ашиглана. Энд дурдсан лабораторийн тоног төхөөрөмжүүдийн тоо ширхэг нь, чанарын баталгааны системтэй холбогдуулан

В) Хяналтын ажилтнуудын орон сууцны шаардлага

(i) Байр бүрт байвал зохих зүйлс:

- 1-2 унтлагын өрөө, амралтын өрөө, хоолны өрөө, ванн, шүршүүр, угаалтуур, бие засах суултуур бүхий нойлийн өрөөтэй орон сууц байна.
- хананд хадсан ба шаланд суурилуулсан гал тогооны сайн чанарын тавилга,
- зэвэрдэггүй төмрөөр хийгдсэн гал тогооны угаалтуур, хатаагуурын хамт,
- унтлагын өрөөний иж бүрдэл шүүгээ,
- цагаан хэрэглэлийн шүүгээ,
- ванны шүршүүр, угаалтуур, тосгуур ба жорлонг төвлөрсөн шугамын халуун, хүйтэн усанд холбосон байх,
- шарах шүүгээ, дээд талын шил бүхий дөрвөн-ширэмтэй цахилгаан зуух,
- доод тал нь 300 литрийн багтаамжтай хөлдөөгчтэй хөргөгч,
- гал тогоо ба амралтын өрөөнд тус бүр гурав, бүх унтлагын өрөө ба коридорт тус бүр нэг хананы давхар залгуур,
- унтлагын өрөө, амралтын өрөө, хоолны өрөө бүрт хананы цахилгаан гэрэл, гал тогоонд 80 ваттын өдрийн гэрэл, бусад бүх өрөө, коридоруудад дүүжин чийдэн, чийдэнгийн бүрхүүл,
- гаднах хамгаалалтын гэрэлтүүлэг,
- сүлжээний унтраалга, салагч төхөөрөмж бүхий салангид хаалттай хайлмал хамгаалагч ба 24 цагийн турш 220 В, 50Гц цахилгаанд холбогдсон газар луу алдагдсан тохиолдолд зохицуулах автомат гал хамгаалагч,
- газардуулагч хамгаалалт бүхий цахилгааны битүү сүлжээ, дотоод гэрэлтүүлэг ба гаднах хамгаалалтын гэрэлтүүлэгт зориулсан салангид автомат унтраалга,
- таван хөшүүрэгтэй сайн чанарын нууц цоож, автомат төрлийн цоож ба дотоод хамгаалалтын гинж, түгжээ бүхий хатуу модон гадна хаалга,
- бүхэлд нь нээж онгойлгох боломжтой цонх,
- нэмэлт гадагшаа онгойдог нээлхий, өөрөө хаагддаг ялаанаас хамгаалсан хаалга бүхий бүх гадна цонх, гал тогооны хаалганд хийх шумуулны тор ба хулгайчаас сэргийлсэн сараалжин төмөр,
- бохирын болон шаардлагатай бол соруулах сав бүхий бохирын

- ... ш. ноосон хөнжил
- ...ш. орны бүтээлэг
- ...ш. орны даавуу
- ...ш. дэрний уут
- ...ш. ванны алчуур
- ... ш. гарын алчуур
- 9. ... ш. ширээ ба зөөлөвчтэй сандал,
- 10. ...ш. диван, ... хүн суух зөөлөн сандлууд,
- 11. ... ш. 510 мм-ийн дэлгэцтэй зурагт,
- 12. ...ш. тусгай ширээ,
- 13. ...ш. стандарт чийдэн,
- 14. ...ш. шүүгээ (сервант),
- 15. ...ш. ширээний чийдэн,
- 16. ...ш. хоолны ширээ,
- 17. ...ш. зөөлөвчтэй хоолны ширээний сандал,
- 18. ...ш. угаалгын өрөөний тольтой шүүгээ,
- 21. ...ш. алчуурны тавиур төмөр,
- 22. ...ш. 3 шүүлтүүртэй ус шүүгч,
- 23. ...ш. 4 сандалтай гал тогооны ширээ,
- 24. ...ш. автомат угаалгын машин,
- 25. ...ш. цахилгаан индүү, индүүний тавиур,
- 26. ...ш. цахилгаан данх,
- 27. ...ш. тоос сорогч
- 28. ...ком гал тогооны хэрэгсэл, үүнд:
  - ш. ... хүний хоолны хэрэгсэл,
  - ш. ... хүний цайны хэрэгсэл,
  - ш. ... хүний зэвэрдэггүй ган халбага сэрээ,
  - ш. шилэн аяга,
  - ш. усны аяга ба сав,

оруулж, бэлэн болгон, зохих хэмжээнд ажиллах боломжтой гэж Инженерийн зүгээс зөвшөөрөл олготол барилгын ажил эхлэхийг үл зөвшөөрнө.

Хэрвээ Гүйцэтгэгч, тогтоосон хугацаанд байр сууц эсвэл ажлын байр эсвэл талбайн лабораторийг хүлээлгэн өгч чадахгүй бол Инженер зүгээс шаардлагатай гэж үзсэн хувилбар арга хэмжээг авна. Эдгээр арга хэмжээнд зочид буудал, түрээсийн байр зэргийг ашиглах, бусад тохиромжтой барилга байшинг худалдаж авах зэрэг орж болно. Инженерийн зүгээс авсан эдгээр түр арга хэмжээний зардлыг 25%-ийн удирдлагын зардлын хамт Гүйцэтгэгч Инженерт нөхөн төлнө.

131 ТАЛБАЙН ЛАБОРАТОРИ ТҮҮНИЙ ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ БА ИНЖЕНЕРТ ЗОРИУЛСАН ОРОН СУУЦ, АЖЛЫН БАЙР, ТЭДГЭЭРИЙН ТАВИЛГА ТОНОГЛОЛЫН ДААТГАЛ, ЭЗЭМШИЛ

Гүйцэтгэгчийн талбайн лаборатори, ажлын байр, хяналтын инженерүүдэд зориулсан байр сууц зэрэгт зориулан Гүйцэтгэгчийн хангасан бүх байшин тэдгээрийн доторхи тавилга, тоног төхөөрөмж зэргийг осол аваар, гал түймэр, хулгай дээрэм болон бусад болзошгүй эвдрэл сүйрэл, хохирлоос сэргийлэн, баталгаат засварын хугацааг оролцуулан Гэрээний хэрэгжилтийн нийт хугацааны туршид даатгалд даатгуулна.

(Гэрээний хугацаа дууссаны дараа зүйл 129 ба 133-д дурдсан бүх зүйлийн өртгийн болон эзэмшлийн асуудлыг хэрхэх талаар, Зургийн байгууллага нь Захиалагчийн шийдвэрийг үндэслэн тухайн объектын зураг төсөл боловсруулах үед энэхүү ТШ-д тусгаж өгнө.)

132 ТАЛБАЙН ЛАБОРАТОРИ, ИНЖЕНЕРИЙН АЖЛЫН БАЙР, ОРОН СУУЦНЫ ТАВИЛГА, ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙН ЗАСВАР АРЧЛАЛТ

а) Ерөнхий

Гүйцэтгэгч талбайн лаборатори ба инженерийн ажлын байрны тавилга, тоног төхөөрөмжийг Объектыг хүлээн авах гэрчилгээ олгох хүртэл, эсвэл ТИ-ийн заасварласны дагуу байлгаж, арчилж хамгаална. Ямар нэг үе шатанд Гүйцэтгэгч шаардлагатай засвар арчлалтыг хангалттай хэмжээнд хийгээгүй бол тухайн сар буюу саруудын засвар арчлалтын төлбөр хийгдэхгүй.

Хэрвээ үндсэн ажил Гэрээнд заасан хугацаанд буюу Гэрээний сунгасан хугацааны дотор дуусаагүй бол хэтэрсэн хугацааны тавилга, тоног төхөөрөмжийн засвар арчлалтыг Гүйцэтгэгч өөрийн зардлаар хийнэ.

(б) Инженерийн ажлын байр

Гүйцэтгэгч зүйл 129 (Б) (i) (а), (б), (в), (г) ба (д)-д заасан Инженерийн ажлын байрны тавилга, тоног төхөөрөмжийн засвар арчлалт, үйл ажиллагааг шаардлага хангах хэмжээнд хэрэглэж болохуйц байдлаар хангаж, шаардлагатай засвар үйлчилгээг хийнэ. Ашиглагдахгүй болсон юмуу алдагдсан зүйлсийг Гүйцэтгэгч даруй солино.

мэндийн даатгал, илүү цагийн мөнгө болон шөнөөр аялсан аяллын томилолтын зардал зэргийг нэмж төлнө. Инженерийн шаардсан үед ажиллах хангалттай тооны жолооч нарыг шөнө юмуу амралтын өдрүүдэд бэлэн байлгана.

Улирлын түр зогсолтын үед машинуудын дугуйг авч, аккумуляторыг салган, халаалттай байранд хөдөлгөөнгүй байлгана. Энэхүү улирлын түр зогсолтын үед машин тэргийг арчлах хариуцлагыг Гүйцэтгэгч хүлээнэ. Хавар барилгын ажил дахин эхлэхээс өмнө хяналтын инженерүүдийн хэрэглэх машинуудад бүрэн үйлчилгээ хийж бэлэн болгосон байна.

Зөвлөхийн хэрэгцээнд хангасан авто машиныг Гүйцэтгэгч дур мэдэн өөр ажилд ашиглах, ашиглуулахыг хориглоно. Хэрэв ийм тохиолдол гарвал гарсан зардлыг Гүйцэтгэгчээр бүрэн төлүүлж, дээр нь гарсан нийт дүнгийн 50%-тай тэнцэх торгуулийг Инженер нөхөж авна.

(Б) Түрээсийн машин

ТИ-ээс зааварчилсан тохиолдолд хяналтын инженерийн хэрэгцээнд зориулан тохиромжтой түрээсийн машинаар хангах ба тэдгээр нь зүйл 133-ын (а)-д заасан шаардлагыг хангасан байна.

(Төслийн замын урт, Зөвлөх багийн бүрэлдэхүүнтэй уялдуулан шаардлагатай автомашины тоог зураг төсөл байгууллага тогтоож, энэхүү ТШ-д тусгаж өгнө.)

134 АЖЛЫГ ГЭРЭЭНИЙ НӨХЦӨЛ БОЛОН ТЕХНИКИЙН ШААРДЛАГАТАЙ НИЙЦҮҮЛЭХ, ТҮҮНИЙГ ЗӨВШӨӨРӨХ

а) Ажлыг гэрээний нөхцөл болон техникийн шаардлагатай нийцүүлэх

Зам барилгын бүх төрлийн ажил бүхэлдээ Гэрээний нөхцөл болон энэхүү ТШ-ын заалтуудыг бүрэн хангасан хэмжээнд гүйцэтгэгдсэн байхын дээр Инженерийн шаардлагад нийцсэн бөгөөд түүний зөвшөөрөлтэйгээр хийгдсэн байх ёстой.

Гүйцэтгэгч нь өөрийн эрх ашигт тохируулах зорилгоор ямар ч тохиолдолд энэхүү ТШ-ыг буруугаар тайлбарлахыг зөвшөөрөхгүй.

Түүнээс гадна тухайн объектын бүх ажил нь зураг төсөлд тусгагдсан зохих солбицол, түвшин, налуу, геометр хэмжээсийг чанд баримталсан, мөн тогтоосон хүлцэх алдааны дотор хийгдэх ёстой. Ажлын аргачлал болон материал хийцэд тавигдах шаардлагууд нь энэхүү ТШ-ын холбогдох бүлэгт тусгагдсан болно.

Инженер нь ямар ч ажлыг эцэслэн зөвшөөрөхөөс өмнө түүнээс дээж авах ба шинжилгээ хийх бүрэн эрхтэй. Энэхүү шинжилгээ нь барилгын талбайд, эсвэл ондоо газар хийгдэж болох ба харин шинжилгээний үр дүн буюу тайланг Гүйцэтгэгчид заавал өгөх ёстой.

Гэрээний нөхцлийн дагуу хийгдэж, зөвшөөрөгдсөн ажилд гэрээний нэгж үнээр төлбөр хийнэ.

нээснээр зориулалтын тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн аюулгүй байдлаар үргэлжлэн явагдах боломжтой гэж үзсэн, түүнээс гадна баталгаат засварын хугацаанд хийгдэж болох зарим нэг жижиг сажиг ажлуудаас (а) бусад доор дурдсан бүх үндсэн ажил (б) бүрэн хийгдсэн, шаардлагатай бичиг баримтууд (в) бэлэн болсон гэж тодорхойлсон тохиолдолд объектыг (хэсгийг) дууссанд тооцож, "Объектыг хүлээн авсан Гэрчилгээ"-г олгож болно.

а) Баталгаат засварын хугацаанд хийгдэж болох ажлуудад доорх ажлыг хамааруулна. Үүнд:

- шороон орд, карьеруудыг нөхөн сэргээж гүйцээх,
- түр замуудыг нөхөн сэргээж урьдын байдалд оруулах эдгээр болно.

б) Бүрэн хийгдэж дууссан байх бүх үндсэн ажилд дараах ажлыг хамруулна. Үүнд:

- Хучилт, хөвөөний ажил,
- Далан, ухмалын тэгшилгээ нягтруулалт, шаардлагатай хэсгүүдийн бэхэлгээ,
- Бүх төрлийн шуудууны бэхэлгээ,
- Бүх гүүр, хоолойн бэхэлгээ, урсгал залалт,
- Тэмдэг, тэмдэглэгээ, тоноглол
- Уулзвар, гарцууд
- Амралт, зогсоолын талбай,
- Замын дагуух үйлчилгээний барилга байгууламж,
- Төмөр замын гармын бүх ажил,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан зам, байгууламж
- Явган хүний зам, дугуйн зам
- Явган хүний гарц, ил далд гарам
- Гадаргуугийн ус зайлуулах бүх төрлийн байгууламж,
- Гэрэлтүүлэг,
- Гэрлэн дохио,
- Ногоон байгууламж,
- Замын дагууд овоолсон, үлдээсэн бүх хог, хаягдал материалын цэвэрлэгээ,
- Ухмалын ирмэг дээр үлдээсэн илүүдэл шорооны цэвэрлэгээ,

дүүргэх гэх мэт ажлуудыг хийнэ.

Гүйцэтгэгч, ТИ-ийн шаардлагад нийцсэн хэмжээнд ажлын талбай, түр лагерь болон бусад түр барилга байсан газруудыг сайтар цэвэрлэж, тэгшлэн хуучин хэвд нь оруулж, цэвэр, цэмцгэр байдалтай үлдээнэ.

Баталгаат засварын хугацаа дууссаны дараа гэрээний холбогдох заалтын дагуу барилгын талбайг чөлөөлж, цэвэрлэгээ ба нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэн орон нутгийн холбогдох байгууллагуудад хүлээлгэн өгнө.

Хэрвээ Гүйцэтгэгч өөрийн болон инженерийн түр лагерьг өөр газар шилжүүлэн байршуулсан бол хуучин газруудаа дээрхийн адил нөхөн сэргээнэ.

140 ЗӨВЛӨХИЙН АЖЛЫН ЦАГИЙН ХУВААРЬ

Инженерийн ердийн үеийн ажиллах цагийн хуваарь нь ажлын өдрүүдэд өглөө 8.00 цагаас орой 5.00 цаг, Бямба гаригт өглөө 8.00 цагаас өдрийн 12.00 цаг хүртэл байна. Бямба гаригийн үдээс хойш болон Ням гаригт амарна. Хэрвээ Гүйцэтгэгч, үндсэн ажлын зарим хэсгийг энд дурдсан ажлын цагаас бусад үед хийж гүйцэтгэх хүсэлтэй бол, тэдгээрийг хянах боломжоор хангах үүднээс, дор хаяж нэг хоногийн өмнө ТИ-ээс урьдчилан бичгээр зөвшөөрөл авна.

141 ТӨЛӨӨНИЙ ИНЖЕНЕР БА ТҮҮНИЙ АЖИЛТНУУДЫГ АЖИЛЛАХ НӨХЦӨЛ БОЛОМЖООР ХАНГАХ

Гүйцэтгэгч Инженерийн ажлын байр, орон сууц, талбайн лаборатори, хяналтын байранд зориулан цэвэрлэгээний материалуудыг хангаж, тэдгээр барилга байшинг зохих хэмжээнд арчилж, цэвэр, оршин сууж болох нөхцөлд байлгана.

Гүйцэтгэгч нь хяналтын инженерүүдэд гадаслагаа хийх, талбайд шинжилгээ хийх, ажлыг хэмжих, шалгах зэрэгт шаардагдах бүх багаж, хамгаалалтын хувцас, модон гадас, төмөр хавчаар, будаг, бетон цутгахад зориулан ус, цемент, буталсан чулуу ба бусад материалыг хангаж, шаардагдах туслалцааг үзүүлнэ.

Гүйцэтгэгч, талбайн лаборатори, Инженерийн ажлын байр, хяналтын байр, машин тэрэг, орон сууц болон хяналтын инженерүүдийн аюулгүй байдлыг өдөр шөнө ялгалгүй хангана. Үүнд аюулгүй байдлыг хангахад тохирсон хаалга, хашаа хийж байнгын харуул хамгаалалтын ажилтныг ажиллуулах зэрэг орно.

142 ГЭРЭЛ ЗУРАГ

Энэхүү ТШ-ын зүйл 129 (Б),(i),(a),(3)-ын дагуу Гүйцэтгэгчийн хангасан зургийн аппаратаар ТИ барилгын ажлын явцын зургийг авна.

143 ХЯНАЛТЫН ИНЖЕНЕРҮҮДИЙН ИЛҮҮ ЦАГИЙН ТӨЛБӨР

Зөвлөх нь талбайн хяналтыг энэхүү ТШ-ын зүйл 140-д дурдсан ердийн ажлын цагтаа багтаан гүйцэтгэхээр зохион байгуулах ба гүйцэтгэгчийн ажлыг мөн энэ шаардлагатай нийцүүлэн хийлгүүлэх хэрэгтэй. Хэрэв

рад	радиан
с	секунд
°C	Цельсийн хэм
кг	килограм
г	грам = кг x 10 ⁻³
мг	миллиграм = кг x 10 ⁻⁶
мг/л	литр дэх миллиграм
т	тонн = кг x 10 ³
кг/м ³	нэг куб метрт оногдох килограм
т/м ³	нэг куб метрт оногдох тонн
Н	Ньютон
Н/м ²	нэг квадрат метрт оногдох Ньютон
Па	Паскаль = 1 Н/м ²
МПа	мегаПаскаль = Па x 10 ⁶
Ж	Жоуль
Вт	Ватт
Кв	Киловатт
А	Ампер
В	Вольт

б) Товчилсон үгс

Дараахи товчилсон үгсийг ашиглав:

ЧБХ	Чулуулгийн бутрагдлын хэмжээ
ДХБХ	Дундаж хамгийн бага хэмжээ
БШЧ	Битумын шинж чанар
ХДҮ	Хөрсний даацын үзүүлэлт
БХ	Бутрагдалтын харьцаа
ХҮИ	Хавтгай үзүүлэгийн индекс
ИГА	Иржгэр гадаргуутай арматур
ЧЭТ	Чулуулгийн элэгдлийг тодорхойлох

ц	цаг
МИН	минут
с	секунд
ДХ	долоо хоног
ш	ширхэг
ТШ	Техникийн шаардлага
ТИ	Төлөөний Инженер
ТГ	Тохирлын гэрчилгээ
БГ	Бүтээгдэхүүний гэрчилгээ
ОД	Ойролцоо дүн (PS-Provisional Sum)
тухайн	<i>[Ажлын бодит өртөг зардал нь мэдэгдэхгүй, тодорхойгүй учраас багцаалсан байдлаар урьдчилан тооцож, объектын нийт зардалд тусгаадаг ойролцоо дүн. (дараа нь ажил тус бүрийн гүйцэтгэлээр санхүүжүүлдэг)]</i>
БД	Бөөнөөр төлөгдөх дүн (LS- Lump Sum)
	<i>[Тоо хэмжээг нь нарийвчлан тодорхойлж болдоггүй учраас тухайн объектын нийт зардалд урьдчилан тусгаад, дараа нь нэгмөсөн (ажлын доторх бүрэлдэхүүн хэсгийг нь нэгбүрчлэн задалж авч үзэхгүйгээр бөөнөөр нь) төлдөг дүн.]</i>
АТХХ	Ажлын тоо хэмжээний хүснэгт (BoQ)
	<i>(Тухайн объектын бүх төрлийн ажлын хэмжээг нэгтгэсэн хүснэгт)</i>
ГТХ	Гэрээний тоо хэмжээ
	<i>[Тухайн объектын ажлын тоо хэмжээний хүснэгт (АТХХ)-д үзүүлсэн ажлын хэмжээг Гэрээний тоо хэмжээ (ГТХ) гэнэ.]</i>
АБХ	Асфальтбетон хольц
ББЧХ	Битумэн буталсан чулуун хольц
ХТ	Хүйтэнд тэсвэрлэлт (Өрмөл хучлагын чулууны)

Хэрэв ажлын хэмжээ анхнаасаа буруу тооцогдсон, эсвэл ажлын явцад зөвшөөрөгдсөн өөрчлөлт орсон бол ГТХ-нд тохируулга хийж болно. Хэрэв гүйцэтгэгч нь албан ёсоор өгсөн ГТХ алдаатай байгааг тогтоовол хаана,

Талбайн лаборатори бүрийн үнэ тарифт энэ техникийн шаардлагын зүйл 129-ийн (А) (iii)-ийн дагуу байраар хангах, зүйл 129-ийн (Б) (ii)-ийн дагуу тавилгаар хангах ба зүйл зүйл 130-132-ын шаардлагуудын дагуу гэрэл цахилгаан, агааржуулагч, ус, бохирын систем, утас, факс гэх мэт холбооны төхөөрөмж зэргийг хангаж, ашигласны үнэ зардал багтана.

(г) Зүйл : Инженерийн ажлын байрны тавилга, тоног төхөөрөмж

Нэгж : Урьдчилан төлөгдөх төлбөр

Гүйцэтгэгчийн шууд бус зардал ба ашгийн нэмэлт хувь

Инженерийн ажлын байрны тавилга, тоног төхөөрөмжийг худалдаж авсаны төлбөрийг буцаан олгоходоо урьдчилан төлөгдсөн төлбөрийг үндэслэн, дээр нь Гүйцэтгэгчийн шууд бус зардал ба ашгийг бодож олгоно. Зөвхөн энэ техникийн шаардлагын зүйл 129 (Б) (i) (а), (б), (в), (г) ба (д)-д жагсаасан зүйлсийг худалдаж авсан зүйлсийн төлбөрийг Гүйцэтгэгчээс ханган нийлүүлэгчид төлсөн баримтыг үндэслэн нөхөн олгоно. Энэхүү техникийн шаардлагын дагуу Инженерийн ажлын байранд зориулан хангасан тоног төхөөрөмж, бусад үйлчилгээтэй холбоотой бусад бүх зардлыг Гүйцэтгэгчийн өртөг, зардалд шингэсэн гэж тооцно.

Шууд бус зардал ба ашгийн хувьд инженерийн ажлын байранд тээвэрлэн хүргэсний зардал болон засвар арчлалтын зардал гэх мэт бусад зардлыг орсон гэж тооцно.

Гүйцэтгэгч бүх хангасан зүйлсийн үнийн санал, нэхэмжлэх, төлбөрийн баримт зэргийг бэлтгэнэ. Ажил дуусах үед энэхүү урьдчилан төлөгдөх төлбөрийн дагуу хангагдсан зүйлсийг эзэмших эрх захиалагчид шилжинэ.

(д) Зүйл : Талбайн лабораторийн тавилга, тоног төхөөрөмж

Нэгж : Гүйцэтгэлээр төлөгдөх төлбөр

Гүйцэтгэгчийн шууд бус зардал ба ашгийн нэмэлт хувь

Талбайн лабораторийн байрны тавилга, тоног төхөөрөмжийг худалдаж авсаны төлбөрийг буцаан олгоходоо Гүйцэтгэгчийн урьдчилан төлсөн төлбөрийг үндэслэн, дээр нь Гүйцэтгэгчийн шууд бус зардал ба ашгийг бодож олгоно. Зөвхөн энэ техникийн шаардлагын дэд-зүйлүүд 129 (Б) (ii) (а), (б), (в)-д жагсаасан зүйлсийг худалдаж авсан зүйлсийн төлбөрийг Гүйцэтгэгчээс ханган нийлүүлэгчид төлсөн баримтыг үндэслэн нөхөн олгоно. Энэ техникийн шаардлагын дагуу талбайн лабораторит зориулан хангасан тоног төхөөрөмж бусад үйлчилгээтэй холбоотой бусад бүх хариуцлагыг Гүйцэтгэгчийн өртөг, зардалд шингэж орсон гэж тооцогдоно.

Шууд бус зардал ба ашгийн хувьд талбайн лабораторт тээвэрлэн хүргэсний зардал болон засвар арчлалтын зардал гэх мэт бусад зардлыг орсон гэж тооцно.

тавилга, тоног төхөөрөмжийг бүхэлд нь Инженерт хүлээлгэн өгсөний дараа төлнө.

Хэрэв Гүйцэтгэгч нь зөвлөхийн ажлын байр, орон сууцыг энэхүү ТШ-ын зүйл 130-д заасан хугацаанд хүлээлгэж өгөөгүй бөгөөд ТИ-ээс өгсөн нэмэлт хугацааны дотор асуудлыг шийдвэрлээгүй бол сар тутам ... сая. төгрөгийн торгуулийг хойшилсон хугацааны туршид төлнө.

Мөн түүнчлэн хэрэв Гүйцэтгэгч нь зөвлөхийн ажлын байр, орон сууц, лабораторын засвар, үйлчилгээг зохих шаардлагын хэмжээнд хийгээгүй бол сар тутам ... мян. төгрөгийн торгуулийг төлнө.

(з) Зүйл : Инженерүүдийн машин

Нэгж : Гүйцэтгэлээр төлөгдөх төлбөр

Гүйцэтгэгчийн шууд бус зардал ба ашгийн нэмэлт хувь

Энэхүү техникийн шаардлагын дэд-зүйл 133 (а)-д жагсаасан Инженерүүдийн хэрэгцээнд зориулан худалдан авсан машинуудын төлбөрийг буцааж олгоходоо Гүйцэтгэгчийн урьдчилан төлсөн төлбөрийн баримтыг үндэслэн, дээр нь Гүйцэтгэгчийн шууд бус зардал ба ашгийг бодож олгоно. Энэ техникийн шаардлагын дагуу Инженерүүдийн хэрэгцээнд зориулан машинаар хангаж, тэдгээрийг засварлаж арчлахтай холбоотой бусад бүх зардлыг Гүйцэтгэгчийн өртөг, зардалд орсон гэж үзнэ.

Шууд бус зардал ба ашгийн хувьд инженерийн ажлын байранд тээвэрлэн хүргэсний зардал болон засвар арчлалтын зардал гэх мэт бусад зардлыг орсон гэж тооцно.

Гүйцэтгэгч бүх хангасан зүйлсийн үнийн санал, нэхэмжлэх, төлбөрийн баримт зэргийг бэлтгэнэ.

Хэрвээ машиныг тодорхой хэмжээний километр явахаас нь өмнө хулгайлах юмуу аваар осолд орох эсвэл ямар нэг шалтгаанаар солих болвол солихтой холбогдон гарах зардлыг энэ техникийн шаардлагын зүйл 131-ийн дагуу тэдгээр машинуудыг даатгуулсан бүх төрлийн даатгалын гэрээнээс бүрэн төлнө гэж тооцох бөгөөд тусдаа ямар нэг төлбөр хийгдэхгүй.

Ажил дууссаны дараа хангагдсан бүх машиныг эзэмших эрх төлбөр хийсэн этгээдэд шилжинэ.

Гэрээнд заасан бүх машин улсын бүртгэлд албан ёсоор бүртгэгдсэн, зохих ёсоор даатгагдсан, улмаар бүгд талбайд ирсэн, жолоочоор хангагдсан ба тэдгээрийг ТИ зөвшөөрсөн бол гарсан нийт зардлын 80%-ийг Гүйцэтгэгчид төлнө.

Харин үлдсэн 20%-ийг Гэрээ дуусч, дээрх бүх машиныг зохих этгээдэд хүлээлгэн өгсөний дараа төлнө.

(и) Зүйл : Инженерийн машины явсан километр

байна.

Төслийн самбарын үнэ тарифт энэхүү техникийн шаардлагын зүйл 121-ийн шаардлагуудыг хангахтай холбогдон гарах зардлууд орно.

(н) Зүйл : Мод тарих

Нэгж : Гүйцэтгэлээр төлөх төлбөр

Энэ техникийн шаардлагын зүйл 122-т заасан мод тарих ажлыг хийсний нөхөн төлбөр нь зөвхөн гүйцэтгэлээр төлөгдөх нөхцлийн дагуу хийгдэнэ.

(о) Зүйл : Байгаль орчны хяналт

Нэгж : Гүйцэтгэлээр төлөх төлбөр

Энэхүү техникийн шаардлагын Зүйл 113-д төлөвлөсөн байгаль орчны мониторинг хийх ажлын нөхөн төлбөрийг гүйцэтгэлээр төлөгдөх нөхцлийн дагуу хийгдэнэ.

БҮЛЭГ 200 – ТАЛБАЙН ЦЭВЭРЛЭГЭЭ

201	ТАЛБАЙН ЦЭВЭРЛЭГЭЭ	2-3
	(а) Ерөнхий	2-3
	(б) Модноос бусад цэвэрлэгээ	2-3
	(в) Модыг зайлуулах	2-3
202	ӨНГӨН ХӨРСИЙГ ХУУЛАХ	2-4
203	ХОЛБООНЫ БОЛОН ЦАХИЛГААНЫ ШУГАМ ШИЛЖҮҮЛЭХ/ОРГОХ	2-4
204	ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР	2-4
	(а) Зүйл: Талбайн цэвэрлэгээ	2-4
	(б) Зүйл: Холбооны болон цахилгаан шугам шилжүүлэх/хамгаалах	2-4

эсвэл ухмал хэсэгт бол шороон далангийн төвшинд хүртэл 90% ХИХН (AASHTO T180) байхаар нягтруулна.

202 ӨНГӨН ХӨРСИЙГ ХУУЛАХ

Талбайн цэвэрлэгээ хийгдэх болон талбайн цэвэрлэгээ хийгдэх газрын хэсгүүдэд инженерийн зөвлөсний дагуу гүйцэтгэгч өнгөн хөрсийг 150 мм-ийн зузаантай хуулна.

Хэрэв гүйцэтгэгч заагдсан гүнээс илүү гүнд өнгөн хөрсийг хуулбал өөрийн өртгөөр заагдсан хэмжээнд хүртэл дүүргэж дэвсэнэ.

203 ХОЛБООНЫ БОЛОН ЦАХИЛГААНЫ ШУГАМЫГ ШИЛЖҮҮЛЭХ/ӨРГӨХ

Гүйцэтгэгч холбооны болон цахилгааны шугамыг шилжүүлэх/хамгаалах ажлыг Монгол улсад мөрдөгдөж байгаа хууль дүрмийн дагуу гүйцэтгэнэ.

Гүйцэтгэгчид холбооны болон цахилгааны шугамыг шилжүүлэх/хамгаалах ажлын төлбөрийг Инженерийн зааварчилсаны дагуу төлнө.

204 ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР

(а) Зүйл : Талбайн цэвэрлэгээ

Нэгж : га

Замын нөөц газрын өргөн болон зааварласан замын уртад хийх талбайн цэвэрлэгээний ажлыг (байгууламжаас бусад) гектараар хэмжинэ. Эгц ухмалын налуу болон дүүргэлтийн налууг үл харгалзан энэ талбайг планы дагуу хэмжинэ.

Түр лагерь, нөөц газар, карьер, нөөц материал, хаягдал материалын цэг, тэдгээрт хүрэх туслах замууд, суваг, шуудууны талбайн цэвэрлэгээний зардлыг гүйцэтгэгч өртөг үнэлгээндээ багтаасан гэж тооцно.

Талбайн цэвэрлэгээний ажлын үнэлгээнд дараахи зүйлсүүд багтана. Үүнд:

- өвс, ногоо, хөг шороо, бут ширэг болон бүх төрлийн бартаа саадыг цэвэрлэх, булгалж сугалах, хаях,
- өнгөн хөрсийг 200 мм зузаантай хуулна,
- хожуул болон үндсийг зайлуулах гэх мэт мод тайрах ажил,
- шаардлагатай тээвэрлэлт,
- ажлыг бүрэн дуусгахад шаардагдах ажилчид, материал, багаж, техник дагалдах материалуудын нөхөн төлбөр,
- энэ техникийн шаардлагын зүйл 201, 202-ын шаардлагыг хангах.

(б) Зүйл : Холбооны болон цахилгааны шугамыг шилжүүлэх/хамгаалах

Нэгж : ширхэг

БҮЛЭГ 300 – МАТЕРИАЛЫН ЭХ ҮҮСВЭР БА ГАЗАР ШОРООНЫ АЖИЛ

301	МАТЕРИАЛЫН ЭХ ҮҮСВЭР	3-4
302	ГОЦОРХОЙЛОЛТ УУД	3-4
303	ГАЗАР ОЛГОХ	3-4
304	ГАЗАР ДЭЭР АЖИЛ ЭХЛҮҮЛЭХ	3-6
305	АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ БА ЭРҮҮЛ АХУЙН ШААРДЛАГА	3-6
306	ТУСЛАХ ШОРООН ЗАМУУД	3-7
307	ТАЛБАЙГ ЦЭВЭРЛЭХ, ӨНГӨН ХӨРС ХУУЛАХ БА ХӨРСНИЙ ДЭЭД ҮЕИЙГ УХАЖ ЗАЙЛУУЛАХ	3-7
308	МАТЕРИАЛЫГ СОНГОХ, ХОЛИХ, НӨӨЦЛӨХ	3-8
309	МАТЕРИАЛЫГ АШИГЛАХ	3-6
310	ДАЛАН БА ХӨЛДӨЛТӨӨС ХАМГААЛАХ ҮЕ	3-8
311	БАРИЛГЫН АЖИЛ ЭХЛЭХЭЭС ӨМНӨХ АЖИЛ	3-8
312	УХМАЛ МАТЕРИАЛЫН АНГИЛАЛ	3-9
313	ДАЛАН ИЙН БЭЛТЭЭ ЭЛ АЖИЛ	3-10
314	ДАЛАН БА ХӨЛДӨЛТӨӨС ХАМГААЛАХ ҮЕИЙГ БАРИХ	3-10
	(а) Далан барих/ Ухмалын дэвсгэр үеийг бэлдэх	3-10
	(б) Гүүр хоолойн буцаан дүүргэлтийн материал	3-11
	(в) Хүйтэнд тэсвэртэй материал	3-11
315	НАМАГТАЙ БОЛОН БАМБАЛЗУУР ХӨРСИЙГ ЧУЛУУГААР ДҮҮРГЭХ	3-13
316	ГАЗАР ШОРООНЫ АЖЛЫН НЯГТРУУЛАЛТ	3-13
317	ХАЯГДАЛ МАТЕРИАЛ	3-14
318	НӨӨЦ ОРДУУД	3-14
319	НАЛУУГ ТЭГШИЛЖ ЗАСАХ	3-15
320	ХАЖУУГИЙН ШУУДУУ	3-15
321	УХМАЛЫН ХАЖУУ НАЛУУ ДАХЬ ТОГТВОРГҮЙ МАТЕРИАЛ	3-15
322	ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР	3-16
	(а-i) Зүйл: Шороон ордоос гарсан материалыг даланд хэрэглэх	3-17
	(а-ii) Зүйл: Замын ухмалаас гарсан материалыг даланд хэрэглэх	3-17
	(б) Зүйл: Материалыг ухаж зайлуулах	3-17
	(в) Зүйл: Хатуу материалыг ухаж зайлуулах	3-17
	(г) Зүйл: Сийрүүлэх ба дахин нягтруулах	3-18

301 МАТЕРИАЛЫН ЭХ ҮҮСВЭР

Бетоны ажил, битумэн хучилтын ажил, буталсан чулуу э суурь, чулуун өрлөг, чулуун асгаас, намаг, шавартай газрыг чулуугаар дүүргэх зэрэгт ашиглах чулуун материалуудын эх үүсвэрийг гүйцэтгэгч сонгоно. Энэхүү техникийн шаардагын бүлэг 302 (а)-д зааснаар эдгээр эх үүсвэрийг карьераар тогтооно.

Замын далан барихад дүүргэлтэд ашиглах орон нутгийн материал болон суурийн доод үе, хөвөөнд ашиглах хайрганы эх үүсвэрийг гүйцэтгэгч сонгоно. Энэхүү техникийн шаардлагын бүлэг 302 (б)-д зааснаар эдгээр эх үүсвэрийг шороон ордоор тогтооно.

Инженерийн материалын тайланд дурдсан ямар ч карьер, шороон ордын аль ч материалын чанар болон тэдгээрийн тохиромжтой эсэх талаар захиалагч ямар нэгэн хариуцлага хүлээхгүй. Тендерийн хугацаанд захиалагч нь эдгээр бичиг баримтыг тендерт оролцогчдод чөлөөтэй үзэж танилцах боломж олгосон байлаа ч тэдгээр нь тендерийн бичиг баримтын хэсэг болохгүй. Инженерийн материалын тайлангаас хийсэн дүгнэлтэндээ гүйцэтгэгч дангаар хариуцлага хүлээнэ.

302 ТОДОРХОЙЛОЛТУУД

- (а) Карьер гэдэг нь зам барилгын ажилд ашиглах чулууг хөрснөөс өрөмдөж тэслэх буюу ондоо арга хэрэгслүүдийг ашиглан ухах замаар олборлох газрыг хэлнэ.
- (б) Шороон орд гэдэг нь зам барихад ашиглах чулуунаас бусад материалуудыг авч буй талбай юм.
- (в) Материал нөөцлөх газар гэдэг нь дүүргэлтийн материал, хайрга, дайрга, өнгөн хөрс зэргийг зам барилгын ажилд ашиглахын өмнө түр хугацаагаар нөөцлөн овоолох талбайг хэлнэ.
- (г) Хаягдал материал зайлуулах газар гэдэг нь зам барилгын ажлаас гарсан илүүдэл болон шаардлага хангахгүй материалуудыг тараан асгадаг талбайг хэлнэ. Инженерийн бичгээр өгсөн зөвшөөрөлгүйгээр илүүдэл болон шаардлага хангахгүй материалыг замын зурвас газарт асгаж болохгүй.

303 ГАЗАР ОЛГОХ

Гүйцэтгэгч нь замын барилгын ажилд шаардлагдах замын зурвас болон бусад зориулалтын газрыг орон нутгаас олгосон зөвшөөрлийн дагуу эзэмшинэ.

- Шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах газар ба карьер,
- Тэдгээр рүү хүрэх туслах замууд,
- Замын зурвасын гаднах түр замууд,
- Талбайн лаборатори байгуулах газар,
- Инженерийн орон сууц болон ажлын байрны газар,
- Гүйцэтгэгчийн түр лагерь, контор, агуулахууд, засвар үйлчилгээний болон амьдрах байрны газар,
- Түр барилгын ажилд шаардлагатай газар,

Бусад зорилгоор ашиглахад шаардлагатай газар авах асуудлыг гүйцэтгэгч хариуцна.

Карьер болон шороон ордын газрыг тогтоох, ашиглахдаа гүйцэтгэгч нь улсын болон орон нутгийн холбогдох хууль журмуудыг баримтлан ажиллана.

Хэрвээ инженерийн дүгнэлтээр карьер, шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах газруудын болон тэдгээр лүү хүрэх туслах замуудын байршил нь дор дурдсан нөхцөлтэй байвал зөвшөөрөл олгохгүй байж болно.

305 АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН БОЛОН ЭРҮҮЛ АХУЙН ШААРДЛАГУУД

Гүйцэтгэгч нь карьер, шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах газарт үйл ажиллагаа явуулахдаа эрүүл мэнд, ахуйн болон аюулгүй байдлын талаархи орон нутгийн засаг захиргааны дүрэм журмыг мөрдөж ажиллана. Тийм дүрэм журам байхгүй тохиолдолд, эсвэл тэдгээр дүрэм журмаас гадна дараахи нөхцлийг хангаж ажиллана.

- (а) Ажил явагдаж байгаа бүх газрын усыг байнга зайлуулж хуурай байлгана. Хэрэв карьер юмуу шороон ордын ухагдсан газарт, ус гарч тэр нь өөрөө хатахааргүй байгаа бол ажил явагдаж байгаа хугацаанд усыг байнга соруулж зайлуулж байна. Тиймэрхүү хонхор газрыг ажил дууссаны дараа инженерийн заавраар мал услах усан сан болгон үлдээж болно.
- (б) Зам барилгын ажилд шаардагдах дээрх газрууд нь усны эх бүхий газар, хот, суурингийн дотор юмуу тэдэнтэй ойр зэргэлдээ оршиж болохгүй.
- (в) Газрууд нь доор дурдсан хил хязгаарын дотор байж болохгүй.
  - Тусгай хамгаалалттай газрууд,
  - Дархан цаазтай газрууд,
  - Хилийн бүсүүд,
  - Байгалийн нөөц газрууд,
  - Дурсгалт газрууд,
  - Хамгаалалттай ойн бүс,
  - Усны бүсүүд.
- (г) Хаягдал зайлуулах газар нь ойн бүсээс дор хаяж 500м-ийн зайнд орших ба гол горхи, суваг шуудуу, усны урсац, усны эх, нуур зэрэг усны нөөцийг боож, бохирдуулахгүй байх ёстой.
- (д) Гүйцэтгэгч нь олгосон газарт ажлын талбарынхаа хил хязгаарыг тогтоож, инженерийн зааврын дагуу түр болон удаан хугацааны хашаа хамгаалалт барьж тусгаарлан, үйл ажиллагаагаа зөвхөн тэр хил хязгаарынхаа дотор бие даан явуулна.
- (е) Мөргөцөгийн өндөр 1м-ээс илүү болсон газарт, зөвшөөрөлгүйгээр мөргөцөг өөд гарахаас сэргийлсэн хаалга, мал орохоос хамгаалсан түр зуурын хашилтыг гүйцэтгэгч өөрийн зардлаар хийж тавина.
- (ё) Ажил дуусахад бүх мөргөцөгүүдийг нурааж, 1:6-аас багагүй налуу болгож сайтар тэгшлэн засна.
- (ж) Ажил дуусахад бүх хашилт болон түр хугацааны бусад байгууламжуудыг буулгаж зөөн, бүх жорлонгийн нүхийг булж, өнгөн хөрсийг тарааж тэгшлэн усалж, талбайг цэвэрлэнэ.
- (з) Гүйцэтгэгч нь байгаль орчныг бохирдуулахгүй байх бүхий л арга хэмжээг авч ажиллана. Үүнд хөрсний болон гадаргын усанд тос, эрдэсжсэн ус оруулахгүй байх ба гэхдээ энэ чиглэлийн арга хэмжээ нь зөвхөн эдгээрээр хязгаарлагдах ёсгүй.
- (и) Ажил дуусахад бүх карьер, шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах газруудыг нөхөн сэргээж ландшафтын харагдах байдлыг сайжруулаад зогсохгүй хүн, малд саад болохооргүй байдлаар хуучин төрхийг сэргээнэ. Налуу жигд байх бөгөөд түүнийг өнгөн хөрсөөр хуччиж, ургамалжилтыг тэтгэх зорилгоор байнга усалж байна. Газрыг нөхөн сэргээхэд шаарлагатай бүхий л зүйлийг хийж хуучин хэвэнд нь оруулна.

306 ТУСЛАХ ШОРООН ЗАМУУД

311 БАРИЛГЫН АЖИЛ ЭХЛЭХЭЭС ӨМНӨХ БЭЛТГЭЛ АЖИЛ

Гүйцэтгэгч нь газар шорооны ажил эхлэхээс өмнө, инженерийн зааврын дагуу талбайн цэвэрлэгээ болон өнгөн хөрсийг хуулах зэрэг ажлыг хийнэ. Газар шорооны бүх ажлыг зургийн дагуу юмуу инженерийн заавраар тогтоосон налуу, төвшин, гүн, өргөн, хүлцэх алдаа, өндрийг баримтлан хийнэ. Шаардлага хангаагүй газар шорооны ажлыг гүйцэтгэгч өөрийн зардлаар сайжруулан хийнэ.

Ухмалаас гарсан зөвхөн тохиромжтой материалыг даланд хэрэглэж болно. Инженерийн саналаар тохирохгүй гэж үзсэн материалыг далангийн дүүргэлтэд хэрэглэхгүй. Тохиромжгүй материалд дараахи зүйлс багтах бөгөөд зөвхөн эдгээрээр хязгаарлагдахгүй. Үүнд:

- өнгөн хөрс, намгархаг болон хүлэр агуулсан хөрс, 2%-иас их органик бодис агуулсан материал юмуу амархан илжирдэг материал,
- шатамхай материал,
- хөөлт нь 2.5%-иас их материал,
- урсалтын хязгаар нь 45%-иас их болон уян харимхай модуль нь 20%-иас ихтэй материал,
- бул чулуу, хад болон 75мм-ээс том хэмжээтэй чулуу, өгөршсөн чулуу, галт уулын гаралтай материал,

Илүүдэл болон тохиромжгүй материалыг энэхүү техникийн шаардлагын бүлэг 300-д заасан шаардлагын дагуу заасан газарт зөөж хаяна.

Хэрэв дүүргэлтийн материалыг ухмалаас авах боломжтой бол гүйцэтгэгч нь шороон ордоос материал авахыг урьтал болгохгүй ухмалын материалыг эхэлж ашиглах бөгөөд ингэхдээ инженерээс өөрөөр зааварчлаагүй бол ухмалаас гарах тохиромжтой материалыг овоолж бэлтгэнэ. Ухмалаас гарсан тохиромжгүй материал, мөн хэрэгцээнээс илүү гарсан тохиромжтой материалыг заасан талбайд зөөж асгана.

Даланд шаардлагатай материалын эзэлхүүн нь ухмалаас гарсан материалаас илүү байвал гүйцэтгэгч инженерийн заавраар ухмалыг өргөтгөх юмуу эсвэл шинээр орд газар нээж болно.

Цаг агаарын нөхцлөөс юмуу замын хөдөлгөөнөөс шалтгаалан газар шорооны ажилд ямар нэгэн эвдрэл гэмтэл учруулахгүй байхад Гүйцэтгэгч цаг ямагт анхаарч ажиллана. Хэрэв ямар нэгэн эвдрэл гарвал Гүйцэтгэгч тухайн хэсгүүдэд техникийн шаардлагын нөхцлүүдийг хангасан засварыг хийх хүртэл инженер ажлын зөвшөөрлийг буцаан авч болно. Энэ төрлийн засварын ажил болон нэмэлт шинжилгээ хийсэн ажлын зардлыг Гүйцэтгэгч хариуцна.

Гүйцэтгэгч далангийн дүүргэлтэд зөвхөн тохиромжтой материалыг ашиглана. Хэрэв ямар нэг тохиромжгүй материал ашиглагдсан бол түүнийг зайлуулан оронд нь тохиромжтой материал дэвсэх ажлыг Гүйцэтгэгч өөрийн зардлаар гүйцэтгэх болно.

Бүх ухмал, далан, хажуугийн шуудуу, хөвөө зэргийг тогтоосон налууд хүртэл тэгшилж засах ажлуудыг газар шорооны ажил явагдаж буй байршил, төвшинд нэг зэрэг хийнэ.

312 УХМАЛ МАТЕРИАЛЫН АНГИЛАЛ

Замын ухмалаас гарсан материалыг дараахи байдлаар ангилна:

(а) Ердийн ухмал

Ердийн ухмалын ажилд хатуу материал ухахаас бусад бүх ухмалын ажлууд орно.

Ердийн ухмалд намагжсан хөрс, бусад тохиромжгүй материал мөн багтана.

Материалыг зөвхөн чийг ихтэйгээс нь болоод тохиромжгүй материал гэж үзэхгүй. Чийгтэй материалыг техникийн шаардлагад заасан чийгийн хэмжээнд нийцэх хүртэл нь борнойдох буюу бусад тохиромжтой аргаар сийрүүлж хатаана.

Шороон орд болон замын ухмалаас гарсан материалыг далангийн ажигд тохиромжтой, тохиромжгүй гэж ангилна.

Далангийн дүүргэгч материал нь энэхүү техникийн шаардлагын зүйл 311-т зааснаас гадна:

1. ХИХН нь 1.75 т/м^3 -ээс бага (AASHTO T180)
2. 0,075мм-ийн шигшүүрээр өнгөрч байгаа нарийн ширхэглэлтэй хэсэг нь хуурай үеийн жингийн 45%-иас их

байгаа тохиолдолд даланд хэрэглэхгүй.

Энэхүү техникийн шаардлагад өөрөөр заагаагүй бол материалын ширхэглэл нь 75 мм-ээс илүү байвал далангийн дүүргэлтэнд хэрэглэхгүй.

(б) Хиймэл байгууламжийн буцаан дүүргэлтийн материал

Хиймэл байгууламжийн ойролцоох орон зайг буцаан дүүргэж нягтруулахад дараах шаардлагыг хангасан зохист ширхэглэлтэй дүүргэлтийн материал хэрэглэнэ. Үүнд:

- Уян харимхайн индекс нь 7%-иас бага,
- Урсалтын хязгаар нь 30%-иас бага,
- 3. 0,075мм-ийн шигшүүрээр өнгөрч байгаа нарийн ширхэглэлтэй хэсэг нь хуурай үеийн жингийн 8%-иас бага

(в) Хөлдөлтөөс хамгаалах үеийн материал

Хөлдөлтөөс хамгаалах үе нь сонгосон зохист ширхэглэлтэй дүүргэлтийн материал ашиглан хучилтын үеүдийн ёроолоос доош 300 мм-ийн зузаантай хийгдэх хэсэг болно.

Хөлдөлтөөс хамгаалах үеийн материал нь дараахи шинж чанарыг агуулна:

- Хөрсний даацын үзүүлэлт (CBR) нь 4 өдөр сойсны дараа ХИХН нь 98% (AASHTO T180) хүртлэх нягтруулалтанд шалгаж үзэхэд 20%-иас их,
- Хөөлт (CBR-ийн туршилтын сойлтын үед) 1 %-иас бага,
- Уян харимхайн индекс нь 6%-иас бага,
- Урсалтын хязгаар нь 25%-иас бага,
- Уян харимхайн үзүүлэлт нь 90-ээс бага,
- ХИХН (AASHTO T180) 1.85 т/м^3 -аас багагүй,
- 75 μm шигшүүрээр нийт жингийн 10%-иас доош хувь нь өнгөрөх,
- ширхэглэлийн хамгийн том хэмжээ нь 60 мм-ээс бага байна.

Ухмал дахь ул хөрсний шинж чанар нь дээрхтэй тохирч байгаа эсэхийг тогтоох үүднээс хөлдөлтөөс хамгаалах үетэй адил төвшинд ул хөрсөн дээр (400 м^2 тутамд хоёр цэгт, хэрэв ухмалын урт 100м-ээс бага бол цэгийн тоог Инженерийн тодорхойлсоноор авна) туршилт шинжилгээ хийнэ. Хэрэв бүх үзүүлэлтүүд нь тохирч байвал ухмалын ул суурийг хөлдөлтөөс хамгаалах үе гэж үзэж болно. Хэрэв бусад бүх үзүүлэлт нь шаардлага хангаж харин зөвхөн ХИХН нь 98% (AASHTO T180)-аас

сийрэгжүүлж дахин нягтруулна. Инженерийн зүгээс тусгай зөвшөөрөл өгөхөөс бусад тохиолдолд дүүргэгч материалыг далан дээр овоолоостой байлгаж болохгүй.

Даланг гүүр хоолойнуудын төвшинд хүртэл эсвэл хоолойны дээгүүр барихдаа байгууламжийн хоёр талаар ижил түвшинд даланг өндөрсгөнө. Инженер өөрөөр зааварлаагүй бол энэ ажлыг байгууламжид дүүргэлт хийх ажилтай хамт нэг зэрэг хийнэ. Даланг нягтруулах тоног төхөөрөмжийг тухайн байгууламжид аль болох ойр ажиллуулах ба ингэхдээ тэдгээрт ямар нэгэн эвдрэл, гэмтэл учруулахгүй байх хэрэгтэй. Хэрэв байгууламжинд ямар нэгэн эвдрэл учруулбал Гүйцэтгэгч өөрийн зардлаар засна.

315 НАМАГТАЙ БОЛОН БАМБАЛЗУУР ХӨРСИЙГ ЧУЛУУГААР ДҮҮРГЭХ

Инженерийн зааварласан тохиолдолд Гүйцэтгэгч нь намагтай газар болон бамбалзуур хөрстэй газрыг ухан авч, хаягдал зайлуулах газарт зөөж зайлуулах ба дараахи байдлаар чулуун дүүргэлтийг хийнэ.

Намагтай буюу бамбалзуур хөрстэй газарт Гүйцэтгэгч зөвшөөрөгдсөн чулуун дүүргэлтийг Инженерийн заавраар дэвсэнэ. Чулуун дүүргэлтийг зааварласан газарт нийтэд нь сайтар суух хүртэл жигд үеэр дэвсэж, хөдөлгөөн явуулан индүүдэнэ. Тогтворгүй ул хөрсөн дээр чулуун дүүргэлтийг хийх бол материалыг ажлын талбайд ойрхон буулгаад, далангийн өндөр нь барилгын хүнд машин механизмын ачааллыг даах боломжтой болох хүртэл нь бульдозероор түрж тараах замаар даланг барина.

Өндөр далантай хэсгийн дүүргэлтэнд ашиглах хатуу материалын хамгийн их хэмжээ нь 250 мм байна. Хатуу материалыг далангийн нийт өргөнөөр, нягтраагүй үеийн зузаан нь 400 мм-ээс ихгүй байхаар үечлэн дэвсэх ба материал нь боломжийн хэмжээний зохист ширхэглэлтэй байна. Материалыг 15 тонноос багагүй жинтэй гинжит трактораар тараан тэгшлэнэ. Далангийн хажуу налууд чулуун материал буулгахыг үл зөвшөөрнө. Хажуу налуу нь материалын чөлөөт уналтын өнцгөөр аяндаа үүсэх юм.

Дараагийн үеийг дэвсэхээс өмнө үе бүрийг нарийн ширхэглэлтэй чулуу, хайргаар хөндий зайг техникийн шаардлагын зүйл 319-ийн дагуу боломжийн хирээр дүүргэж чигжинэ.

Үе бүрийг энэ техникийн шаардлагын зүйл 316-ын дагуу нягтруулна. Хатуу материалын дүүргэлтийн явцад тухайн үеийн нөхцөл байдалтай уялдуулан тавигдах шаардлагуудыг Инженер өөрчилж болно.

316 ГАЗАР ШОРООНЫ АЖЛЫН НЯГТРУУЛАЛТ

Газар шорооны дүүргэлтэнд болон хөлдөлтөөс хамгаалах үеэнд хэрэглэж байгаа материалыг нягтруулалтын өмнө услах буюу хатаах замаар, нягтруулалтын үеийн чийг нь зохистой чийгийн агуулгаас 1%-иар их, эсвэл 2%-иар бага байхаар тохируулна. (AASHTO T180). Нягтруулалт дуустал чийгшилтийг энэ хязгаарт байлгана.

Материалын үе бүрийг дээрх чийгшилийн хязгаар дотор дор тодорхойлсонтой ижил буюу илүү хэмжээний хуурай нягтралтай болтол индүүднэ. Үүнд:

- Хөлдөлтөөс хамгаалах үеэс бусад бүх дүүргэлтийн материалыг ХИХН нь 95%-аас багагүй байхаар (AASHTO T180),
- Далангийн дээд үе болох 300 мм зузаантай хөлдөлтөөс хамгаалах үеийг ХИХН нь 98%-аас багагүй байхаар (AASHTO T180),
- Ухмалд хийсэн шинжилгээний үр дүнгээр, хөлдөлтөөс хамгаалах үеэнд тохирохоор гарсан хөрсийг ХИХН нь 98%-аас багагүй байхаар (AASHTO

дагуу шороон ордыг тогтооно. Шороон ордын байршлыг Гүйцэтгэгч тогтоож, Инженер батална.

Инженер барилгын аль нэг онцлог хэсэгт ашиглахаар шороон ордоос тодорхой материалыг сонгох зааврыг өгч болно. Ийм сонголт хийхээр зааварласан тохиолдолд шороон ордын тодорхой хэсэгт материалыг ухах, дахин шилжүүлэн зөөвөрлөх, овоолох ажил хийгдэж болох юм.

Гүйцэтгэгч нь шороон ордод хүрэх туслах замыг барьж, шороон ордоос овор хэмжээ ихтэй том чулуу, үл тохирох материал, бүх төрлийн ургамлыг цэвэрлэж зайлуулна.

Техникийн шаардлагын бүлэг 300-д заасны дагуу шороон ордыг нөхөн сэргээх үед ангиглах зорилгоор өнгөн хөрсийг хуулж, овоолон халгална

Гүйцэтгэгч нь шороон ордод буй тохиромжтой материал нь үл тохирох материалтай холилдохгүй байх арга хэмжээг авна. Тохиромжгүй материалыг техникийн шаардлагын зүйл 317-д заасны дагуу зайлуулна.

Шороон ордыг тогтоосон өргөн ба хэлбэрээр ухах ба ажил дууссаны дараа цэвэрлэж, нөхөн сэргээнэ. Нөхөн сэргээсэн газрын хажуу налуу нь хамгийн ихдээ хэвтээд 1, босоод 6 гэсэн харьцаатай байна. Техникийн шаардлагын бүлэг 300-д заасны дагуу ойр орчмын газар нь цэвэрхэн үзэмжтэй засагдсан байна.

319 НАЛУУГ ТЭГШИЛЖ ЗАСАХ

Зурагт тусгасан буюу Инженерийн зааврын дагуу ухмал ба далангийн хажуу налуу гараар болон механик аргаар засна. Далангийн хажуу налууугийн гадаргуу нь Техникийн шаардлагын зүйл 316-д заасны дагуу зохих ёсоор нягтарсан байх ёстой ба яман нэгэн сул буюу дутуу нягтарсан, эсвэл том хэмжээтэй материалыг тэгшлэн хусаж, далангийн хажуу налуугаас зайлуулна. Ийм төрлийн материалыг хаягдал материал зайлуулах талбай руу зөөж зайлуулах буюу эсвэл инженер тохиромжтой гэж үзвэл өөр ажилд хэрэглэнэ. Ухмал болон далангийн хажуу налууугийн тэгшилгээ, засварыг далангийн дээд үе хүртлэх газар шорооны ажил дууссанаас хойш 1 сарын хугацаанд гүйцэтгэнэ.

Ухмал болон далангийн налууд ямар нэгэн хад, чулуу мөн асфальтан хольцны үлдэгдэл байвал тэдгээрийг зайлуулж, зөвшөөрөх хэмжээнд хүртэл тэгшилнэ. Хэрэв ухмалын налууд том хад чулуу сул байдалтай, ил үлдсэн байвал түүнийг зайлуулан оронд нь тохиромжтой материалаар дүүргэн, Инженерийн зөвшөөрөх хэмжээнд хүртэл нягтруулна.

Далан ба ухмалын налууг тэгшилж засах ажил нь ухмалын болон хажуугийн шуудууны ухалт, мөн далан барих ажлын нэг хэсэг гэж тооцогдох тул эдгээр ажилд Гүйцэтгэгч ямар нэгэн төлбөрийг тусад нь нэхэмжлэх ёсгүй.

320 ХАЖУУГИЙН ШУУДУУ

Техникийн шаардлагын зүйл 310, 311, 312-т заасны дагуу хажуугийн шуудууг замын ухмал гэж тооцох ба газар шорооны ажил гэж ангилагдана. Барилгын ажлын явцад хажуугийн шуудууны хэмжээ, налуу, гүн зэргийг өөрчлөх зааварчилгааг Инженер өгч болох ба үүний дагуу ажлыг гүйцэтгэнэ.

Хажуугийн шуудуунд чулуун бэхэлгээг инженерийн заавраар болон зураг төслийн дагуу ашиглана.

321 УХМАЛЫН ХАЖУУ НАЛУУ ДАХЬ ТОГТВОРГҮЙ МАТЕРИАЛ

Ухмалын хажуу налууд нурамтгай, тогтворгүй материал илэрвэл Гүйцэтгэгч Инженерт мэдэгдэх ба Инженер заавар өгвөл нурамтгай материалыг ухан зайлуулж оронд нь тохирох материалаар дүүргэнэ. Үл тохирох хөрсийг ухаж зайлуулах ажил нь замын ухмалын нэг хэсэг гэж тооцогдох ба тохирох материалаар дүүргэх ажил нь далангийн

- Замын ухмал, шатлал болон шороон ордоос материалыг ухаж авах.
- Материалыг ачих, тээвэрлэх, далан болон дүүргэлт шаардлагатай бусад газарт дэвсэх
- Бусад шаардлагатай зөөвөр, тээврийн ажлууд
- Материалыг засах, хэлбэржүүлэх, услах болон нягтруулах
- Энэ техникийн шаардлагын бүлэг 300 болон 1100-д заасныг мөрдөх
- Энэ техникийн шаардлагын зүйл 310, 312, 313, 314, 316, 318, 319, 320 болон 322 -д заасныг мөрдөх

Инженерийн зааврын дагуу барилгын ажил эхлэхээс өмнө, мөн түүнээс хойш 20 м-ийн зайтайгаар авсан хөндлөн огтлолыг үндэслэн далангийн ажлын эзэлхүүнийг хэмжинэ.

(а-ii) Зүйл: Замын ухмалаас авсан материалыг ашиглан даланг барих

Нэгж: м³

(а-i) –тай ижил.

(б) Зүйл: Материалыг ухаж зайлуулах

Нэгж: м³

Ердийн ухмалын ажлын үнэлгээнд дор дурдсан ажлын зардлууд багтана. Үүнд:

- Материалыг ухах,
- материалыг ачих, тээвэрлэх ба тогтоосон хаягдал материал зайлуулах цэгт хаях,
- Бусад шаардлагатай зөөвөр, тээврийн ажлууд,
- өнгөн хөрсний ажлууд,
- хаягдал материалын цэгт өнгөн хөрсийг тарааж тэгшлэх,
- энэхүү техникийн шаардлагын бүлэг 300-д заасны дагуу хаягдал материалын талайг бэлдэх, хэлбэрт оруулах, засах сэргээх
- Энэ техникийн шаардлагын бүлэг С 311, 312, 313, 314, 315, 317, 318, 319 болон 322 мөрдөх

Техникийн шаардлагын зүйл 315-д заасны дагуу далангийн доорхи намагтай хөрсний ухалтанд ямар нэгэн тусдаа болон нэмэлт төлбөр хийгдэхгүй.

(в) Зүйл : Хатуу материалыг ухаж зайлуулах

Нэгж : м³

Хатуу хадан хөрсийг ухах ажлын үнэлгээнд дор дурдсан ажлын зардлууд багтана. Үүнд.

- Материалыг ухах,
- материалыг ачих, тээвэрлэх ба тогтоосон хаягдал материалын цэгт хаях,
- Бусад шаардлагатай зөөвөр, тээврийн ажлууд,
- өнгөн хөрсний ажлууд,
- хаягдал материалын цэгт өнгөн хөрсийг зайлуулах,
- энэхүү техникийн шаардлагын бүлэг 600-д заасны дагуу хаягдал материалын талайг бэлдэх, хэлбэрт оруулах, засах сэргээх
- энэхүү техникийн шаардлагын зүйл 311, 312, 313, 317, 318, 319 болон 322 – д заасан шаардлагыг хангах

- (е) Зүйл : Намагтай газруудыг чулуугаар дүүргэх
Нэгж : м³

Намгийг чулуугаар дүүргэх ажлын хэмжих нэгж нь куб метр байна. Хэмжээг төлөвлөсөн дээд, доод суурийн талбайн дундажыг, чулуун дүүргэлтийн зузаанаар үржиж гаргана.

Намган хөрсийг чулуугаар дүүргэх ажлын үнэлгээнд дор дурдсан ажлын зардлууд багтана. Үүнд:

- материалыг ухаж авах,
- материалыг ачих, тээвэрлэх, дэвсэх,
- Бусад шаардлагатай зөөвөр, тээврийн ажлууд,
- чулуун дүүргэлтийг хийх, дарж суулгах,
- энэхүү техникийн шаардлагын зүйл 314, 315, 317 болон 322-д заасан шаардлагыг хангах

- (ё) Зүйл: Ширэг дэвсэх
Нэгж: м²

Ширэг дэвсэх ажлын үнэлгээнд дор дурдсан ажлын зардлууд багтана.

- ширгийг хангах,
- ширгийг тээвэрлэх ба хадгалах,
- тээвэрлэлтийн зай,
- ширгийг байрлуулах
- услах ба бордох

**БҮЛЭГ 400 – ЦЕМЕНТЭЭР БЭХЖҮҮЛСЭН СУУРЬ ҮЕ БА ХӨВӨӨ
/ГАЗАР ДЭЭР НЬ ХҮЙТНЭЭР РЕСАЙКЛИНГ АШИГЛАН БОЛОВСРУУЛАХ/**

401 ЕРӨНХИЙ	4-4
402 МАТЕРИАЛ	4-4
(а) Цемент	4-4
(б) Хайрган материал	4-4
(в) Ус	4-5
(г) Хамгаалалтын хальс	4-5
(д) Хучлага	4-5
(е) Холих харьцаа	4-5
403 ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ	4-5
(а) Холих төхөөрөмж	4-5
(б) Тээвэрлэх төхөөрмж	4-6
(в) Хучилт дэвсэгч	4-6
(г) Нягтруулах тоног төхөөрөмж	4-7
(д) Даралт хуваарилагч	4-7
(е) Хатуулаг шалгах багаж	4-7
404 БАРИЛГЫН АЖИЛ	4-7
(а) Ерөнхий	4-7
(б) Гадаргууг бэлтгэх	4-7
(в) Цаг агаарын нөхцөл	4-7
(г) Хугацаа	4-7
(д) Нягтруулалт	4-8
(е) Барилгын заадас	4-8
(ж) Гадаргуун засал	4-8
(з) Эхний арчлалт	4-8
(и) Бичил хагарлууд	4-8
(к) Эцсийн арчлалт	4-9
(л) Хөдөлгөөний хязгаарлалт	4-9
(м) Хөвөө	4-9
405 ЧАНАРЫН ХЯНАЛТ	4-9
(а) Шахалтын бат бэх	4-9
(б) Талбайн чийг ба нягт, гадаргуун жигд байдал	4-9
406 БАРИЛГЫН АЖЛЫН ДАРААЛАЛ	4-9
407 ХАЙРГАН АЖИЛ	4-9
408 МАТЕРИАЛД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА	4-10
409 ХАЙРГАН ХӨВӨӨНИЙ БАРИЛГА	4-10

401 ЕРӨНХИЙ

Энэ бүлэгт цементээр бэхжүүлсэн суурийн (ЦБС) үеүд болон одоо байгаа замын хучилтын хийцүүдийг 20см гүнд ресайклинг хийж гүйцэтгэх барилгын ажилд тавигдах шаардлагыг тайлбарласан болно.

Доод үеийг суурийн доод үе, дээд үеийг суурь гэж нэрлэх болно. Хоёр үеийг тус тусад нь дараалан барина. ЦБС үе дээр асфальт бетон үе ирнэ. ЦБС гэдэг нь шаардлага хангасан зохист ширхэглэлтэй байгалийн хайрган буюу буталсан чулуун материал, цемент болон усыг зохих харьцаагаар хольсон хольцыг хэлнэ. Хольцыг зориулалтын төвлөрсөн үйдвэр дээр холино. Суурийн доод үеийг тухайн нөхцөл байдлаас шалтгаалан суурийн доод үе/ хөлдөлтөөс хамгаалах үе/ нягтруулсан далан /ухмалын гадаргуу дээр дэвсэнэ. ЦБС-ийн дээд үе буюу суурийг энэхүү бүлэгт заасан аргачлалын дагуу суурийн доод үе дээр дэвсэнэ. Үүнээс гадна, хамгаалалтын битумэн хальсыг хэрхэн хэрэглэх, арчлах талаар тайлбарласан болно.

402 МАТЕРИАЛ

а) Цемент

ЦБС –д ашиглах цемент нь ердийн буюу портланд цемент байх бөгөөд AASHTO M-85-07, MNS 974:99 болон бусад олон улсын стандартуудын шаардлагад нийцсэн байна. 32.5 МПа бат бэхтэй цемент байвал илүү зохимжтой.

б) Хайрган материал

ЦБС –д ашиглах хайрган материал нь элс, хайрга, буталсан чулууны хольц байх ба Хүснэгт 4-1-д үзүүлсэн ширхэглэл, физик шинж чанарыг хангасан байна.

Хүснэгт 4-1: ЦБСуурь үеийн материалын үзүүлэлтүүд

Хяналтын үзүүлэлтүүд	Суурь үе
Шигшүүрийн хэмжээ мм	Шигшүүрээр өнгөрсөн материалын жингийн эзлэх хувь %
53	100
37.5	85-100
19	60-90
4.75	30-65
2.36	20-50
0.425	10-30
0.075	5-10
0.425 шигшүүрээр өнгөрсөн PI	< 5
Шугаман агшилт	< 3
10% Нарийн ширхэглэлийн (TFV)* хамгийн бага тоо	110 kN
Чийгтэй болон хуурай TFV харьцааны хамгийн бага %	60

Зохист ширхэглэл бүхий буталсан чулуун материал нь чулууны карьераас авч бутлуурын дор хаяж хоёр дамжлагаар орсон материал байна. Чулууны төрлийг тухайлан заасан буюу Инженерийн тодорхойлсны дагуу сонгох ба бутлуурт оруулах чулуу нь 100мм буюу түүнээс дээш хэмжээтэй байгалийн бул буюу хад чулуу байна.

403 ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ

а) Ресайклерийн машин

Одоо байгаа хуучин асфальтобетон хучилтыг суурьтай нь, 30 см хүртэл гүнээр, шаардлагатай тохиолдолд материал нэмж хөрс ус, цементийн хамт зорон хольж нэг ажлын ээлжиндээ 8000 м² –с багагүй талбайг боловсруулах хүчин чадалтай ресайклерийн машиныг ашиглана. Ресайклерийн машин нь дараах шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

(1) Ресайклер нь заавал сэргээн засварлаж байгаа материалд шингэнийг нэмэх зориулалттай насос, хуваарилах рампаар тоноглогдсон байна. Шингэн нь холигч камерт холигдож материалын хэмжээнээсхамааруулан микропроцессорын командаар нарийн тунлагдан орно. Шингэн нь хуваарилах рампад хоорондоо ижил зайтай байрласан нүхнүүдээр даралтаар холигч камерын нийт өргөнд нь цацагдана.

(2) Ресайклер нь автоцистернтэй хослон ажиллах бөгөөд өмнөө түлхэх буюу чирэн явах ба автоцистернд нөөц шингэнийг хийнэ. Автоцистерн ресайклертэй нэг комплекс болон ажиллаж хэрэглэж буй шингэнээр (ус, битумын эмульс) хангана.

(3) Ресайклер хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлж, түүний зорох барабан замын хучилтын үеийг зороход цистернээс ус шахагдан зорогдсон материалтай холилдоно. Микропроцессор нь усны хэмжээг тохируулан холигч камерын корпусыг дээд талд байрласан хувиарлагч рампын нүхээр усыг шахна. Эргэж байгаа барабан нь усыг сэргээн засварлаж байгаа материалтай нэгэн төрлийн хольц болгон холино.

(4) Ресайклерын ард автогрейдерын урд явж байгаа индүү нь үеийг шаардагдах өндрийн хэмжээнд тэгшилнэ.

(5) Нунтаг барьцалдуулагч болох цементийг замын гадаргуу дээр ресайклинг хийхийн өмнө тарааж болно. Ресайклер нь нэг явалтаар сэргээн засварлаж байгаа материал, ус, цементийг холино.

(6) Нунтаг барьцалдуулагчийг (цемент) устай тусд нь холин суспенз хэлбэрээр ажлын камер луу шахаж болно. Энэ аргыг хэрэглэх үед ресайклерт цемент-усны суспензийг тодорхой харьцаагаар холих боломжтой

б) Тээвэрлэх төхөөрөмж

Хольцыг тээвэрлэж буй ачааны тэргүүдийг Инженерийн зааварчилсны дагуу сайтар хучсан байх ёстой.

в) Хучилт дэвсэгч

ЦБС-ийг дор хаяж нэг зурвасын өргөнөөр дэвсэх хүчин чадалтай, илүү өргөнөөр дэвсэх нэмэлт төхөөрөмж залгах боломжтой дэвсэгчээр дэвсэнэ. Грэйдэр болон дэвсэгчийг хослуулан ажиллуулж болно. Дэвсэгч нь дараах тоноглолоор тоноглогдсон байна.

Үүнд:

- (i) Ачигч бункер ба тараах механизм
- (ii) Хольцыг ямарваа мөр буюу догол гаргалгүйгээр тэгш дэвсэх зорилгоор зузаан тохируулагч нь тэгшлэгч буюу доргиуртай байх ёстой
- (iii) Дэвсэгч нь хэвгий болон налуу мэдрэгчтай байна.
- (iv) Дэвсэгч нь гадаргуун аливаа дефектуудыг шалгах хяналтын механизмаар тоноглогдсон байх ёстой.

г) Нягтруулах тоног төхөөрөмж

Өөрөө явагч нягтруулах төхөөрөмж нь ган буюу хийн дугуй сольж тавих төхөөрөмжтэй байна. Үүнээс гадна доргиуртай горимоор ажиллах боломжтой байх ба доргиурын агууриг болон давтамжийг тохируулах боломжтой байх ёстой. Зогсолтын байдал дахь доргиурын жин 8–10т-оос багагүй байна. Бишил хагарал үүсэх үе шатанд 12тоны ган дугуйт индүү шаардлагатай. Хийн дугуйт индүү нь 20 – 30тоны жинтэй, дугуйны даралт 0.7 МПа байна.

д) Даралт хувиарлагч

- (i) Усаар арчлах: Даралт хуваарилагчийг машинд суурилуулсан байх ба замын гадаргуунд шууд нөлөө үзүүлэлгүйгээр усан манан үүсгэж гадаргууг арчлана.
- (ii) Хамгааллын битумэн хальс: тодорхой техникийн үзүүлэлт бүхий өөрөө явагч асфальт цацагч ашиглана.

ж) Хатуулаг шалгах багаж

ЦБС-ийг барьж дууссаны дараа тусгай багаж ашиглан үеийн хатуулгыг шалгана. Humboldt Stiffness Gauge (HSG) гэсэн багаж байдаг. Энэхүү багаж нь ЦБС үед гажилт өгөхийн тулд хир зэрэг хүч шаардагдахыг заадаг.

404 БАРИЛГЫН АЖИЛ

а) Ерөнхий

е) Барилгын заадас

Дагуу: Дэвсээд 30 минутаас илүү хугацаа өнгөрсөн нягтруулсан хольцтой залгуулан дараагийн хольцыг дэвсэх тохиолдолд нягтруулсан үеийн ирмэгийг нийт зузаанаар зүсч босоо гадаргуу үүсгэнэ. Зүсэлтийг тухайн өдрийн ажил дуусахаас өмнө хийнэ.

Хөндлөн: Хэрэв дэвсэх ажиллагаа түр зогсож дараагийн өдөр үргэлжлэхээр бол тухайн өдөр дэвсэж буй хольцны зузааныг аажмаар нимгэрүүлж (тэнхлэгийн дагуу 6м-ийн зайнд) хольцны зузааны тал хүргэнэ. Дараагийн өдөр ажил эхлэхдээ нимгэн хэсэг дээр шинэ хольц дэвсэж шаардлагатай зузаан хүртэл дүүргэнэ.

ж) Гадаргуун засал

Гадаргууд шаардлагатай налуу болон хэвгий гаргахын тулд автомат удирдлагатай хутга бүхий грэйдер буюу дагуу налуу болон хөндлөн хэвгийг хянах хяналтын системтэй, автомат удирдлагатай зүсэх төхөөрөмж бүхий дэвсэгч ашиглана. Дэвсэгчийн ардаас доргиур болон энгийн горимоор ажилдаг индүү явна. Үүний дараа гадаргуугаас илүүдэл материалыг зайлуулсны дараа хийн дугуйт индүү шаардлагатай бол гадаргууг бага зэрэг чийглэн индүүднэ.

Бэлэн болсон ЦБС-ийн гадаргууг 3 м урт тэгш рэйкээр хэмжинэ. Рэйкийг замын аль ч хэсэгт тавьсан рэйк болон гадаргууны хоорондын зай 10 мм-ээс хэтрэх ёсгүй.

з) Эхний арчлалт

Гадаргуун заслын ажлыг хийж байх явцад түүний дараа орцын нормд заасан чийгийн агууламжаас багагүй байхаар гадаргууг нарийн ширхэгтэй шүршүүрээр услах буюу усан манангаар чийглэж өгнө. Гадаргууг хэзээ ч өндөр даралттай усаар шүршиж болохгүй. Эхний арчлалтыг нягтруулалт хийж дууссанаас хойш 24 цагийн туршид хийнэ.

и) Бичил хагарлууд

24 цагийн турш ус цацаж арчлалт хийсний дараа ЦБС-ийн хатуулгийг тусгай багаж (тухайлбал, Humboldt Stiffness Gauge (HSG) буюу түүнтэй адил багаж) ашиглан шалгана. Хэрэв багажны заалт 50 – 60 мН/м буюу кН/мм хооронд байвал бичил хагарлын нягтруулалтыг эхлэх шаардлагатай. Хэрэв багажны заалт үүнээс бага бол усаар чийглэх арчлалтыг дахиад 24 цаг үргэлжлүүлэн

талбайд байлгаж үндсэн гадаргуутай ижил арчлах нь илүү тохиромжтой. Энэ тохиолдолд дээжтэй хэвүүдийг эвдэрч гэмтэх буюу алга болохоос хамгаалах шаардлагатай. Илүү найдвартай болгох үүднээс ижил тооны дээжийг лабораторид байлгах нь зүйтэй. Иж бүрдэл бүрээс хоёр дээжийн 7 хоногийн бат бэхийг шалгаж гурав дахийг Инженерийн зааварчилснаар туршина.

б) Талбайн чийг ба нягт, гадаргуун нягт байдал

Чийг: Нягтруулах үеийн талбайн чийг AASHTO T-180 стандартын дагуу лабораторийн нөхцөлд тодорхойлсон чийгийн зохистой агууламжийн $\pm 2\%$ тэнцүү байж болно. Талбайн чийг болон нягтыг ЦБС-ийн уртын 300м тутамд AASHTO T-318-02 стандартын дагуу шалгана.

Нягт: Дээр 404.д-д заасны адил AASHTO T-191 стандартын дагуу шалгана.

Гадаргуун жигд байдлыг дээр 404.е-д заасантай адил шалгана.

406 БАРИЛГЫН АЖЛЫН ДАРААЛАЛ

- (i) Суурийн үеийг хөлдөлтөөс хамгаалах үе/ нягтруулсан далан /ухмалын гадаргуу дээр дэвсэх
- (ii) Суурь үе дээр бичил хагарал үүссэнээс хойш дор хаяж 2 долоо хоногийн дараа асфальт бетон үеийг дэвсэх

407 ХАЙРГАН АЖИЛ

"Хайрга" гэдэг нь байгалд бэлнээр тохиолддог зохист ширхэглэлтэй материалыг хэлэх ба үүнд ердийн хайрга, буталсан хайрга эсвэл буталсан чулуу багтана. "Хайрган хөвөө" гэдэг нь дээрх материалыг дангаар нь буюу тэдгээрийн хольцыг хэрэглэн, зөвшөөрөгдсөн суурийн доод үе дээр, хучилтын өнгөн үе болон суурийн хоёр захыг хамгаалах зориулалтаар, зурагт үзүүлсний дагуу хийсэн зохист ширхэглэлтэй өнгөн үе юм. Хайрган материал нь байгалаас шууд олборлосон, эсвэл буталсан буюу шигшиж, угааж тодорхой харьцаагаар дахин хольсон материалууд байж болно. Гүйцэтгэгч нь хайрганы орд газар, мөн материалыг зайлуулж хаях буюу нөөцөлж овоолох газар зэргийг нээх, ашиглах буцааж дарах, нөхөн сэргээх Бүлэг 400 – Цементээр бэхжүүлсэн суурь үе ба хөвөө 4-10 болон тэдгээр лүү хүрэх түр замтай холбоотой ажлыг гүйцэтгэхдээ Монгол улсын холбогдох хууль тогтоомж болон энэхүү Техникийн шаардлагын 300-р Бүлэгт заасан шаардлагыг дагаж мөрдөнө.

408 МАТЕРИАЛД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

Дэвсэж нягтруулсан материалын ширхэглэлийн харьцаа нь Хүснэгт 4-3-д үзүүлсэн ширхэглэлийн хязгаарт ойролцоо буюу зэрэгцэн явах аажим муруйн

салаа замын хайрган хучилтын хөвөөг зэрэгцээ орших үеийг барихаас өмнө буюу барьснаас хойно хийхийг зөвшөөрөхгүй. Хайрган материалыг хөвөөний нийт өргөнөөр, хангалттай хэмжээгээр жигд тарааж, нягтруулсаны дараах зузаан нь зурагт заасан буюу Инженерийн зааварчилснаас багагүй байхаар дэвсэнэ. Хайрган материалыг ачих, тээвэрлэх, буулгах, тарааж дэвсэх, нягтруулах явцад хайрга ширхэглэлээрээ ялгарахаас урьдчилан сэргийлсэн бүхий л бололцостой арга хэмжээг авах хэрэгтэй. Нэг удаагийн ажиллагаагаар дэвсэж, нягтруулсан аливаа үеийн зузаан нь 200мм-ээс илүүгүй байна. Нягтруулсан үеийн зузаан үүнээс их байх шаардлагатай хэсэгт материалыг хоёр буюу түүнээс дээш үеэр дэвсэж боловсруулна. Нягтруулсан үеийн хамгийн бага зузаан нь 100мм байна. Хайрганы чийгийн агууламж нь Тохиромжтой чийгийн агууламжаас (AASHTO T180-93) 1%-иар их буюу 2%-иар бага байж болно. Үүний тулд материалыг нэгэн жигд усалж холих буюу эсвэл хатаах замаар чийгийг тохируулах хэрэгтэй. Хайрган материалыг заасан өргөнд хүргэж, хөндлөнгийн налуууг гаргаж тэгшилсэний дараа дурандлага хийж төвшинг эцсийн байдлаар тааруулах ба 3м-ийн рейк, эсвэл ондоо зөвшөөрөгдсөн багажийг ашиглан гадаргуугийн тэгш байдлыг шалгаж, шаардлагатай газруудыг тэгшилж янзлана. Эцсийн нягтруулалтыг хийхээс өмнө хөнгөн нягтруулалт хийж болно. Хэрэв гадаргуу нь нийт авах нягтруулалтын 25%-ийг нэгэнт авсан бол Гүйцэтгэгч хусах буюу гадаргууд тэгшилгээний ажил хийж болохгүй. Эцсийн захлалтаас гарсан материалыг нам газар ч асгахгүй зам дээр ч цацахгүй харин грейдэрээс хусаж зайлуулсан эсэхийг гүйцэтгэгч баталгаажуулна. Эцсийн хэлбэржүүлэлт хийж хуссаны дараа MDD (хуурай үеийн хамгийн их нягтшил) нь 98% -с доошгүй (AASHTO T180) байхаар материалыг нягтруулна. Гүйцэтгэгч материалыг тараах, тэгшлэх, нягтруулах үед шаардлагатай чийгшилтэй байлгах үүднээс ус шүрших буюу бусад зөвшөөрөгдсөн аргаар тогтоосон чийгшлийн агууламжийг хангалттай хэмжээнд барина. Нягтруулалт хийж дууссаны дараа гадаргуу нь сайн нягтарсан, элдэв ан цав, хагаралгүй, индүүдлэгийн улмаас гулсалт, долгион, чулууны ялгарал гараагүй байх ёстой. Хэрвээ гадаргуу нь энд дурьдсан шаардлагыг хангахгүй байвал Гүйцэтгэгч энэхүү Техникийн шаардлагын 1100-р Бүлэгт заасан суурийн доод үеийнхтэй ижил арга хэмжээ авах буюу инженерийн шаардсан буюу зөвшөөрсөн аливаа бусад арга хэмжээг авна. Түүнчлэн энэхүү Техникийн шаардлагын 100, 1100-р Бүлгийн шаардлагад нийцүүлэн гүйцэтгэнэ.

410 ХҮЛЦЭХ АЛДАА

Гарчиг

101	ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ	4
102	ХАМААРАЛ.....	4
103	АЖЛЫН ТАЛБАЙД ХАМРАГДАХ ГАЗРУУД	5
104	БАРИМТ БИЧГИЙГ ХҮЛЭЭЛГЭН ОГОХ, ХАДГАЛАХ	6
105	ЗУРАГ ТӨСЛИЙН БАРИМТ БИЧИГ.....	6
106	АЖЛЫН ДАРААЛАЛ	6
107	ГӨЛӨӨНИЙ ИНЖЕНЕРТ ГАНИЦУУЛЖАХ ЖУРАМ.....	6
108	АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	7
109	АЖЛЫН АРГАЧЛАЛ.....	9
110	ТҮР БАРИЛГА	10
111	ЧАНАРЫН ХЯНАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	11
112	ЭРҮҮЛ АХУЙ, АЖУУЛ ҮЙ АЖИЛЛАГАА	12
113	БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХАМГААЛАЛ.....	15
	А) Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө	15
	Б) Байгаль орчны чанарын хяналт	15
114	СТАНДАРТ ТЕХНИКИЙН ШААРДЛАГА	16
115	ДААТГАЛ.....	17
116	БАРИЛГЫН АЖИЛД ТАВИГДАХ ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГУУД.....	17
117	ХАМГААЛАЛТЫН АРГА ХЭМЖЭЭ	20
118	ТЭСРЭХ МАТЕРИАЛЫГ АШИГЛАХ.....	22
119	ИНЖЕНЕРИЙН БАЙГУУЛАМЖ, ШУГАМ СҮЛЖЭЭГ ХАМГААЛАХ.....	24
	Хүснэгт 1-1. Өндөр хүчдэл дамжуулах	26
	шугамын утаснаас доош байх хамгийн бага цэвэр зай	26
120	ИНЖЕНЕРИЙН БАЙГУУЛАМЖИЙГ ШИЛЖҮҮЛЭХ.....	26
121	ТӨСЛИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН САМБАР.....	26
122	ЗАМЫН ДАГУУ МОД ТАРИХ.....	26
123	БУСАД ГҮЙЦЭТГЭГЧ	27
124	ОРОН НУТГИЙН ЗАСАГ ЗАХИРГААТАЙ ХАМТРАН АЖИЛЛАХ.....	27
125	ГАЗАР АВАХ, ТАТВАР ХУРААМЖ ТӨЛӨХ.....	27
126	УСАН ХАНГАМЖ	28
127	ГАДАРЫ УУГИЙН УСНЫ ЧАНАРЫН ХЯНАЛТ	29
128	ЦООНОГ БА ШИНЖИЛГЭЭНИЙ НҮХНЭЭС АВСАН МАТЕРИАЛЫН ТАЛААРХИ МЭДЭЭЛЭЛ	29
129	ИНЖЕНЕРИЙН ХАНГАМЖ БА ТАЛБАЙН ЕРӨНХИЙ БАЙГУУЛАМЖУУД.....	29
	А) Талбайн лаборатори ба ажлын байр.....	29
	Б) Талбайн лаборатори ба Инженерийн ажлын байрны тавилга, тоног төхөөрөмж	34
	В) Хяналтын ажилтнуудын орон сууцны шаардлага	43
130	ТАЛБАЙН ЛАБОРАТОРИ, ХЯНАЛТЫН БАЙР, ОРОН СУУЦ БА АЖЛЫН БАЙРЫГ ХАНГАХ ХУГАЦАА	46
131	ТАЛБАЙН ЛАБОРАТОРИ ТҮҮНИЙ ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ БА ИНЖЕНЕРТ ЗОРИУЛСАН ОРОН СУУЦ, АЖЛЫН БАЙР, ТЭДГЭЭРИЙН ТАВИЛГА ТОНОГЛОЛЫН	

БҮЛЭГ 100 ЕРӨНХИЙ ХЭСЭГ

101 ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Энэхүү техникийн шаардлага (*ТШ*) нь бүхэлдээ Гэрээний бүрдэл хэсгийн бусад бүх баримт бичигтэй харилцан уялдаатайгаар ашиглагдана. Гэрээний бүрдэл хэсгийн баримт бичгүүдийн хооронд ямар нэгэн ойлгомжгүй буюу хоёрдмол утгатай зүйл гарвал Гэрээний нөхцлийн холбогдох заалтын дагуу Инженерт хандаж тодруулна.

Гүйцэтгэгч нь манай улсад одоогоор хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа зам барилгын болон ажиллах хүчнийг авч ажиллуулах, тэдгээрийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал, ахуйн хангалт, сургалт, цалин хөлс болон төрөл бүрийн татвар хураамж зэрэгтэй холбогдолтой хууль, эрх зүйн актууд, орон нутгийн засаг захиргааны тогтоол шийдвэрүүдийг урьдчилан судалж мэдсэн байх ба тэдгээрийг дагаж мөрдөх үүрэгтэй, гэхдээ эдгээрээр хязгаарлагдах ёсгүй.

Гүйцэтгэгч нь ажил явагдах газар орон болон тухайн бүс нутгийн онцлог, цаг агаарын нөхцөл байдалтай сайтар танилцсан байх ба тэдгээрээс урьдчилан харж, анхааралтай авч үзэн тооцоолж болохуйц, барилгын ажилд шууд ба шууд бусаар нөлөөлж болзошгүй хүчин зүйлс, цээшлээд байгаль орчны хамгааллын асуудлыг өөрийн өртөг зардлын тооцоонд заавал тусгах ба үйл ажиллагаандаа харгалзан ажиллах ёстой.

102 ХАМААРАЛ

Энэхүү ТШ нь Улаанбаатах хот, Баянзүрх дүүрэг, Цагаан даваа болон монелийн авто замын өргөтгөл шинэчлэлтийн ажилд зөвхөн хамаарна. Гэрээнд хамрагдах гол нэр төрлийн ажлууд нь:

- а/ Замын трассыг хүлээн авах, сэргээх, гадаслаж бэхлэх,
- б/ Талбайн цэвэрлэгээ хийх,
- в/ Зам барилгын орон нутгийн материалын хайгуул, судалгаа хийх, олборлолт явуулах, ордуудыг нөхөн сэргээх,
- г/ Ус өнгөрүүлэх хоолой тавих,
- д/ Далан ба ухмал,
- е/ Хүйтнээс хамгаалах үе,
- ё/ Шүүрүүлэх үе,
- ж/ Суурийн дэвсгэр үе,
- з/ Замын суурь,
- и/ Хайрган хөвөө,
- й/ Замын хучлага болон
- к/ Гүүр барих.

- Замын дагуу тарих модны зурвас, түүнийг ургуулах, хамгаалах байгууламжууд
- Замын дагуу байгуулах үйлчилгээний цогцолбор эдгээр болно.

Гүйцэтгэгч эдгээрт Инженерийн зөвшөөрөлтэйгээр ажил гүйцэтгэх ба талбайд ажиллахтай холбогдолтой бүхий л хариуцлагыг хүлээнэ.

104 БАРИМТ БИЧГИЙГ ХҮЛЭЭЛГЭН ӨГӨХ, ХАДГАЛАХ

Зам барилгын холбогдолтой аливаа баримт бичгийг хадгалах үүргийг Гүйцэтгэгч хүлээдэг бөгөөд тухайн замын гэрээ, түүний иж бүрдэл баримт бичгүүд, зураг төсөл, техникийн баримт материал, ном, стандарт зэргийн хувийг талбай дээр зохих тоогоор байлгаж байх ёстой. Гэрээ дууссаны дараа Гүйцэтгэгч нь эдгээр баримт бичгийг гэрээнд заасан тоогоор Инженерт хүлээлгэн өгнө.

Хэрэв замын зураг төсөл, эсвэл түүнтэй холбогдолтой зааварчлагаг Инженерийн зүгээс боломжийн хугацаанд өгөөгүйгээс болж барилгын ажил саатахад хүрэхээр байгаа, эсвэл саатал гарсан бол энэ талаар түүнд албан ёсоор мэдэгдэнэ.

105 ЗУРАГ ТӨСЛИЙН БАРИМТ БИЧИГ

Тухайн объектын зураг төслийн баримт бичгүүдийг Захиалагчаас гэрээнд заасны дагуу Инженер ба Гүйцэтгэгчид хангана.

Зам барилгын ажлыг зохих хэмжээнд гүйцэтгэхийн тулд *Инженерийн томилсон төлөөлөгч (цаашид Төлөөний Инженер ТИ гэнэ)*- ийн тухай бүрт өгөх зааврын дагуу зургуудыг өөрчлөх болон нэмэх байдлаар засварлаж болно. Гүйцэтгэгч нь тэдгээр зурганд орсон өөрчлөлт, нэмэлт зэргийг үндэслэн ажлын зургийг боловсруулан батлуулж, түүний дагуу барилгын ажлыг гүйцэтгэнэ.

106 АЖЛЫН ДАРААЛАЛ

Бүх хоолойн болон гүүрийн ажлуудыг оролцуулан бүх үе шатны ажлыг үргэлжлүүлэн хийж, замын бүрэн дууссан хэсгүүдийг бэлэн болгож гаргах байдлаар, урагшлах дарааллаар гэрээнд заасан хугацаанд бүх үйл ажиллагааг явуулна. Ерөнхийдөө, гүйцэтгэгч нь замыг аль нэг талаас нь (ТИ-ээс зааварчилсан буюу тохиролцсон тохиолдолд замын хэсгийг) эхэлж, дунд нь тасархай хэсэг орхилгүйгээр нөгөө төгсгөл рүү чиглэсэн байдлаар үргэлжлүүлэн хийж гүйцэтгэнэ. Гүйцэтгэгчээс танилцуулж, ТИ-ийн зөвшөөрсөн ажлын төлөвлөгөөнд (шинэчилсэн ажлын төлөвлөгөөг оролцуулаад) хэсгийн урт ба ажлын бүрэлдэхүүн бүрээр (өөрөөр хэлбэл, газар шорооны ажил, хоолойны ажил, хучилтын ажил, г.м) харуулсан хийгдэх ажлын дарааллыг тусгасан байна.

107 ТӨЛӨӨНИЙ ИНЖЕНЕРТ ТАНИЛЦУУЛАХ ЖУРАМ

Гүйцэтгэгч нь аливаа санал, асуудал, ажлын зураг, тооцоо, мэдээлэл, ном гарын авлага, материал, шинжилгээний хариу, гэрчилгээ, акт, ажил шалгуулах хүсэлт, тодруулга, Гэрээний хэрэгжилттэй уялдан гарч буй

тайлбар болон хүн хүч, машин техник, материал хийцийн хангалтын тооцооны мэдээллийг дэлгэрэнгүй тусгасан байна.

Гүйцэтгэгч нь ажлын төлөвлөгөөгөө боловсруулахдаа гэрээнд заасан ажил эхлэх хугацааг сайтар тооцоолж тусгах ёстой. Графикийн хугацааны нэгж нь 1 өдөр байна.

Төлөвлөсөн ажлуудыг өссөн дүнгээр муруй хэлбэрээр шугаман графикт үзүүлэх ба хэвтээ тэнхлэгт ажлын хэмжээг, босоо тэнхлэгт эзлэх хувийг харуулна. Мөн долоо хоногийн амралтын өдрүүд, баярын өдрүүд ба өвлийн түр зогсолтын хугацаа зэргийг графикт үзүүлнэ. Туслах ажилчид, бусад ажиллагсадыг ажиллуулах төлөвлөгөөг сар бүрээр харуулсан хуваарь ба өссөн дүнгээр харуулсан муруйн хэлбэрээр шугаман графиктаа оруулна. Гол шаардлагатай тоног төхөөрөмжийг талбайд авч ирэх хуваарийг мөн шугаман графикт үзүүлэх ба энэхүү графикийн доорх хүснэгтэнд холбогдох мэдээллийг нэгтгэн харуулсан байна.

Ажлын төлөвлөгөөг бэлтгэх, шаардлагатай үед шинэчилж, өөрчилж байх үүднээс Гүйцэтгэгч энэ зорилгоор ашиглах компьютер, тохиромжтой програм хангамжаар өөрийгээ хангах ба эдгээрийн сонголт, төрөл загварын талаар ТИ-ээс урьдчилан зөвшөөрөл авна. Гүйцэтгэгч, ажлын төлөвлөгөөгөө улирал бүр тогтмол эсвэл ТИ-ийн заасан хугацаанд шинэчилнэ. Гүйцэтгэгч, ажлын төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах бүх программ хангамжуудын эх хувь ба шаардлагатай үед төлөвлөгөөг шинэчлэн өөрчлөхөд хэрэглэгдэх бүх мэдээллийг хяналтын багийн хэрэгцээнд зориулан хангана.

Гүйцэтгэгч, долоо хоног бүрийн **ТИ-ийн тогтоосон өдөр**, тухайн долоо хоногт хийж гүйцэтгэхээр төлөвлөсөн ажлуудын тоо хэмжээг ажлын төрөл тус бүрээр үзүүлсэн долоо хоногийн ажлын төлөвлөгөөгөө танилцуулна. Хэрвээ Гүйцэтгэгчийн хийж буй ажлын явц нь батлагдсан төлөвлөгөөнд тусгагдсан тоо хэмжээ юмуу дараалалтай тохирохгүй байна гэж тухайн үед үзвэл, ТИ-ийн заавраар, Гэрээний нөхцлүүдийн зохих зүйлд тодорхойлсон эцсийн хугацааны дотор Ажлыг хийж дуусгахыг баталгаажуулан, ажлын төлөвлөгөөгөө шинэчилж, түүнийг хэрхэн шинэчилсэн тухай арга, аргачлал, нөөцийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийн хамт танилцуулна.

ТИ нь гүйцэтгэгчийн ажлын төлөвлөгөөг хүлээн авсанаас хойш 21 хоногийн дотор шалгаж хариуг өгнө.

Гүйцэтгэгч, зөвшөөрөгдсөн программ хангамжийг ашиглан, өөрийн ажлын төлөвлөгөөг (шинэчилсэнийг оролцуулан) дээр дурдсан графикийн хэлбэрт оруулж, түүнийг үндэслэн холбогдох шугаман графикуудыг шинэчилж өөрчлөх замаар шаардлага хангахаар хэмжээнд боловсруулагдсан болохыг батална. Тэдгээрийг ТИ зөвшөөрсөн тохиолдолд Гүйцэтгэгч хугацаа алдалгүй хэрэгжүүлж эхлэх ба шинэчилсэн нэмэлт төлөвлөгөө, хуваариудыг бэлтгэнэ. Хэрвээ тэдгээр шинэчилсэн төлөвлөгөөнүүдийг ТИ зөвшөөрөхгүй юмуу Гэрээнд заасан эцсийн хугацаанд замыг барьж дуусгах боломжгүй гэж үзвэл, Гүйцэтгэгч замыг эцсийн тогтоосон хугацааны дотор дуусах нөхцлийг хангаж, ТИ-ийн шаардлагад нийцэх хэмжээнд төлөвлөгөөгөө дахин шинэчлэн засварлаж

ашиглалт, хадгалалт,

- Бетон хольц,
- Битумэн хольцны завод, тоног төхөөрөмж,
- Цахилгааны хангамж, ашиглалт
- Түр замууд,
- Ухмал хийх аргачлал,
- Усан хангамжийн зохион байгуулалт,
- Ажлын ээлжийн зохион байгуулалт,
- Мэргэжилтэй болон туслах ажилчид,
- Туслан гүйцэтгэгчдийн үйл ажиллагааг хянах,
- Чанарын хяналтын зохион байгуулалт, шинжилгээ хийх аргачлалууд болон ашиглах тоног төхөөрөмж,
- Дууссан ажлыг шалгуулах, зөвшөөрөл авах, дараачийн ажлыг эхлэхтэй холбогдсон дэс дараалал, шаардлагатай маягт, баримт бичгүүд.

Ажлыг гүйцэтгэх явцдаа Гүйцэтгэгч, дээр дурдсан зүйлсийн дагуу бэлтгэж танилцуулсан зохион байгуулалт, аргачлалдаа аливаа нэмэлт өөрчлөлт оруулахаар бол тэдгээрийг хэрэгжүүлэхээс өмнө ТИ-т дэлгэрэнгүй байдлаар нарийвчлан танилцуулна.

110 ТҮР БАРИЛГА

Гэрээнд гарын үсэг зурсаны дараа, ажил эхлэхээс өмнө Гүйцэтгэгч, түр барилгын (байр сууц, лаборатори, гарааш, агуулах, эрүүл ахуй ариун цэврийн байгууламж, завод, үйлдвэр, бетон цех, засварын газар гм) талаар хийхээр төлөвлөж буй ерөнхий зохион байгуулалтыг харуулсан нарийвчилсан зургийг ТИ-т танилцуулна. Гүйцэтгэгч, доор дурдсан зүйлсийг агуулсан бүрэн хэмжээний мэдээлэл бүхий материалыг танилцуулах ба гэхдээ зөвхөн тэдгээрээр хязгаарлагдаагүй. Үүнд:

- тооцоо,
- зураг, бүдүүвч
- түр барилгын ажлыг хэрхэн гүйцэтгэхээр төлөвлөж буйг харуулсан танилцуулга,
- Бусад холбогдох мэдээлэл.

Бүх түр барилгын ажлуудыг ТИ-ийн зөвшөөрлөөр гүйцэтгэнэ.

Түр барилгуудыг барих, тэдгээрийн аюулгүй байдал, засвар арчлалт, ажил дууссаны дараа тэдгээрийг буулгах, ажлын үеэр ашигласан тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслүүд гэх мэт нийт түр ажилтай холбоотой

- Ажлын талбайд авчрах бүх материалууд нь энэхүү техникийн шаардлагыг хангаж байгаа болон гэрээний хэрэгжилтийн бүхий л хугацааны туршид уг шаардлагыг байнга хангаж байхыг илтгэсэн бүрэн хэмжээний бичиг баримт, материалууд,
- Шинжилгээний төрөл, давтамж, цаг хугацаа, дээж авах, туршилт шинжилгээ хийх, тайлагнал, баталгаажуулалт зэргийг тусгасан иж бүрэн хуваарь,
- Төлбөр хийх зорилгоор аливаа ажлыг хүлээн зөвшөөрөх шалгуур ба чанарын шаардлага хангаагүй юмуу шинжилгээний хариу оройтож гарсан тохиолдолд дагаж мөрдөх журам,
- Түр ажлыг шалгах, туршилт шинжилгээ хийх ба зөвшөөрөл олгох журам,
- Гүйцэтгэгчийн ажлын аргачлал ба тоног төхөөрөмжийн туршилт, шинжилгээ, хянах, зөвшөөрөх журам,
- Гүйцэтгэгчийн талаас ажиллах хяналтын инженерүүдийн тоо, мэргэжлийн төрөл зэргийг багтаасан ажиллах хүчний хуваарь, төлөвлөгөө
- ТИ-т танилцуулах тайлангийн стандарт маягт.

Чанарын хяналтын төлөвлөгөөнд тусгасан туршилт, шинжилгээ хийх хуваарь нь шинжилгээнүүдийг барилгын ажлын гол үе шаттай уялдуулан бэлтгэж, хугацаа алдалгүйгээр цаг тухайд нь хийх, шаардлагатай мэдээллийг өгч байх боломжтой хийгдсэн байх ёстой. Чанарын хяналтын төлөвлөгөөний гол зорилго нь зам барих нийт хугацааны туршид Гүйцэтгэгч энэхүү техникийн шаардлагын заалтуудыг бүрэн хангаж ажиллаж байгааг батлах мэдээ баримтаар хяналтын багийг хангах явдал юм.

Чанарын хяналтын төлөвлөгөөг бэлтгэхдээ тухайн ажлыг хянаж, шалгахад шаардагдах зохион байгуулалтын арга хэмжээг авах боломжийг ТИ-т олгохуйц хангалттай хугацааны өмнө, бүрэн хэмжээний хавсралт материал бүхий мэдэгдлийг түүнд урьдчилан бичгээр ирүүлэхээс нааш уг ажлыг эхлэхгүй байх нөхцлийг харгалзан үзэх ёстой.

112 ЭРҮҮЛ АХУЙ, АЮУЛГҮЙ АЖИЛЛАГАА

Гүйцэтгэгч нь ажлын талбайд ажиллах бүх хүмүүсийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал, хөдөлмөр хамгааллыг хангахад шаардлагатай бүх урьдчилсан сэргийлэх арга хэмжээг авна. Үүний тулд эрүүл ахуй, аюулгүй ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулж, ТИ-ээр батлуулан чанд мөрдөж ажиллана. Эрүүл ахуй, аюулгүй ажиллагааны арга хэмжээнд Монгол улсад юмуу тухайн орон нутагт мөрдөгддөг хууль тогтоомжийн заалтуудаас гадна, шаардлагатай гэж үзсэн бусад арга хэмжээнүүд орно. Гүйцэтгэгч дараахи хариуцлагыг хүлээх ба гэхдээ зөвхөн эдгээр хязгаарлагдахгүй:

(а) Аюулгүй байдлыг хангасан тоног төхөөрөмжийг хангаж, засвар

тохиромжтой системийг төлөвлөн барьж, ашиглах ажлуудыг Монгол улсад мөрдөгдөж буй хууль тогтоомж, тухайн орон нутгийн дүрэм, журмын дагуу хийх.

- (ж) Түр лагеруудад хогийн савууд байрлуулж, тэдгээрийг тогтмол суллаж цэвэрлэж байх, хог хаягдлыг холбогдох дүрэм журмын дагуу эрүүл ахуйн шаардлага хангах хэмжээнд зайлуулж устгана.
- (з) Гүйцэтгэгч, ажил дууссаны дараа бүх түр байгууламжуудыг буулган, хог хаягдлыг шатаан, бохирын сав болон нүх, жалгыг буцааж булан, сайтар хааж, гаднах талбайг бүхэлд нь цэвэрлэж шаардлагатай газруудад нөхөн сэргээлт зэргийг өөрийн зардлаар хийж, орон нутагт хүлээлгэн өгнө.
- (и) Ажил явагдаж буй газарт хангалттай тооны бие засах газар ба бусад ариун цэврийн байгууламжуудыг барьж байгуулан тэдгээрийг тухайн орон нутгийн нийтийн эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн газрын тавьсан шаардлагыг хангах хэмжээнд, эрүүл ахуйн нөхцлийн дагуу тогтмол цэвэрлэж, ариутгаж байна.
- (й) Олон гэр бүл нэг дор амьдардаг газар болон хуаран маягийн байгууламжтай газруудад нийтийн жорлонтой бол хүйс бүрт зориулсан тус тусдаа өрөөтэй барина. Эдгээр тасалгаануудын хаалган дээр „эрэгтэй,, „эмэгтэй,, гэж тодоор тэмдэглэх юмуу амархан ойлгогдох зураг, тэмдэг наасан байна. Хэрвээ эдгээр хүйс тус бүрт зориулсан бие засах газрууд нь нэг байшинд байвал тэдгээрийг шалнаас тааз хүртэл өндөр хатуу хана юмуу хаалт хийж тусгаарлана.
- (к) Олон нийтийн эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан удирдах хүмүүстэй харилцан зөвлөлдөж, ажлын талбай, ажилчдын байр, түр лагерын доторхи шумуул, ялаа, хортон шавьж, амьтан зэргийг устгах шаардлагатай арга хэмжээг авна.
- (л) Эрүүл мэнд, хөдөлмөр хамгаалал юмуу эд хөрөнгийн эвдрэл гэмтэлтэй холбоотой аливаа аваар осол, үйл явдлын деталиудыг Гүйцэтгэгч бүртгэх ба аваар осол гарсан даруйд зохих маягтын дагуу бэлтгэсэн мэдээллийг ТИ-т яаралтай мэдэгдэх ба хуулийн байгууллагуудад хүргүүлнэ.
- (м) Хэрвээ Гүйцэтгэгч үйл ажиллагаагаа улирлын байдлаас юмуу бусад шалтгаанаар түр зогсоовол ажлыг аюулгүй байдалд орхиж байгаа эсэхийг баталгаажуулна.
- (н) Гүйцэтгэгч, түүний туслан гүйцэтгэгчдийн ажиллагсад, Гүйцэтгэгчээс талбайд орох эрх олгосон хүмүүс нь эрүүл мэнд, хөдөлмөр хамгаалалтай холбоотой хууль, дүрэм журмын заалтуудыг бүх талаар дагаж мөрдөнө.
- (о) Барилгын ажилд хэрэглэгдэж буй бүх тоног төхөөрөмж, үйлдвэр завод, машин техник 90дБ-аас их дуу чимээ гаргахааргүй байна гэсэн стандартын шаардлагыг хангах нөхцлийг бүрдүүлсэн байна.
- (ө) Хүн наймаалах гэмт хэргийн золиос болохоос мөн ДОХ, БЗХӨ-нөөс

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Үе шат	Зүйл
Агаар	Барилгын ажлын үе шат	Бохирдлын элементүүд (SPM), CO, NO2, SO2
Ус	Барилгын ажлын үе шат	Физик, хими, биологийн шинж чанар
Дуу чимээ	Барилгын ажлын үе шат	Дуу чимээний төвшин
Ажилчдын эрүүл мэнд	Барилгын ажлын үе шат	Эрүүл мэндийн үзлэг
Ажлын талбайн нөхцөл байдал, эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалал	Барилгын ажлын үе шат	Ажлын талбайн нөхцөл байдал/түр лагерын байдлыг хянаж шалгах

114 СТАНДАРТ ТЕХНИКИЙН ШААРДЛАГА

Дэлхий нийтэд хүлээн зөвшөөрөгдсөн нэр хүндтэй байгууллагуудын бэлтгэсэн зам барилгад өргөн хэрэглэгдэж байгаа доор дурдсан техникийн шаардлагуудыг цаашид Стандарт техникийн шаардлага гэж үзнэ. Үүнд:

AASHTO	Америкийн стандарт (Америкийн мужийн зам тээврийн удирдах ажилтнуудын холбоо)
ASTM	Америкийн туршилт шинжилгээ, материалын нийгэмлэг
BS	Британы стандарт
BS (CP)	Британы стандарт (Барилгын дүрэм)
ISO	Олон улсын стандартчилалын байгууллага

Гадаадаас материал, бүтээгдэхүүн оруулж ирж ашиглахад Гүйцэтгэгч дотоодын өөр стандартын хувилбарыг санал болгох боломжтой бөгөөд харин тэрхүү техникийн шаардлагын үзүүлэлтүүд нь бүх талаараа Стандарт техникийн шаардлагыг хангасан байх ба ТИ түүнийг нь зөвшөөрсөн байх ёстой. Харин хувилбар ба үндсэн стандартын хоорондох ялгааг Гүйцэтгэгч тодорхой бичиж, түүнийг батлуулахаас 28 хоногийн өмнө ТИ-д танилцуулна.

Энд дурдсанаас ондоо стандарт хэрэглэхтэй холбогдон ямар нэгэн туршилт хийх, тоног төхөөрөмж ашиглах болон бусад шалтгаанаар гарах аливаа зардлыг Гүйцэтгэгч хариуцна.

Гүйцэтгэгч Стандарт техникийн шаардлагууд болон бусад бүх зөвшөөрөгдсөн техникийн шаардлагуудын нэг хувь иж бүрэн багцыг Зөвлөхийн талбайн ажлын байранд хангаж өгөх ба тэдгээр нь хамгийн сүүлийн хэвлэлт байна. Мөн тэдгээр стандарт техникийн шаардлагууд болон тэдгээртэй адил төстэй бусад бүх зөвшөөрөгдсөн техникийн шаардлагуудын нэг хувь иж бүрэн багцыг багцыг Гүйцэтгэгч өөрийн хэрэгцээнд зориулан талбай дахь ажлын байрандаа хадгалж ашиглана.

ХЭМЖЭЭ,

- (ii) Усан хангамжийг тасалдуулахгүй байх үүднээс, мөн усны чанарт муугаар нөлөөлж, түүнийг бохирдуулахаас сэргийлэхийн тулд гүний усны нөөцтэй (шүүсэн усыг оролцуулан) холбогдуулсан арга хэмжээ.
- (д) Ажлыг гүйцэтгэх явцад гарсан хаягдал материал юмуу лаг шаврыг ТИ-ээс заасан зөвшөөрөгдсөн газарт зөөн хаяж, тухайн газрыг анхны байдалд нь оруулан нөхөн сэргээх ажлыг хяналтын байгууллагын тавьсан шаардлагыг хангахуйц хэмжээнд өөрийн зардлаар хийж гүйцэтгэнэ.
- (е) Гүйцэтгэгч нь карьерыг ажиллуулах, чулуу угаах, бетон зуурах, цутгах болон Гүйцэтгэгчийн бусад үйл ажиллагаанаас шалтгаалан үүсэх тоос шороо, бохирдлыг (гэхдээ зөвхөн эдгээрээр хязгаарлахгүй,) багасгах үүднээс тунгаагуур болон бусад байгууламжийг барьж, ашиглах ба ажил дууссаны дараа буулгана. Бүх бохир ус болон бусад хаягдал шингэнийг агаар ба хөрсөнд ямар нэг бохирдол үүсгэхгүй байдлаар зайлуулна. Гүйцэтгэгч, ажлыг хэрэгжүүлэх үед гарсан аливаа хаягдал материалыг усанд хаяж болохгүй.
- (ё) Гүйцэтгэгч ажилдаа тоосжилт болон агаараар тархдаг хорт хийг багасгахад чиглэгдсэн арга ажиллагааг мөрдөж ажиллана. Тоосжилт үүсч болзошгүй тохиолдолд ус шүрших арга хэмжээг авна. Нөөц материал юмуу хаягдал материалын овоолгыг өөр тийш нь ачиж зөөхөөс өмнө норгож чийглэх тухай зааврыг хяналтын хүмүүс өгч болно. Тэдний зүгээс тоосжилт үүсгэж болзошгүй гэж үзсэн бүх материалыг өндөр хашлагатай тэвш бүхий машинаар тээвэрлэн зөөнө. Иймэрхүү материалыг машины тэвшний хашлаганаас илүү гаргалгүй ачиж брезентээр тэвшний хажуу болон арын хаалтнаас дор хаяж 300 мм илүү гарган унжуулж хучин сайтар бэхлэнэ.
- (ж) Гүйцэтгэгч, түүний туслан гүйцэтгэгчид нь бетон эдлэлийн үйлдвэр, карьер, завод, шороон ордуудад хүрэх бүх замуудыг тогтмол цэвэрлэж байх ба тоос шороо үүссэн үед усалж, тоос багасгах арга хэмжээг тогтмол авч байна.
- (з) Шатах тослох материалын агуулах ба машин техникийн засвар, үйлчилгээ, цэвэрлэгээний газар нь ойр хавийн сайр, гол горхиноос дор хаяж 300 м-ийн зайд байрласан байна.
- (и) Асфальтбетон болон бетон зуурмаг бэлтгэх завод, чулуу бутлуур, чийглэж холих үйлдвэр зэргийг суурин газар, газар тариалангийн талбай, үйлдвэр, аж ахуйн газруудаас хангалттай хол зайд байгуулна. Боломжтой бол тэдгээрийг ойролцоох суурин газруудаас дор хаяж 1.0 км-ээс доошгүй зайд, тухайн орон нутгийн зонхилох салхины доор суурилуулна.
- (й) Гүйцэтгэгч ажлыг төлөвлөх ба хэрэгжүүлэхдээ, хүрээлэн буй орчинд нөлөөлөх дуу чимээний холбогдолтой, Монгол улсад мөрдөгдөж байгаа шаардлагуудыг судалж үзсэн байна. Гүйцэтгэгч бүх дуу чимээ

ба ус ашиглах эрх гэх мэт шаардлагатай бүх зөвшөөрлийг авах ажлыг Гүйцэтгэгч хариуцна. Зарим тохиолдолд энэ асуудалд Захиалагч гэрээгээр хүлээсэн үүргийнхээ хүрээнд туслалцаа дэмжлэг үзүүлнэ.

(п) Гүйцэтгэгч нь, ажлын талбайн эргэн тойронд шаардлагатай хаалт, хашаа хийж, засаж хамгаалан ажил дууссаны дараа буцааж буулгана.

(р) Гүйцэтгэгч нь түр барилгыг тохиромжтой болоод аюулгүй байдлаар барьж ашиглан ажил дууссаны дараа буулгана. Түр барилгын ажилд дараахи зүйлс багтах боловч зөвхөн эдгээрээр хязгаарлагдахгүй. Үүнд:

- түр сууц,
- агуулах,
- бетон эдлэлийн талбай,
- хашаа,
- тулгуур шон, гадаснууд,
- тавцан, трап, шат, угсралтын/дамжуурга шат,
- хэв хашмал, вандан шат,
- далан, усны хаалт, кессон (ус тусгаарлах хорго),
- шпунтэн тулгуур, тулаас хийх, нүх ухах,
- бусад холбогдох ажлууд

орох ба үүнээс гадна гэрээг хэрэгжүүлж, ажлыг гүйцэтгэхэд зориулагдсан буюу угсарч ажиллуулсан Гүйцэтгэгчийн өөрийн тоног төхөөрөмжтэй холбогдолтой түр барилгууд байж болно. Энэхүү заалт нь мөн ажлыг гүйцэтгэх зорилгоор юмуу түүнтэй холбогдуулан түүний туслан гүйцэтгэгчдийн хангаж, угсарсан тоног төхөөрөмжтэй холбоотой бүх түр барилгын ажлуудад хамаарна.

(с) Хэрвээ Гүйцэтгэгч үйл ажиллагаагаа улирлын байдлаас үүдэн юмуу бусад шалтгаанаар түр зогсоовол талбайд байгаа бүх барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийг зогсолтын хугацааны турш харж хамгаалан, түүнийг үйл ажиллагаагаа дахин эхлэх үед шууд ашиглахад бэлэн байлгах үүргийг хүлээнэ.

(т) Хэрвээ, барилгын ажлын явцад, археологийн чанартай малтмал, үнэт зүйлс, олдвор олдсон тохиолдолд, гүйцэтгэгч нь зохих байгууллагуудад яаралтай мэдэгдэх ба тэдгээрээс хууль журмын дагуу арга хэмжээ авах хүртэл нь харж хамгаална. Гүйцэтгэгч нь соёлын/шашны холбогдолтой аливаа барилга байгууламжид нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах явдлыг баталгаажуулна.

117 ХАМГААЛАЛТЫН АРГА ХЭМЖЭЭ

а) Ус, цас, мөс, элсний хамгаалалт

Хашааг 5 м тутамд суулгах 110 мм голчтой хашааны шон, 200 метрээс ихгүй зайнд болон хашааны эхлэл, төгсгөлд буюу чиглэл өөрчлөгдөх цэгүүдэд байрлуулах 150мм голчтой татах шонгууд, шон тус бүрээс 2.5м зайд байх дундын гадаснууд, AASHTO M280-09 стандартыг хангасан 12S SWG маркийн өргөстэй зэвэрдэггүй ган утас, шаардлагатай хадаас, хавчаар, зангидах утас болон бусад материалаар хийнэ.

Хашаа барих мод нь ТИ-ээр зөвшөөрөгдсөн сайн хатаасан хатуу мод байна. Гүйцэтгэгч материалаа талбайд авчрахаас эмнэ материалын дээжийг ТИ-ээр шалгуулж зөвшөөрөл авна.

(ТШ боловсруулсан байгууллага нь зөвхөн тухайн замд хамааралтай ажлыг энэхүү зүйлд үлдээж, хамааралгүй ажлыг хасна.)

118 ТЭСРЭХ МАТЕРИАЛЫГ АШИГЛАХ

Гүйцэтгэгч нь тэсрэх бодисыг хангах, тээвэрлэх, хадгалах, ашиглахдаа Монгол улсын холбогдох хууль, журмыг хатуу баримтлан ажиллах ба эдгээр эрх зүйн актын хувийг өөрийн талбайн ажлын байранд байлгана. Гүйцэтгэгч, өөрийн ажилтан ажиллагсаддаа өгөх ямар нэг зааварчилгаа юмуу мэдэгдэл, дээр дурдсан хуулийн дагуу гаргах ажлын талбайн талаархи мэдээллийн хувийг ТИ-т хүргүүлнэ.

Мөн Гүйцэтгэгч, хэрэглэхээр төлөвлөж буй тэсрэх бодисуудын талаархи мэдээлэл, хэрхэн хадгалах болон талбайд зөөвөрлөж авчрах тухай төлөвлөгөө гаргаж холбогдох байгууллагад танилцуулж зөвшөөрөл авна.

Гүйцэтгэгч, Ажилд зориулагдсан тэсрэх бодисыг зөвхөн ТИ-ийн зөвшөөрсөн цаг, газарт, батлагдсан аргачлал, тэсэлгээний ажлын паспортын дагуу хэрэглэх ба ТИ-ийн энэхүү зөвшөөрөл нь Гүйцэтгэгчийг, тэсрэх бодисыг хэрэглэснээс үүдэн гарч болох ямар нэгэн осол эндөгдөл (хүн, амьтан гэмтэж бэртэх, тэдэнд ая таагүй байдал үүсгэх, саад болох, ажил, түүний ойролцоох болон зэргэлдээ барилга байгууламжууд, зам, эд юмсыг гэмтээх г.м)-ийн төлөө хүлээх хариуцлагаас нь чөлөөлөхгүй.

Гүйцэтгэгч учирч болзошгүй аваар ослын хариуцлагыг хүлээх ба тэдгээрээс үүдэн гарах аливаа заргаас Захиалагчийн эрх ашгийг хамгаалж, нөхөн төлбөрийг хариуцна. Хүн, амьтан, ажил, эд хөрөнгө, газар, объектууд гэмтэх, эвдрэх, таагүй байдал үүсэх юмуу аваар осолд өртөх магадлалтай байвал ТИ тэсрэх бодис хэрэглэх асуудлыг зохицуулах, хориглох эрхтэй бөгөөд ингэсэн тохиолдолд Гүйцэтгэгч нь Захиалагчийн эсрэг ямар нэг зарга үүсгэхгүй. Гүйцэтгэгч тэсэлгээ хийхээр төлөвлөх бүртээ урьдчилан анхааруулга өгөх ба аюултай бүсэд хүн, амьтан орж ирэх, хөдөлгөөн явахаас сэргийлж зам дээр юмуу шаардлагатай газарт туг, шүгэл гм болон бусад төрлийн дохионы хэрэгсэл бүхий хүнийг байлгаж хамгаалуулна. Тэрээр тэсэлгээ хийхдээ гол замын орчимд зөвшөөрөгдөх зайны доторхи хөдөлгөөнийг орон нутгийн цагдаагийн болон замын цагдаагийн байгууллагатай хамтран хянаж зохицуулна.

Дээр дурдсаныг үл харгалзан, ТИ зааварчилсан тохиолдолд Гүйцэтгэгч, тэсэлгээ хийхээ зогсоож, бусад зөвшөөрөгдсөн аргуудыг хэрэглэн ухалтыг үргэлжлүүлэн хийнэ.

Тэсэлгээний галыг цахилгаанаар асаах бол цагаасаа өмнө тэсрэлт явагдахаас сэргийлэн урьдчилсан арга хэмжээг авна. Хэрвээ цахилгаан дамжуулах шугамны ойролцоо тэсэлгээ хийх болвол цэнэгийг байрлуулахаас өмнө эрх бүхий хяналтын байцаагч тэсэлгээ хийх талбайд ямар нэг сул цахилгаан гүйдэл байгаа эсэхийг шалгана.

Эрх бүхий хяналтын байцаагч ба нэг мэргэжсэн туслах ажилчин хоёроос бусад бүх хүмүүс галын кабель утсыг цахилгааны утсанд залгахаас өмнө аюулгүй газарт очно. Галын кабель утсыг цэнэглэгчид залгах нь хамгийн сүүлийн ажил байна. Тэсэлгээ хийх газрын орчимд дуу цахилгаантай бороо орж, аянгатай байвал галын утсыг цэнэглэхийг үл зөвшөөрнө.

Тэсэлгээ хийсний дараа эрх бүхий хяналтын байцаагч юмуу бусад хариуцсан хүн тухайн газрыг шалгах, мөн цэнэг баарч тэсэлгээ хийгдээгүй бол урьдчилсан сэргийлэх арга хэмжээ авахаас нааш аюултай бүс рүү хүн ойртуулж болохгүй.

Гүйцэтгэгч, тэсэлгээ бүрийн цаг, байршил, хэрэглэсэн тэсрэх бодисын төрөл, тэсэлгээний ажилд хэрэглэсэн материал, бусад хэрэгслүүдийн хэмжээ, үлдэгдэл болон бусад холбогдох мэдээллийг агуулсан тэсэлгээний ажлын бүртгэл, тэмдэглэлийг нягт нямбай хөтлөх ба сар бүр тайлангаа ТИ-д танилцуулна. Өмнөх долоо хоногийн ажилтай холбогдуулан эдгээр бүртгэл тэмдэглэлийн хувийг долоо хоног бүр Зөвлөхөд хүргүүлнэ.

Гүйцэтгэгчийг ажлынхаа төсөвт бүх тэсрэх бодисыг хангах, тээвэрлэх, хадгалах, тэдгээртэй харьцах, ухалт хийх, хяналт тавих болон энэхүү техникийн шаардлагын нөхцлүүдийг дагаж мөрдөхтэй холбоотой зардлыг оруулан, гэхдээ эдгээрээр хязгаарлагдахгүйгээр, тооцсон гэж үзнэ.

119 ИНЖЕНЕРИЙН БАЙГУУЛАМЖ, ШУГАМ СҮЛЖЭЭГ ХАМГААЛАХ

Гүйцэтгэгч газар доор буюу дээр хийгдсэн аливаа хуучин ажил, инженерийн байгууламж, шугам сүлжээг (цаашид инженерийн байгууламж гэх) эвдэж гэмтээсэн тохиолдолд хариуцлагыг хүлээж, Захиалагчийн эсрэг гарсан аливаа зарга болон хохирлыг барагдуулна. Өртсөн бүх инженерийн байгууламжийг нөхөн сэргээх ажлыг өөрийн зардлаар хийж гүйцэтгэх хариуцлагыг хүлээнэ.

Хуучин инженерийн байгууламжийн ойр орчмын газарт ухалтын ажил эхлэхээс өмнө юмуу энэ ажил нь инженерийн байгууламжуудад нөлөөлөхүйц шинжтэй байвал, Гүйцэтгэгч, тэдгээр инженерийн байгууламжуудыг эзэмшигч юмуу тэдгээрийг ажиллуулж буй холбогдох байгууллагуудад мэдэгдэж, ТИ-ийн заавраар, ажлаа үргэлжлүүлэхээс өмнө, тэдгээр байгууламжийг хэрхэн хамгаалах, сэргээн засварлахаар төлөвлөсөн өөрийн ажлын төлөвлөгөөгөө холбогдох байгууллагуудад танилцуулж зөвшөөрөл авна.

Гүйцэтгэгч нь дараах инженерийн байгууламжийн (ил ба далд) байршил

ангилалын замын зорчих хэсгийн гадаргуу хүртэлх аюулгүй зайг үзүүлэв. Аливаа урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний болон цахилгааны шугамд ажил ойрхон байгаагаас шалтгаалан зайлшгүй хийгдэх ажлын зардлыг Гүйцэтгэгч хариуцна.

Хүснэгт 1-1. Өндөр хүчдэл дамжуулах шугамын утаснаас доош байх хамгийн бага цэвэр зай

Хүчдэл (кВ)	Зай (м)
≤20	7
35-100	7
150	7.5
220	8
330	8.5
500	9.5
750	16

Ажлын төлөвлөгөөг боловсруулах, зохицуулах болон хэрэгжүүлэхтэй уялдан, аливаа инженерийн байгууламжид хийгдэх өөрчлөлтийн бүх зардлуудыг Гүйцэтгэгч өөрөө хариуцна.

120 ИНЖЕНЕРИЙН БАЙГУУЛАМЖИЙГ ШИЛЖҮҮЛЭХ

Зураг дээр үзүүлсэн инженерийн байгууламжийн байршил, деталиудыг үл харгалзан, өгсөн мэдээллийг баталгаажуулах, нарийвчлан тогтоохын тулд Гүйцэтгэгч, нэмэлт хайгуул судалгаа хийнэ.

Энэхүү ТШ-ын зүйл 108-ын дагуу ажлын төлөвлөгөөгөө боловсруулж байх явцдаа, Гүйцэтгэгч техникийн шаардлагын зүйл 121-д тодорхойлсоны дагуу ажлын эргэн тойронд байгаа инженерийн байгууламжийг илрүүлэх, байршлыг тогтоох, хамгаалах, шилжүүлэх болон холбогдох байгууллагуудад мэдэгдэх шаардлагатай хугацааг тооцож үзсэн байна.

Гүйцэтгэгч, аливаа инженерийн байгууламжийг шилжүүлэх юмуу өөрчлөх, шаардлага гарсан тохиолдолд холбогдох байгууллагуудтай холбоо харилцаатай ажиллаж, тухайн ажлыг өөрөө хийх юм уу мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж болно. Хэрвээ Гүйцэтгэгч, Захиалагчаар дамжуулан холбогдох газрын дэмжлэг туслалцаа авах болвол энэ талаар ТИ-т мэдэгдэнэ.

121 ТӨСЛИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН САМБАР

Гүйцэтгэгч нь Зурагт үзүүлсэн юмуу ТИ-ийн зааварласан ширхэг, загвар, өнгө, хэмжээгээр тухайн төслийн талаарх мэдээллийн самбарыг хийж, түүний зааварласан цэгүүдэд суурилуулан, арчилж хамгаална.

Самбаруудыг Гэрээ байгуулах эрх олгох тухай албан бичиг хүлээн авсанаас хойш 56 хоногийн дотор суурилуулсан байна. Гүйцэтгэгч тэдгээр замын самбарыг баталгаат засварын хугацаа дуусах үед буцааж авна.

122 ЗАМЫН ДАГУУ МОД ТАРИХ

Зураг дээр үзүүлсэн юмуу ТИ-ийн зааварласан газарт замын дагуу Гүйцэтгэгч модны үрслэг тарин, өнгөн хөрсөөр буцаан дүүргэлт хийж,

ажлын шаардлагаар ямар нэг байгууламж, эд хөрөнгийг буулгах, шилжүүлэх юмуу байгаа газрыг шилжүүлэх зэрэгт олгох нөхөн төлбөрийг төлнө. Үүнтэй холбоотой Гүйцэтгэгчийн хүлээх хариуцлагыг энэхүү ТШ-ын зүйл 503-д тодорхой тусгасан болно. Хэдийгээр, Гүйцэтгэгч, эхний үед газар худалдаж авах төлбөрийг төлж болох боловч, тэдгээр бүх газрууд нь Захилагчийн өмч байна. Хэрвээ Гүйцэтгэгч, Захиалагчаар дамжуулан холбогдох газрын дэмжлэг тусалцаа авах болвол, дор хаяж 28 хоногийн өмнө энэ асуудалтай холбогдсон хүсэлтээ ТИ-т урьдчилан мэдэгдэнэ.

Шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах талбай, карьер, тэдгээрт хүрэх зам, замын зурвасын гаднах түр зам, талбайн лаборатори, Зөвлөхийн ажлын байр, орон сууц, хяналтын байр, Гүйцэтгэгчийн өөрийн түр лагерь, ажлын байр, агуулах, засварын газар, орон сууц, түр ажил болон бусад зорилгод ашиглахад шаардагдах бүх газрын хувьд Гүйцэтгэгч холбогдох хөрөнгө эзэмшигчидтэй хамтран шаардлагатай бүх зохион байгуулалтыг хийж, тэдгээртэй уялдаж гарах төлбөрүүдийг орон нутгийн хууль тогтоомжийн дагуу төлнө. Ажлыг дуусгах үед болон дууссаны дараа ТИ-ээс өгсөн зааварчилгааны дагуу Гүйцэтгэгч нь бүх газруудыг шаардлагад хангасан хэмжээнд янзалж, ашиглалтын өмнөх байдалд нь эргүүлэн оруулна.

Гүйцэтгэгч ямар нэг зорилгоор газрыг худалдаж авах хүсэлт гаргаад дараа нь тэр газар ашиглагдахгүй бол нөхөн төлбөр, худалдан авах болон уг газрыг дахин эзэмшүүлэх зэрэгтэй холбоотой бүх зардлыг Гүйцэтгэгч хариуцна.

126 УСАН ХАНГАМЖ

Гүйцэтгэгч, барилгын ажил болон бүх байшин, сууц, ажлын байр, талбайн лаборатори, хяналтын байр, агуулах, засварын газар ба ажилчдын байрны хэрэгцээнд зориулан хангалттай хэмжээний цэвэр усаар тогтмол хангана. Тэрээр усны шугам хоолой, орон нутгийн усны гол шугаманд холбох, тоолуур, насос, усны цистернээр хангах, шаардлагатай газарт усыг зөөвөрлөх, ус ашигласны төлбөр, зардлыг төлөх, ажил дуусахад усан хангамжийн холбогдолтой байгууламжийг зохих байдлаар нь буулгах зэрэг бүх арга хэмжээг авна.

Гүйцэтгэгч орон нутагт хэрэгжиж буй хууль тогтоомжийн дагуу байгалийн усны нөөцийг ашиглаж болох ба энэхүү нөөцийг ашиглаж буй бусад хэрэглэгчидтэй хийсэн маргааны улмаас ямар нэг зарга үүссэн тохиолдолд Гүйцэтгэгч өөрөө зохицуулна. Гадаргын усны байгалийн нөөц байхгүй юмуу ямар нэг шалтгааны улмаас хангалтгүй байвал, Гүйцэтгэгч, орон нутгийн хууль тогтоомжийн дагуу өөрийн зардлаар газрын гүний эх үүсвэрээс худаг гаргаж зам барилгын ажил болон бусад зориулалтаар ашиглана.

Ус нь ажилд сөрөг нөлөө үзүүлж болзошгүй, ямар нэг хөвөгч хатуу биет, бодисыг агуулаагүй, цэвэр байна. Барилгын ажил болон бүх байшин, сууц, ажлын байр, талбайн лаборатори, хяналтын байр, агуулах, засварын газар ба ажилчдын байрны хэрэгцээнд зориулан барилгын талбайд хангах ус нь Инженерийн болон нийтийн эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан холбогдох байгууллагын шаардлагыг хангасан, унданд

тохиолдолд урьд зөвшилцсөн заалтуудад үндэслэн түрээсийг сунгах болзолтой байна. Түрээслэх нөхцлүүдийг Инженер зөвшөөрсөнийг үл харгалзан, Гүйцэтгэгч дангаараа төслийн хэрэгжилтийн нийт хугацааны туршид шаардлагатай орон сууцны байраар хангах, түрээсэлсэн байр байхгүй юмуу ашиглахад тохиромжгүй гэж үзсэн тохиолдолд орлуулах тохиромжтой байрыг олж хангах үүрэгтэй.

Талбайн лаборатори, Инженерийн ажлын байр болон тэдгээрт шаардагдах нэмэлт тоноглолыг хангахдаа энэ техникийн шаардлагыг дагаж мөрдөхөөс гадна Монгол улсад мөрдөгдөж буй улсын болон орон нутгийн хууль тогтоомжуудыг харгалзаж үзнэ. Гүйцэтгэгч, талбайн лаборатори, инженерийн ажлын байрыг хангахтай холбогдуулан нарийвчилсан байршлын зураг, барилгын план бүхий өөрийн төлөвлөгөөгөө энэхүү техникийн шаардлагын холбогдох заалтуудын дагуу бэлтгэж, ТИ-т танилцуулан батлуулна.

Талбайн лаборатори, Инженерийн ажлын байр, орон сууц болон бусад байр сууцнуудын байршил, зориулалт зэрэг нь ТИ-ийн шаардлага хангах хэмжээнд байх ба энэ асуудлаар ТИ-тэй харилцан зөвшилцөж, тэдгээрийг тохижуулахаас өмнө бичгээр баталгаажуулна.

Гүйцэтгэгч ажлын байр, лабораторын барилгын эргэн тойронд түр зам, хашаа, хаалт барьж, ус, төвийн халаалт, цахилгаан хангамжид холбох, харуулын байр, гадна хамгаалалтын гэрэлтүүлэг, харилцуур утас, бохирын систем зэргийг хангах, хог хаягдлыг зайлуулах зохицуулах гэх мэт бүх асуудлыг ТИ-ийн шаардлагыг хангах хэмжээнд хийнэ. Борооны улирлын үед шаардлагатай бол ус тогтохоос сэргийлж ус зайлуулах шуудуунуудыг барих ба Инженерийн ажлын байр, сууцны болон лабораторийн барилгын гадна талбайд 100мм-ээс багагүй зузаантай хатуу хучилт хийнэ.

Талбайн лаборатори, Инженерийн ажлын байруудыг зөвшөөрөгдсөн будгаар будаж, гэрээний хэрэгжилтийн үед, мөн ТИ зааварласан тохиолдолд, баталгаат засварын хугацааны үед бүхэлд нь энэхүү будгийн ажлыг хамгаалж, арчилна.

Хаалга бүрт 2 түлхүүртэй, сайн чанарын цоож хийнэ. Барилга бүрт тохиромжтой галын хор 2 ш, сүх 2 ш-ийг байрлуулна.

Бүх байр, сууц нь хангалттай газардуулагч бүхий 220В, 50 Гц-ийн цахилгаан хүчдэл болон ундны цэвэр усаар 24 цагийн туршид тогтмол хангагдсан байна.

Бүх ажлын болон лабораторийн байрны шал, таазны хоорондох цэвэр өндөр доод тал нь 3.0 м байна.

Гүйцэтгэгч, талбайн лаборатори, Инженерийн ажлын байрууд болон тэдгээрийн байрлаж буй газрыг тогтмол цэвэрлэх, арчлах үүрэгтэй. Тогтмол хугацаанд уг газрыг тойруулан барьсан хашаан доторхи өвс ургамал ногоо зэргийг зулгааж цэвэрлэх, тэдгээрийг

Тохиромжтой шүүгээ, тосгуур, ажиллах талбай бүхий гал тогооны өрөө болон жорлон, гар нүүрийн угаалтуурыг ундны цэвэр усны шугаманд холбоно. Гал тогооны тосгуур ба жорлонгийн гар угаах угаалтууруудыг халуун усны шугаманд холбож өгнө. Хэрвээ хуучин ариутгах татуургын систем байхгүй бол бохирын системийг байшингаас дор хаяж 30 м зайд байх бохир агуулах сав руу холбоно.

Агуулахуудад тавиурууд байрлуулж Инженерийн зөвшөөрлийг авна. Ажлын байрны цонхнуудад хаалт хөшиг хийнэ.

Ажлын байр болгонд факсны төхөөрөмж бүхий утасны аппарат хангана. Гүйцэтгэгчийг өөрийн өртөг зардалдаа бүх утас, факсын төлбөрийг оруулан тооцсон гэж үзнэ.

Зөвлөхийн ажлын байрыг энэхүү техникийн шаардлагын зүйл 129-ийн (Б), (i)–д нарийвчлан заасан тавилга, төхөөрөмжөөр тоноглоно.

(iii) Талбайн лаборатори

Лабораторийг ТИ-ийн ажлын байрны орчимд, түүний зөвшөөрсөн газарт байгуулна.

... нд ... м², ... нд ... м², ... нд ... м², талбай бүхий ... тооны ажлын байрыг хангах бөгөөд нийт дотоод шалны эзлэх талбай нь ойролцоогоор ... метр квадрат байна. Тэдгээрийг ТИ-ийн зааварласан буюу баталсан зургийн дагуу байгуулна. Цонхны хэмжээ нь ажлын байрны шалны талбайн эзлэх хэмжээний хамгийн багаар бодоход 15%-тай тэнцэх хэмжээтэй адил байна. Лабораторийн ажлын өрөөнүүдэд хамгийн бага нь 160 ваттын цахилгааны, харин лабораторийн ажлын талбайд 480 ваттын хэмжээтэй өдрийн гэрлүүдийг тавина. Лабораторийн байрнуудын аль нэгэнд инженерийн ажлын байранд байрлуулсан утасны станцын нэг салаа аппаратыг суурилуулна. Лабораторийн ажлын байр тус бүрт ... ш, лабораторийн ажлын талбайд ... ш, нийт ... ш хананы давхар залгуур тавина.

Гүйцэтгэгч, лаборатори бүрт байгаа ажлын байр болон ажиллах талбайд төвлөрсөн халаалтын ба агааржуулалтын системүүдийг хангаж байрлуулна. Эдгээр төхөөрөмжүүд нь лабораторийн байрны доторхи агаарын температурыг тогтмол 15-20 °С-ийн хэмд байлгана.

Лабораторийн барилга бүрийн шалыг төмөр бетоноор хийж цахилгаан үүсгүүртэй зүлгүүрээр тэгшилнэ. Нягтруулалт хийхэд зориулан 0.4м-ийн зузаан, 1.5 м х 1.5 м-ийн хэмжээтэй төмөр бетон хавтан шал хийнэ. Бетон бутлах, хөрсний даацын үзүүлэлтийг (CBR) шалгах машинууд ба (Marshall) аппаратыг суурилуулах төмөр бетон тавцанг хийнэ.

Лабораторийн ажлын талбайд доороо дотуур шүүгээ, дээрээ хатуу тавиур бүхий хатуу төмөр гадаргуутай вандан сандлуудыг хангаж лабораторийн агуулахад тохирсон тавиуруудыг тавих ба эдгээрийн

(v) Машины гарааж, зогсоол

Инженерийн машинуудад зориулан ... газарт, Зөвлөхийн орон сууцны барилгын дэргэд ... машины дулаан гарааж барьж, гэрээний хэрэгжилтийн туршид тэдгээрийн засвар арчлалтыг хариуцна. Гараажийн ажлын зургийг ТИ-т танилцуулан зөвшөөрөл авна.

Машины зогсоолыг тавьж буй машинууд нь шууд тусах нарны туяа, бороо эсвэл цаснаас тогтмол хамгаалагдсан байхаар барина. Тэдгээр нь ус үл нэвтрэх дээвэртэй байх ба гурван талаас нь машин тэрэг оруулах үүднээс задгай орхино. Талбайн лаборатори ба ажлын байрны залгаа барих машины зогсоолын хэлбэр, дизайн нь ... ш машиныг багтаахаар байна.

Б) Талбайн лаборатори ба Инженерийн ажлын байрны тавилга, тоног төхөөрөмж

i) Инженерийн ажлын байрны тавилга тоног төхөөрөмж

Гүйцэтгэгч, гэрээний хэрэгжилтийн нийт хугацааны туршид талбайд ажиллаж буй хяналтын багийн инженерүүд хоорондоо байнгын холбоо харилцаатай байх боломжоор хангаж байх тийм тоног төхөөрөмжөөр хангана. Гүйцэтгэгч Зөвлөхийн ажлын байр бүрт хоёр ширхэг олон улс руу гарах холболт бүхий утас, факсын төхөөрөмжтэй гадуур утас тавина. Гүйцэтгэгч нь ажлын байр бүрт Инженерийн ажлын байр ба лабораторийн байрнуудыг хооронд нь дотоод сүлжээний системээр холбох ажлыг зохицуулна. Инженерийн ажлын байрыг Гүйцэтгэгчийн талбайн ажлын байртай утсаар ба дотоод харилцааны сүлжээгээр холбоно.

(а) Гүйцэтгэгч нь доор дурдсан шинэ зүйлсийг, ТИ-ийн зөвшөөрөлтэйгөөр, энэ техникийн шаардлагын зүйл 130-д заасан хугацаанд Инженерийн ажлын байранд хангана. Үүнд:

- (1) ... ш. ... маркийн зөөврийн компьютер (notebook)
- (2) ... ш. зөөврийн факсны аппарат,
- (3) ...ш. ... мм-ийн фокустай дуран ба өргөн өнцөгтэй линз бүхий ... мм-ийн автомат фокус тохируулагчтай ... төрлийн зургийн аппарат,
- (4) ... ш. зөвшөөрөгдсөн хуванцар шугам,
- (5) ... ш. 1 м-ийн урттай төмөр тэгш өнцөгт шугам,
- (6) ... ш. цоолтуур,
- (7) ... ш. зузаан юм цоолох цоолтуур,
- (8) ...ш. үдээсний машин,
- (9) ...ш. зузаан бичиг баримт үдэх машин,

Хэмжигч электрон багажын хамт

- (4) ...ш. 10 ба 50м-ийн рулетк
- (5) ...ш. Хэмжилтийн ажилд зориулсан богино долгионы станц
- (6) ...ш. Гар GPS
- (7) ...ш. ТИ-ийн шаардаж болох тоо хэмжээний янз бүрийн хэмжээтэй алх, хадаас, тэгш ус, талбайн болон өндрийн журнал,

Зөвхөн хяналтын инженерүүдийн хэрэгцээнд ашиглагдах хэмжилтийн багажийг ажил эхлэх зөвшөөрөл өгсөнөөс хойш 14 хоногийн дотор ТИ-т хүргүүлнэ.

Гүйцэтгэгч хэмжилтийн багажийг цагт нь хангаагүй юмуу шаардлагатай үед засварлаагүйгээс үүдэн ТИ хэмжилтийн ажлыг хийж чадаагүй, үүнээс шалтгаалан Гүйцэтгэгчийн ажил саатсан бол түүнийг зөвхөн Гүйцэтгэгчийн өөрийн хийсэн болон хийгээгүй үйл ажиллагаатай холбоотой гэж үзэх бөгөөд уг саатлаас үүдэн гарсан үр дагаварыг энэ шалтгаанаар тайлбарлана.

(г) Хяналтын инженерүүдийн хэрэгцээнд зориулан Гүйцэтгэгч дараахи хувцсуудыг хангана. Үүнд:

- (1) ... ш. хамгаалалтын малгай (каска),
- (2) ... ш. ус үл нэвтрэх ком хувцас,
- (3) ...ш. -30°C хүртэлх температурт талбайд өмсөхөд тохиромжтой өвлийн хувцас
- (4) ...ш. хоншоор нь төмөр хамгаалаттай ажлын гутал,
- (5) ...ш талбайн лабораторийн ажилтнуудад хангах хамгаалалтын иж бүрдэл хувцас

(д) Гүйцэтгэгч нь зөвхөн Инженерийн хяналтын ажилтнуудын хэрэгцээнд зориулж, наад зах нь ...км-ийн радиуст чөлөөтэй ажиллах хүчин чадалтай, ... радио холбооны системийг хангаж, суурилуулах ба шалгаж тохируулан, Гэрээний хэрэгжилтийн нийт хугацааны туршид засвар арчлалтыг хариуцна. Холбооны систем нь ... суурин станц, ...машинд байрлуулах хөдөлгөөнт станцаас бүрдэх ба бүх хэрэглэгчид ямар ч үед чөлөөлтэй харилцах бололцоог хангасан туслах нэмэлт төхөөрөмжүүд болон антенаар хангагдсан байна. Ажлын явцтай уялдуулан Инженерээс зааварчилсан шаардлагатай тохиолдолд, Гүйцэтгэгч суурин станцуудыг түүний шаардлагад нийцүүлэн өөр газарт шилжүүлэн байрлуулна. Радио холбооны систем нь зөвхөн Инженерт зориулан тохируулсан, Гүйцэтгэгчийн ашиглаж буй долгионоос өөр долгион дээр ажиллах ёстой.

Зөвлөх өөрийн үүргээ биелүүлэхийн тулд дээж авах, шинжилгээ хийх зэрэгт шаардагдах хамгийн бага хэмжээг илэрхийлж байгаа гэ үзнэ. Энэхүү ТШ-ын зүйл 111-ийн дагуу төслийн чанарын хяналтын төлөвлөгөөгөө биелүүлэхэд нь нэмэлт тоног төхөөрөмж шаардагдвал Гүйцэтгэгч аль болох богино хугацаанд оруулж ирж ашиглан, ажлыг саадгүй явуулах үүрэгтэй.

(в) Үүнээс гадна, Гүйцэтгэгч энэхүү ТШ-ын зүйл 114-ийн дагуу, доор дурдсан стандартуудын хамгийн сүүлчийн үеийн хэвлэлтийн нэг хувийг талбайн лабораторит хангана. Үүнд:

1. ASTM Боть 04,01 - Цемент, Шохой, Гипс,
2. ASTM Боть 04,02 - Бетон ба эрдэс чулуу,
3. ASTM Боть 04,03 - Зам ба хучилтын материал,
4. ASM Боть 04,04 - Дээврийн хучилт, Ус тусгаарлалт, битумэн материал,
5. ASTM Боть 04,08 - Байгалийн барилгын чулуу, Хөрс ба уулын чулуулаг,
6. ASTM STP 599 - лабораторийн шинжилгээнд зориулсан хөрсний дээжийг бэлтгэх,
7. Материалыг тээвэрлэх, дээж авах ба шинжилгээ хийх аргачлалуудын тухай AASHTO стандарт техникийн шаардлагууд Бүлэг 1A & 1B Техникийн шаардлагууд,
8. Материалыг тээвэрлэх, дээж авах ба шинжилгээ хийх аргачлалуудын тухай AASHTO стандарт техникийн шаардлагууд Бүлэг 2A & 2B Шинжилгээнүүд,
9. Зам гүүрийн AASHTO стандарт техникийн шаардлагууд,
10. BS 812 Эрдэс чулуу, элс, нарийн ширхэгтэй дүүргэгчийн дээж авах, шинжилгээ хийх аргачлалууд,
11. BS 1882 Бетоныг шинжлэх аргачлалууд,
12. AASHTO T99, R12-85 Маршаллын болон –ийн аргачлалыг ашиглан битумэн хольцын орцыг тогтоох
13. MS 2 Асфальтбетоны болон өөр төрлийн халуун хольцын орцыг тогтоох
14. ASTM D242-85 Битумэн хучилтанд хэрэглэх эрдэс AASHTO T37-91 нунтгийн шаардлагууд
15. ASTM D21664-85. Буталсан чулууг битумээр бүрэх ба T182-84 битумтэй барьцалдах чанарыг тогтоох шинжилгээний арга

систем. Эдгээр бохирын болон соруулах савыг Гүйцэтгэгчийн хангах байр сууцны хэсэг гэж тооцох бөгөөд тусад нь ямар нэг төлбөр хийхгүй,

- Бүх амралтын өрөөнд өнгөлсөн цэвэр модон тавиур, агуулах болон цагаан хэрэглэлийн шүүгээнд будсан модон тавиур,
- 2 ш галын хор, 1 ш гал унтраах алх зэргээр хангагдсан байна.

Гал тогоо, жорлогоос бусад байрны бүх өрөөнд нэлд нь хивс дэвсэнэ. Бүх цонхонд хөшиг, хаалт (хар тен) хийнэ.

Гүйцэтгэгч, Инженерийн байр сууцны доторхи агаарын температурыг тогтмол 18-22 °C-ийн хэмд байлгах үүднээс төвлөрсөн халаалтын систем болон агааржуулагчийг суурилуулна.

Гүйцэтгэгч хяналтын инженерүүдийн байр сууцны тогтмол засвар арчлалтыг хариуцах ба үүний хүрээнд Инженерийн шаардлага хангах хэмжээнд айлуудын хогийг өдөр бүр цуглуулж, зайлуулах ажлыг хийж гүйцэтгэнэ. Гүйцэтгэгч энэ зүйлд тавигдсан шаардлагыг биелүүлэх үүднээс хангалттай хэмжээний туслах ажилчдыг ажиллуулж, багаж хэрэгсэл тоног төхөөрөмжөөр хангах үүрэгтэй. Энэ шаардлагыг биелүүлэхэд зарцуулах зардлаа гүйцэтгэгч өөрийн зардлын тооцондоо оруулсан гэж үзэх бөгөөд үүнд зориулан тусдаа ямар нэг төлбөр хийгдэхгүй.

Хяналтын инженерүүдийн байр сууцанд энэ техникийн шаардлагын дэд-зүйл 129 (B) (ii)-д нарийвчлан заасан тавилга, тоног төхөөрөмж, хэрэглслүүдийг хангана.

(ii) Инженерийн орон сууцанд хангах тавилга

Гүйцэтгэгч нь ТИ-ийн зөвшөөрөлтэйгөөр, энэ техникийн шаардлагын зүйл 130-д заасан хугацааны дотор байр бүрт доорхи шинэ тавилгуудыг хангана. Үүнд:

1. ...ш. орны хажуугийн ширээ,
2. ... ш. орны хажуугийн гэрэл,
3. .. ш. тохойвчтой сандал,
4. .. ш. тольтой ширээ ба сандал,
5. ... ш. том толь,
6. ...ш. шургуулгатай шүүгээ,
7. ...ш. пүрштэй гудас бүхий өргөн (хоёр хүний) ор,
8. ...ком цагаан хэрэглэл, ор дэрний хэрэгсэл, үүнд,
... ш. дэр
...ш. хөвөнтэй хөнжил

- ш. сэнжтэй аяга,
  - ком ... ш паалантай шанаган сав,
  - ш. зэвэрдэггүй ган хайруулын таваг,
  - ш. ширмэн тогоо,
  - ком. 3ш галд тэсвэртэй керамик сав,
  - ком гал тогооны хэрэгсэл,
  - ком гал тогооны ган хутга, ирлэгч төмөр,
  - ком хоолны аяга таваг,
  - шаардлагатай бусад гал тогооны хэрэгцээт зүйлс,
29. ш. гал тогооны хогийн сав,
30. ш. хогийн сав.
31. ш. Сэнс (... марк)
32. ш. Халаагуур

[(ТШ боловсруулсан байгууллага нь зөвхөн тухайн замд шаардлагатай ажлын байрны нийт тоо, нийт талбай, өрөөний тоо, тавилга, эд хогшил, ахуйн хэрэгслүүд, хэмжилтийн багаж, лабораторын тоног төхөөрөмж, автомашин, бусад хэрэгцээт зүйлсийн тоо хэмжээг нарийвчлан тооцож гарган, ... хэсэг бүрийг бөглөх замаар энэхүү зүйлд тусгана.)

(Хэрэв Захиалагчаас өөрөөр шийдвэрлэж, Инженерийн бүх хангалтыг хяналтын байгууллага өөрөө хариуцах бол зүйл 129-ийг бүхэлд нь, зүйл 145-ын холбогдох заалтуудын хамт хасна. Түүнчлэн дээрх шийдвэртэй уялдан 130,131,132,133-р зүйлүүд ч мөн 145-р зүйлийн холбогдох заалтынхаа хамт хасагдана.)]

130 ТАЛБАЙН ЛАБОРАТОРИ, ХЯНАЛТЫН БАЙР, ОРОН СУУЦ БА АЖЛЫН БАЙРЫГ ХАНГАХ ХУГАЦАА

Гэрээний дагуу хангагдах бүх орон сууц, ажлын байр, талбайн лабораториудыг зохих шаардлагыг бүрэн хангасан хэмжээнд бэлэн болгож, ажил эхлэх зөвшөөрөл олгосоноос хойш 60 хоногийн дотор Инженерт хүлээлгэн өгнө.

Зөвлөхийн ажлын байр, сууц, талбайн лабораторийн барилгын гадуур 0,25 гектараас багагүй талбайтай, 2м өндөр хашаа барьж хамгаална. Хашааны ирмэгээр өргөстэй тор татах ба 5м өргөн хаалгатай, дотор талаас онгойлгодог цоожтой байна.

Инженерийн ажлын байр, талбайн лабораторийг бүрэн ашиглалтанд

(в) Талбайн лаборатори

Гүйцэтгэгч зүйл 129 (Б) (ii) (а), (б) ба (в)-д заасан талбайн лабораторийн тавилга, тоног төхөөрөмжийн засвар арчлалт, үйл ажиллагааг шаардлага хангах хэмжээнд хэрэглэж болохуйц байдлаар хангаж, шаардлагатай засвар үйлчилгээг хийнэ. Ашиглагдахгүй болсон юмуу алдагдсан зүйлсийг гүйцэтгэгч даруй солино.

(г) Инженерийн орон сууц

Гүйцэтгэгч зүйл 129 (Б) (i), (ii)-т заасан инженерийн орон сууцны тавилга, тоног төхөөрөмжийн засвар арчлалтыг шаардлагатай үед нь шуурхай хийж байх ба ашиглалтгүй болсон юмуу эвдэрсэн, алдагдсан зүйлсийг гүйцэтгэгч даруй солино.

133 МАШИНААР ХАНГАХ

(А) Шинэ машин

Гүйцэтгэгч нь Инженерийн зөвшөөрсөн, тухайн зам баригдах бүс нутгийн онцлогт тохирсон шинэ машиныг хангаж, тэдгээрийг зөвхөн ТИ ба хяналтын инженерүүдийн хэрэгцээнд, эрх үүргийнхээ дагуу аливаа ажлыг гүйцэтгэхэд нь зориулан ашиглуулах ба тэдгээрийн засвар, үйлчилгээг бүрэн хариуцна.

Гүйцэтгэгч нь машинууд болон зорчих эрхтэй хүмүүс, тээвэрлэх бараа, дээж зэргийг даатгуулж, ТИ-ийн зөвшөөрсөн эрх бүхий жолоочоор Монгол улсад бариулах эрх, зөвшөөрлийг авна.

Гүйцэтгэгч бүх төлбөр, машины эрх авахад гаргах зардлыг төлж, түлш, шатах тослох материалыг ханган, доголтой ба эвдэрсэн хэсгүүд, дугуй зэргийг солих аливаа засвар арчлалтыг хийх зэргийг шаардлагатай үед үйлдвэрлэгчийн зааврын дагуу юмуу эсвэл ТИ-ийн шаардлагатай гэж үзсэн үед хийнэ. Инженерийн эзэмшлээс гарах хүртэл машинуудыг дээр дурдсан байдлаар түлш, шатах тослох материалаар хангаж засварлаж байна. Хэрвээ Инженер зааварчилгаа өгвөл Гүйцэтгэгч баталгаат засварын хугацаанд энэ ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийнэ.

Машин бүрт бүрэн бүтэн галын хор, эмнэлгийн анхны тусламжийн хайрцаг, аваарын үеийн анхааруулах гурвалжин тэмдэг, татлаганы дэгээ ба оло, багажны хайрцаг (янз бүрийн хэмжээтэй түлхүүр, халив, усны насосны бахь, эрэг чангалах түлхүүр, углуурга бүхий), запас дугуй, дугуйны түлхүүр, гар хөшүүрэг, шаврын хөшүүрэг, хойд урд суудлын бүс, суудлын бүрээс зэргийг хангах ба шаардлагатай тохиолдолд тэдгээрийг Гүйцэтгэгч солино.

Гүйцэтгэгч засварт оруулсан, механик эвдрэлтэй, хулгайлагдсан юмуу осол аваарт орсон, эсвэл ямар нэг шалтгаанаар ажиллагаагүй болсон аливаа машиныг нэн даруй адил төстэй машинаар орлуулна.

Машиныг Инженерийн зөвшөөрсөн чадвартай, эрх бүхий жолооч нараар бариулах ба тэднийг үндсэн цалин, ажлын хувцас, байраар хангахын дээр тэдэнд байр, хоолны зардал, нийгмийн ба эрүүл

Аливаа ажлын шаардлага хангасан бөгөөд зөвшөөрөх хэмжээнд хийгдсэн эсэхийг тодорхойлох үндсэн аргыг бүлэг тус бүрт тодорхой тусгасан болно.

Зураг төсөл болон ТШ-ын дагуу хийгдээгүй аливаа ажлыг гологдолд тооцож, зөвшөөрөхгүй байх ёстой. Эхний буюу урьдчилсан байдлаар өгсөн зөвшөөрөл нь тухайн ажил гэрээний нөхцлийг бүрэн төгс хангасаны илэрхийлэл биш юм.

Тухайн ажил нь гэрээний нөхцөл ба техникийн шаардлагатай нийцэж байгаа эсэхийг ямар ч үед хянан тогтоож, дахин шалгаж болох бөгөөд тэдгээрийг хангахгүй байгаа ажлыг Гүйцэтгэгч өөрийн зардлаар засварлах, хуулж зайлуулах буюу дахин шинээр хийнэ.

б) Ажлыг зөвшөөрөх

Гүйцэтгэсэн ажлыг ЗӨВШӨӨРӨХ үйл ажиллагаа нь тухайн ажил гэрээний баримт бичгүүд болон энэхүү ТШ-ын заалтыг хангаж байгаа эсэхийг баталгаажуулах зорилго бүхий ТАЛБАЙН ХЯНАЛТ дээр үндэслэгдэн явагдана.

Ямар ч тохиолдолд Инженерийн шийдвэр эцсийнх байна.

135 АЖЛЫГ ХЭМЖИХ

Ажлыг СИ (метрийн) системийн дагуу хэмжинэ. Гэрээний баримт бичигт өөрөөр заагаагүй бол хэмжилт нь талбайд бүрэн хийгдэж дууссан, зөвшөөрөгдсөн ажилд, түүний бодит хэмжээг тогтоохын тулд хийгдэнэ.

"Хэмжилт ба төлбөр" гэсэн хэсгийг бүлэг тус бүрт тодорхой тусгасан болно.

136 ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ЗУРАГ

Гүйцэтгэгч нь дууссан зам, гүүрийн барилгын гүйцэтгэлийн зургийг гэрээний иж бүрдэл зураг төсөл дээр үндэслэн, түүнтэй ижил масштабтайгаар нарийвчлан боловсруулж, тухайн объектыг хүлээлгэн өгөхөөс 14 хоногийн өмнө ТИ-т танилцуулж батлуулна. Гүйцэтгэлийн зурагт зам, гүүр, бусад хиймэл байгууламжийн хийц тус бүрийн төсөллөлтийн болон бодит түвшин, налуу, бусад хэмжээсийг нарийн үзүүлсэн байх ёстой. Гүйцэтгэлийн зургийн цахим хувь 1ш, хэвлэмэл хувь 2ш-ийг ТИ-д өгнө.

137 ОБЪЕКТЫН ПАСПОРТ

Гүйцэтгэгч нь барьж дуусгасан зам, гүүрийнхээ паспортыг Захиалагч болон Зөвлөхөөс өгсөн загвар буюу маягтын дагуу нарийвчлан боловсруулж, тухайн объектыг баталгаат засварын хугацаа дуусахаас 28 хоногийн өмнө ТИ-ээр хянуулан захиалагчид хүлээлгэж өгнө. Объектын паспортад байвал зохих бүх үзүүлэлтийг бүрэн тусгасан байх ёстой.

138 ОБЪЕКТЫГ ХҮЛЭЭЛГЭН ӨГӨХ, ГЭРЧИЛГЭЭ ОЛГОХ

Инженерийн саналаар замыг бүхэлд нь, эсвэл түүний аль нэг хэсгийг

- Замын зурвасын цэвэрлгээ бүхэлдээ,
  - Чулууны карьер, шороон ордын нөхөн сэргээлт, хашаа хамгаалалт (хагас хийгдсэн байж болно)
  - Бүх түр ба туслах замын нөхөн сэргээлт, (хагас хийгдсэн байж болно)
- в) Бэлэн болсон байх шаардлагатай бичиг баримтад дараах зүйлсийг хамруулна. Үүнд:
- Зам барилгын гэрээ, түүний иж бүрдэл ба хавсралт баримт бичгүүд,
  - Ажлын тоо хэмжээ, өртгийн тооцоо,
  - Объектын ажлын зураг, хяналтын байгууллагын зөвшөөрсөн бүх өөрчлөлтийн хамт,
  - Хяналтын байгууллагын баталсан бүх төрлийн ажлын үе шатны геодезийн хэмжилтийн материал,
  - Хяналтын байгууллагаас өгсөн ажил эхлэх бүх зөвшөөрөл,
  - Үе шатны ажлуудын лабораторт болон талбайд хийгдсэн бүх туршилт, шинжилгээний хяналтын байгууллагын зөвшөөрсөн үр дүн, материалууд
  - Ажил олгогч, Хяналтын байгууллага, Гүйцэтгэгч нараас харилцсан албан бичиг, техникийн холбогдолтой асуудлаар гаргасан шийдвэрийн материалууд, хурлын тэмдэглэлүүд,
  - Бүх үе шатны санхүүжилт, тэдгээрийн дагалдах баримт бичгүүд,
  - Төв, орон нутгийн холбогдох байгууллагуудаас өгсөн төрөл бүрийн зөвшөөрөл,
  - Хиймэл байгууламжийн үндсэн хийцүүдийн (Гүүрийн суурь, тулгуур, дам нуруу, хоолойны суурь, их бие, толгой далавч гм) гүйцэтгэлийн зураг,
  - Замын гүйцэтгэлийн профиль,
  - Зам, гүүрийн паспорт эдгээр болно.

139 КЭМПҮҮДИЙГ БУУЛГАХ

Гэрээний нөхцлийн дагуу Инженерээс олгосон Объектыг хүлээн авах гэрчилгээг хүлээн авмагц, эсвэл ТИ-ээс албан бичгээр зааварчилгаа авсаны дараа Гүйцэтгэгч нь өөрийн үндсэн кэмп, баталгаат засварын хугацанд ашиглах ТИ-ийн зааварчилсан үйлдвэрүүдээс бусад байр сав, байгууламжууд болон Зөвлөхийн байр, сууцыг буулгана. Гүйцэтгэгч, Захиалагчид буцааж хүлээлгэж өгөх Инженерийн байгууламжуудаас бусад ус хангамжийн сүлжээг салгах, бүх хоолой, ус зайлуулах болон бохирын шугамуудыг буулгах, ил суваг шуудуу ба жорлонгийн нүх, бохирын сав болон бусад бохир зайлуулахаар ухсан ухмалуудыг буцаан

зарим үед Зөвлөхийн ердийн ажлын цагаас гадуур зайлшгүй хийх ажил гарах бол (Ж-нь: Их хэмжээний бетоныг тасралтгүй цутгах ажил байж болох юм) Гүйцэтгэгч энэ тухайгаа 48 цагийн өмнө ТИ-т албан бичгээр хүсэлт гаргана. Хүсэлтэд ямар албан тушаалын инженерийг хэдний өдөр, хэдээс хэдэн цагийн хооронд, ямар ажил дээр хяналт тавиулах шаардлагатай байгаа, илүү цаг тутамд хэдэн төг-ийн хөлс олгохоор тооцсон зэргийг тодорхой дурдсан байх ёстой. ТИ хүсэлтийг хянаж үзээд илүү цагийн хөлсний хэмжээг Гүйцэтгэгчтэй албан ёсоор тохирох ба төлбөрийг Зөвлөх компаний дансаар дамжуулж хийнэ. Илүү цагийн хөлсний хэмжээг тогтоохдоо Монгол улсын холбогдох хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөх ба үндэслэлгүйгээр харьцангуй бага, эсвэл хэт өндөр тогтоохгүй байх хэрэгтэй. Тухайн ажилд ямар хүмүүсийг хэдэн цагаар ажиллуулахыг ТИ шийдэж хуваарилах ба ингэхдээ инженерүүдийн ажил, амралтын цаг аль болох жигд байхаар зохион байгуулна. Түүнээс гадна Зөвлөхийн нэг инженерийн сард ажилласан илүү цагийн хөлсний нийт дүн түүний сарын цагийн фондын 6%-иас илүүгүй байх ёстой. Илүү цагийн бүх зардлыг Гүйцэтгэгч гаргах ба үүн дээр 15%-ийн удирдлагын зардлыг нэмж Инженерт төлбөр хийнэ.

(Ер нь хяналтын ач холбогдлыг үнэгүйдүүлж, замын ажлын чанар, гүйцэтгэлд шууд нөлөөлөхийн дээр авилгын нэг төрөл болж болзошгүй тул энэ заалтыг цаашид огт хэрэглэхгүй байх нь зүйтэй.)

144 ХЭМЖИХ НЭГЖ, ТОВЧИЛСОН ҮГС БА НЭР ТОМЪЁО

(а) Хэмжих нэгж

Хэмжих нэгжийн тэмдэглэгээнүүд нь SI системийн дагуу байх ба тэдгээрийн товчилсон үгсийг доор үзүүлээ.

Харгалзах нэгжийн талаар бичиг баримтуудад дурдсан байвал, адил SI нэгжүүдийг орлуулна.

μ	микрон = м x 10 ⁻⁶
мм	миллиметр
м	метр
км	километр
мм ²	квадрат миллиметр
м ²	квадрат метр
км ²	квадрат километр
га	гектар
м ³	куб метр
л	литр

УХ	Урсалтын хязгаар
ШС	Шугаман суулт
ЧА	Чийгийн агуулалт
ХИХН	Хамгийн их хуурай нягт
ТЧХ	Тохиромжтой чийгийн хэмжээ
УХИ	Уян харимхайн итгэлцүүр
СХ	Суналтын (тасралтын) хязгаар
УХМ	Уян харимхайн модуль, УХИ х (0.425 мм-ийн шигшүүрээр нэвтрэн өнгөрөх хувь)
УХҮ	Уян харимхайн үзүүлэлт, УХИ х (0.075 мм-ийн шигшүүрээр нэвтрэн өнгөрөх хувь)
ЭЭ	Элсний эквивалент
ХЖ	Хувийн жин
Si	Хэмжих нэгжийн олон улсын стандарт
ЧХХЧ	Чулууны хүйтэнд тэсвэрлэх чадварыг тогтоох шинжилгээ, 5 эргэлтэд алдагдал тооцох
С	Суналт
ББ	Битумын барьцалдалт
СББ	Суналтын бат бэх
НТК	Нэгэн төрлийн коэффициент
ШББ	Шахалтын бат бэх
ЭДС	Эрдсийн доторхи сүвшил
ЕПЦ	Ердийн портланд цемент
ш	Ширхэг (нэгж) ө.х., 6 ш.
№.	Дугаар (дараалал) ө.х., №. 6
у/ц	ус цементийн харьцаа
ж	Жин
%	хувь
хам. их	хамгийн их
хам. бага	хамгийн бага
диа.	диаметр

ямар алдаа байгааг нотолсон зураглал, тооцоо болон бусад баримт материалаа танилцуулж, энэхүү тоо хэмжээнд өөрчлөлт оруулж, тохируулга хийлгэх хүсэлтээ албан бичгээр танилцуулна.

145 ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР

Энэ техникийн шаардлагын зүйл 101-122, зүйл 124, 125, 126-128, зүйл 130, 134, зүйл 136-139, 141 ба зүйл 143-д тусгасан шаардлагуудыг биелүүлэхтэй холбогдон гарах зардалд тусад нь ямар нэг хэмжилт ба төлбөр хийхгүй бөгөөд тэдгээр бүх зардлыг Гүйцэтгэгч өөрийн өртөг зардлын тооцоонд шингээсэн гэж үзнэ.

(а) Зүйл : Хяналтын инженерүүдийн орон сууц

Нэгж : m^2 -сар

Хяналтын инженерүүдийн орон сууцны хэмжилтийн нэгж нь m^2 -сар байна. Тоо хэмжээг гаргахдаа хангасан байрны талбайг ашигласан сарын тоогоор үржүүлэн гаргана. Гүйцэтгэгчийн шууд бус зардал ба ашгийг нэгж үнэд багтсан гэж үзнэ.

Хяналтын инженерүүдийн байр бүрийн үнэ тарифт энэ техникийн шаардлагын 129-ийн (B) (i), (ii)-ийн дагуу байр ба тавилгаар хангах ба зүйл зүйл 130-132-ын шаардлагуудын дагуу байр бүрт инженерийн шугам сүлжээгээр хангаж, арчилж, ашиглаж байгаа хөлс, бусад шаардлагатай хэрэгсэл, тоноглол, тоног төхөөрөмж, ус, бохирын систем, гэрэл цахилгаан, агааржуулагч, төвийн халаалтын системээр хангах үнэ хөлс багтана.

(б) Зүйл : Инженерийн ажлын байр

Нэгж : m^2 -сар

Хяналтын инженерүүдийн ажлын байрны хэмжилтийн нэгж нь m^2 -сар (m^2 -ыг сараар үржүүлнэ) байна. Тоо хэмжээг гаргахдаа ажлын байр тус бүрийн доторхи шалны талбайн m^2 -ыг ашигласан сарын тоогоор үржүүлж тооцно.

Хяналтын инженерүүдийн ажлын байр бүрийн үнэ тарифт энэ техникийн шаардлагын зүйл 129-ийн (A) (i)-ийн дагуу байраар хангах, зүйл 129-ийн (B) (i)-ийн дагуу тавилгаар хангах ба зүйл зүйл 130-132-ын шаардлагуудын дагуу гэрэл цахилгаан, агааржуулагч, ус, бохирын систем, утас, факс гэх мэт холбооны төхөөрөмж зэргийг хангаж, ашигласны үнэ зардал багтана.

(в) Зүйл : Талбайн лаборатори

Нэгж : m^2 -сар

Талбайн лабораторийн хэмжилтийн нэгж нь m^2 -сар (m^2 -ыг сараар үржүүлнэ) байна. Тоо хэмжээг гаргахдаа лабораторийн тоогоор, лабораторийн байр бүрийн доторхи шалны талбайн m^2 -ыг хангасан сарын тоогоор тооцно.

Гүйцэтгэгч бүх хангасан зүйлсийн үнийн санал, нэхэмжлэх, төлбөрийн баримт зэргийг бэлтгэнэ. Ажил дуусах үед энэхүү урьдчилан төлөгдөх төлбөрийн дагуу хангагдсан зүйлсийг эзэмших эрх Захиалагчид шилжинэ.

- (е) Зүйл : Инженерийн ажлын байранд хангасан инженерийн байгууламж, тавилга, тоног төхөөрөмж болон холбооны хэрэгсэл, бичгийн хэрэгслийн засвар арчлалт

Нэгж : сар

Инженерийн ажлын байрны тавилга тоног төхөөрөмжийн засвар арчлалтын хэмжих нэгж нь сар байна. Тоо хэмжээг засвар арчлалт хийсэн бодит сараар тооцно.

Хяналтын инженерүүдийн ажлын байрны засвар арчлалтын үнэ тарифт энэ техникийн шаардлагын 129 (Б) (i) (а), (б), (в), (г) ба (д)-д болон зүйл 141-д заасны дагуу хангасан зүйлсийн засвар арчлалт, үзүүлсэн үйлчилгээ болон холбогдох хангамжийн зардал багтана.

- (ё) Зүйл : Лабораторийн байранд хангасан инженерийн байгууламж, тавилга, тоног төхөөрөмж болон холбооны хэрэгсэл, бичгийн хэрэгсэл, компьютер болон бусад хэрэглээний зүйлсийн засвар арчлалт

Нэгж : сар

Лабораторийн байрны тавилга тоног төхөөрөмжийн засвар арчлалтын хэмжих нэгж нь сар байна. Тоо хэмжээг засвар арчлалт хийхээр зааварлагдсан сараар тооцно.

Талбайн лаборатори ба хяналтын инженерүүдийн ажлын байрны тавилга, тоног төхөөрөмжийн засвар арчлалтын үнэ тарифт энэ техникийн шаардлагын 129 (Б) (ii) (а), (б), (в)-д болон Зүйл 141-д заасны дагуу хангасан засвар арчлалт, үзүүлсэн үйлчилгээ болон холбогдох хангамж, бусад хэрэглээний зүйлсийн зардал багтана.

- (ж) Зүйл : Талбай дахь хяналтын хээрийн байр

Нэгж : байр-сар

Хяналтын байрны хэмжилтийн нэгж нь байр-сар (байрыг сараар үржүүлнэ) байна. Тоо хэмжээг гаргахдаа байрны тоогоор, дотор цэвэр талбайн хэмжээг хангасан сарын тоогоор үржүүлж гаргана.

Хяналтын байрны үнэ тарифт энэхүү техникийн шаардлагын зүйл 129 (А) (iv)-ийн дагуу байр болон тавилгаар хангах, мөн зүйл 141-ийн дагуу бусад зүйлийг хангаж, барилгын ажил явагдах хугацааны туршид засварлаж, арчилсаны зардал багтана.

Зөвлөхийн ажлын байр, орон сууц, лаборатор, талбайн хяналтын байр бүрэн дуусч, бүх зүйлээр хангагдаж тоноглогдсон ба түүнийг нь ТИ зөвшөөрсөн бол гарсан нийт зардлын 80%-ийг Гүйцэтгэгчид төлнө.

Харин үлдсэн 20%-ийг Гэрээ дуусч, дээрх бүх байшин барилга,

Нэгж : машины төрөл бүрт маш-км

Машин тус бүрийн хурд хэмжигчээр гарсан километрээр Инженерийн машинуудын явалтын төлбөрийг сар бүр хийнэ.

Явсан километр тутмын үнэ тарифт энэхүү техникийн шаардлагын зүйл 133 (А)-ын шаардлагуудыг хангахтай холбогдон гарах бүх зардлууд орно.

(й) Зүйл : Инженерт зориулан түрээсэлсэн машины явсан километр

Нэгж : машины төрөл бүрт маш-км

Явсан километр бүрийн үнэ тарифт энэ техникийн шаардлагын зүйл 133 (Б)-ийн шаардлагуудыг хангахтай холбогдон гарах зардлууд орно.

(к) Зүйл : Инженерийн байгууламжуудыг шилжүүлэх

Нэгж : Гүйцэтгэлээр төлөгдөх төлбөр

Гүйцэтгэгчийн шууд бус зардал ба ашгийн нэмэлт хувь

Барилгын ажлын талбайд орсон инженерийн байгууламжуудыг зайлуулах, шилжүүлэх ажлын төлбөрийг гарсан бодит зардал дээр шууд бус зардал ба ашгийн хувийг нэмж хийнэ.

Энд инженерийн байгууламжуудыг зайлуулах юмуу өөрчлөх ажлыг хийх нөхцөл боломжийг бий болгох, энэ техникийн шаардлагын зүйл 119 ба 120-ын шаардлагуудыг хангахтай холбогдолтой бүх зардал багтсан гэж үзнэ.

(л) Зүйл : Газар авах

Нэгж : Гүйцэтгэлээр төлөгдөх төлбөр

Гүйцэтгэгчийн шууд бус зардал ба ашгийн нэмэлт хувь

Ажлын шаардлагаар газар авах, тухайн газар дээр байгаа байгууламжууд, эд хогшлуудыг нураах юмуу шилжүүлэх, эсвэл газар ашиглалтанд өөрчлөлт оруулах зэрэг ажлын төлбөрийг буцаан олгохдоо зардал дээр ашгийн хувийг нэмж олгоно. Газрыг худалдаж авсан юмуу түрээсийн үнэ ба нөхөн олговрыг зардал гэж тооцно. Шууд бус зардал ба ашгийн хувьд эзнийг тогтоох, газрын бүртгэлийн дугаар, газрын зураг, план гэх мэт орон нутгаас шаардлагатай мэдээллийг авах, газар худалдаж авах юмуу түрээслэхэд төлөх төлбөрийг урьдчилан санхүүжүүлэх, нөхөн олгох, тэмдэгтийн хураамжийг төлөх, хуулийн шаардлагуудыг биелүүлэх, энэ техникийн шаардлагын зүйл 125-ийн шаардлагуудыг хангах зэрэгтэй холбогдон гарах бүх зардлуудыг багтсан гэж тооцно.

(м) Зүйл : Төслийн самбар

Нэгж : ш.

Төслийн самбарын хэмжилтийн нэгж нь зааварласан тоо ширхэг

БҮЛЭГ 200 – ТАЛБАЙН ЦЭВЭРЛЭГЭЭ

201 ТАЛБАЙН ЦЭВЭРЛЭГЭЭ

(а) Ерөнхий

Талбайн цэвэрлэгээ гэдэг нь хаалт, саад, өвс, ургамал, хог, шороо, өнгөн хөрс, бут, сөөг, үндэс, хожуул, зулзаган мод, мод зэргийг булгалах, сугалах, цэвэрлэж, зайлуулах, тэдгээрийг булгалж сугалахд үүссэн нүхнүүдийг буцаан дүүргэж, янзлах гэх мэтээр тодорхойлогдоно.

Талбайн цэвэрлэгээ хийх ба хог хаягдлыг зайлуулах явцад гүйцэтгэгч нь нийтийн болон хувийн өмчийг гэмтээхгүй ба замын хөдөлгөөнд саад учруулахгүй байхаар бүрэн анхаарч ажиллана.

Зурагт үзүүлсэн юмуу инженерийн зааварласан газруудад талбайн цэвэрлэгээг хийнэ.

Гүйцэтгэгч өөрсдийн түр лагерь, нөөц газар, карьер, материал нөөцлөх талбай ба хаягдал зайлуулах газар болон бусад ажлын талбайд инженерийн заавраар талбайн цэвэрлэгээг хийнэ. Дээр дурдсан газрууд нь төлбөрт хамаарагдахгүй.

Инженер талбайн цэвэрлэгээний явцад буулгаж, зайлуулж болохгүй тусгай мод, хожуул эсвэл объектүүдийн талаар заавар өгнө. Гүйцэтгэгч талбайн цэвэрлэгээний явцад нийтийн болон хувийн өмчийг гэмтээхгүй байх шаардлагатай бүх урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авах ба хэрэв ямар нэгэн гэмтэл учруулбал гүйцэтгэгч гарсан хохиролыг бүрэн засах хариуцлагыг хүлээнэ.

Өнгөн хөрсийг Инженерийн зааварчилснаар 200 мм-ийн зузаанд хуулах ажил талбайн цэвэрлэгээнд багтана.

(б) Модноос бусад цэвэрлэгээ

Инженерийн заавраар талбайн цэвэрлэгээг хийсэн бол цэвэрлэж зайлуулсан бүх материал нь гэрээний нөхцлийн тохирох зүйл 4.23-т хамаарна.

Нийтийн болон хувийн өмчид хохирол учруулах буюу хүрээлэн буй орчинд хамаарах шаардлагыг зөрчихгүйгээр гүйцэтгэгч нь хаягдал материалыг зайлуулах буюу хаяна. Техникийн шаардлагын бүлэг 300-д заасны дагуу хаягдал зайлуулах цэгийг хангана.

Хэрэв гүйцэтгэгч урьдчилан талбайг цэвэрлэх ажлыг хийсний дараа гол ажил эхлэхээс өмнө зүлэг дахин ургавал нэмэлт талбайн цэвэрлэгээг гүйцэтгэгч өөрийн зардлаар хийж гүйцэтгэнэ.

(в) Мод зайлуулах

Талбайн цэвэрлэгээгээр зайлуулан цэвэрлэх модыг инженерийн зөвшөөрөлгүйгээр хөтөрхий их ухааж авч болохгүй.

Гүйцэтгэгч инженерийн зааврын дагуу талбайн цэвэрлэгээг хийхдээ аль болох газрын төвшинтэй ойролцоогоор тэгшилж тайрч авах ба энэ техникийн шаардлагын дэд зүйл 201(б)-ийн заалтуудын дагуу хаягдал зайлуулах цэгт хаяна. Мөн инженерийн зааврын дагуу модны гол, том хэмжээний салаа мөчир зэргийг адил уртаар тайран багцалж замын дагуу цэвэрхэн нуруулдуулан хураана. Эдгээр мод нь захиалагчийн өмч байх бөгөөд захиалагч тэдгээрийг ачиж явах хүртэл эсвэл баталгаат засварын хугацаа дуусах хүртэл гүйцэтгэгч хадгалан хамгаална.

Гүйцэтгэгч хожуул болон модны үндсийг булгалан сугалж авч зайлуулна. Хожуул болон үндсийг сугалж булгалахад үүссэн бүх нүхийг зөвшөөрөгдөх материалаар буцаан дүүргэж газрын төвшинд хүртэл

- (д) Зүйл: Хүйтэнд тэсвэртэй материал 3-18
- (е) Зүйл: Намагтай газрыг чулуугаар дүүргэх 3-19
- (ё) Зүйл: Ширэг дэвсэх 3-19

- Хүрээлэн буй орчинд хор нөлөө учруулахаар бол,
- Хот суурингийн дотор болон түүнтэй хэтэрхий ойр байвал,
- Хэтэрхий урт туслах зам шаардахаар бол,
- Дэндүү өргөн талбайг хамарсан байвал,
- Олон нийтийн аюулгүй байдалд эрсдэл учруулахаар бол,
- Тохиромжтой материалтай өөр нэг ордоос илүү хол байвал,
- Усны эх үүсвэр болон усан хангамжийг таслах, түүнд саад тотгор учруулахаар байвал

Гүйцэтгэгч нь тухайн карьер, шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах талбайд ямарваа нэгэн ажил эхлэхээс дор хаяж 28 хоногийн өмнө энэ талаар инженерт бичгээр нэмэгдэнэ.

Дээрх мэдэгдлийг хийхээс өмнө хайгуулын ажил хийгдсэн байх ёстой бөгөөд гүйцэтгэгч нь хайгуулын ажил эхлэхээс дор хаяж 7 хоногийн өмнө орон нутгийн холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд мэдэгдэж тэдний зөвшөөрлийг авсан байх ёстой. Гүйцэтгэгч нь карьер, шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах газруудыг сонгохын тулд тухайн орон нутагтай гэрээ хэлцэл хийж, холбогдох хууль журмын дагуу газар ашиглалтын ба түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр болон бусад шаардлагатай төлбөрийг хийсэн байх ёстой.

Гүйцэтгэгч нь газар ашигласны болон үс гаргах, барилгын материал олборлохтой холбогдсон бүхий л татвар, хураамжийг хуулинд заасны дагуу төлж барагдуулах хариуцлага хүлээнэ.

Инженерт бичгээр мэдэгдэл өгөхийн өмнө гүйцэтгэгч карьер, шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах газар тус бүрд бетон тэмдгүүд тавьж, ажил явагдах, материал нөөцлөх талбай, тэсэлгээний ажлын аюулгүй бүс, туслах зам г.м-ээр тэдгээрийн хил хязгаарыг зааглан тогтоож тэмдэглэсэн байна. Дээрх газруудын талаар гүйцэтгэгчээс ирүүлэх мэдэгдэл нь дараахи мэдээллийг агуулсан байна. Үүнд:

(а) төлөвлөж буй туслах замын чиглэлийг харуулсан дэлгэрэнгүй зураг,

(б) доорх зүйлсийг тусгасан 1:500 масштабтай дэвсгэр зураг:

- Тухайн газрын зах, хил, урт өргөн, нийт талбайн хэмжээ,
- Газар эзэмшигчийн нэр, хаяг,
- Тухайн газарт буй барилга, хашаа, булш, тариалангийн талбай, бусад зүйлсийн талаар газар эзэмшигчтэй зөвшөөрөлцсөн тухай дэлгэрэнгүй мэдээлэл,
- Ажлын талбай, материал нөөцлөх талбай, тэсэлгээний ажлын аюулгүй бүс зэргийг зурж тэмдэглэсэн байна.

(в) газар эзэмших, ашиглах улсын ба орон нутгийн эрх бүхий байгууллага буюу үндсэн эзэмшигчийн албан ёсны зөвшөөрөл

Хэрвээ сонгосон газарт шаардлагатай материалын нөөц хүрэлцээгүй байх юмуу эсвэл талбай нь бага байвал гүйцэтгэгч нь одоогийн ашиглаж байгаа карьер, шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах газрыг өргөтгөх юмуу эсвэл тэдгээрийг шинээр олж тогтоох, ашиглах хүсэлтээ бичгээр өгнө.

Өргөтгөх буюу шинээр нээх газрын зөвшөөрлийг энэхүү техникийн шаардлагын 303-р бүлэгт заасны дагуу авна.

304 ГАЗАР ДЭЭР АЖИЛ ЭХЛҮҮЛЭХ

Захиалагчаас зохион байгуулж, улмаар тухайн орон нутгаас газрын зөвшөөрөл олгосон даруйд ямар нэгэн ажил эхлэхийн өмнө гүйцэтгэгч нь тухайн газарт хүрээлэн буй орчныг хамгаалахаас эхлүүлээд бусад бүх ажлыг эхлэх хууль эрх зүйн бүхий л ноцол бүрэлдсэн эсэхийг хянаж баталгаажуулсан байх ёстой.

Инженерээс бичгээр өгсөн зөвшөөрөлгүйгээр гүйцэтгэгч ямар ч газарт ажил эхэлж болохгүй.

Карьер, шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах газруудад хүрэх туслах замууд болон одоогийн байгаа замуудыг гүйцэтгэгч бүрэн хариуцна.

307 ТАЛБАЙГ ЦЭВЭРЛЭХ, ӨНГӨН ХӨРС ХУУЛАХ БА ХӨРСНИЙ ДЭЭД ҮЕИЙГ УХАЖ ЗАЙЛУУЛАХ

Инженер өөрөө зааварчлаагүй бол гүйцэтгэгч энэхүү техникийн шаардлагын бүлэг 200-д заасны дагуу одоогийн байгаа карьер, шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах газрууд болон тэдэнд хүрэх туслах замуудыг цэвэрлэнэ.

Инженерийн заавраар зайлуулж буюу хөдөлгөж үл болох хашилт, мод, малын хашаа болон бусад зүйлсийг энэхүү техникийн шаардлагын бүлэг 200-д заасан нөхцлийн дагуу хамгаална.

Инженер өөрөөр зааварчлаагүй бол гүйцэтгэгч карьер, шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах газруудын болон тэдэнд хүрэх туслах замуудын өнгөн хөрсийг хуулах ба шаардлагатай үед карьер болон шороон ордод тохиромжтой материалын үе гарч ирэх хүртэл хөрсний дээд хэсгийг ухаж авч зайлуулна. Өнгөн хөрсийг дангаар нь хуулж зайлуулах уу, эсвэл тохиромжтой материалын үе хүртэлх давхрагатай хамт хуулах уу гэдгийг инженер зааварчилна. Түүнчлэн инженер өнгөн хөрс болон тохиромжтой материалын үе хүртэлх давхрага нь шаардлага хангана гэж үзсэн бол зам барилгын ажилд ашиглах талаар зөвлөж болно.

Хуулсан өнгөн хөрсийг 1м-ээс өндөргүйгээр талбайд буулгана. Борооны усыг шингээн барих, гадаргын ус урсаххаас хамгаалах зорилгоор өнгөн хөрсийг шатлан овоолно.

Карьер, шороон орд, материал нөөцлөх болон хаягдал зайлуулах газар тус бүрт ажил дууссаны дараа ашиглагдаагүй үлдсэн өнгөн хөрс ба тохиромжтой материалын үе хүртэлх давхрага үеийг тухайн газруудад нь тарааж хаялгүй, ойролцоох хотгор хонхор газруудад зөөж аваачин тэгшилнэ. Өнгөн хөрсийг дангаар нь овоолсон тохиолдолд түүнийг нөөцөлж байгаад газраа зассаныхаа дараа тараана.

308 МАТЕРИАЛЫГ СОНГОХ, ХОЛИХ, НӨӨЦЛӨХ

Инженер нь олборлох материалын төрөл, талбай, гүн зэргийг гүйцэтгэгчид зааварчилна.

Зохистой ширхэглэлийг хангахын тулд гүйцэтгэгч байгалиас олборлосон материалуудыг бульдозер, грейд, ачигчийн шанага, ротор зэрэг тохиромжтой машин техникийг ашиглан хολих шаардлага гарч болно. Эдгээр материалыг сайн хольж нэгэн жигд хольц болгоод ажилд ашиглахаас дор хаяж 21 хоногийн өмнө нөөц материал хадгалах талбайд овоолон хадгална.

Гүйцэтгэгч нь том хэмжээтэй юмуу шавар, хар шороон хөрс болон бусад чанар муутай, барилгын ажилд хор хөнөөлтэй, тохиромжгүй материалуудыг ажилд ашиглах тохиромжтой материалуудаас тусгаарласан байх ёстой.

Материал нөөцлөх газраас материалыг авахдаа уланд нь байгаа материалтай хольж болохгүй бөгөөд ёроолын үеийг 100мм орчим зузаантай үлдээнэ.

Хэрэв нөөц материал нь шаардлагатай хэмжээнээс илүү гарсан бол инженер өөрөөр зааварчлаагүй тохиолдолд гүйцэтгэгч түүнийг карьер болон шороон ордын дотор талбайд тараана.

309 МАТЕРИАЛЫГ АШИГЛАХ

Зам барилгын байнгын ажилд хэрэглэгдэх, шороон ордоос олборлосон материалд тавигдах шаардлага нь гүйцэтгэгчийн бусад ажлуудад хамааралтай шаардлагаас давуу байдлаар ашиглагдана. Шороон

310 ДАЛАН БА ХӨЛДӨЛТӨӨС ХАМГААЛАХ ҮЕ

Энэ бүлэгт бүх үхмалын (хажуугийн шуудуу ба шаталсан үхалтыг оролцуулаад) ажил ба даланд дүүргэгч материалыг дэвсэх, нягтруулах, үл хөрсний нягтруулалт, хөлдөлтөөс хамгаалах үеийг хэлбэршүүлэх, шаардлага хангахгүй хөрсийг солих ажлууд багтана.

(б) Хатуу ба зөөлөн материалын ухмал

Хатуу материалын ухалтанд Инженерийн шийдвэрээр тэсэлгээ хийх суллах юмуу ухахаас өмнө шингэн буюу хийн шахуургат төхөөрөмж ашиглан боловсруулалт хийх шаардлагатай хатуу хад чулуу багтана.

Хатуу материалын ухалтын үнэлгээнд тухайн нөхцөл байдалд шаардагдах бүх аргаар хийх ухалтын ажлууд орсон гэж тооцно.

0.75м³-ээс том хэмжээтэй чулуунуудыг агуулсан зөөлөн хөрсийг ухаж зайлуулах ажил нь хатуу материалын ухалтын төрөлд орно. 0.75 м³-ээс бага эзэлхүүнтэй бат бөх хатуу чулууг ухах ажил нь ердийн ухалтанд орно.

Хатуу чулуун материалыг далангийн гадаргуугаас доош 900 мм-ийн дотор дэвсэхгүй ба харин ухмалд зурагт үзүүлсэн төвшингөөс доош 300 мм-ийн гүнд эсвэл Инженерийн зааварчилсан гүнээр ухаж зайлуулна.

Хэрэв бүхэл чулуу нь хийн даралтан дор 150мм буюу түүнээс жижиг хэсгүүдэд хуваагдан бутарвал мөн 602-р Бүлгийн тодорхойлсон ангилалд нийцэж байвал чулууг зөөлөн чулууд тооцно.

Ажил үргэлжлэн хийгдэх явцад материалын ангилалыг Инженерийн төлөөлөгч ба Гүйцэтгэгч хоорондоо зөвшөөрөлцсөн байна. Инженерийн үзсэнээр материалын ухалтыг дөхөмтэй болгоход тэсэлгээ зайлшгүй шаардлагатай нь тодорхой байлаа ч ухалтанд тэсрэх бодис ашиглаж байгааг чулууны хатуулгийн зэргийг өндөрсгөх шалтгаан болгож авч үзэхгүй. Материалын ангиллын талаар маргаан гарах тохиолдолд Инженерийн шийдвэр эцсийн бөгөөд дагаж мөрдөх шийдвэр байна.

313 ДАЛАНГИЙН БЭЛТГЭЛ АЖИЛ

Гадаргуугийн хөндлөн налуу нь 20%-иас ихтэй газарт өнгөн хөрсийг хуулсаны дараа Гүйцэтгэгч нь ул хөрсийг зурагт үзүүлсэнээр буюу Инженерийн зааварчилсаны дагуу шатлан ухна. Дэвсэх ба нягтруулах тоног төхөөрөмжийг ажиллах боломж олгох үүднээс дүүргэлтийн доод захын эхний шатлалыг хангалттай өргөнөөр ухна. Дүүргэлт хийж нягтруулсаны дараагаар дараагийн шатлалыг ухна. Шаталж ухсан ухмалаас гарсан материалыг зайлуулах буюу эсвэл Инженер ашиглахад тохиромжтой гэж үзсэн тохиолдолд дүүргэлтэнд ашиглана Шатлалын өндөр нь 200-300 мм юмуу эсвэл Инженерийн зааварчилснаар байна.

Далангийн доорхи болон ухмалын төвшингөөс байгаа ул хөрс мөн шаталсан хөрсний нягтыг AASHTO T191 стандартын дагуу газар дээр нь шалгах ёстой ба хэрвээ ХИХН нь (AASHTO T180)-д тодорхойлсноор 90% бага байвал Инженерийн зааварчлалсны дагуу баригдаж буй нийт өргөнд 150 мм буюу түүнээс илүү гүнд сэндийлж ХИХН 90% хүртэл нягтруулна. Нягтруулах үеийн чийгийн хэмжээ тохиромжтой чийгээс (AASHTO T180) нэмэх, хасах 2% -ын дотор байхаар хөрсийг жигд услах буюу материалыг хатаах замаар, нягтруулалт хийхээс өмнө далангийн доорхи ул хөрсний чийгийг тохируулна. Шатлалын ажилд тусад нь хэмжилт, төлбөр хийгдэхгүй. Далангийн бусад ажлын үнэлгээнд орсон гэж үзнэ.

Хэрэв далангийн доорхи ул хөрс нь дүүргэлтийг хүлээн авах суурь болж чадахгүй гэж Инженер үзсэн нөхцөлд Гүйцэтгэгч инженерийн заасан гүнд хүртэл ухаж, материалыг хаягдал зайлуулах газарт зөөж зайлуулах ба оронд нь тохиромжтой материалыг дэвсэж зохих хэмжээнд хүртэл нягтруулна. Солих материалд хатуу дүүргэгчийг оролцуулж болно.

314 ДАЛАН БА ХҮЙТЭНД ТЭСВЭРТЭЙ ҮЕИЙГ БАРИХ

(а) Далангийн дүүргэгч материал

Шороон орд болон замын ухмалаас гарсан, тохиромжгүй гэж үзсэнээс бусад хөрс, хайрга, элс буюу тэдгээр материалын холимгийг даланд хэрэглэнэ. Ухмалаас гарах материалын эзлэхүүн нь далангийн дүүргэлтийн ажилд хангалтгүй гэж Гүйцэтгэгчийн нотолж, Инженерийн зөвшөөрсөн тохиолдолд шороон ордоос материалыг авч хэрэглэнэ.

бага байвал ул хөрсийг 300 мм-ийн гүнд сайтар сийрэгжүүлж ХИХН 98% (AASHTO T180) болох хүртэл нь дахин нягтруулна. Хэрэв уг шалгууруудын алийг ч хангахгүй бол 300 мм-ийн гүнд ухмалын ул хөрсийг ухаж зайлуулан оронд нь шаардлага хангасан, зохистой найрлага бүхий хөлдөлтөөс хамгаалах материалыг дэвсэнэ. Дэвсэж нягтруулсан үеийн зузаан 150мм-ээс ихгүй байна.

Туршилт хийх үед сийрэгжилт, тогтворгүй байдал үүсэх юмуу нягтруулалт хийх үед ямар нэг хүндрэл учрахгүй байхаар дүүргэлтийн материалыг ширхэглэлийн бүрэлдэхүүнээр нь маш сайн шилж сонгоно.

Дүүргэлтийн материал нь зүйл 502-т тодорхойлсон тохиромжгүй материал биш боловч ширхэглэлийн хэмжээ нь 75мм-ээс том, гэхдээ 250мм-ээс бага байвал *дүүргэлтийн хатуу материал* гэж тодорхойлох бөгөөд Инженерээс зөвшөөрсөн тохиолдолд, өндөр далантай хэсгийн хөлдөлтөөс хамгаалах үеийн гадаргуугаас доош 1,5м хүртэлх буюу түүнээс доошхи дүүргэлтэнд, зүйл 311-д заасны дагуу ашиглаж болно. Энэ ажилд Инженер зөвшөөрөл өгөхдөө ашиглагдах материалын шинж чанар, талбайн туршилтын явцад үзүүлсэн Гүйцэтгэгчийн тоног төхөөрөмжийн хүчин чадал, ажлын горим зэргийг харгалзан үзнэ.

Гүйцэтгэгч нь газар шорооны ажлыг тасралтгүй үргэлжлүүлэн хийж, дэс дараалалтайгаар дуусгаж байхаар ажлыг зохион байгуулна. Гүйцэтгэгч нь далан болон хучилтын аливаа үеийн ажлыг хийж дуусмагц дараагийн үеийн ажлыг эхлэхээс өмнө, зөвшөөрөл авах хүсэлтээ дор хаяж 48 цагийн өмнө Инженерт бичгээр илгээх ба Инженерт чанарын баталгаа гаргах үүрэг хариуцлагаа биелүүлэхэд нь шаардагдах хангалттай хугацааг өгнө. Инженерээс албан бичгээр зөвшөөрөл авах хүртэл Гүйцэтгэгч ямар нэг нягтруулсан үеэн дээр дараагийн үеийн ажлыг эхлүүлэх ёсгүй. Өмнөх үеийн зөвшөөрлийг авсан даруйд дараагийн үеийн материалыг дэвсэнэ.

Инженерээс зөвшөөрөл авсаны дараа 24 цагийн дотор аль нэг үеийг хамгаалалтгүй орхих болвол Инженерээс дахин уг үеийн зөвшөөрлийг авах бөгөөд Гүйцэтгэгч зөвшөөрөл авах хүсэлтээ дахин танилцуулна. Далангийн дүүргэлтийн материалын нягтруулсан зузаан нь 150 мм-ээс илүү байж болохгүй. Гүйцэтгэгч ажлын ондоо аргачилал болон техник хэрэгслийг ашиглан туршилт хийсний үндсэн дээр дүүргэлтийн материалыг энд зааснаас илүү зузаан үеээр дэвсэж, шаардлагатай хэмжээнд хүртэл нягтруулах боломжтойг харуулсан нөхцөлд Инженер зөвшөөрч болох юм. Гэхдээ нягтруулсан зузааны зөвшөөрөгдөх хамгийн их хэмжээ 250 мм байна. Далангийн үе бүрийг хангалттай өргөнд дэвсэх ба энэ техникийн шаардлагын зүйл 316-ын дагуу нягтруулна.

Даланг барихдаа Гүйцэтгэгч нь далангийн доорхи ул хөрсний нягтруулалт, шорооны суулт, нягтралт, агшилт зэргийг харгалзан өндөр болон өргөний зөвшөөрөгдөх хэмжээг хангана. Даланг барьж байх явцад, доод талын үед дэвссэн материалд хатууралт, суулт, овойлт нөлөөлөх, агшилт үүсэх тохиолдолд Гүйцэтгэгч үе тус бүр дээр, зааварласан төвшин ба өргөнд зөвшөөрөгдсөн дүүргэлтийн материалыг дэвсэн нягтруулах ажлыг өөрийн зардлаар хийж гүйцэтгэнэ.

Далангийн барилгын ажлын явцад, нягтруулсан шороон үеийн хамгаалалтгүй гадаргуу дээгүүр ямар нэгэн тээврийн хэрэгслийг явуулахгүй байхад анхаарах ястой. Хэрэв Гүйцэтгэгч өөрийн ажиллаж байгаа машин, механизмуудыг далан дээгүүр явуулах шаардлагатай болвол тэдгээрийг нэг мөрөөр биш, харин нийт өргөнд нь жигд тархсан байдлаар явж байхаар зохион байгуулж, шаардагдах бүх алхмуудыг хийнэ. Нягтруулсан газар шорооны ажлын ямар нэг үеэнд хэв гажилт үүсэх юмуу дээрх хөдөлгөөний улмаас гэмтсэн бол дараагийн үеийг дэвсэхээс өмнө Гүйцэтгэгч уг үеийг техникийн шаардлагын нөхцлүүд ба Инженерийн тавьсан шаардлагуудыг хангах хэмжээнд

T180) тус тус нягтруулна.

Энэхүү техникийн шаардлагын зүйл 1118-д заасны дагуу талбайн туршилтыг үндэслэн Гүйцэтгэгчийн санал болгож, Инженер зөвшөөрсөн аргачлалаар ул хөрс, далан болон ухмалын нягтруулалтыг хийнэ. Далан болон ухмалын аль алинд нь 300 мм-ийн зузаантай хөлдөлтөөс хамгаалах үеийг 150 мм-ийн хоёр үеээр дэвсэж нягтруулна.

Өндөр далантай хэсгийн дүүргэлтэнд дэвсэж тараасан хатуу материалыг 18-20тн жинтэй хийн дугуйт индүү, скрепер, эсвэл 5тн-оос багагүй даацын ачаатай самосвал зэрэг техникийг ашиглан дарж нягтруулна.

Гүйцэтгэгч, Техникийн шаардлагын бүлэг 1100-д заасны дагуу даланд ашиглагдах гол нэр төрлийн материалуудыг нягтруулах саналаа Инженерт танилцуулна. Үе тус бүрийн нягтраагүй зузаан, нягтруулах машин техникийн төрөл, жин, тэдгээрийн нэг мөрөөр явах явалтын тоо зэргийг уг төлөвлөгөөнд тусгасан байна. Гүйцэтгэгч нь газар шорооны ажилд тохируулан хэрэглэхээр санал болгосон аргачлалаа ашиглан, шаардлагатай лабораторийн шинжилгээнүүдийг оролцуулан нягтруулалтын талбайн туршилтуудыг Инженертэй зөвлөлдсөний үндсэн дээр явуулна. Гүйцэтгэгч санал болгосон аргачлалаа ашиглан, нягтруулалтын талаар тотоосон бүх шаардлагыг хангаж чадна гэдгээ Инженерт батлан үзүүлэх ёстой. Барилгын гол ажлыг эхлэхээс өмнө гол нэр төрлийн материал бүр дээр хийгдэх нягтруулалтын талбайн туршилтууд дууссан байна.

Органик болон хорт бодис агуулаагүй, элдэв хольцгүй, цэвэр усыг Инженерийн зөвшөөрсөн эх үүсвэрээс авч газар шорооны ажилд хэрэглэнэ. Инженер шаардсан тохиолдолд, ус нь техникийн шаардлагад тохирч байгаа эсэхийг батлахын тулд Гүйцэтгэгч усны шинжилгээг хийлгэнэ.

Инженерийн баталсан төрлийн усны машиныг ашиглах ба эдгээр нь гадаргууд усыг урьдчилан тогтоосон тогтмол нормоор, жигд шүрших чадвартай байх ёстой.

317 ХАЯГДАЛ МАТЕРИАЛ

Замын ухмалаас гарсан далангийн дүүргэлтэнд ашиглахад тохиромжгүй буюу дүүргэлтийн болон хөлдөлтөөс хамгаалах үед хэрэглэх шаардлагагүй гэж Инженер тодорхойлсон бөгөөд хаягдал зайлуулах талбайд зөөж буулгах заавар өгсөн материалыг хаягдал материал гэнэ. Инженер тусгай зөвшөөрөл өгөхөөс бусад тохиолдолд ухмалын материалыг хаягдал зайлуулах талбайд зайлуулахгүй.

Ухмалаас гарсан материал эхлээд хаягдал материал гэж ангилагдсан байлаа ч дараа нь Гүйцэтгэгч түүнийг Инженерийн заавраар далангийн дүүргэлт, хөлдөлтөөс хамгаалах үе, суурийн доод үе, хөвөөнд буюу зам барилгын аль нэг хэсэгт ямар нэгэн байдлаар хэрэглэж болно.

Гүйцэтгэгч байршлыг нь тогтоож, Инженер урьдчилан баталсан хаягдал материал зайлуулах талбайд гүйцэтгэгч хаягдал материалыг зөөвөрлөж хаяна. Энэхүү техникийн шаардлагын бүлэг 300-д заасны дагуу хаягдал материалын талбайг олж тогтооно. Гүйцэтгэгч хаягдал материалыг зайлуулах үйл ажиллагааг эхлэх тухай мэдэгдлийг дор хаяж 24 цагийн өмнө Инженерт өгнө.

318 НӨӨЦ ОРДУУД

Ухмалыг ухах буюу өргөтгөхөд гарсан материал дээр нэмж шаардагдах дүүргэлтийн материалыг авна. Техникийн шаардлагын бүлэг 300-д заасны

ажлын нэг хэсэг гэж тооцогдоно.

322 ХЭМЖИИЛТ БА ТӨЛБӨР

Бүлэг 301-309-д хэмжилт ба төлбөр хийгдэхгүй.

Техникийн шаардлагын бүлэг 300-д заасны дагуу 20 м тутамд авсан хөндлөн огтлолыг ашиглан газар шорооны ажлын хэмжээг тодорхойлно. Инженерийн зааварчилгааны дагуу жигд бус хөрстэй болон огцом эргэлттэй, мөн уулархаг газарт хөндлөн огтлолыг илүү ойрхон зайтайгаар авна.

Газар шорооны дүүргэлтийн ажил нь бүрэн дууссан даланг нягтруулсан материалын куб.метрээр хэмжинэ. Далан барих зорилгоор хийсэн материалын ухмалын ажилд тусдаа хэмжилт буюу төлбөр хийгдэхгүй.

Ухмал хийх, ухмалыг өргөтгөхөд гарсан материал дээр нэмэлт дүүргэлтийн материал шаардагдах болон Инженер шороон ордыг шинээр нээх заавар өгсөн тохиолдолд дор дурдсан зүйлд тусдаа хэмжилт буюу төлбөр хийгдэхгүй.

- Газрын зөвшөөрөл
- Туслах замын зөвшөөрөл
- Эзэмшигчид болон засаг захиргаатай хийх гэрээ хэлцэл
- Олборлож авсан материалын татвар, хураамж
- Техникийн шаардлагын бүлэг 200-д заасны дагуу шороон ордын талбайн цэвэрлэгээ
- Техникийн шаардлагын бүлэг 200-д заасны дагуу шороон ордын өнгөн хөрсийг хуулан өөр газарт хэрэглэх
- Техникийн шаардлагын бүлэг 300-д заасны дагуу өнгөн хөрсийг хуулж, түр зуур овоолон хадгалж, шороон ордыг сэргээн засварлахад хэрэглэх
- тээвэрлэлт
- Техникийн шаардлагад нийцүүлэх зорилгоор овор ихтэй материал, илүү жижиг ширхэгтэй болон бусад фракцийн чулууг зайлуулахын тулд материалыг бутлах буюу шигших
- шороон ордын тохиромжтой материалыг дахин шилжүүлэн зөөвөрлөх буюу түр зуурын овоолго хийх

Инженер заавар өгсөн тохиолдолд, Гүйцэтгэгч ухмалын ажлыг гүйцэтгэж, заагдсан хөндлөн огтлолыг хэлбэр, хэмжээнд хүргэж ухах явцдаа өнгөн хөрсний товшинг аль болохоор нарийн тодорхой үзүүлэх боломжтой байрлалд гүнийг заагч тэмдгийг тавина.

Гүйцэтгэгч гүн заагчийг сүүлчийн хэмжилт хийх хүртэл хэвээр байлгана. Техникийн шаардлагын зүйл 317, 314-д заасны дагуу тохиромжгүй болон тогтворгүй материалыг ухан зайлуулах ажлын хэмжээг ухмалын эзлэхүүнтэй адилаар хэмжинэ.

Ухаж зайлуулах материалыг тооцоо хийхэд тохирох компьютерийн программ ашиглан хэмжих ба хэмжилтийг хийхдээ ухмалаас зайлуулсан материалын нийт эзлэхүүнээс дээр дурдсан байдлаар хэмжсэн ухаж зайлуулах тохиромжгүй материалын эзлэхүүнийг хасч, үүнээс далангийн нягтруулсан дүүргэлийн эзлэхүүнийг хасаад гарсан эзлэхүүнээр хэмжинэ.

Техникийн шаардлагын зүйл 314-д заасны дагуу материалын хаягдал болон шорооны бэхжилт, суулт зэргээс үүдэн гарсан илүү эзлэхүүнд нөхөн төлбөр олгогдохгүй.

(a-i) Зүйл : Шороон ордоос авсан материалыг ашиглан даланг барих

Нэгж : м³

Далангийн ажлын үнэлгээнд дор дурдсан ажлын зардлууд багтана.Үүнд:

- Төлбөр хийх зорилгоор ухмалаас гарч буй эзэлхүүнээрээ 0.5 м³-аас том хэмжээтэй чулууны эзэлхүүнийг тээвэрлэж буй машины тэвшин дэх тэдгээрийн сул эзэлхүүний 50%-иар тооцож авна.

(г) Зүйл : ухмал дахь ул хөрсийг ХИХН 96% хүртэл нягтруулах (AASHTO T180)
Нэгж : м³

Ул хөрсийг ХИХН 98% хүртэл нягтруулах (AASHTO T180) ажлын хэмжилтийн нэгж нь куб метр байна. Нягтруулсан ул хөрсний эзэлхүүнийг зааварласан, нягтруулсан талбай ба нягтруулсан зузааны үржвэрээр хэмжинэ.

Нягтруулалтын ажлын үнэлгээнд дор дурдсан ажлын зардлууд багтана. Үүнд:

- газрын хөрсийг 300мм гүнтэй сийрэгжүүлэх,
- материалыг тээвэрлэх, зөөх, зайлуулах,
- овор ихтэй материалыг шигших, зайлуулах
- чийгийн агуулгыг нь тохируулахын тулд материалыг хатаах болон услах,
- зохих хөндлөн огтлолыг гаргаж тэгшлэх,
- засах ба нягтруулах,
- энэхүү техникийн шаардлагын зүйл 314, 316, 319 болон 322 –д заасан шаардлагыг хангах

(д) Зүйл : Хүйтэнд тэсвэртэй үе
Нэгж : м³

Хүйтэнд тэсвэртэй үеийн ажлыг метр кубээр хэмжинэ. Хэрэв ухмалаас гаргасан хөрс нь ямар нэгэн нэмэлт боловсруулалт хийлгүйгээр хүйтэнд тэсвэрлэх үед хэрэглэхэд боломжтой гэж йнженер тодорхойлвол тухайн хэсэгт хүйтэнд тэсвэртэй үеийг хэмжих шаардлагагүй. Заагдсан, нягтруулсан талбай ба уртын үржвэрээр эзэлхүүнийг тооцоолно.

Хүйтэнд тэсвэртэй үеийн үнэлгээнд дор дурдсан ажлын зардлууд багтана. Үүнд:

- Хэрэглэхэд тохиромжтой материалыг чулуун болон шороон орд, замын ухмалаас ухаж гаргах ажлууд
- материалын сонголт,
- материалыг ачих, тээвэрлэх ба хөлдөлтийн эсрэг үе дээр тавих
- Бусад шаардлагатай зөөвөр, тээврийн ажлууд,
- овор хэмжээ томтой материалыг шигшиж, зайлуулах,
- шороон даланг зохих түвшин болон хөндлөн налуутай бэлдэх, тэгшлэх, индүүдэх
- хүйтэнд тэсвэртэй үеийн материалыг 150 мм-ийн зузаан үеэр нягтруулах
- Материалыг хатаах, услах замаар чийгшлийг тохируулах,
- зохих хөндлөн огтлолоор тэгшлэх,
- дэвсэх болон нягтруулах,
- энэхүү техникийн шаардлагын зүйл 100, 300 болон 1100-д заасан шаардлагыг хангах
- энэхүү техникийн шаардлагын зүйл 311, 313, 314, 316, 317, 318, 319, 321 болон 322 –д заасан шаардлагыг хангах.

БҮЛЭГ 400 – ЦЕМЕНТЭЭР БЭХЖҮҮЛСЭН СУУРЬ ҮЕ БА ХӨВӨӨ

410 ХҮЛЦЭХ АЛДАА	4-11
411 ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР	4-11
(а) Зүйл: Цементээр бэхжүүлсэн суурь үе	4-11
(б) Зүйл: Хайрган хөвөө	4-12

Ус шингээлт % **	< 2
------------------	-----

* BS-812-Хэсэг 111 стандартын дагуу

** Ус шингээлт 2 %-иас их байвал хүйтэнд тэсвэрлэх чаналын туршилтыг хийх шаардлагатай.

в) Ус

Ус нь унданд хэрэглэхэд тохиромэтио байх ёстой бөгөөд усны шүлтний агууламж буюу рН нь AASHTO T -26-ийн дагуу 6 - 8.5 хооронд хэлбэлзэнэ.

г) Хамгаалалтын хальс

Хамгаалалтын хальсанд MC 30 битум байх ба AASHTO M 82 – 75 (2004)-ийн шаардлагыг хангасан байна.

д) Хучлага

Шинээр дэвсгэн ЦЭС ийг эрчлэх зориулалтаар ашиглах элс нь аливаа химийн хортой бодис агуулаагүй байна.

е) Холих харьцаа

Орцын нормыг бат бэхийн үзүүлэлтүүдийг хангахаар тогтоох ба одоогоор тендерийн зориулалтаар ус ба цементийн орцыг хайрган материалын жингийн хувиар дараах байдлаар өгөв. Үүнд:

Суурь үе: Цемент ± 6 %, ус ± 8 %

Суурийн доод үе: Цемент ± 4 %, ус ± 8 % Орцын нормыг 7 хоногийн UCS (unconfined compressive strength) туршилтаар лаборатори тогтоосно WDD (нойтон ба хуурайд тэсвэрлэх)-ийн үзүүлэлтүүдийг мөн орцын норм тогтооход ашиглана. Хүснэгт 4-2-д өгсөн үзүүлэлтүүдийг орцын норм тогтооход ашиглана.

Хүснэгт 4-2: Орцын нормыг хянах үзүүлэлтүүд

Нэр	Суурь үе
7 өдрийн UCS* (МПа) лабораторт хийх	3.75 - 6.0
7 өдрийн UCS* (МПа) талбайд хийх	2.5 – 4.0
Нойтон ба хуурайд тэсвэрлэх AASHTO T-135-97 (2005)	20 – 30 %
Хөлдөх ба гэсэхэд тэсвэрлэх AASHTO T-136-97 (2005)	20 – 30 %

Тайлбар: * AASHTO T-180-д заасан цилиндрийн шоо, Хавсралт 11

Суурийн доод үед ашиглах хайрган материалыг хайрганы орд газар, чулууна карьераас тэслэлт хийхгүйгээр экскаватороор ухаж авсан материал байна.

төхөөрөмжтэй холбоно. Суспензийг ресайклертэй уян шлангаар холбон хуваарилах рампаар дамжуулан холих камерт шахна.

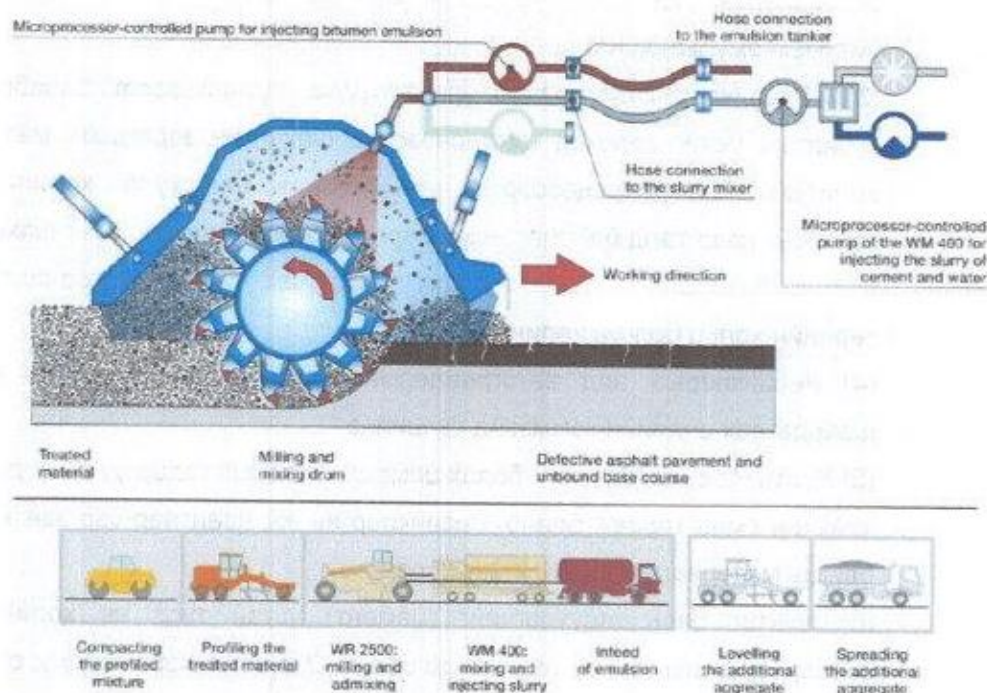
(7) Ресайклерийн машинууд нь зорох барабанд байрласан, холилтыг сайжруулах зориулалттай хутганд бэхлэгдсэн, дугуй шилбэ бүхий ирнүүдтэй байна. Ийм байрлал нь хэвтээ бус босоо чиглэлд холих холилтыг сайжруулдаг. Энэ нь сэргээн засварлагдаж байгаа материал хөндлөн чиглэлд бус харин дагуу чиглэлд сайтар холигдсоноор замын хучилт дахь өөрийн байршилдаа үлдэнэ. Ийм маягаар холиход ресайкл хийгдсэн материал замын хучилтанд өөрийн байршилдаа үлдэнэ.

(8) Холбоостой материалын (асфальтобетон) бутлагдах байдал нь ресайклерын хурд, зорох барабаны эргэлтийн давтамжаас хамаардаг тул ресайклерийн машин нь хурд ба зорох барабаны эргэлтийг тохируулан удирддан байна. Дугуйт ресайклерүүдийн зорох барабан нь хөдөлгөөн эхлэхийн өмнө холбоостой материалын, жишээлбэл асфальтобетон үеийн доод хэсэг хүртэл нэвтрэн орж энэ материалыг жижиглэнэ.

(9) Усыг жин буюу эзэлхүүнээр хэмжиж болно. Хольцонд хийх усны хэмжээ болон хугацааг Инженер тодорхойлно.

(8) Цемент, ус ба хайрга нь жигд холигдох ёстой бөгөөд нэг багцыг холих хугацаа 30 секундээс бага байж болохгүй.

Тогтмол ажилалгаатай суурин холигч төхөөрөмж болон өөрөө явдаг хүйтэн аргаар нунтаглан жижэглэж, холилт хийдэг төхөөрөмж ашиглаж болно.

ЦБС-ийг дэвсэхдээ цемент жигд тарж аливаа ялгарал буюу бөөгнөрөл үүсэхээс сэргийлэх замаар барилгын ажлаа явуулна. ЦБС-ийг үеүдийн нягт ба чийг нь нийт зузааны хэмжээгээр жигд тархсан байна. Үеийн нягтруулалт, нягт болон чийгийн хангамж, гадаргуун өнгөлгөөг турших зорилгоор 100м урт хэсэгт эхлээд туршилтын үе дэвсэнэ. Туршилтын үе батлагдсаны дараа үндсэн ажлаа эхэлнэ.

б) Гадаргууг бэлтгэх

Суурийн доод үе: ЦБС-ийг дэвсэхээс өмнө гадаргууг сайтар нягтруулж AASHTO T-180-ийн хүнд прокторын нягтруулалтын 98-аас доошгүй хувийг хангасан байх ёстой. Гадаргууны дагуу болон хөндлөн хэвгийн хулцэх алдаа 3м –т 15 мм-ээс хэтрэх ёсгүй. ЦБС-ийг дэвсэхээс өмнө гадаргууг чийгтэй (нойтон бус) байлгана.

Суурийн үе: ЦБС-ийн доод үеийн гадаргууг хог хаягдал, илүүдэл материалаас сайтар цэвэрлэж суурь үе авахаас өмнө чийглэж өгнө.

в) Цаг агаарын нөхцөл

(i) Агаарын температур: буурч буй агаарын температур 5°C хүрсэн бол ЦБС-ийн ажлыг эхлүүлж болохгүй бөгөөд өсч буй агаарын температур 5°C хүртэл ЦБС-ийн ажлыг дахин эхлүүлж болохгүй.

(ii) Цас / бороо: Бороо буюу цас орж байгаа тохиолдолд ЦБС-ийн ажлыг гүйцэтгэж болохгүй. Нэгэнт тавьсан ЦБС-ийн үе дээр бороо/ цас орвол гадаргуу хангалттай бэхжсэн тохиолдолд гадаргууг хур тунадасаас хамгаалах арга хэмжээ авна.

г) Хугацаа

Цементтэй холигч руу ус хийснээс хойш 45 минутын дотор хольцыг урьдчилан бэлтгэсэн гадаргуу дээр дэвсэх ёстой. Үүнээс гадна холигч руу ус хийснээс хойш 2 цагийн дотор хольцыг дэвсэх, нягтруулах, өнгөлөх ажиллагаа дууссан байх ёстой. Хольцыг дэвссэний дараа 30 минутын дотор зэрэгцээ зурваст дараагийн хольцыг дэвсэх шаардлагатай. Эсвэл дэвссэн хольцны босоо ирмэгийг барилгын заадсын тухай дэд бүлэгт заасны дагуу тусгайлан бэлтгэсэн байх ёстой.

д) Нягтруулалт

Нягтруулсан ЦБС-ийн хуурай үеийн нягт AASHTO T-180 стандартын дагуу хамгийн их хуурай нягтшилын 98%-аас багагүй байна.

гадаргуун хатуулаг 50 – 60 мН/м хүртэл хийнэ. Хатуулгийн туршилтыг замын тэнхлэгийн дагуу 30м тутамд хийх бөгөөд дараа нь бичил хагарлын нягтруулалт хийх зорилгоор туршилт хийсэн газруудад тэмдэг тавина. Дууссан ЦБС-ийн бичил хагарлын нягтруулалтыг хийхдээ хамгийн дээд агууригаар ажиллуулсан 12 тоны доргиурт индүүгээр цагт 3км-ийн хурдтайгаар индүүднэ. Нягтруулалтыг замын ирмэгийн 0.3м-ийг эс тооцвол замын нийт өргөнөөр гүйцэтгэнэ. Тэмдэг тавьсан хэсгүүдэд индүүний 1-2 явалтын дараа хатуулгийн хэмжээ өмнөх хэмжилтээс 40%-иар буусан тохиолдолд бичил хагарлыг нягтруулалтыг дууссан гэж үзнэ. Индүүний явалт бүрийн даруу хатуулгийг хэмжих ба хатуулгийн хэмжээ өмнөхөөс 40 %-иар буурмагц индүүдлэгийг зогсооно. Ингэснээр хатуулгийн хэмжээг 40 %-иар бууруулахын тулд индүүний хэдэн явалт шаардагдахыг тогтооно.

к) Эцсийн арчлалт

Бичил хагарлын нягтруулалтыг хийж дууссаны дараа тухайн хэсгийг 48 цагийн хугацаанд чийг өгч арчлалт хийнэ. Үүний дараа асфальт дэвсэхээс өмнө хийдэг битумэн цацлагын нэгэн адил MC-30 битумээр цацлага хийж хамгаалатын хальс үүсгэнэ. Битумыг 1 хавтгай дөрөвөлжин метрт 1.2 кг-аар бодож цацна. Хэрэв битумэн цацлага хийсний дараа томоохон хагарал үүсвэл зохих маркийн битумэн материалаар хагарлыг чигжэнэ. Битумэн цацлага хийсний дараа 3 хоногийн турш битумын хальсыг чийг өгч арчилна.

л) Хөдөлгөөний хязгаарлалт

ЦБС дэвссэнээс хойш 7 хоногийн дотор буюу арчлалт дуусахаас нааш аливаа тээврийн хөдөлгөөн явуулахыг хориглоно.

м) Хөвөө

ЦБС дэвсэж нягтруулалт ба өнгөлгөө хийсний дараа нэн даруйд хөвөөний ажил эхэлнэ. ЦБС дээр хөвөөний материал тарсан тохиолдолд инженерийн зааварчилсан аргаар ЦБС-ийн гадаргууг гэмтээлгүйгээр цэвэрлэж авна.

405 ЧАНАРЫН ХЯНАЛТ

а) Шахалтын бат бэх

Шахалтын бат бэхийг ЦБС дэвссэн өдөр бүрт 2 удаа AASHTO T-180 стандартын дагуу хольцноос цилиндр дээж авч шалгана. Дээж авах бүрт тус бүр нь 3 дээжтэй 2 иж бүрдэл цилиндр хэв авна. Авсан дээжээ цилиндр хэв дотор нь нягтруулж талбай нөхцлөөр чийг өгч арчилна. Дээжтэй хэвүүдийг

хэлбэртэй байна. “Б” зэрэглэлийн ширхэглэлтэй хайргыг хайрган хөвөөний дээд хэсгийн 100мм зузаанд дэвсэж хэрэглэх ба “А” зэрэглэлийг үлдсэн доод хэсэгт ашиглана. Дээд ба доод хэсгийн зузааныг Инженер тодорхойлно. Гэхдээ хайрган хөвөөний зузаан нь 200 мм буюу түүнээс бага тохиолдолд Инженер нь “А” зэрэглэлийг ашиглахгүй байхаар шийдэж болно.

Хүснэгт 4-3 Хайрган хөвөөний материалын ширхэглэлийн шаардлага

Шигшүүрийн хэмжээ	Шигшүүрээр өнгөрсөн материалын жингийн эзлэх хувь	
	Зэрэглэл	
	А	Б
37.5 мм	100	-
19.0 мм	95-100	100
9.5 мм	60 – 90	80 - 100
4.75 мм	40 – 70	60 - 75
2.36 мм	25 - 50	35 - 55
425 μм	15 - 35	18 - 27
75 μм	5 - 20	10 - 15

Хайрган хөвөөнд хэрэглэх материалын хуурай үеийн хамгийн их нягтшил (MDD) 98% ба 4 хоног усанд сойсоны дараах CBR үзүүлэлт 20% -с их байх ёстой.

Материалын уян налархайн индекс 3 – 7%-ийн хооронд байна.

409 ХАЙРГАН ХӨВӨӨНИЙ БАРИЛГА

“Хөвөө” гэдэг нь суурийн доод үе дээр, хучилтын захаас гадагш Зурагт заасан өргөнөөр тавигдах барилгын ажлын нэг хэсэг юм. Хөвөөнд ашиглахаар барилгын талбайд авчирсан материал нь 409-д дурьдсан ширхэглэл, CBR болон уян налархайн үзүүлэлтүүдийг бүрэн хангасан, хар шороо болон элдэв гадны материал холилдоогүй байх ёстой. Хайрган хөвөөний ажилд ашиглах тоног төхөөрөмж, тэдгээрийн ажлын аргачлалыг Инженерийн зааварчилсаны дагуу талбайд туршилт хийж сонгох ба тогтооно. Гүйцэтгэгч нь хайрган хөвөөг хучилтын зэрэгцээ орших үетэй нэгэн зэрэг хийх ба ингэхдээ аливаа үеийн гадаргуугийн усыг байнга гадагшлуулж байх нөхцлийг хангасан тийм аргачлалыг сонгож, баримтдан ажиллах ёстой. Иймээс энэхүү Гэрээнд тусгагдсан гол замын асфальтан хучилт, буталсан чулуун суурийн болон

Хайрган хөвөөний хүлцэх алдаа нь энэхүү Техникийн шаардлагын 1100-р бүлэгт заасан суурийн доод үеийн хүлцэх алдаатай адил буюу хучилтын зэргэлдээх үеүдийнхтэй уялдуулан авна.

411 ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР

(а) Зүйл: Цементээр бэхжүүлсэн суурь үе

Нэгж: м3

ЦБС-ийн ажлын хэмжээг хөндлөн огтлолын талбайг үндэслэн эзэлхүүнээр бодож гаргана. Зурагт зааснаас илүү гарсан тоо хэмжээг Гүйцэтгэгч өөрөө хариуцах ба нэмэлт төлбөр хийгдэхгүй. Зурагт ороогүй дутуу ажлын тоо хэмжээнд тухайн ажлын нэгж үнэлгээгээр тооцож төлбөр хийнэ.

(i) Төлбөр:

Төлбөрт ажлыг гүйцэтгэж дуусгаад хүлээлгэн өгөх хүртэл шаардагдах бүхий л материал, тоног төхөөрөмж, цалингийн зардал багтсан байна. Энэхүү бүлэгт дурьдсан буюу Инженерийн зааварчилсны дагуу туршилт шинжилгээг хийхэд гарсан зардалд аливаа нэмэлт төлбөр хийхгүй.

(ii) Цементийн орцын өөрчлөлт: Тендерийн нэгж үнэлгээг тооцохдоо суурийн үед цементийн орцыг хуурай хайрган материалын 4% байхаар авна. Цементийн орц өөрчлөгдвөл батлагдсан орцын норм, талбайд тухайн үеийг амжилттай дэвсэх, нягтруулах, хүлээлгэн өгөх зэргээс хамааран орцын өөрчлөлтийн төлбөрийг тусад нь хийнэ. Орцын өөрчлөлт гэдэг нь цементийг илүү их харьцаагаар хэрэглэсэн бол Гүйцэтгэгчид зөрүүг нэмж төлөх, бага хэрэглэсэн бол Гүйцэтгэгчээс суутгана гэсэн үг юм.

(б) Зүйл: Хайрган хөвөө ба хучилт

Нэгж: м3

Хайрган хөвөөний ажлыг суурийн доод үе дээр дэвсэж нягтруулсан шоо метрээр хэмжинэ. Ажлын тоо хэмжээг гаргахдаа хөвөөний өргөнийг Инженерийн зааварчилсан, нягтруулсан зузаан ба уртаар үржүүлнэ. Засварын ажлын хувьд тусад нь хэмжилт, төлбөр хийхгүй. Хайрган хөвөөний нэгж үнэлгээнд дараах ажлууд багтана. Үүнд:

- Хайрган материалын орд газар болон түр замын талбайн цэвэрлэгээ,
- Орд газар болон түр замаас хуулсан өнгө хөрс бусад хаягдлыг зайлуулах ба хэрэв шаардлагатай бол тусад нь овоолох,
- Орд газрыг тойруулж хайс барих, хамгаалалт хийх
- Түр зам барих ба тэдгээрийг арчлах, түр замаар хөдөлгөөн явах нөхцлийг бүрдүүлэх,

- Орд газар болон түр замыг уснаас хамгаалах, барилгын ажил дууссаны дараа тэдгээрийг буцааж булах, зүлэгжүүлэх ба нөхөн сэргээх,
- Тээврийн хөдөлгөөний хяналт, аюулгүй байдал ба олон нийтийн эрүүл ахуйн шаардлагыг хангах,
- Материалыг сонгох, ухаж авах,
- Материал бутлах, шигших, угаах ба холих, том хэмжээтэй материалыг зайлуулах,
- Материалыг ачих, тээвэрлэх, буулгах,
- Талбай дээрх шаардлагатай түрэлт, шилжүүлэлт, тараах, тэгшлэх
- Ус авчирч материалыг услах буюу хатаах,
- Нягтруулах
- Шаардлагатай гэж үзвэл нарийн ширхэглэлтэй материал авчирч нэмж холих,
- Шүүрдэх, доголдолтой хэсгүүдийг засч сайжруулах, гадаргууг арчлах,
- Энэхүү техникийн шаардлагын 100, 400, 1100-р бүлгүүдийн заалтуудтай нийцүүлэх.

БҮЛЭГ 500: АСФАЛТАН ХҮЧИЛТИЙН АЖЛУУД

БҮЛЭГ 500 - АСФАЛЬТАН ХУЧИЛТЫН АЖЛУУД

501	БҮЛГИЙН АГУУЛГА	5-5
502	АСФАЛЬТ ХУЧИЛТЫН АЖИЛД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА	5-5
503	БИТУМЭН БАРЦАЛДУУЛАГЧИД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА	5-5
504	БИТУМЭН БАРЬЦАЛДУУЛАГИЙН ХАДГАЛАЛТ, АРЧЛАЛТ	5-5
505	БИТУМЭН БАРЬЦАЛДУУЛАГЧИЙГ ХАЛААХ	5-5
506	НЭМЭЛТ БОДИС	5-6
507	БАРИЛГЫН АЖИЛД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА	5-6
508	АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ	5-6
509	ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР – “А” ДЭД БҮЛЭГ	5-6
510	БИТУМЭН ЦАЦЛАГА БА БИТУМЭН ТҮРХЛЭГ	5-6
511	БИТУМЭН ЦАЦЛАГА БА БИТУМЭН ТҮРХЛЭГТ АШИГЛАХ МАТЕРИАЛ	5-7
512	ГАДАРГУУГ БЭЛДЭХ	5-8
513	БИТУМЭН ЦАЦЛАГА БА БИТУМЭН ТҮРХЛЭГ ХИЙХ	5-8
514	ЦАЦАХ ҮЕИЙН ТЕМПЕРАТУР	5-9
515	БИТУМЭН ТҮРХЛЭГИЙН БЭХЖҮҮЛЭХ БОЛОН ХОЛИХ	5-10
516	ХҮЛЦЭХ АЛДАА	5-10
517	АСФАЛЬТАН ГАДАРГУУ	5-9
518	АСФАЛЬТБЕТОН	5-9
519	АСФАЛЬТБЕТОНЫ МАТЕРИАЛ	5-9
	(а) Битум	5-9
	(б) Буталсан чулуу	5-9
	(в) Эрдэс нунтаг	5-10
520	ФИЗИК ШИНЖ ЧАНАР БА ШИРХЭГЛЭЛД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА	5-10
521	ГҮЙЦЭТГЭГЧИЙН ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ	5-12
	(а) Ерөнхий	5-12
	(б) Холих тоног төхөөрөмж	5-12

5-12	(в) Давсах тоног төхөөрөмж	
5-13	(г) Нятруулах тоног төхөөрөмж	
5-13	ГАДАРГУУГ БЭЛДЭХ	522
5-13	АСФАЛТАН ХОЛЦНЫ ОРЦЫН НОРМЫГ ТОГТООХ	523
5-14	ТАЛБАН ТҮРШИЛТ	100.1.1 524
5-15	БУТАЛСАН ЧУЛУУ БА ВИТМЫГ ХОЛИХ	525
5-16	ХОЛЦЫГ ДЭВСЭХ	526
5-17	ХОЛЦЫГ НЯТРУУЛАХ	527
5-18	ӨНӨЛГӨ, ИРМЭГ БА ЗААДАС	528
5-19	ВИТМАН ХОЛЦООС ДЭЭЖ АВАХ БА ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙХ	529
5-19	ЧАНАРЫН ХАНАЛТЫН ШИНЖИЛГЭЭ	530
5-19	ХҮЛЦЭХ АЛДАА	531

501 БҮЛГИЙН АГУУЛГА

Энэ бүлэгт янз бүрийн битүмэн барьцалдуулагч болон буталсан чулууг гадаргуун боловсруулалт болон асфальт бетон хучилтанд хэрэглэх талаар зааварчилсан болно. Бүлэг дотроо дараах хэсэгт хуваагдана. Үүнд:

- Асфальт хучилтын ажилд тавигдах ерөнхий шаардлага
- Битүмэн цацлага ба түрхлэг
- Гадаргуугийн өнгө боловсруулалт
- Асфальт бетон хучилт
- Өтгөн асфальт бетон
- Зунгааралдсан асфальт

502 АСФАЛЬТ ХУЧИЛТЫН АЖИЛД ТАВИГДАХ ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА

Асфальт хучилтын ажилд тавигдах ерөнхий шаардлагыг асфальтын барьцалдуулагч болон чулуун дүүргэгчид мөрдөнө.

503 БИТУМ БАРЬЦАЛДУУЛАГЧИД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

Бүх битүмэн барьцалдуулагч нь энэхүү Техникийн шаардлагын 1000-р Бүлэгт заасан шаардлагад нийцсэн байх ёстой.

504 БИТУМЭН БАРЬЦАЛДУУЛАГЧИЙН ХАДГАЛАЛТ, АРЧЛАЛТ

Гүйцэтгэгч нь барьцалдуулагч материалыг их хэмжээгээр зөөвөрлөх бол тухай бүрд нь барьцалдуулагчийн температур, болон тоо хэмжээний талаар Инженерийн зөвшөөрсөн байдлаар тэмдэглэл хөтөлнө. Энэхүү техникийн шаардлагын 505-р зүйлд тавигдсан шаардлагыг хангаагүй аливаа барьцалдуулагч материалыг Инженер барилгын ажилд ашиглахыг зөвшөөрөхгүй.

Гүйцэтгэгч нь битумын агуулах, халаах станцыг байнга цэвэр байлгах ба эдгээрийн ойр орчмын өвс ургамлыг хадаж цэвэрлэсэн байна. Галын аюул гарахаас урьдчилан сэргийлэх үүднээс торхуудыг хооронд нь хангалттай зайнд байрлуулна.

Битум зөөгч болон битумын тогоог бүхий л хугацаанд цэвэр байлгана. Битумын марк өөрчлөгдөх тохиолдолд өөр төрлийн битумуудыг хольж хадгалах, хэрэглэхийг зөвшөөрөхгүй. Шинэ маркийн битумыг хүлээж авахын тулд ондоо торхнуудыг бэлтгэсэн байх ба бүх ажлын тогоо болон битум зөөгчийг зөвшөөрөгдсөн уусмалаар сайтар угааж цэвэрлэнэ. Битумын тогоо болон битум зөөгчийг цэвэрлэхэд гарсан хаягдлыг зориулалтын бохир усны худагт зайлуулж хаяна. Ингэхдээ Гүйцэтгэгч газрын гадаргуу болон урсгал усны урсац, хөрсний усны судлыг бохирдуулахгүй байх бүх талын арга хэмжээг авсан байна. Гүйцэтгэгч бохир усны худгийг Инженерийн зөвшөөрсөн байдлаар тодорхой хугацаанд султгаж, бохир усыг зайлуулж байна. Барилгын ажил дууссаны дараа Гүйцэтгэгч эдгээр бохир усны худаг ба сувгийг зайлуулж, Инженерийн шаардлагын хэмжээнд хүртэл тухайн орчны талбайг нөхөн сэргээнэ.

Гүйцэтгэгч бүх тогоо, урьдчилан халаах худгууд, багаж, тоног төхөөрөмжийг туйлын цэвэр байлгах ёстой.

Битумийг тогоо буюу агуулахаас битум зөөгч рүү юүлэхдээ нарийн утсаар хийсэн торон шүүлтүүрээр шүүж хийнэ.

- а) битумыг зөвхөн тухайн ажиглалаанд шаардлагад хэмжээнд хүртэл байх нөхцлийг хангасан байна. Тэн ялангуяа гүйцэтгэгч нь өөрийн ажиглалгатай эргүүл мэнд, аюулгүй байдалд хор хөнөөл учруулахгүй байна. Гүйцэтгэчийн битумтэй ажиглах арга ажиглалаа нь арга иргэдийн буюу гүйцэтгэгч галын аюулаас сэргийлж буюу шаардлагатай арга хэмжээг авсан байх.
- б) халуун битумд ус хүргэхгүй байлах.
- в) халуун битумтэй ажиглалад зохих хамгаалалтын хувцас, гал ба бээлийгээр хангах.
- г) тоосжилтийг хамгийн бага төвшинд бууруулах.

508 АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ

Гүйцэтгэгч агаарын ба замын гадаргуулийн температур +10°C буюу түүнээс дээш, салхины хүрд 36км/цагаас бага нөхцөлд битумэн холцыг гадаргууд танинз пацлага хийхээс өмнө гадаргууг чийглэх зааврыг ийнхөн өрч болгоно.

Битумэн материалыг чийтэй буюу хөлдүү гадаргууд, эсвэл холцыг дэвсгэж нягтруулахад тааламжгүй цаг агаарын нөхцөлд, мөн Инженерийн баталсан ажлын аргачлалд дурьдсан хүн хүч, машин техник, багаж хэрэгсэлийн жишээ бүрдэл хангалтаагүй бол дэвсэхгүй. Битумэн амлалт болон зарим төрлийн бүрдэл хангалтаагүй бол дэвсэхгүй. Битумэн амлалт болон зарим төрлийн бүрдэл хангалтаагүй бол дэвсэхгүй. Битумэн амлалт болон зарим төрлийн бүрдэл хангалтаагүй бол дэвсэхгүй.

Гүйцэтгэгч битумтэй холбоотой байрны ажлыг цаг агаарын тааламжгүй нөхцөлд буюу Инженерээс урьдчилан анхааруулсан нөхцөлд гүйцэтгэхгүй.

507 БАРИЛГЫН АЖИЛД ТАВИГДАХ ШААРДАГА

Гадаргуун бонорцуулалтад хэрэглэх битумийн барьцалдүүлэх чанарыг нэмэгдүүлэхийн тулд Инженерийн зөвшөөрсөн зохих нэмэлт бодисыг хэрэглэнэ. Нэмэлт бодисыг Инженерийн зааварласан орцоор, үйлдвэрлэлийн ашиглах зааврын дагуу хэрэглэнэ.

506 НЭМЭЛТ БОДИС

Барилын ажилд ашиглах аль ч маркийн битумыг 170°C-аас дээш хэмд халааж болохгүй. Хэт халаасан битумыг гүйцэтгэгч ажлын талбайгаас зайлуулж хаяна.

Битумэн ажилд ашиглах аль ч маркийн битумыг 170°C-аас дээш хэмд халааж болохгүй. Хэт халаасан битумыг гүйцэтгэгч ажлын талбайгаас зайлуулж хаяна.

Нефтийн Стандарт Хэмжилтийн тохиргооны хүснэгтийг (ASTM D 1250) ашиглан 15.6°С-тай байхад шилжүүлж тохируулсан хэмжээг үндэслэн, Инженерийн зааварласан буюу тодорхойлсон орцоор барьцалдүүлалчийн хэрэглэнэ.

Цойлох шахалттай шүршигчиг ашиглахаар бол цацах үеийн зунгалат чанар нь 70-аас 100 центсток байх ба шүрших шахалттай шүршигчид 35 –аас 65 центсток хүртэл байна.

Барилын ажилд ашиглах аль ч маркийн битумыг 170°C-аас дээш хэмд халааж болохгүй. Хэт халаасан битумыг гүйцэтгэгч ажлын талбайгаас зайлуулж хаяна.

Гүйцэтгэгч нь битумэн барьцалдүүлалчийг зөвхөн зохих шахуура болон нарийвчилсан заалт бүхий термометрээр тоноглогдсон тороо буюу хүрлэцэх хэмжээний багтаамж бүхий агуулахад халаана. Термометр нь эвдэрсэн буюу нарийн заадалгүй саванд барьцалдүүлалчийг халаахыг зөвшөөрөхгүй.

Цойлох шахалттай шүршигчиг ашиглахаар бол цацах үеийн зунгалат чанар нь 70-аас 100 центсток байх ба шүрших шахалттай шүршигчид 35 –аас 65 центсток хүртэл байна.

Хатгалалтын явцад битумэн барьцалдүүлалчийн температурыг аль болох бага, гэхдээ барьцалдүүлалчийг шахуураар шахах боломжтой хэмжээнд байлгана.

505 БИТУМЭН БАРЬЦАЛДУУЛАГЧИЙГ ХАЛААХ

Битумыг төмөр замын тээврээр авч байгаа тохиолдолд замын рельс, дэр болон бусад тоноглолыг бохирдуулахгүй, байнга цэвэр байлгаж, хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээг авч байна.

- д) ажлын тогоо, битум хадгалах торхнуудын амсрыг битүү байлгах, хэрэв задгай агуулахтай бол хаалт тор татаж мал, амьтан орохоос сэргийлэх зэрэг арга хэмжээг авсан байна.

509 ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР – “А” ДЭД БҮЛЭГ

Гүйцэтгэгч энэ техникийн шаардлагын 501 – 508 хэсэгт дурьдсан асфальтын бүх ажлын өртгийг өөрийн үнэлгээнд багтаасан гэж үзнэ.

510 БИТУМЭН ЦАЦЛАГА БА БИТУМЭН ТҮРХЛЭГ

Битумэн цацлага гэдэг нь зунгалаг чанар багатай битумэн барьцалдуулагчийг шингээлт сайтай асфальтан бус гадаргууд цацаж хэрэглэхийг хэлнэ.

Битумэн түрхлөг гэдэг нь битумэн барьцалдуулагчийг асфальтбетон буюу бетон гадаргууд нимгэн үеэр цацахыг хэлнэ.

511 БИТУМЭН ЦАЦЛАГА БА БИТУМЭН ТҮРХЛЭГТ АШИГЛАХ МАТЕРИАЛ

Битумэн цацлагад ашиглах барьцалдуулагч нь AASHTO M82 шаардлагад нийцсэн MC-30, MC-70 маркийн шингэрүүлсэн битум байна. Инженерээс өөрөөр заагаагүй бол шингэрүүлсэн битумыг 0.8-1.4 л/м² –ийн хэмжээгээр цацна.

Битумэн эмульсыг шингэн цацлагад ашиглаж болохгүй. Битумэн цацлага хийсний дараа гадаргуу нь 24 цагийн дотор хатсан байх ба цацлагын гадаргууд нэвчих гүн 3-10мм байх ёстой. Хэрэв Гүйцэтгэгч цацлага хийсэн гадаргуугаар өөрийн машин техник, эсвэл нийтийн тээврийн хэрэгслийг нэвтрүүлэхээр бол тухайн хэсэгт шигшсэн материал цацаж хамгаалж өгнө.

Битумэн цацлагатай гадаргуунд цацах шигшсэн материал нь органик бодис, шавар болон бусад тохиромжгүй бодис агуулаагүй байх шаардлагатай ба нарийн ширхэгтэй буталсан чулуу, элс, бутлуураас гарсан чулуун тоос зэргийг ашиглана. Шигшсэн материалын ширхэглэлийн үзүүлэлтүүд нь AASHTO M43, 110-ын хэмжээ буюу Инженерийн зааварчилсаны дагуу байна.

Хүснэгт 5-1 болон Хүснэгт 5-2-д үнэлгээг битумэн түрхлэг болон шингэн цацлагыг цацсан үнэлгээнд мөрдөнө.

Хүснэгт 5-1: Битумэн түрхлэгт мөрдөх үнэ

Гадаргуун төрөл	60 °C дахь эхний кинематик зунгааралт (сентисток)	Шингэн битумэн материалын тоо хэмжээ (Kg per 10 метр квадрат оногдох кг)
Бага сүвэршилттэй (WMM, WBM)	30-60	6-9
Дунд зэргийн сүвэршилттэй (цементэн тогтворжуулагчтай суурь)	70-140	9-12
Их хэмжээний сүвэршилттэй (Хайрган суурь)	250-500	12-15

Инженерээс ажлыг эхлүүлэх зөвшөөрөл авмагцаа гүйцэтгэгч цацлага хийхийн өмнө гадаргуун нийт өргөнд нь нэгэн жигд бага зэрэг ус цацаж өгөх ба ингэхдээ ус тогтох буюу үеийг усанд давтаж ноорохоос зайлсхийх ёстой. Тохиромжтой нөхцлийг хангахын тулд усны хэмжээг бага багаар нэмж цацна. Гадаргууд ус тогтсон бол цацлага хийхээс өмнө усыг гадаргуулж, зохих хэмжээнд хүртэл катах арга хэмжээ авна.

513 БИТУМЭН ЦАЦЛАГА БА БИТУМЭН ТҮРХЛЭГ ХИЙ

Цацлага, түрхлэг хийгдэх гадаргуулийн чиг, хөндлөн хэвлий ба төвшинг шалгаж, ажлыг эхлэхээс өмнө Инженерийн зөвшөөрөл хэмжээнд хүртэл гадаргууг засаж тэгшитгэнэ. Гүйцэтгэгч битумэн цацлагын ажлыг эхлүүлэхийн өмнөхөн Инженерт цацлага хийх зөвшөөрөл авах хүснэгт гаргана.

Инженерээс өөрөөр зааварчлаагүй бол шинэргүүлэгч материалд дизайний түшиг ашиглаж болно.

Битумэн цацлага ба түрхлэг хийгдэх гадаргуу нийт өргөндөө бүрэн цэвэрлэгдсэн байна.

Битумэн цацлага ба түрхлэг хийгдэх гадаргуу нийт өргөндөө бүрэн цэвэрлэгдсэн байна.

Тохиромжтой аргаар сайтар цэвэрлэх ба суларсан хөрс болон бусад гадны материалг зайлуулна.

Гүйцэтгэгч цацлага ба түрхлэг хийх гадаргууг механик шүүрээр шүүрдэх, хийн шахуургаар/компрессор/ үлээлгэх, үсаар шүршиж үгээх, эсвэл бусад тохиромжтой аргаар сайтар цэвэрлэх ба суларсан хөрс болон бусад гадны материалг зайлуулна.

512 ГАДАРГУУГ БЭЛДЭХ

Инженерээс өөрөөр зааварчлаагүй бол шинэргүүлэгч материалд дизайний түшиг ашиглаж болно.

Битумэн цацлага ба түрхлэг хэрэглэх барьцалдүүлалчийн болон шинэргүүлэгчийн зохистой харьцааг гүйцэтгэгч лабораторит урьдчилан тогтоож Инженерээр хянуулах ба үүний дараа талбайд тодорхой тоонг түршилт хийж Инженерээс зөвшөөрөл авсаны дараа ажлыг гүйцэтгэнэ.

Гүйцэтгэгч нь битумэн цацлага ба түрхлэгийг хийх бүрдээ хэрэглэх барьцалдүүлалчийн температур, бүрэлдэхүүн материалын харьцаа, хийгдэх газрын байршил зэргийг харуулсан хүснэгтийг тогтмол хөтлөх ба гүйцэтгэчийн болон Инженерийн холбогдох хүмүүс гарын үсэг зурж байна.

Шингэн битумэн материалын тоо хэмжээ (10 метр квадратд оногдох кг)	Гадаргуун төрөл
2.0-25	I) Хэвийн битумэн гадаргуу
2.5-3.0	II) Хуурай болон өлсөөн битумэн гадаргуу
2.5-3.0	III) Анхан шатны боловсруулалт хийгдсэн ширхэглэлтэй гадаргуу
	IV) Битумэн бус гадаргуу
3.5-4.0	A) Битумэн түрхлэг хийгээгүй ширхэглэлт сүүр
3.0-3.5	B) Цемент бетон хучилт

Хүснэгт 5-2: Шингэн цацлагад мөрдөх үнэ

хойш 4 цагийн дотор цацлага болон түрхлэгийг гүйцэтгэсэн байна.

Барьцалдуулагчийг гадаргуугийн нийт өргөнөөс бага зэрэг илүү гаргаж цацна. Цацалт, түрхлэгийн норм буруу байвал Гүйцэтгэгч ажлыг нэн даруй зогсоож энэ тухай Инженерт мэдэгдэх ба ингэснээр Инженер норм хэмжээг өөрчлөх заавар өгнө.

Цацлага, түрхлэг хийх талбайн ирмэгийг замын шулуун хэсэгт 15м, эргэлтэд 7.5м-ээс илүүгүй зайтайгаар гадаслаж утас буюу төмөр утас татаж тэмдэглэнэ.

Барьцалдуулагчийг энэхүү техникийн шаардлагын 524 (а) Дэд-Эүйл-д заасан шаардлагад нийцүүлэн хамгийн багаар 7000 литрийн багтаамжтай жигд даралтат цацагчаар цацна. Бага талбайд буюу цацагчийн хошуу бөглөрсний улмаас муу цацагдсан газруудыг засварлах зорилгоор Инженерийн зөвшөөрөлтэйгээр гар аргаар цацаж болно.

Цацлага ба түрхлэг жигд хийгдэхээр цацагчийн хошууг тохируулах ба ажлыг эхлэхээс өмнө тохиромжтой материал (хар цаас, лист төмөр зэрэг) дээр буюу зориулалтын хавтгай тэвшинд цацаж туршина. Туршилтыг замын гадаргуу дээр хийж болохгүй ба газар асгарсан аливаа битумыг зайлуулж цэвэрлэнэ.

Цацах явцад цацагчийн хошуу бөглөрөх буюу эвдэрвэл цацлагыг нэн даруй зогсооно. Дутуу цацсан хэсгийг гараар цацаж гүйцээнэ. Дараагийн цацлагыг эхлүүлэхээс өмнө цацагч машиныг зассан байна.

Цацлага, түрхлэгийг эхлүүлэх, зогсоох үед талбайн эхлэл, төгсгөлийн ирмэгийг тод, цэвэрхэн гаргах зорилгоор 2м-ээс доошгүй өргөнтэй хар цаас буюу гөлмөн төмрийг цацлага хийж буй талбайн нийт өргөнд хөндлөн дэвсэж өгсөн байна.

Ажилбар бүрийн дараа гөлмөн төмрийг сайтар цэвэрлэх хэрэгтэй ба туршилтад ашигласан тэвшийг өдөр бүрийн ажлын дараа цэвэрлэнэ.

Цацалтын үед замын хашлага, замын тоноглол, хоолойн толгой, далавч, мод, бут зэрэг бохирдож болох зүйлсийг хамгаалах ба санамсаргүй байдлаар битум цацарч тэдгээрийг бохирдуулсан бол Инженерээс зөвшөөрсөн тохиромжтой аргаар сайтар цэвэрлэнэ.

514 ЦАЦАХ ҮЕИЙН ТЕМПЕРАТУР

Даралтаар шахах үеийн хамгийн бага температур, цацах үеийн температурын хязгаар болон шингэрүүлсэн битумыг халаах температурын хязгаарыг Хүснэгт-5-1-д үзүүлэв.

Хүснэгт 5-3 Дунд зэргийн хурдтай өтгөрдөг шингэрүүлсэн битумыг шахах, цацах ба халаах температур

Барьцалдуулагч	Температур (°C)			
	Шахах үеийн хамгийн бага температур	Цацах		Халаах хязгаар
		Цойлох шахалт	Шүрших шахалт	
МС30	10	40 - 50	50 - 60	65
МС70	25	55 - 70	65 - 80	85

* Эдгээр нь зөвхөн чиг баримжаа болгох зорилгоор өгөгдөж байгаа үзүүлэлтүүд болно. Харин тухайн үеийн тохиромжтой температурыг, цаг агаарын болон замын нөхцөл байдал, битумын температур ба зурамтгай чанарын харьцаа зэргээс хамааруулан Гүйцэтгэгч тодорхойлж, Инженер зөвшөөрсөн байх шаардлагатай.

- Содын сульфатын бат бэх ≤ 12%
- Ус шингээлт ≤ 2%
- Хэврэгшлийн индекс ≤ 30%

Нарийн ширхэглэлийн чулуу нь (4.75 мм-ийн шигшүүрээр өнгөрсөн) том ширхэгтэй элс, буталсан чулуу буюу буталсан хайрганаас бүрдэнэ. Чулуу нь бат бэх, бэрзгар ширхэгтэй, шавар, шавранцар, миканит болон бусад хортой бодис агуулаагүй байна. Нарийн ширхэглэлийн чулууны элстэй адилтгах (AASHTO T176) хэмжээ 50-аас доошгүй, 0.425мм шигшүүрээр өнгөрөх чулууны хэврэгшлийн индекс 4-өөс ихгүй ба AASHTO T104 стандартын дагуу содын сульфатын бат бэхийн 5 удаагийн туршилтаар орсны дараах жингийн алдагдал 15% ихгүй байна.

Гүйцэтгэгч чулууг овоолон хураахдаа материал ширхэглэлээрээ ялгарахаас сэргийлсэн арга хэмжээ авна. Чулууг хэвтээ үеэр, овоолсон чулууны өндөр 1.5 м илүүгүй байхаар хураана.

(в) Эрдэс нунтаг

Эрдэс нунтаг нь чулууны тоос, болгосон шохой, Портланд цемент болон Инженерийн баталсан бусад эрдсээс бүтнэ. Эрдэс нутгийг хэрэглэх үед нунтаг нь хуурай, хялбар урсах аливаа бөөгнөрөлгүй байна.

Эрдэс нутгийн ширхэглэлийн найрлага дараах хязгаарт байна. Үүнд:

Шигшүүрийн хэмжээ	Шигшүүрээр өнгөрөх жингийн хувь
600 μm	100
300 μm	95 - 100
75 μm	70 - 100

Чулууны тоос болон ижил төстэй материалаас гаргаж авсан эрдэс нунтаг нь миканит, органик материал болон бусад бохир бодис агуулаагүй байх ба уян налархайн индекс нь 4%-с дээшгүй байна.

520 ФИЗИК ШИНЖ ЧАНАР БА ШИРХЭГЛЭЛД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

Хэрэв инженер өөрөөр заагаагүй бол том болон нарийн ширхэгтэй чулуу, эрдэс нунтийг жишиг орцны нормын дагуу хольсны дараа ширхэглэлийн хуваарь Хүснэгт 5-6-д өгсөн хязгаартай ижил буюу ойролцоо байна.

Лабораторийн шинжилгээний дүн болон талбайн туршилтыг үндэслэн Инженер зөвшөөрвөл ширхэглэлийн хязгаарыг өөрчилж болно.

Хүснэгт 5-6: Асфалыг бетонд орох чулууны ширхэглэлийн хязгаар

Шигшүүрийн хэмжээ (мм)	Шигшүүрээр өнгөрөх жингийн хувь	
	50-65мм-ийн зузаан	30-45мм-ийн зузаан
26.5	100	-
19	79-100	100
13.2	59-79	79-100
9.5	52-72	70-88
4.75	35-55	53-71

Асфальтбетон хольцийг хонх, давсаг болон нятрлуулахаар ашиглах бүх тоног төхөөрөмж нь зохих хүчин чадалтай, ашиглалтын үзүүлэлт сайтай байх ёстой бөгөөд тэдгээрийг ашиглаж болохыг Инженер зөвшөөрсөн байна. Хуучирсан буюу элэгдсэн тоног төхөөрөмжийг ашиглуулжгүй.

Инженер ямар ч үед Гүйцэтгэлийн тоног төхөөрөмжийг үзэж шалгах эрхтэй. Гүйцэтгэгч нь Инженерийг байлцуулан тоног төхөөрөмжийн тохиргоог тогтоол хийж авчрал гэмтэл гарсан тохиолдолд засч зарцуулна.

Энэхүү Техникийн шаардлагын 100-р Бүлгийн дагуу Гүйцэтгэгч нь барилгын ажлыг гүйцэтгэхэд ашиглах тоног төхөөрөмж болон ажлын аргачлалыг тодорхой болговсруулж Инженерт танилцуулна.

(а) Ерөнхий

521 ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ

Гүйцэтгэлийн анх санал болгосон жишиг орцын норм дахь барьцалдуулгын агууламжийг лабораторийн шинжилгээний дүн болон талбайн туршилтыг үндэслэн Инженер зөвшөөрвөл өөрчилж болно.

Тооцооны параметр	Хяналтын хязгаар
Маршлын тогтворжилт (кН, 00°)	9.0
Хэв гажилт (мм)	3 - 5
Нятралын түвшин (цохилтын тоо)	Дээжний хоёр тал тус бүр дээр 75 цохилт
Хольцны Сүвшил (%)	3 - 5
Чулуунны сүвшил (%)	14 - 16
Асфальтаар дүүргэсэн сүвшлийн % Voids (VFA)	65-75
60 °C температурт усанд жижиглэлийн үеийн тогтворжилтын алдагдал (ASTM D1075)	75% нас доошгүй

Хүснэгт 5-7: Асфальтбетон хольцийн хяналтын хязгаар

Асфальт бетон хольц нь Хүснэгт 5-7-д заасан шаардлагыг хангах ёстой.

0.075	2-8	4-10
0.15	5-13	12-20
0.3	10-20	18-28
0.6	15-27	26-38
1.18	20-34	34-48
2.36	28-44	42-58

(б) Холих тоног төхөөрөмж

Битумэн материалыг AASHTO M156 стандартад тохирох асфальт заводод холих бөгөөд заводыг талбайд байрлуулсан байна. АБЗавод нь халаасан чулуулаг материал хадгалах 3-аас доошгүй сав, эрдэс нунтгийг хадгалах 1 сав, шаардлагатай тооны битумын агуулах, ажлын тогоотой байна. Бүх савнууд нь чийг орохоос хамгаалсан тагтай байна.

Асфальт завод нь давтамжит ажиллагаатай, автомат удирдлагатай, барилгын ажлыг тасралтгүй явуулахад хангалттай хүчин чадалтай, эрчим хүчний найдвартай эх үүсвэрт холбогдсон, хольцны найрлагыг энэхүү шаардлагын 542-р Зүйлд тодорхойлсон хүлцэх алдааны дотор байлгахээр тохируулга хийх бололцоотой, Инженерээс шаардсан үед асфальтбетоны орц нормын талаарх мэдээллийг хувиран гаргах программтай, шинэ төхөөрөмж байх ёстой. Мөн бэлэн болсон халуун хольцыг хадгалах 100 тн-оос доошгүй багтаамжтай халуун бункерээр тоноглогдсон байна.

Битум хадгалах сав нь битумын ажлын температурыг тогтоосон хэмжээнээс ± 5 градусын хэлбэлзэлтэйгээр байлгах боломжтой, мөн битумын температурыг 170°C -аас дээш гаргахгүйгээр барьж байх термостатаар тоноглогдсон байх бөгөөд термостатыг гадна талаас нь харахад хялбар байхаар суурилуулсан байна. 170°C -аас дээш халсан буюу эсвэл удаан халаасны улмаас шатсан битумыг гаргаж зайлуулах хэрэгтэй.

(в) Дэвсэх тоног төхөөрөмж

Асфальт дэвсэгч нь бункер, халаагч бүхий доргиурт брусс, дамжуулагч шнекээр тоноглогдсон өөрөө явагч дэвсэгч байна. Асфальт дэвсэгч нь асфальт хольцыг төвшин, хүлцэх алдааны тогтоосон хэмжээнд гадаргууд ямар нэгэн өө, согог, материалын ялгарал ба бөөгнөрөл гаргахгүйгээр дэвсэх чадвартай байх ёстой. Дэвсэлтийн явцад гадаргуугийн тэгш байдлыг хангах зориулалтын төхөөрөмжөөр тоноглогдсон, автомат ажиллагаатай, 8м-ээс доошгүй өргөнөөр дэвсэх хүчин чадалтай байна. Дэвсэгч нь гадаргуун дагуу налуу болон хөндлөн хэвгийг мэдэрч бруссыг тохируулдаг нарийн хяналтын системээр тоноглогдсон байх ёстой. Хяналтын систем нь бруссыг заасан хөндлөн хэвгийгээр $\pm 1\%$ -ийн нарийвчлалтайгаар ажиллуулах чадвартай байна. Дэвсэгч нь автомат хянах системийн зэрэгцээ гар хяналтын системтэй байх ёстой.

(г) Нягтруулах тоног төхөөрөмж

Гүйцэтгэгч асфальт хольцыг шаардлагын хэмжээнд нягтруулж чадахуйц тооны, зөвшөөрөгдсөн төрөл, жинтэй индүүгээр хангаж өгнө. Индүү нь төмөр, хийн дугуйтай болон доргиурт эсвэл эдгээрийн аль нэг нь хосолсон хэлбэрийн өөрөө явагч төхөөрөмж байх бөгөөд буцаж ухрахдаа дэвссэн хольцийг сэндийлж эвддэггүй байна. Асфальт хольцийг дэвсэх ажлыг эхлүүлэхийн өмнө Гүйцэтгэгч тухайн тоног төхөөрөмж нь ажлын шаардлагыг хангаж чадахыг энэхүү Техникийн шаардлагын 1000-р Хэсэгт заасны дагуу талбайн туршилтаар үзүүлж, индүүний ажлын дараалал, явалтын тоо болон ажиллагааны хамгийн тохиромжтой аргачлалыг тодорхойлсон байна.

522 ГАДАРГУУГ БЭЛДЭХ

Битумэн хольцыг дэвсэхийн өмнө гадаргуу дахь бүх сул болон илүүдэл материалыг механик шүүрээр буюу өндөр даралттай хийн цоргиураар эсвэл

Харав гүйцэтгэлийн ажлын арга барилас шалтгаалан ажил удааширч, үүний улмаас битумэн холцц дэвсгэхээс өмнө урьд хийсэн битумэн цацлага дээр буюу эсвэл үеийн завсар битумэн түрхлэг хийх шаардлагатай гэж үзэн зааварчилсан бол ул битумэн түрхлэгийн зардлыг гүйцэтгэгч Харав гүйцэтгэлийн ажлын арга барилас шалтгаалан ажил удааширч, үүний улмаас битумэн холцц дэвсгэхээс өмнө урьд хийсэн битумэн цацлага дээр буюу эсвэл үеийн завсар битумэн түрхлэг хийх шаардлагатай гэж үзэн зааварчилсан бол ул битумэн түрхлэгийн зардлыг гүйцэтгэгч

Асфальтбетон холццыг үйлдвэрлэж эхлэхээс 55-аас доошгүй хоногийн өмнө гүйцэтгэгч жишиг орцын норм болон лабораторийн шинжилгээний дүн, дээж, материал тус бүрийн эх үүсвэр болон барьцалдугуулагчийн зунгалал чанар ба температурын харьцаа заримт хавсарган Инженерт андан тоотор хүргүүлнэ. Инженер орцын нормыг шалгаж батлахад шаардлагатай шинжилгээг нэмж хийхийг гүйцэтгэгч шаардах эрхтэй. Гүйцэтгэгч битумэн холцц үйлдвэрлэхээс өмнө Инженерээр батлагдсан жишиг орцын нормыг мөрдлөг болгоно. Харав гүйцэтгэгч жишиг орцын нормд өөрчлөлт оруулах буюу материалын төрөл буюу эх үүсвэрийг өөрчлөх саналтай бол энэ тухайгаа материалын мэтэртэйж өөрийн саналгаа нарийн тайлбарлан холбогдох Инженерт мэтэртэйж хавсарган Инженерт бичгээр танилцуулна. Инженерийн зөвшөөрөл гарахаас нааш гүйцэтгэгч дээрх өөрчлөлтийг хийж болохгүй.

- (г) холццыг дэвсгэх үеийн температурын дээд ба доод хязгаар.
  - (в) холццыг холцх үеийн температурын дээд ба доод хязгаар.
  - (б) холцсонд хийх битумын эрдэс нунтгийн хувь.
  - (а) шиншүүрийн хэмжээ тус бүрээр өнгөрөх чиглүүний хувь.
- Жишиг орцын норм нь дараах орч хэмжээг тодорхойлно. Үнд:

Хуучин гадаргууд битумэн холцц дэвсгэхээс өмнө гүйцэтгэгч гадаргуугийн хөндлөн болон талуу заагцуудыг зөвшөөрөгдсөн материалгаар чийжинэ. Аль ч тохиолдолд дэвсгэх ажиллагаагаас эхлэхээс өмнө гүйцэтгэгч Инженерээс ажил эхлэх зөвшөөрөл авна.

523 АСФАЛТАН ХОЛЦНЫ ОРЦЫН НОРМЫГ ТОГТООХ

Асфальтбетон нь буталсан чулуу, битум болон эрдэс нунтгийг заасан орцоор холсон холцоос бүрдэнэ. Гүйцэтгэгч асфальтбетон холццын жишиг орцын нормыг тодорхойлж Инженерээр батлуулна. Буталсан чулуулт орцын нормын ширхэглэлийн найрлагад тавигдах шаардлагыг хангасан харьцаагаар ангилж хариуцна.

Харав гүйцэтгэлийн ажлын арга барилас шалтгаалан ажил удааширч, үүний улмаас битумэн холцц дэвсгэхээс өмнө урьд хийсэн битумэн цацлага дээр буюу эсвэл хоёр үеийн завсар битумэн түрхлэг хийх шаардлагатай гэж үзэн зааварчилсан бол ул битумэн түрхлэгийн зардлыг гүйцэтгэгч Харав гүйцэтгэлийн ажлын арга барилас шалтгаалан ажил удааширч, үүний улмаас битумэн холцц дэвсгэхээс өмнө урьд хийсэн битумэн цацлага дээр буюу эсвэл үеийн завсар битумэн түрхлэг хийх шаардлагатай гэж үзэн зааварчилсан бол ул битумэн түрхлэгийн зардлыг гүйцэтгэгч

Хуучин гадаргууд битумэн холцц дэвсгэхээс өмнө гүйцэтгэгч гадаргуугийн хөндлөн болон талуу заагцуудыг зөвшөөрөгдсөн материалгаар чийжинэ. Аль ч тохиолдолд дэвсгэх ажиллагаагаас эхлэхээс өмнө гүйцэтгэгч Инженерээс ажил эхлэх зөвшөөрөл авна.

Битумэн холцц дэвсгэхээс өмнө гүйцэтгэгч битум цацлага буюу түрхлэг хийсэн гадаргуугийн өөсвийг засч янзлах бөгөөд харав битумэн холццтой харьцах замнын бусад хийцүүд байвал тэдгээрийн битумэн гадаргууд битумэн түрхлэг хийж өгнө. Хуучин хуучилт буюу суурийн тэгш бус байдалыг засч янзлана. Суурийн үед гарсан нүх, хонхирсон буюу овойсон болон бусад гэмтэлтэй хэсгүүдийг цэвэрхэн ухаж авч, шинэ материалгаар дүүргэж янзлана.

Битумэн цацлага, эсвэл түрхлэг хийсэн гадаргуу нь холцц дэвсгэхээс өмнө шинэж зөвшөөрөх авах хүртэл битумэн холццыг дэвсгэхгүй.

“Сүхбаатар дүүрэг, 9, 11-р хороо, Алтан гүүрэнхүүс гэгдсэн боуштын гудамж хүртэлх, 1-р хорооны тэнгэр гол гудамж зам
Техникийн шаардлага

Инженер асфальт заводын дэргэд нөөцөлсөн буталсан чулуун материал болон Асфальт заводаас гарсан хольцыг түр хугацаагаар зөвшөөрөх буюу эс зөвшөөрөх эрхтэй. Асфальт бетоныг талбайд дэвссэний дараа нягтруулахын өмнө хольцоноос дээж авч шинжилгээнд оруулан жишиг орцын нормтой нийцэж байгаа эсэхийг шалгана.

Хэрэв жишиг орцын нормын дагуу хольцонд нэмэлт бодис хийхээр бол нэмэлт бодисын эх үүсвэрийг Инженерээр батлуулна. Нэмэлтийн орц хэмжээг Гүйцэтгэгч тодорхойлж Инженер лабораторийн дүн шинжилгээ болон орцын норм тогтоох лабораторийн журмыг үндэслэн батлана. Мөн нэмэлтийн орц хэмжээг үйлдвэрлэлийн явцад талбайн лабораторид шалгаж баталгаажуулна. Нэмэлтийг хольц үйлдвэрлэх явцад нэмэх буюу бусад зөвшөөрөгдсөн аргаар нэмж холино.

524 ТАЛБАЙН ТУРШИЛТ

Гүйцэтгэгч төлөвлөсөн машин тоног төхөөрөмжийг ашиглан хучилтын материалыг дэвсэж нягтруулах ба туршилтыг өөрийн төлөвлөсөн аргачлалын дагуу гүйцэтгэнэ. Туршилтыг Инженертэй зөвшилцөж, түүнийг байлцуулан, Инженерийн тодорхойлсон байршилд хийнэ.

Гүйцэтгэгч нь асфальт бетон хучилтын ажилд өөрийн төлөвлөсөн ажлын аргачлал, ажлын дараалал, машин техник, завод, боловсон хүчний үйл ажиллагаа, асфальт бетон хучилтыг шаардлагын хэмжээнд хүртэл дэвсэж нягтруулах болон бусад шаардлагуудыг хангаж буйг үзүүлэх зорилгоор туршилтыг хийнэ.

Туршилтыг 100м-ээс доошгүй уртад, замын нийт өргөнд, материалын зохих зузаанаар хийнэ. Туршилтын хэсэг Техникийн шаардлага хангаж Инженер баталсан бол байнгын бүтээц хэсэг гэж үзэн хэвээр үлдээх ба харин шаардлага хангаагүй бол хусаж зайлуулна.

Гүйцэтгэгч гэрээний нөхцлийн 8.3 -р Дэд зүйлийн дагуу өөрийн ажлын график төлөвлөгөөндөө талбайн туршилтыг хийх болон зохих шинжилгээ хийх хугацааг харгалзан үзэж тооцоолж оруулсан байна. Гүйцэтгэгч нь туршилтыг тухайн хэсгийн хучилтын үндсэн ажил эхлэхээс 14 хоногийн өмнө хийсэн байна.

Гүйцэтгэгч туршилтын хэсэг бүрт үе нэг бүрийг шаардлагын хэмжээнд хүртэл нягтруулж, дараахи мэдээллийг бичиж тэмдэглэнэ. Үүнд:

- а) материалын бүрэлдэхүүн ба ширхэглэлийн зэрэглэл, битумын агууламж, битумын төрөл ба марк;
- б) асфальт заводын халуун бункер дахь чулууны чийгийн агууламж,
- в) Холигчид орохоос өмнөх чулуу ба битумын температур, холигчоос гарах үеийн, дэвсэж эхлэх үеийн, нягтруулж эхлэх үеийн, нягтруулж дуусах үеийн хольцны температур
- г) Индүүний төрөл тус бүрээр булны өргөн, жин, төрөл, дугуйны тоо, дугуйны ачаалал, дугуйны даралт, доргиулалтын давтамж, явалтын тоо
- д) Төлөвлөсөн сүвшил ба хольцны бусад төлөвлөсөн үзүүлэлтүүд лабораторийн туршилтын дүнгийн хамт
- е) Нягт ба сүвшил
- ё) Үеийн хүлцэх алдааг тооцсон бүрэн нягтарсан зузаан
- ж) Инженерийн шаардсан аливаа бусад холбогдох мэдээлэл;

Гүйцэтгэгч нь Инженерийг байлцуулан туршилтын хэсэгт нягтруулалтын

дэрвэж хийсэх, салж унахааргүйгээр сайтар бэхэлсэн байх ёстой. Хэрэв бүтээлэг урагдсан, цоорсон байвал нэн даруй солих шаардлагатай. Бүтээлэг нь хольцыг цаг агаарын нөлөөллөөс хамгаалж, тээвэрлэх үед болон хольцыг дэвсэгч рүү буулгаж байх үед тоос, шороо, хог орохоос сэргийлэх зориулалтай байна. Зохих ёсоор бүтээгээгүй хольцыг хэрэглэж болохгүй. Мөн асфальт хольц тээвэрлэх машинуудын тэвшний ёроол цэвэрхэн, гөлгөр байхаас гадна газрын тос, уусгагч болон хольцод муугаар нөлөөлөх бусад материалаар бохирдоогүй байна. Хольцыг тэвшний ёроолд наалдахаас сэргийлэх үүднээс Инженерийн баталсан тусгай бодис түрхэж болно.

Гүйцэтгэгч жишиг орцын нормд нийцсэн халуун хольц нийлүүлэх хариуцлага хүлээнэ.

526 ХОЛЬЦЫГ ДЭВСЭХ

Гадаргууг бэлдэж дууссан зөвшөөрөл авмагц хольцыг тогтоосон чиг, төвшинд материалын ялгарал, бөөгнөрөл гаргалгүйгээр дэвсэгч тоног төхөөрөмжөөр дэвсэнэ. Хучилт тавих чиг, хольцны дэвсэлтийн төвшинг зориулалтын дуран ашиглан замын тэнхлэгээс 2 тийш хэмжиж тавина. Харин дэвсэлтийн төвшинг тааруулан тавьж, утас татахдаа энгийн шугам г.м гар багаж буюу нарийвчлал багатай багаж ашиглахыг хориглоно.

Инженер өөрөөр зааварчлаагүй бол хольцыг явах ангийн өргөнөөр дэвсэнэ. Асфальт бетоны нягтрсан үеийн зузаан нь Техникийн шаардлагын Бүлэг 100-д заасан шаардлагыг хангасан байна. Гэхдээ хучилтын нягтарсан зузаан нь чулуулгийн хамгийн том хэмжээнээс наад зах нь 2,5 дахин их байна. Хучилтын хамгийн бага зузаан нь 50мм байна.

Өөрөө явагч асфальт дэвсэгчээр хольцыг дэвсэнэ. Дэвсэгч нь асфальт хольцыг Зурагт заасан буюу Инженерийн зааварчилсан зузаан, төвшин, налууутайгаар дэвсэнэ. Дэвсэлтийн ажил эхлэхээс өмнө дэвсэгчийн бруссыг халааж, бункер болон хольц дамжуулах хусуурыг цэвэрлэсэн, доргиулагчийн ажиллагааг шалгаж бэлтгэсэн байна. Брусс нь зохих хэмжээнд халаагүй, мөн доргиулагч нь ажиллахгүй байгаа дэвсэгчийг ашиглахыг хоиглоно.

Хольцыг жигд хурдаар явж, тасралтгүй дэвсэнэ. Хэрэв дэвсэлтийн явцад аль нэг хэсэгт зузаан, налуу алдагдах, нүх хонхор үүсэх, дэвссэн гадаргуу арзгар болох, брусс сайн халаагүйгээс мөр үүсэх зэрэг дутагдал гарвал дэвсэлтийг нэн даруй зогсоож, гарсан алдааг Инженерийн шаардлагад нийцэхээр бүрэн засварлана. Инженер зөвшөөрсөний дараа дэвсэлтийг үргэлжлүүлнэ. Гүйцэтгэгч асфальтбетоны ажлыг бүхэлд нь хариуцсан чадварлаг мэргэжилтэнг томилон ажиллуулах бөгөөд тэр нь дэвсэлт, нягтруулалтын болон заводын үйл ажиллагааг хооронд нь нягт уялдуулан зохион байгуулах ёстой. Дэвсэлтийг хийхдээ дэвсэгчийг ойр ойрхон зогсоохгүйгээр жигд явуулах ба хучилтын хөндлөн залгаасыг аль болох цөөн гаргахаар ажлыг зохион байгуулах хэрэгтэй.

Хэрэв дэвсэгчийн автомат хянах систем эвдрэх эсвэл буруу ажиллах тохиолдолд ажлын эрдийн өдрийн үлдсэн хугацаанд гараар удирдаж ажиллуулж болно.

Хэрэв Гүйцэтгэгч гадаргуун тэгш байдал болон налууг шаардлагын хэмжээнд хүртэл гаргаж чадаагүй бол Инженерийн зөвшөөрөх хэмжээнд хүртэл гадаргууг дахин засварлаж, тоног төхөөрөмжийг засварлах буюу өөр тоног төхөөрөмжөөр солих арга хэмжээ автал хучилтын ажлыг түр зогсооно.

Хольцыг дэвсэх явцад чанарын шаардлага хангаагүй (шатсан, битум ихэдсэн, дутуу холигдсон, бага температуртай г.м) хольц ирвэл дэвсэгчид хүлээн авахгүйгээр талбайгаас шууд зайлуулж хаяна.

болохгүй, хэрэв ажлын явцад индүү эвдрэх буюу өөр шалтгаанаар зогсох бол түүнийг нягтарсан хэсэгт эсвэл талбайн гадна яаралтай гаргах арга хэмжээ авна. Нягтруулалт хийж буй индүүнүүд түр зогсохоор бол урьд нь нягтарсан хэсэгт шилжиж зогсоно.

Асфальт бетон үеийн нягтыг Төслийн Чанарын хяналтын төлөвлөгөөнд заасан давтамжаар, үеийн нийт зузаанаар авсан хос дээжийн дундаж нягтаас тооцон гаргана. Ингэхдээ асфальт бетоны ажил хийгдсэн өдөр тутамд 1-ээс доошгүй хос дээж авна.

Асфальт бетон үеийн нягт нь заасан нягттай ижил буюу түүнээс их байх ба дараалсан 10 туршилтаас 1-ээс илүүгүй тохиолдолд нягт нь заасан нягтаас 2-оос дээш хувиар доогуур байж болно.

Нягтруулсан үеийн хамгийн бага, шаардагдах нягтрал нь батлагдсан орцын нормын дагуу нягтруулсан Маршаллын загварын нягтралын 98%-тай тэнцэх ёстой. Нягтралын хэмжээ нь тогтоосон стандартад хэмжээнд хүрээгүй гадаргууг дахин нягтруулж нягтралыг нь дараачийн өрөмдлөгөөр тодорхойлно.

Нягтруулсан үеийн дундаж нягт нь хамгийн бага шаардагдах нягтаас 1%-иар бага байгаа гадаргуугын хучилтыг Гүйцэтгэгч хуулж шаардлага хангасан асфальт бетон дахин дэвсэж нягтруулна.

Асфальтбетон хучилтын аль ч хэсэг дээр машин тоног төхөөрөмжийг түлшээр цэнэглэхийг хатуу хориглоно.

Хольц наалдахаас сэргийлж индүүний дугуй болон булыг усаар бага зэрэг норгож өгнө. Харин усанд элдэв химийн бодис холих, усны оронд дизелийн түлш хэрэглэхийг хориглоно.

Индүү ажиллах боломжгүй хэт бага талбайд доргилтот нягтруулагч ашиглаж болно.

528 **ӨНГӨЛГӨӨ, ИРМЭГ БА ЗААДАС**

Аливаа хольц хагарах, хог шороотой холилдож суларч гарах тохиолдолд түүнийг ухан авч шинэ халуун хольцоор дүүргэн эргэн тойрны гадаргуутай ижил хэмжээнд нягтруулна.

Өмнө нь хийгдсэн хучилттай залгаж дараагийн хэсгийг дэвсэхдээ урьд дэвссэн үеийг нийт өргөн ба гүнд нь шулуун шугамаар зүсэгч машин ашиглан хөндлөн зүснэ. Гар багаж (лоом, сүх г.м) ашиглаж болохгүй. Зүсэлт хийсэн босоо нүүрийг хийн халаагуураар халааж 120/200 маркийн халуун битум түрхэх ба үүний дараа нэн даруй шинэ хольцоо залгаж дэвсэнэ. Дэвсэлтийг эхлэхдээ дэвсэгчийн өнгөлөх хавтан нь зүсэлтийн шугамнаас хойш 20-30см илүү гарсан байхаар дэвсэгчийг байрлуулна.

Дэвсэгчийг явуулж эхлэхээс өмнө шнекээр татагдаж ирсэн халуун хольцыг залгаасны хэсгийн хуучин хучилт дээр 5-10минут орчим байлгаад үүний дараа дэвсэгчийг ажиллуулна. Залгаасны хэсэгт дэвсэгч явж өнгөрмөгц овон товон дэвсэгдсэн хольцыг малтуураар жигд хусч аваад залгаасан дээрээ нарийн ширхэглэлтэй хольц цацаж гараа маш нямбай тэгшлэнэ. Тэгшилгээ сайн болсон гэж үзвэл индүүдлэгийг шууд эхэлнэ.

Залгаасны өнгөлгөөг гадаргууд тавигдах шаардлагын дагуу хучилтын бусад хэсэг дэх нягтрал, бүтэц, өнгөлгөө зэрэгтэй ижил байхаар хийж гүйцэтгэнэ.

Хэрэв дэвсэлтийн явцад гадаргууд чулууны ялгарал үүсч барзгар болсон бол халуун хольцоос авч нарийн нүхтэй шүүрээр тухайн хэсэг дээр шигшээд дараа нь модон малтуураар хөнгөн гүйлгэж сайтар тэгшлээд индүүднэ.

замын тэнхлэгээс хучилтын гадаргуугийн ирмэг хүртэл зай заасан зайнаас 10мм-ээс илүү нарийссан байж болохгүй.

БҮЛЭГ 700- ҮС ЗАЙЛУУЛАХ БАЙГУУЛАМЖ БА ХАМГААЛЛАЛТЫН АЖЛУУД

БҮЛЭГ 700- УС ЗАЙЛУУЛАХ БАЙГУУЛАМЖ БА ХАМГААЛАЛТЫН АЖЛУУД

701	БҮЛГИЙН АГУУЛГА	6-4
702	УХМАЛЫН АНГИЛАЛ	6-4
703	БАЙГУУЛАМЖИЙН СУУРИЙГ УХАХ	6-4
704	УХМАЛЫГ ХУУРАЙ БАЙЛГАХ	6-5
705	УХСАН ГАДАРГУУГ ЦУТГАСАН СУУРЬ БА ЗАХЫН ТУЛГУУР	6-5
706	ИЛҮҮДЭЛ УХМАЛ БА ДҮҮРГЭЛТИЙН МАТЕРИАЛ	6-6
707	УХМАЛЫГ БУЦААН ДҮҮРГЭХ БА БАЙГУУЛАМЖУУДЫГ ДҮҮРГЭХ	6-6
708	БАЙГУУЛАМЖУУДЫГ ХАМГААЛАХ	6-6
709	УС ЗАЛАХ ДАЛАН БА ШИНЭ УРСГАЛ ЧИГЛҮҮЛӨХ УХМАЛЫН АЖИЛ	6-7
710	ЧУЛУУН БЭХЭЛГЭЭ	6-7
711	ЧУЛУУН АСГААС	6-8
712	ТҮШИЦ (АР) ХАНА	6-9
713	ХООЛОЙН СУУРЬ ТАВИХ БА ХООЛОЙГ СУУЛГАХ	6-9
	(а) Газар дээрх эсвэл сонгож авсан материалаар хоолойн суурь тавих ба хоолойг суулгах	6-9
	(б) Бетон суурь дээр бетон хоолойг суулгах	6-10
714	БЕТОН ХООЛОЙГ ЗАЛГАХ	6-10
	(а) Хөшүүн холбоос	6-10
	(б) Уян холбоос	6-10
	(в) Төмөр бетон залгаас	6-11
	(г) Хоолойн төгсгөл	6-11
715	БЕТОН СУУРЬ, БӨГЖ БЕТОН БА ӨРГӨСГӨЛ ХЭСЭГ	6-11
716	ШҮҮРҮҮЛЭХ ҮЕ	6-12
717	ХАМГААЛАЛТЫН АЖЛУУД	6-13
718	УС ЗАЙЛУУЛАХ БАЙГУУЛАМЖИЙН ЖИЖИГ ХИЙЦҮҮД	6-13
719	ШУУДУУ, ЧУЛУУН БЭХЭЛГЭЭ, РИСБЕРМ	6-13
720	ЗУУРМАГТАЙ ЧУЛУУН БЭХЭЛГЭЭ	6-14
721	ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР	6-15
	(а) Зүйл: хоолой, шүүрүүлэх үе, ус зайлуулах байгууламжийн жижиг хийцүүд, хоолойн орох ба гарах амсар, жишүү хоолой, тусгаарлах шуудууны зөөлөн материалын ухмал	
	(б) Зүйл: Сувгийн зөөлөн материалын ухмал	
	(в) Зүйл: Хатуу материалын ухмал: Дэд зүйл 613 (а)-(б)-д нэмэгдэх нэмэгдэл	

- (г) Зүйл: Уулын шуудуу
- (д) Зүйл: Буцааж дүүргэхэд ашиглах мөхлөгт материал
- (е) Зүйл: Шүүрүүлэх үед ашиглах том ширхэгтэй материал
- (е) Зүйл: Төмөр бетон хоолойг нийлүүлэх, суулгах, үлсрэх
- (ж) Зүйл: Суурь, бөгж бетон ба өргөсөл хэсэгт ашиглах М 20 маркийн бетон
- (з) Зүйл: Үс зайлуулах жижиг хийцүүдэд хэрэглэх М 20 маркийн бетон
- (и) Зүйл: Чугуун бэхлэгээ
- (и) Зүйл: Чугуун риберм
- (к) Зүйл: Цементэн зуурмагаар бэхжүүлсэн чулуун бэхлэгээ
- (л) Зүйл: Чугуун асраас

701 БҮЛГИЙН АГУУЛГА

(i) **Ерөнхий:** Энэ бүлэг нь гүүрний бүх ухмал болон өндөрлөгөөний үйл ажиллагаа, дөрвөлжин хоолойнууд, үлдсэн хананууд ба бусад байгууламжуудыг хамрана. Энэ нь бас голын усыг залах ба гүүр хамгаалалтын ажлуудыг хамрана. Харин замын ухмал болон далангийн байгууламжуудыг хамрахгүй.

(ii) **Ажлын дэс дараалал:** Бүх байгууламж / хоолой ба ус зайлуулах байгууламжуудийн барилгын ажлыг сайтар төлөвлөсөн байна. Гүйцэтгэгч нь, хэрвээ инженер өөрөөр заагаагүй бол гэрээний нөхцлийн 8.3-р зүйлийн дагуу, эдгээр байгууламжийн дээр буюу дэргэд далан барихаас өмнө бүх байгууламж / хоолой ба ус зайлуулах байгууламжийн ажлыг дуусгахаар ажлынхаа төлбөрт тусгасан байх ёстой.

Хэрвээ гүйцэтгэгч, далан барихын өмнө байгууламж / хоолой барих шаардлагагүй ус нэвтрүүлэх нөхцөл байдал байна гэж үзвэл ажлын ердийн дарааллыг өөрчлөх хүсэлтийг бичгээр инженерт гаргана. Дор дурдсан нөхцөлд инженер энэ хүсэлтийг зөвшөөрч болно. Үүнд:

(a) Гүйцэтгэгч байгууламж / хоолой болон даланд эвдрэл гарах эсвэл эдгээрийг барих ажил хойшлогдвол хариуцлага хүлээнэ.

(б) Далан барих ажил бүрэн дууссаны дараа байгууламж / хоолойн барилгын ажлыг яаралтай эхэлнэ.

Ухмал дахь замын далан доор хоолой барих газарт ухмал ба буцааж дүүргэх ажлыг газар шорооны ажлын ихэнх хэсэг дууссаны дараа гэхдээ ухмал дахь далангийн түвшнээс доош 100 мм үеийг боловсруулахын өмнө гүйцэтгэнэ. Хэрвээ гүйцэтгэгч нь ажлын энэ дарааллыг өөрчлөхийг хүсвэл инженерт энэ тухай хүсэлтийг бичгээр гаргана. Газар шорооны ажлыг дуусахаас өмнө эдгээр байгууламж / хоолойн ухмалыг хийнэ гэсэн гүйцэтгэгчийн хүсэлтийг, хоолойн ухмалын төлбөрийг далангийн түвшнөөс доош ухсан хэмжээгээр хийх нөхцөлд инженер зөвшөөрч болно.

Ус зайлуулах хоолойн бүр дээр гүйцэтгэгч газар дээр нь нарийвчилсан хэмжилт хийж хоолойн байрлал, ус орох гарах түвшинг харуулсан ажлын зураг боловсруулан зөвлөхөөр хянуулсан байна.

702 УХМАЛЫН АНГИЛАЛ

Материалыг доор тодорхойлсны дагуу "хатуу" "зөөлөн" гэж ангилна. Үүнд:

Хатуу материалд зөвхөн тэсрэх, дэлбэрэх бодис ашиглан тэсэлгээ хийж ил гаргасны дараа эсвэл хийн юмуу гидравлик механик ховхлогч царилыг ашиглан ухаж гаргах материал багтана. Зөөлөн материалаас гарсан тусдаа буй чулуу юмуу 0.75м³-ээс том хэмжээтэй материалыг хатуу материал гэж ангилна.

250 морины хүчтэй экскаватор хэрэглэгддэг материал нь хатуу материал (шахалтын бат бөх нь 50 МПа-аас их) гэнэ. Хэрэв 150-250 морины хүчтэй экскаваторыг энэ төрлийн материалыг ухахад ашиглах боломжтой бол, үүнийг 12.5 - 50 МПа хооронд хэлбэлзэх шахалтын бат бөхтэй зөөлөн материалд мөн ашиглана.

703 БАЙГУУЛАМЖИЙН СУУРИЙГ УХАХ

Сүүрв ба захын туглуурыг зургийн дагуу юмуу инженерийн зааварчилсаар
ухсан гадаргуу дээр цутгана. Сүүрв ба захын туглуурын ухмалыг маш нямабай
ухаж шаардлагатай хэлбэрээр засаж тэгшилнэ. Үгүй ухсан тохиолдолд сүүрв
ба захын туглуурын ухсан гадаргуулийн хоорондох зайг тэгшилгээний үед

705 УХСАН ГАДАРГУУД ЦУТГАСАН СҮҮРВ БА ЗАХЫН ТУЛУУР

Инженерийн боллоор, сүүрв нь зөөлрөөн юмуу тогтворгүй болсон бөгөөд
зөвхөн гүйцэтгэлийн өөрийн мөрдсөн ажлын арга барилаас үүдэн
нэмэлт ухмалын ажил хийх шаардлагатай болсон гэж үзвэл инженерийн
зааварласнаар зөвшөөрөгдсөн материалгаар дүүргэлтийг хийн 95% хүртэл
ХИХН-аар (AASHTO T180) нятрлуулах юмуу эсвэл бетоноор дүүргэлтийг
хийнэ. Бүх ухмал болон буцаан дүүргэлтийн ажлыг гүйцэтгэгч өөрийн
задрлаар хийж гүйцэтгэнэ.

Бүх ухмалыг хуурай байлгах ба тэдгээрийг усанд автагдах, цаг мөсөнд
дарагдахаас сэргийлэх шаардлагатай бүх арга хэмжээг гүйцэтгэгч авна.
Инженерийн шаардсан тохиолдолд, сүүрийн үеийн гадна талд усгүйжүүлэх
насос бүхий хуаг барина. Сүүлт, авдал үүсэх юмуу эргэн тойрны газраас
жижиг ширхэгтэй бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг угааж арилгах талтай тул ухмалын
усыг хэт их шахуурагдахыг үл зөвшөөрнө.

704 УХМАЛЫГ ХУУРАЙ БАЙЛГАХ

Ухмал хийсэн хэсгүүдэд барилгын ажил эхлэхээс өмнө инженерийн
зөвшөөрлийг авна.

Гарын байрлаас үүдэн тогтоосон сүүрийн үенд шаардлага хангасан сүүрийг
хийх боломжгүй байвал гүйцэтгэгч, инженерийн зааврын дагуу, тохиромжтой
сүүрийн материалын үе гарах хүртэл нь эсвэл инженерийн зааварласан гүн
ба өргөнд зохисгүй материалыг ухаж зайлуулна. Гүйцэтгэгч, намж ухалт
хийсэн гадаргуугаа дагалд (тэгшилгээний) бетоны доод үеийн тогтоосон
төвшин хүртэл зөвшөөрөгдсөн материалгаар буцаан дүүргэлт хийж 95%
хүртэл ХИХН-аар (AASHTO T180) нятрүүлна.

Ухмалын гадаргууг хатуу зөөлөн хөлийг материал байвал, байгаа
материалын пропорцоос хамааран гүйцэтгэгч инженерийн өрсөн зааврын
дагуу сүүрийн доод төвшингөөс доош 100мм-ээс багатай зузаан зөөлөн
материалыг зайлуулж оронд нь тэгшилгээний үеийн дээд хэсэг хүртэл
бүтээцийн бүс бетон хийх эсвэл сүүрийн доод төвшингөөс доош 100мм-ээс
багатай зузаан хатуу материалыг зайлуулж оронд нь зөөлөн материал дэвсэн
95% хүртэл ХИХН-аар (AASHTO T160) нятрүүлна.

Хатуу материалын ухмалын гадаргуу дээр дор хаяж 50мм зузаан дагалд
багатай (тэгшилгээний) бетон дэвсэнэ.

Хатуу материалгаас бусад материалд хийсэн байгууламжийн сүүрийг тавих бүх
ухмалын гадаргуун сүүрийг барих ажил дуусангуут 95% хүртэл хамгийн их
хуурай нягт (ХИХН)-аар (AASHTO T180) нятрүүлна.

Байгууламжүүд болон бусад даралдах шүүдүүний сүүрийг аль болох
бага ухна. Ухмалын хажуу талуудыг босоо байрлаар ухах ба эргэн тойрны сул
хөрсөнд сүүлт үүсэх/нургах юмуу эвдэрэх зэргээс сэргийлэх үүднээс мод эсвэл
шингэн бэхлэгээ (чүлгүүн бэхлэгээ), туглуурыг, тулаас зэргийг хийж өгнө.

хэрэглэхээр заасан бетоной адил зэргийн бетоноор буцаан дүүргэнэ. Энэ бетон дүүргэлтийг суурь ба захын тулгуурыг цутгахаас өмнө дэвсэх ба гүйцэтгэгч өөрийн зардлаар хийж гүйцэтгэнэ.

706 ИЛҮҮДЭЛ УХМАЛ БА ДҮҮРГЭЛТИЙН МАТЕРИАЛ

Ухмалын илүүдэл материалыг энэхүү техникийн шаардлагын бүлэг 300-д заасны дагуу хаягдал материал зайлуулах тогтоосон газарт хаях ба эсвэл инженерийн зүгээс ашиглах боломжтой гэж үзсэн тохиолдолд газар шорооны ажилд ашиглаж болно.

Байгууламжийн ар хэсэг эсвэл эргэн тойронд буцаан дүүргэлт, чигжээс зэргийг хийхдээ зөвхөн инженерийн зөвшөөрсөн материалыг ашиглана.

707 УХМАЛЫГ БУЦААН ДҮҮРГЭХ БА БАЙГУУЛАМЖУУДЫГ ДҮҮРГЭХ

Гүйцэтгэгч, байгууламжийн эргэн тойронд дүүргэлт хийх юмуу нүх, ухмалыг буцаан дүүргэх, аливаа байгууламжид ачаалал өгөхөөс өмнө инженерийн зөвшөөрлийг авна.

Байгууламжийн ард тал ба эргэн тойронд дүүргэлтийн тогтоосон өндөр хүртэл тэдгээрийн төвшний хооронд дүүргэлт эсвэл буцаан дүүргэлт хийх ажлын төлөвлөсөн дарааллыг гүйцэтгэгч инженер танилцуулж батлуулна.

Гүйцэтгэгч, инженерийн зөвшөөрсөн сонгосон материалыг ашиглан дүүргэлт, буцаан дүүргэлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэх ба 150мм-ээс хэтрэхгүй зузаан хэвтээ үеээр дэвсэж нягтруулна. үе бүрийг сайтар хольж, усан шаардлагатай бол хатаах бөгөөд дор хаяж 95% хүртэл ХИХН-аар (AASHTO T180) нягтруулна.

Ухмалын хажуу талыг хамгаалах зорилгоор хийсэн модон тулц, шпунтан бэхэлгээг 150мм-ийн шатлалаар нягтруулалт хийсний дараа үечлэн дээшлүүлж сугална. Инженерийн зааварласан газруудад модон тулц юмуу шпунтан бэхэлгээг уг газарт тогтмол байлгана.

Зурагт үзүүлсэн юмуу инженерийн зааварласан газарт гүйцэтгэгч инженерийн зөвшөөрсөн ширхэглэлийн бүрэлдэхүүн нь шигшүүрийн 100 (0.5-1.189мм) байх AASHTO M6/AASHTO M43-ын шаардлагыг хангасан зохистой ширхэгтэй дүүргэгч материал шигшүүрийн 1467 (37.5-4.75мм)-д тохирох AASHTO M43-т нийцэх ширхэглэл бүхий шүүрүүлэх материалыг дэвсэнэ. Гүйцэтгэгч хөдөлгөөнт хашлага юмуу инженерийн зөвшөөрсөн өөр бусад аргыг буцаан дүүргэлтийн үед ашиглаж зохистой ширхэгтэй дүүргэгч материалыг дэвсэхээс өмнө уг үеийг дэвсэн дор хаяж 150мм хүртэл нягтруулан, дараа нь хажуу хэсгийн газар шорооны дүүргэлтийг хийхээс өмнө тэрхүү зохистой ширхэгтэй дүүргэгч материалын үеийг дэвсэн дор хаяж 150 мм хүртэл нягтруулна. Энэ техникийн шаардлагын бүлэг 600-ийн дагуу хийгдэх зохистой ширхэгтэй дүүргэгч материал ба энэхүү техникийн шаардлагын бүлэг 300-ын дагуу хийгдэх хажуугийн газар шорооны ажлын хоорондын зааг нь зурагт үзүүлсэний дагуу юмуу инженерийн зааварчилсанаар хийгдэнэ. Газрын төвшнөөс дээшхи хэсэгт даланд хэрэглэж буй материалыг хэрэглэнэ.

708 БАЙГУУЛАМЖУУДЫГ ХАМГААЛАХ

Гүйцэтгэгч шаардлагатай усны хаалт, кессон, заамал тулгуур, суваг, судаг, бусад түр зам, хамгаалалтын ажлуудыг хийх, барих, засвар арчлалтыг хангах

Чулуун бэхлэгээ хийх хэсгийг ухааж, хэлбэржүүлэн тэгшилж чулуунуудыг тавихад бэлэн болгон 95% хүртэл ХИХН-аар (AASHTO T180) нятрүүлна. Бэхлэгээ хийх хажуу налуулийн хормойгийн дагуу юмуу голын голчдролын ёроолын дэвсгэл хийгдсэн бэхлэгээний устай харьцах хэсгийн дагуу шуудуу татна. Шуудууны ёроолоос эхлэн чулуунуудыг байрлуулан хажуу налуу дээр чулуунуудыг хооронд нь чигжиж суулгаж өгнө. Чулуун бэхлэгээний тогтоосон

2.40 байна.

Тохирсон байна. Бэхлэгээний чулууныг бэхлэгээний хувийн жин нь дор хаяж зөвшөөрөгдөх хэмжээ 25мм байх ба бэхлэгээний нүх сүвийг бөглөхөд фракментыг хэрэглэхгүй. Чулууныг хэлтэрхийнүүдийн хамгийн бага өөрөөр зөвшөөрөлийг тохиолдолд 35 кг-аас бага жин татах аливаа ашиглахгүй. Хамгийн том хэмжээтэй чулуунуудыг ашиглах бөгөөд инжёнёр хориглоно. Үс юмуу цит агаарын нөлөөгөөр элэгцэж өршөөлгүй Карьерын чулууг ашиглана. Бөөрөнхий хэлбэртэй чулуу ашиглахгүй. Чулуун бэхлэгээг хатуу, бат бөх, ердийн хэлбэртэй чулуугаар хийнэ. Тэгшэн, чулуун бэхлэгээ хийнэ.

Зургалт үзүүлсэн буюу инжёнэрийн зааварласан газарт гүйцэтгэгч ухааж, засаж

710 ЧУЛУУН БЭХЛЭГЭЭ

шаардагдана.

Гүүрийн байгууламж ба замүүдийг аюулгүй байлгах явдлыг баталгаажуулахад Үс далан ба хамгаалалт бэхлэгээний ажигд чулуун бэхлэгээ ба асгаасны ажлууд багтах ба эгцээр нь үерийн үс, мөсний үгтмэс үүсч болох эвдрэлээс гүйцэтгэгч хийгдсэн ажлыг хамгаалах тохиромжтой арга хэмжээг авна. Ажлын нэг ажлын үерийн дотор хийж гүйцэтгэхэд эргэлзээтэй гэж үзвэл хийж гүйцэтгэхийн тулд бүх хүчээ дайчилж ажиглана. Харвээ бүх дүүргэлтийн дүүргэх ажлыг хамтад нь хийнэ. Бүцэн дүүргэх ажлыг нэг үерийн дотор зайтай байх шаардлагатай. Гүүрийг барих явцад хуучин сүвийг бүцэн зайрон зайлуулж, зөвшөөрсөн материалар бүцэн дүүргэж 95% хүртэл өрсөн тохиолдолд, анхны сүвийн өвс ургамал, зөөлөн хаягдал зэргийг Усны голчдролыг шилжүүлэх шаардлага гарах эсвэл инжёнёр зааварчилгаа

ухмалаас гарсан материалыг зайлуулгах гэх мэт ажиг багтана.

ажигд талбайн цэвэрлэгээ, налууг засаж тэгшлэх, шороон даланг хусгах, засны дагуу юмуу инжёнэрийн заавар хийж гүйцэтгэнэ. Өнө ухмалын шүүлтгэх эсвэл шинэ голчдрол гаргахад зориулан ухмал хийх ажлыг зургалт гол горхины хажуугаар түр зам барих, өргөсгөх, гүнзгийлэх юмуу тэгшэн

709 ҮС ЗАЛАХ ДАЛАН БА ШИНЭ УРСГАЛ ЧИГЛҮҮЛЭХ УХМАЛЫН АЖИЛ

дуусгахад буулгаж зайлуулна.

Инжёнэрийн үзгээс өөрөөр заагаагүй бол тэдгээр бүх байгууламжуудыг ажиг үс болох, хүн амьтан, эд хөрөнгөнд аюул үүрүүлэх зүйлээс зайлсхийнэ. Байгууламжуудыг суурилуулахдаа ажлын талбайн дээд болон доод хэсгэл үер ажиг эхлэхээс өмнө инжёнэрт танилцуулж батлуулна. Гүйцэтгэгч тэдгээр Усны хаалт болон бусад түр суурилуулах байгууламжуудын зурал төслийг

ажиглуулсан, засвар арчлалтыг хийнэ. шаардлагатай насос болон бусад тоног төхөрөмжийг суурилуулж, зэрэг ажлыг хийж, ажлын талбайн хэсгүүдэд тогсон усыг зайлуулахад

зузаанаас чулууны хамгийн өргөн тэгш өнцөгтэй тал нь илүү гараагүй л бол тэдгээрийг хажуу налууны ирмэг дээр шигтгэн суулгана. Чулуунуудыг хамгаалалт хийх гадаргуу дээр сайтар чигжиж дагтаршуулж хооронд нь зайгүй болтол нь тааруулан байрлуулах замаар маш бага завсар үлдээх ба тэдгээрийг тохирох байдлаар нь зорж хэлбэр гарган шаантагласан үртэс чулуугаар чигжиж дүүргэнэ. Бэхэлгээний дээд хэсгийг залгаа үетэй хамт тэгшилнэ.

Цементэн зурмаг хийхээр заагдсан газруудад чулууны гадаргууг сайтар цэвэрлэж, наалдсан хог, шавраас нь салгана. Ус зайлуулах нү болгон 20%-ийн босоо заадас үлдээнэ гэж инженер зааварласан гэж тооцон бүх нүх сүвийг нийтэд нь бөглөх үүднээс 1:3 цемент, элсний харьцаагаар бэлтгэгдсэн цементэн зуурмагийг чулуунуудын хоорондох зай завсраар чигжиж шавна. Цементэн зуурмагийг бэхэлгээ хийсэн гадаргуутай хамт тэгшилж багсаар сайтар шүүрдэж цэвэрлэн дээд талын хэсгийг ил гаргана. Цементэн бэхэлгээг нойтон шшудайгаар хучих юмуу эсвэл зөвшөөрөгдсөн аргаар бэхжүүлэх замаар цементэн зуурмагаар бэхэлгээ хийсний дараа доллгоос багагүй хоногийн турш цаг агаарын нөлөөнд автахас хамгаалах арга хэмжээ авна.

Бэлэн болсон налуу юмуу чулуун бэхэлгээг хийхийн өмнөх гадаргуу дээр чулуун бэхэлгээний нүх сүвээр дамжин далангийн шүлтгүйжилт үүсэхээс сэргийлэх, бэхлгээн дээр хөрөнний овойлт үүсгэлгүйгээр усыг чөлөөтэй урсгах боломжийг хангах үүднээс шүүрүүлэх үеийг тавина. чулуун бэхэлгээний дор тогтоосон зузаан бүхий нэг үе тэгшилсэн шүүрүүлэх үеийг хангана. Шүүрүүлэх орчинд орох агрегат нь AASHTO Авто зам барих удирдамж техникийн шаардлагын бүлэг 600-ын шаардлагуудыг хангах ёстой.

Чулуун рисберм: Рисбермд ашигласан чулуу нь хатуу хатуу, бат бөх, ердийн хэлбэртэй чулуу байна. Ус, цаг агаарын нөлөөгөөр элэгдэж өгөршдөг чулууг ашиглахгүй. Бөөрөнхий хэлбэртэй чулуунаас илүү өнцөг хэлбэртэй чулууг ашиглана. чулууны хэмжээ нь зураг заагдсан юмуу инженерийн зөвшөөрсөний дагуу байна. Рисбермийг дэвсэх гадаргууг зурагт заасан өргөн уртад тэгшилж бэлтгэнэ.

711 ЧУЛУУН АСГААС

Чулуун асгаас нь хатуу, бат бөх, буталсан, карьераас олдворлосон юмуу байгалийн чулуун агрегатаас бүрдэнэ. Дор хаяж 75мм зузаан, хамгийн бага нь 23 кг-ын жинтэй байх чулууны дор хаяж 60 хувь нь 35 кг-аас илүү масстай байх ба чулуун асгаасны жигд тархалтыг хангах үүднээс чулуунуудын хооронд шаантаглаж чигжихэд тохирох хэмжээтэй фрагмент юмуу хэлтэрхийнүүдийг агуулсан байна. чулуун асгаасны хувийн жин нь дор хаяж 2.40 байна.

Чулуун асгаас дэвсэх гадаргууг хэлбэржүүлэн тэгшилж 95% хүртэл ХИХН-аар (AASHTO T180) нягтруулна. чулуун асгаасыг 600 мм гүнд чулуун асгаасны тогтоосон өндөртэй шуудуунд баригдсан 1 м өргөн хуурай чулуун өрлөг ханаар бэхэлнэ.

Инженерийн зааварласан, зураг дээр үзүүлсэн хэсэгт нэг эсвэл түүнээс дээш үе ширхэглэлийн бүрэлдэхүүнээр сонгосон нэвчүүлэх материалуудаас бүрдсэн шүүрүүлэгч материалыг бэлтгэсэн гадаргуу дээр шаардагдах зузаантайгаар дэвсэж дэвссэн үе бүрийг тэгшилж засна. Уг ширхэглэл бүхий шүүрүүлэх материалыг ширхэглэлийн бүрэлдэхүүнээр сонгох шаардлага нь техникийн шаардлагын зүйл 607-ийн шаардлагад нийцсэн юмуу инженерийн

Хоолойн суурийг хоолойн их биеийн нийт уртын хэмжээгээр, доод тал нь 150 мм өргөн, 50 мм зузаан, 1:3-ийн цемент-элсний зуурмагаар цутгаж бэлдэнэ. Хийцүүдийг холбосны дараа энэ техникийн шаардлагын 700-р бүлэгт нийцэх M20 маркийн бетоноор хоолойн их бие, залгаасны доогуур хоолойн хоёр талаар дээш нь чиглэсэн байдлаар, ажлын зурагт үзүүлсэн өндөр хүртэл битүү чигжиж, цутгана. Олон хоолойг хоолойн бетон суурийн дагуу, параллель тэнхлэгээр, дагуу хөдөлгөөнт залгаасаар холбож, суулгана. Зэргэлдээ байрлах хоолойнуудын их биеийн хоорондох үзэгдэх зайг ажлын зурагт үзүүлсэний дагуу эсвэл инженерийн зааварласнаар авна.

714 БЕТОН ХООЛОЙГ ЗАЛГАХ

(а) Хөшүүн холбоос

Хөшүүн холбоосоор холбосон, үл салах хоногтой бетон хоолойг суулгахдаа, гүйцэтгэгч нь хоолойны углуургыг хоногт нь суулгахын өмнө углуурга ба хоногийг шавар, тос болон бусад хорт бодисоос цэвэрлэнэ. Хоолойн хамгийн дээд хэсэг дээр холбоос үүсгэхэд тохиромжтой уртаар тайрсан давирхайтай олсон жийргийг углуургыг тойруулан ороож, дараа нь углуургыг хоногт бүрэн оруулан суулгах ба холбоосыг жийргээр битүү бөглөнө. Дараа нь 1:2-ийн харьцаатай цемент-элсний зуурмагаар холбоосыг битүү дүүргэж, 45°-ийн өнцгөөр зуурмагаар шавна.

Хоёр углуургыг холбоход ашигласан хөшүүн холбоосоор холбосон бугуйвчуудыг үл салах хоногийг холбосонтой ижил байдлаар холбоно.

Хэрвээ S хэлбэрийн хоногоор холбогдсон хоолойнуудыг зуурмагаар холбохоор зурганд заагдсан бол гүйцэтгэгч нь тэдгээрийг суулгах үедээ гүйцэтгэнэ. 1:2-ийн харьцаатай цемент-элсний зуурмагийг хоногийн доод талын хагас тойрог дээр, углуургын дээд хагас тойрог дээр шавж, хоолойг хоногт сайн суулгана. Холбоосын эргэн тойрон 75 мм-ийн өргөн, 25 мм-ийн зузаантай нэг ижил зуурмагаар шавна.

Бүх хоолойг холбохын өмнө хоолойнд ус шингээж, хусч цэвэрлэх ба 1:2-ийн цемент-элсний зуурмагаар холбоосыг шавна.

Бүх холбоосыг инженерийн баталсан хучилтаар хучиж, салхи, нар болон хүйтнээс хамгаалах ба дор хаяж 3 хоногийн туршид тасралтгүй чийгтэй байлгана.

Холбосны дараа хоолойнуудыг дор хаяж 48 цагийн туршид хөдөлгөхгүй байлгах ёстой.

(б) Уян холбоос:

Үл салах хохногтой бетонон хоолойнуудын уян холбоосыг хоног дотор суулгасан резинэн жийрэг болон хоолойн углуурга дээр байрлуулсан дугуй жийргийн тусламжтайгаар гүйцэтгэнэ. Уян холбоосын энэ төрлийг инженер баталгаажуулах ёстой.

Аливаа холбоосыг хийхийн өмнө холбоосын бүх хэсгийг шавар, тос болон бусад хорт бодисоос цэвэрлэх ёстой.

Энэхүү техникийн шаардлагын үзүүлэлтээс шүүрүүлэх үе нь доооос үндэрх эсвэл тэрххи гадаргуугаас шүүрэх хөрөнгийн үеийг цуглуулах зорилгоор төлөвлөгдсөн

716 ШҮҮРҮҮЛЭХ ҮЕ

Инженерийн зааварласан буюу зурат үзүүлсэн хэсэгт гүйцэтгэгч нь бетон хоолойд 150 мм-ийн зузаан бетон чигжээс хийнэ. Бетон суурь, чигжээс ба зузаалах хэсэгт энэ техникийн шаардлагын 700-р бүлгийн шаардлагыг хангах зааварласан хэмжээгээр хэлбэржүүлнэ. М 20 маркийн бетоныг ашиглах ба зурат төсөлд буюу инженерийн зааварласан нь бетоны ажлыг эхлээлхээс өмнө аливаа суурь, чигжээс ба зузаалах хэсгийн гадаргууг инженерийн шаардлагыг хангахуйцаар сайн тэгшилж, нягтруулж цэвэрлэнэ.

715 БЕТОН СУУРЬ, БӨГЖ ХООЛОН БА ӨРГӨСӨЛ ХЭСЭГ

Өөрөөр заагаагүй бол хоолойны төгсгөлийг тэгш босоо байдлаар үлдэнэ.

(г) Хоолойны төгсгөл

Хоолойн залгааст зурат үзүүлсэн залгаасыг (Хоолойтой ижил төрлийн марк болон бат бөхтэй ТБ) хөрөнгөнө, галмаас болон хоолойн хоорондын зайг зурат үзүүлсэн/ буюу Инженерийн зааварчилсны дагуу зохих зурмагаар сайтар чигжинэ.

(в) Төмөр бетон залгаас:

Гүйцэтгэгч хоолойн хонот буюу бүлвэр бүрийн доторх зай болон жийргийн гадна талыг чүлүү орохоос сэргийлж шавар, орс болон инженерийн баталсан бусад тохиромжтой материаллаар дүүргэнэ. Энхий хоолой ба бүлвэр хөрөнгийн хоорондох холбоосыг хоёрдах хоолойг бүлвэрчинд суулгахын өмнө хийж дүүлсэнэ.

Холбоосыг хийсний дараа гүйцэтгэгч дугуй жийргүүдийг зөв байрласан эсхийг мэдрэгч багажаар туршина. Хэрвээ дугуй жийргүүд нь хоолойны тойргийн даруу шугамнаас нилээд их зайд холдсон байвал холбоосыг задгаж, шинэ дугуй жийргээр дахин хийнэ.

Сууллах хоолойны үлгүүрийг өмнөх хоолойны хонот оруулж, хоёр хоолойг нэг шугаманд байрлуулна. Сууллаж буй хоолойны төгсгөл дээр тогтмол даралт ирж байх ёстой. Шаардлагатай тохиолдолд өмнөх хоолойны бүслүүрийг тойруулж бэхэлсэн өргөгч хэрэгслийг ашиглан дарагийн хоолойг татан оруулна. Үлгүүрийг хонот нь сайн шахаж оруулан сууллах ба дараа нь холбоосын уян налархай байдлыг хангахын тулд үйлдвэрлэлийн зөвлөсөн зай хэмжээгээр буцаан суулгана.

Гүйцэтгэгч нь суулласан жийргүүдийг үйлдвэрлэлийн зөвлөмжийн нарийн баримтлан тослох шаардлагатай. Дугуй жийргүүдийг тослохгүй, өөр өөр үйлдвэрлэлийн үйлдвэрлэсэн уян холбоосын эд ангиудыг хамт хэрэглэж болохгүй.

ямар ч төрлийн ус зайлуулах байгууламж байж болох бөгөөд энэ нь хоолойг багтаасан буюу багтаагаагүй байж болно. Тодорхой ухмал дахь газар шорооны ажлын ихэнх хувийг хийж дуусах хүртэл тэрхүү ухмалд шүүрүүлэх үеийг байгуулах зааврыг өгөхгүй. Зааварласан аливаа шүүрүүлэх үеийг залгаа орших далангийн доорхи 300 мм үед хийгдэх ажлыг эхлэхээс өмнө дуусгана.

Шүүрүүлэх үеийн суваг нь 0.5 мм-ээс багагүй өргөнтэй байх эсвэл хоолойны гадна талын голч дээр 0.3 мм-ийг нэмсэнтэй тэнцүү өргөнтэй байна. Хажуугийн шуудууны ёроолоос доошхи шүүрүүлэх үеийн хамгийн бага гүний хэмжээг зураг төсөлд үзүүлснээр буюу инженерийн тодорхойлсноор авна. Бетон хоолойнууд нь энэхүү техникийн шаардлагын бүлэг 1100-д нийцэх естой ба 10 мм зайтайгаар холбож тавина.

Шүүрүүлэх үед ашиглах өндөрлөгөөний том ширхэглэлтэй материал нь цэвэр, хатуу, буталсан чулуу буюу 75 мкм-ийн шигшүүрээр өнгөрсөн фракци бүхий хайрга байна. Ийм өндөрлөгөөнд хамгийн том нь 37.5 мм хэмжээтэй чулуулгын хүснэгт 6-1-т үзүүлсэн буюу инженерийн зааварласан хязгаарын хооронд жигд зэрэглэлтэй материалыг ашиглана.

Хүснэгт 7-1: Шүүрүүлэх үед ашиглах өндөрлөгөөний том ширхэглэлтэй материалын зэрэглэлд тавигдах шаардлага

100.1.1.1.2 Шигшүүрийн хэмжээ	Өнгөрөх хувь
50 мм	100
37.5 мм	80 – 100
19 мм	60 - 80
9.5 мм	45 - 65
4.75 мм	30 - 50
2.36 мм	15 – 40
425 мкм	5 - 25
75 мкм	0

Шүүрүүлэх үеийн өндөрлөгөөний жижиг ширхэглэлтэй материал нь хажуугийн нөөцөөс авсан цэвэр хатуу элс байна. Инженер 467(37.5-4.75 мм) дугаар хэмжээнд зориулан AASHTO M43-т нийцэх мөхлөгт шүүрүүлэх материалын зэрэглэл буюу тухайн нөхцөлд тохирох бусад зэрэглэлийг тодорхойлон гаргана. Сувагт нэгээс илүү зэрэглэлийн материал шаардагдах тохиолдолд материалыг зэрэглэл хэмжээгээр нь түр зуурын металл буюу наамал модон хашилтаар тусгаарлах буюу эсвэл инженерийн зөвшөөрсөн бусад тохиромжтой аргаар тусгаарлан түр зуур хадгалах бөгөөд эдгээр хашилыг өндөрлөгөөний ажил дууссаны дараа зайлуулна.

717 ХАМГААЛАЛТЫН БАЙГУУЛАМЖУУД

Зурагт үзүүлсэн буюу инженер зааварласан тохиолдолд гүйцэтгэгч

- (д) Зургаан үзүүлсэн буюу инженер зааварчилсан тохиолдолд гүйцэтгэн энэ техникийн шаардлагын 700-р бүлгийн дагуу тогтоосон зузаан ба
- (г) Зааварчиглаа өрсөн тохиолдолд тохирох заалтуудын дагуу шуудуундаа зурмагтай чүлгүүд бэхлээг хийж ширхжүүлнэ.
- (в) Зургаан үзүүлсэн буюу инженерийн зааварчилсан чиг, түвшин, хажуу налуу, овор хэмжээ ба огтлолын дагуу уулын шуудуунд нэг хэсэг болж, дүүргэлийн материалгаар шороон далан босгох ба нятрүүлалтаар нятрүүлна.
- (б) Зургаан үзүүлсэн буюу инженерийн зааварчилсан гасарт гүйцэтгэн нь ус зайлуулах байгууламжид усны ургалыг чиглүүлэх зорилгоор уулын шуудуу, жишүү шуудуу, ус зайлуулах шуудуу болон гаргах шуудуу байуулна. Энэ ажлыг бүх материалыг ухаа, зайлуулах ажил багана, талбайг цэвэрлэсний дараа ухмалын хязгаарыг зургаан үзүүлсэн болон инженерийн зааварчиглаа чиг, налуу, түвшин болон огтлолын дагуу тэмдэглэж тогтооно. Гүйцэтгэн нь хажуу налуунаас гаднашаа буюу тогтоосон түвшнээс доош ухаа ёсгүй ба мөн ухмалын хязгаараас гаднаш ухсан тохиолдолд гүйцэтгэн өөрийн зарлагаар буцааж дүүргэнэ. Тогтоосон овор хэмжээ, түвшин ба хажуу налуу хүргэх зорилгоор ухсан шуудуунд ёроол болон хажуу талыг тэгшилж, сайтар нятрүүлна.
- (а) Шуудуу, чүлгүүн бэхлээг болон риберм зэргийг зургаан үзүүлсэн буюу инженерийн зааварчилсан байшил, чиг, түвшинд байуулна.

719 ШУУДУУ, ЧҮЛГҮҮН БЭХЭЛГЭЭ БА РИБЕРМ

Зургаан үзүүлсэн буюу инженерийн зааварчилсан шаардлага нь, бүх хавтангуудын орой болон ёроолыг нь 10 мм-ийн голчтой, 200 мм-ийн алхамтай арматур болон арматураар хүчлэнэ. Арматур нь энэ техникийн шаардлагын 700-р бүлэгтэй нийцэж байх ёстой.

Зургаан үзүүлсэн буюу инженерийн зааварчилсан шаардлагын дагуу 700-д нийцэх 20 маркийн бетоныг ашиглана. Хийцийн гадаргууг үл ашиглаар засах ба хэлбэржүүлсэн хийцийн гадаргууг ердийн байдалаар засна.

718 УС ЗАЙЛУУЛАХ БАЙГУУЛАМЖИЙН ЖИЖИГ ХЭСГҮҮД

Инженер өөрөөр заагаагүй бол гүйцэтгэн чүлгүүн өнгөлгөө ба бусад ажлыг хийж зорилгоор голын ёроол дахь бул чүлгүүнүүдийг зайлуулахгүй.

Хамгаалалтын хийц байгууламжүүдийг барина. Ус зайлуулах сувар, хоолойн орох ба гарах амсарын шуудуу ба голын урсгалыг зайлуулахтай холбогдсон хамгаалалтын байгууламжүүдэд ерөнхийдөө энэхүү техникийн шаардлагын 700-р бүлгийн дагуу дүүргэсэн торон бэхлээг, чүлгүүн асраас зэрэг багтана.

хэлбэртэй чулуун бэхэлгээг хийнэ.

- (е) Гүйцэтгэгч нь зурагт үзүүлсэн буюу инженерийн зааварчилсан чиг, түвшин ба овор хэмжээний дагуу рисбермийг байгуулна.

Чулуу нь хатуу бат бэх, хэмжээгээр ижил байх ёстой. Ус болон цаг агаарын нөлөөгөөр эвдэрч муудсан чулууг ашиглахгүй. Чулууны хувийн жин нь дор хаяж 2.40 байх ёстой. Рисберм ашиглах чулууны хэмжээ нь аль болох том байна. Чулууны ямар ч ширхэг нь 40 кг-аас бага байх ёсгүй. Чулууны шаардагдах тоо хэмжээг эмх цэгцтэй, зөв байрлуулахын тулд 600 мм гүнзгий периметр суваг дотор 1 м зузаан хуурай өрлөгтэй ханаар бэхлэх ба хана нь рисбермийн тогтоосон зузааны бүрэн өндөр хүртэл үргэлжлэх ёстой. Рисбермийг тавих гадаргууг зурагт үзүүлсэн буюу инженерийн зааварчилсан урт ба өргөний дагуу тэгшилж, нягтруулна.

720 ЗУУРМАГТАЙ ЧУЛУУН БЭХЭЛГЭЭ

Гүйцэтгэгч нь зургийн дагуу болон инженерийн зааварчилгааны дагуу шуудуунд зориулан 200 мм-ийн зузаан чулуун өнгөлгөөг хийнэ. Чулуун өнгөлгөө нь элс-цементийн зуурмагаар тогтоож, шуудууны хажуу тал болон ёроолд тавьсан чулуунаас бүрдэнэ.

Чулуун өнгөлгөөнд ашиглах чулуу нь хатуу, бат бэх, элэгдээгүй байх ёстой бөгөөд ан цав, хагарал, нүх сүв, үе давхраа болон ямар нэг эвдрэл гэмтэлгүй байх ёстой. Чулууны ширхэг бүр нь параллелепипед хэлбэртэй, 180 мм-220 мм зузаан, 220 мм-280 мм өргөн, 300 мм-450 мм урт байх ёстой. Дугуй болон гурвалжин гадаргуутай буюу үелэлтэй чулуунууд ашиглагдах ёсгүй. Ил гарсан гадаргуу дээр бага зэргийн /барзгардуу/ боловсруулалттай чулууг тавих ба эдгээр нь хажуу бэхэлгээний шугамнаас 12 мм-ээс илүү гарах ёсгүй. Бусад бүх гадаргуу дээр нарийн боловсруулсан чулууг тавих ба эдгээр нь хажуу бэхэлгээний шугамнаас 6 мм-ээс хэтрэхгүй байна. Чулууг ажлын талбайд авчрахын өмнө гүйцэтгэгч ашиглагдах чулууны 5 (таван) төлөөлсөн дээжийг баталгаажуулахаар инженерт ирүүлэх ба үүний хамтаар чулууг гарган авах карьерийн геологийн болон байршлын нарийвчилсан мэдээллийг ирүүлнэ. Зөвхөн инженерийн баталсан чанар ба гарал үүсэлтэй чулууг ажилд ашиглана. Чулууг тавихын өмнө хэмжээгээр нь бүрэн ангилж, засаж өөлөх ба зуурмагийг хөдөлгөхгүй байлгах зорилгоор тавьж байх явцад хэмжээгээр нь ангилах ажлыг хийхгүй.

Чулууг өрөхөд ашиглах зуурмаг нь дараахи найрлагатай байх ёстой. Үүнд:

Энэхүү шаардлагын бүлэг 700-д нийцэх портланд цемент ба ус.

Болгосон шохой (ASTM C207)

Элсэн чулуу (AASHTO M45)

Зуурмагт хэрэглэх цементэн барьцалдуулагч нь зурагт заасны дагуу нэг хувийн портланд цемент, $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$ хувийн болгосон шохойноос бүрэлдэнэ. Элс-цементэн барьцалдуулагчийн харьцааг чийгтэй, сул байдалд байгаа элсний хэмжээ цементэн барьцалдуулагчийн хэмжээнээс 3 дахин их байхаар тогтооно. Эдгээр харьцааг хангаж байгаа урьдчилан хольсон материалыг

- Ухмалаас гарсан илүүдэл болон шаардлага хангахгүй материалыг зайлуулж ашиглагдахгүй материалын талбайд зөөж овоолох
  - Ус зайлуулах шуудууны нам талд нь далан босгож, нягтруулах
  - Бүх шаардлагатай тээвэрлэлт
  - Энэ техникийн шаардлагын бүлэг 601, 602, 603, 604, 606, 608, 611, 612, 614, 615 ба 613-т нийцэх зардлууд
- (б) Зүйл: Сувгийн сул хөрсний ухмал

Нэгж: м³

Шуудууны орох ба гарах амсар буюу жишүү шуудууны суурийн зааварласан өргөн нь 2.5 м-ээс илүү байвал үүнийг сувгийн ухмал гэж ангилах ба энэ техникийн шаардлагын 820 (а)-р бүлэгт заасантай адилаар тооцож, куб метрээр хэмжинэ.

Сувгийн сул материалын ухмалд дор дурдсан ажлын зардлууд орно.
Үүнд:

- Аливаа гүн хүртэл хийсэн ухмал
  - Суурь ба ханыг нэг шугам ба түвшинд тэгшлэх
  - Ухмалын суурь ба ханыг нухмалаас гарсан илүүдэл материалыг зайлуулж ашиглагдахгүй материалын талбайд зөөж овоолох
  - Бүх шаардлагатай тээвэрлэлт
  - Энэ техникийн шаардлагын бүлэг 601, 602, 603, 604, 606, 615 ба 613-т нийцэх зардлууд
- (в) Зүйл: Хатуу материалын ухмалд зориулсан дэд зүйл 613 (а) ба (б)-ийн нэмэлт

Нэгж: м³

Дэд зүйл 818 (а) ба (б)-д дурдсан ухмалд тохиолдох хатуу материалыг куб метрээр хэмжих ба ухмалын тэнхлэгийн дагуу инженертэй зөвшилцөж тохиролцсон зайд хэмжсэн ухмалын дундаж талбайг хатуу материал олборлосон хэсгийн нийт уртад үржүүлсэн үржвэрээр эзэлхүүнийг тодорхойлно. Дундаж талбайг ухмал хийгдэхээс өмнөх хатуу материалын гадаргуугийн өндөржилт, ухмалын дараахи суурийн өндөржилт буюу зааварласан суурийн түвшний аль өндрөөр нь тодорхойлно. Төлбөр хийх үүднээс 0.5 м³-ээс том хэмжээний чулуулгийн ухмалаас гарах хатуу материалын эзэлхүүнийг машины тэвшний сул эзэлхүүний 50%-иар авна.

Хатуу материалын ухмалын 613 (а) ба (б) дэд зүйлүүдийн үнэлгээг сул хөрсний ухмалын үнэлгээнд нэмэлт болгон оруулах ба аливаа гүний ухмал ба энэ техникийн шаардлагын бүлэг 601, 602, 603, 604, 604, 606,

Шүүрлэх үед ашиглах том ширхэгтэй материалын хэмжих нэгж нь

Нэгж: м³

(е) Зүйл: Шүүрлэх үед ашиглах том ширхэгтэй материал

- Энэ техникийн шаардлагын бүлэг 601, 602, 611 ба 613-т нийцэх
- Бүх шаардлагатай тэвэрлэлт
- Аливаа гүнд буцааж дүүргэх
- Материалын хангалт

Буцааж дүүргэхэд ашиглах зохистой ширхэгтэй бүхий дүүргэгч материалын үнэлгээнд дор дурдсан зардлууд багтана. Үнд:

буцааж дүүргэхэд ашиглах зохистой ширхэгтэй бүхий дүүргэгч материал хэмжих нэгж нь куб метр байна. Байгууламж / хоолой дүүргэх хэсгийн үртэд үржүүлсэн үржвэрээс байгууламж / хоолой ба аливаа бетон суурь ба хийцүүдийн эдлэх эзэлхүүнийг хасах тодорхойлно.

Нэгж: м³

(д) Зүйл: Зохистой ширхэгтэй бүхий дүүргэгч материал

- Энэ техникийн шаардлагын бүлэг 601, 602, 603, 604, 606, 611, 615 ба 613-т нийцэх зардлууд
- Бүх шаардлагатай тэвэрлэлт
- Зурат үзүүлсний дагуу буюу инженерийн зааварласны дагуу ухсан шуудуунд залгаж шороон далан барьж, нятруулах
- Ухмалын суурь ба ханыг нятруулах
- Суурь ба ханыг нэг шугам ба түвшинд тэгшлэх
- Аливаа гүн хүртэл хийсэн ухмал

Үнд:

Улын шуудууг барих үнэлгээнд дор дурдсан ажлуудын зардал орно. Тэнхлэгийн дагуу хэмжсэн зааварласан үртээр тооцно.

Нэгж: м

(г) Зүйл: Улын шуудуу

615 ба 613-тай холбоотой зардлуудыг тооцож оруулна.

куб метр байна. өндөрлөгөөний эзэлхүүнийг хөндлөн огтлолын дундаж дундаж талбайг шүүрүүлэх үеийн уртаар үржүүлсэн үржвэрээр тодорхойлно. Хөндлөн огтлолын талбай нь том ширхэглэлтэй материалын өндөрлөгөөний гүнийг энэ стандартын 818 /a/-ийн дагуу тооцоолсон ухмалын өргөнөөр үржүүлж, аливаа хоолойн хөндлөн огтлолын талбайг хассантай тэнцүү байна.

Шүүрүүлэх үеийн өндөрлөгөөний том ширхэглэлтэй материалын үнэлгээнд дор дурдсан зардлуудыг тооцож оруулна. Үүнд:

- Материалын хангалт
- Аливаа гүнд буцааж дүүргэх
- Бүх шаардлагатай тээвэрлэлт
- Энэ техникийн шаардлагын бүлэг 601, 602, 604, 606, 611, 612 ба 613-т нийцэх зардлууд

(ё) Зүйл: төмөр хоолойг хангах, суулгах ба холбох

Нэгж: м

1.2 м, 1.5 м-ийн голчтой төмөр бетон хоолойг хангах, суулгах ба холбох хэмжилтийн нэгж нь урт метр байна. Хоолойн урт нь зурагт үзүүлсэний дагуу буюу хоолойн тэнхлэгийн дагуу хэмжсэн зааварласан урт байдлаар тооцоологдоно.

1.2 м, 1.5 м-ийн голчтой төмөр бетон хоолойг хангах, суулгах ба холбох үнэ болон энэхүү техникийн шаардлагын бүлэг 601, 607, 608, 609, 612 ба 613-г хангах зардлууд багтана.

(ж) Зүйл: Суурь, бөгж бетон ба өргөсөл хэсэгт ашиглах М 20 маркийн бетон

Нэгж: м³

Суурь, бөгж бетон ба өргөсөл хэсэгт ашиглах М 20 маркийн бетоныг хэмжих нэгж нь куб метр байна. Бетоны эзэлхүүнийг хөндлөн огтлолын талбайг суурь, бөгж бетон ба өргөсөл хэсгийн уртад үржүүлсэн үржвэрээр тодорхойлно. Хөндлөн огтлолын талбайг зураг төсөлд үзүүлсэн буюу инженерийн зааварласан хэмжээгээр авах ба эндээс хоолойн эзлэх талбайг хасна.

Суурь, бөгж бетон ба өргөсөл хэсэгт ашиглах М 20 маркийн бетоны үнэлгээнд дор дурдсан зардлуудыг багтаана. Үүнд:

- Бетоны хангалт, суулгах
- Арматур
- Хэв хашлага ба тулгуур
- Гадаргууг ердийн байдлаар засах
- Энэ техникийн шаардлагын бүлэг 601, 602, 604, 604, 606, 608, 610 ба

Рисберминг хэмжих нэгж нь куб метр байна. Тавихаар зааварласан рисберминг эзэлхүүнийг зурагт үзүүлсэн буюу инженерийн зааварчилсан хэмжээгээр тооцоолж гаргана.

Нэгж: м³

(и) Зүйл: Чулуун рисберм

Энэ техникийн шаардлагын 601, 602, 604, 606, 614 ба 613-р зүйлд нийцэх зардлууд.

- Бүх шаардлагатай тээвэрлэлт
- Чулуун бэхлэгээг хангаж тавих
- Ухмалын хана ба суурийг нягтруулах
- Нэг шугам, түвшинд тэгшлэх
- Ухмалын материалыг тогтоосон талбайд зайлуулах
- Ухах

Чулуун бэхлэгээний үнэлгээнд дор дурдсан ажлууд орно. Үнд:

Чулуун бэхлэгээний хэмжих нэгж нь квадрат метр байна. талбайг бэхлэгээ хийхээр инженерийн зааварласан налуу дээр хэмжсэн цавар талбай гэж тооцоолно.

Нэгж: м²

(и) Зүйл: Чулуун бэхлэгээ

Бетон цутгамал хийх ухмалын гадаргууг бэлдэж засахтай холбоотой ухмалын үнэлгээгээс давсан зардлуудад нэмэлт төлбөр хийгдэхгүй.

- Арматур
- Хэв хашлага ба тулгуур
- Гадаргууг ердийн байгдлаар засах
- Эн техникийн шаардлагын бүлэг 601, 602, 604, 606, 614 ба 613 нийцэх зардлууд

Ус зайлуулах байгууламжийн жижиг хийцүүдэд ашиглах М 20 маркийн бетоныг хэмжих нэгж нь куб метр байна. Бетоныг эзэлхүүнийг зурагт төсөлд үзүүлсэн буюу инженерийн зааварласан хэмжээгээр тооцно. Ус зайлуулах байгууламжийн жижиг хийцүүдэд ашиглах М 20 маркийн бетоныг үнэлгээнд дор дурдсан зардлуудыг багтаана. Үнд:

Зүйл: м³

(э) Ус зайлуулах жижиг хийцүүдэд хэрэглэх М 20 маркийн төмөр бетон

Бетон цутгамал хийх ухмалын гадаргууг бэлдэж засахтай холбоотой ухмалын үнэлгээгээс давсан зардлуудад нэмэлт төлбөр хийгдэхгүй.

613-т нийцэх зардлууд

Рисбермийн үнэлгээнд дор дурдсан зардлууд багтана. Үүнд:

- Ухах
- Хуурай өрлөгийн периметр хананд зориулсан ухмал
- Ухсан материалыг тогтоосон хаягдал материалын талбайд зайлуулах
- Нэг шугам ба түвшинд тэгшлэх
- Ухмалын хана ба суурийг нягтруулах
- Рисбермийг хангах, тавих ба засаж өөлөх
- Бүх шаардлагатай тээвэрлэлт
- Энэ техникийн шаардлагын 601, 602, 615 ба 613-р зүйлд нийцэх зардлууд

(к) Чулуун бэхэлгээ

Нэгж: м²

Чулуун бэхэлгээний хэмжих нэгж нь квадрат метр байна. Талбайг бэхэлгээ хийхээр инженерийн зааварласан налуу дээр хэмжсэн цэвэр талбай гэж тооцоолно.

Чулуун бэхэлгээний үнэлгээнд дор дурдсан ажлууд орно. Үүнд:

- Ухах
- Ухмалын материалыг тогтоосон талбайд зайлуулах
- Нэг шугам, төвшинд тэгшлэх
- Ухмалын хана ба суурийг нягтруулах
- Чулуун бэхэлгээг хангаж, тавих
- Бүх шаардлагатай тээвэрлэлт
- Энэ техникийн шаардлагын бүлэг 601, 609 ба 610-д нийцэх зардлууд

(л) Чулуун асгаас

Нэгж: м³

Чулуун асгаасыг хэмжих нэгж нь куб метр байна. Хийхээр зааварласан чулуун асгаасын эзэлхүүнийг зурагт үзүүлсэн буюу инженерийн зааварласан хэмжээгээр тооцоолно.

Чулуун асгаасын үнэлгээнд дор дурдсан ажлуудын зардлыг оруулан тооцно. Үүнд:

- Хуурай чулуун өргөтэй хананы ухмал
- Ухмалын материалыг тогтоосон хягдал материал зайлуулах талбайг зөөвөрлөх
- Чулуун асгасын материалыг олборлох, давсах, чулуун асгасыг хийх
- Бүх шаардлагатай тээвэрлэлтүүд
- Энэ техникийн шаардлагын зүйл 601, 609 ба 610-г хангахтай холбоотой зардлууд.

7-6	801	БҮЛГИЙН АГУУГА
7-6	802	ТОДОРХОЙЛОЛТ
7-6	803	МАТЕРИАЛ
7-6		(a) Ерөнхий
7-6		(b) Цемент
7-7		(c) Чулуулаг материалд тавигдах ерөнхий шаардлага
7-8		(d) Жижиг ширхэгтэй чулуулаг материал
7-9		(e) Том ширхэгтэй чулуулаг материал
7-10		(f) Чулуулаг материалын шинжилгээ
7-10		(i) Зөвшөөрөл авахад шаардлагатай шинжилгээ
7-10		(ii) Байнга хийгдэх шинжилгээ
7-11		(g) Бетон болон зурмалт хийх ус
7-11		(h) Намалтууд
7-12	804	БЕТОН ЗУУРМАЛЫН ОРЦЫГ ТОГТООХ
7-12		(a) Бетоны марк ба бетон шоо болон цилиндрийн бат бэхийн харьцаа
7-13		(b) Ус цементийн харьцаа
7-13		(c) Орцын норм тогтоох
7-15	805	ТАЛБАН ТҮРШИЛТҮҮД
7-16	806	БЕТОНЫ ЧАНАРЫН ХЯНАЛТ
7-16		(a) Дээж авах
7-16		(b) Шинжилгээ хийх
7-16		(i) Найрлага
7-16		(ii) Ус цементийн харьцаа
7-16		(iii) Сүвчил
7-17		(iv) Хэврэгшлийн индекс
7-17		(v) Бетон шооны бат бэх
7-17		(c) Шооны түршилт хүчинтэй байх
7-17		(d) Бетоны бат бэхийн шалгуур үзүүлэлтүүд
7-18		(e) Шаардлага хангаагүй түршилтүүд
7-18	807	БЕТОНЫГ ХОЛИХ
7-20	808	БЕТОНЫГ ТЭЭВЭРЛЭХ
7-20	809	БЕТОНЫГ ЦУЛГАХ
7-20		(a) Цутгах зөвшөөрөл
7-20		(b) Газаргуур болгох
7-21		(c) Цутгах ажиглалаа

БҮЛЭГ 800 – ТӨМӨР БЕТОН ХИЦ

	(d) Усан дотор бетон цутгах	7-22
	(e) Цутгалтыг зогсоох	7-23
	(f) Цутгах хэмжээ	7-24
	(g) Цутгах дараалал	7-24
810	БЕТОНЫГ ОРЧНЫ НӨЛӨӨЛЛӨӨС ХАМГААЛАХ	7-24
	(a) Ерөнхий	7-24
	(b) Борооноос хамгаалах	7-24
	(c) Цаг агаарын халуун нөхцлөөс хамгаалах	7-24
	(d) Цаг агаарын хүйтэн нөхцлөөс хамгаалах	7-25
	(i) Зуурах ба цутгах	7-25
	(ii) Эхний арчлалт	7-26
	(iii) Усан дотор бетон цутгах	7-26
	(e) Сульфатын агууламж ихтэй ус ба хөрснөөс хамгаалах	7-26
811	БЕТОНЫГ НЯГТРУУЛАХ	7-27
812	БЕТОНЫГ АРЧЛАХ	7-28
	(a) Ерөнхий	7-28
	(b) Материал	7-29
	(i) Ус	7-29
	(ii) Шингэн мембран	7-29
	(iii) Ус нэвтэрдэггүй хучлага	7-29
	(c) Бетон арчлах аргууд	7-29
	(i) Хэв хашмалын арга	7-29
	(ii) Усаар арчлах	7-29
	(iii) Шингэн мембранаар арчлах арга	7-29
	(iv) Ус нэвтэрдэггүй материалаар хучих	7-30
	(v) Халаалттай байранд арчлах	7-30
	(vi) Дулаан ба туяагаар халааж арчлах	7-30
	(d) Шинэ цутгасан бетоны дулааны өөрчлөлтийг хязгаарлах	7-31
813	АЖЛЫН ЗАЛГААС	7-32
814	ХЭВ ГАЖИЛТЫН ЗААДАС	7-33
815	УС ТОГТООГЧ	7-33
816	ХЭВЛЭМЭЛ БУС ГАДАРГУУН ӨНГӨЛГӨӨ	7-34
	(a) UF 1 өнгөлгөө	7-34
	(b) UF 2 өнгөлгөө	7-34
	(c) UF 3 өнгөлгөө	7-34
	(d) Замын гадаргуун өнгөлгөө	7-34

7-46	(f) Арматурын гадаргууг арчлах	
7-46	(ii) Хаяглах	
7-46	(i) Таслах ба нугалах	
7-46	(e) Үйлдвэрлэлт	
7-45	(d) Арматурыг нугалах схем	
7-45	(c) Арматурыг тээвэрлэх ба хураах	
7-45	(b) Арматур хийх шинжилгээ, туршилтууд	
7-45	(a) Ерөнхий	
7-45	БЕТОНЫ АРМАТУР	822
7-44	СОГОТОН БЕТОНЫГ ЗАСВАРЛАХ	821
7-44	БЕТОНЫ ДАЛД АЖЛЫН АКТ	820
7-43	(d) Суурийн хавтангуудыг чигжих	
7-43	(c) Нүх, халгасцыг чигжих	
7-43	(b) Нийтлэг зориулалтаар хэрэглэх зүүмэл	
7-43	(a) Ерөнхий	
7-43	ӨТӨН БА ШИНГЭН ЗҮҮРМАЛ	819
7-42	(iii) Хязгаарлалт	
7-41	(ii) Буулах хугацаа	
7-41	(i) Ерөнхий	
7-41	(c) Хэв хашмал ба түр байгууламжийг буулах	
7-40	(iv) Хэв хашмалыг бетон цутгахад бэлтгэх	
7-40	(iii) Хэв хашмал барих	
7-39	(ii) Хэв хашмалыг төсөлгөх	
7-38	(i) Ерөнхий	
7-38	(b) Хэв хашмал	
7-38	(v) Үлсрэх	
7-38	(iv) Нэвтрэх зай	
7-38	(iii) Хазайлт	
7-38	(ii) Суурь	
7-37	(i) Ачаалал	
7-37	(a) Түр байгууламж	
7-37	ТҮР БАЙГУУЛАМЖ БА ХЭВ ХАШМАЛ	818
7-36	(b) Зүлгэх өнгөлөө	
7-36	(a) Ердийн өнгөлөө	
7-36	ХЭВЛЭМЭЛ ГАДАРГУУН ӨНГӨЛӨӨ	817

	(g) Суурилуулах ба бэхлэх	7-46
	(i) Ерөнхий	7-46
	(ii) Тулах систем	7-47
	(iii) Цементэн блок	7-47
	(iv) Тулгуур бэхэлгээ	7-47
	(v) Арматурыг гагнах	7-47
	(vi) Арматурыг залгах	7-47
823	ӨӨР ХЭМЖЭЭТЭЙ АРМАТУРААР ОРЛУУЛАХ	7-48
824	УГСАРМАЛ ТӨМӨР БЕТОН	7-48
	(a) Ерөнхий	7-48
	(b) Угсармал хийцийн хэв	7-48
	(c) Угсармал хийцийн арматур	7-48
	(d) Угсармал хийцийг цутгах	7-48
	(e) Угсармал хийцийг бэхжүүлэх	7-49
	(f) Угсармал хийцийн гадаргуугийн өнгөлгөө	7-49
	(g) Угсармал хийцийг зөөх, хадгалах	7-49
	(h) Угсармал хийцийг шалгаж турших	7-49
825	ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР	7-50
	(a) Зүйл: Арматурын үнэ ороогүй төмөр бетон	7-50
	(b) Зүйл: Арматургүй, М 12 маркийн ердийн бетон	7-51
	(c) Зүйл: Арматур төмөр	7-51
	(d) Зүйл: Угсармал бетон	7-52
	(e) Зүйл: Урьдчилан хүчитгэх	7-52
	(i) Төмрийг урьдчилан хүчитгэх	7-52
	(ii) Түр байгууламж/Хэв хашмал	7-52
	(iii) Төлбөр	7-52

Хэрэв тавиур дээр хурааж байгаа бол ууттай цементийг хураах зөөх үед уутнуудыг урж гэмтээхээргүйгээр тавиурыг хийсэн байх ёстой. Ууттай цементийг 3 метрээс өндөргүйгээр хураах ба, өөр өөр маркын цементийг тэмдэглэж тус тусад нь хураана.

Урагдсан ууттай цементийг ажилд хэрэглэхгүй.

Ууттай цементийг авчирсан дарааллаар нь хэрэглэнэ.

Задгай цементийг цаг агаарын нөлөөнөөс хамгаалагдсан силост хадгалах бөгөөд цементийн төрлийг зааж тэмдэглэсэн байна. Өөр өөр төрлийн цементийг өөр өөр силост хадгална.

Гүйцэтгэгч нь барилгын ажилд цемент дутагдсанаас шалтгаалан зогсохоос сэргийлэн тээвэрлэлт, цаг агаарын нөхцөл, баяр амралтын өдрүүд зэрэг хүчин зүйлүүдийг тооцон талбай дээр хүрэлцэхүйц хэмжээгээр хадгалсан байна.

Гүйцэтгэгч хатуурсан, бөөгнөөрсөн эсвэл энэ техникийн шаардлагыг хангаагүй цементийг талбайгаас зайлуулна.

Нэг бүтээцэд ашиглах цементийг нэг газраас авчирсан байна.

Үйлдвэрлэгч буюу гүйцэтгэгч ажилд хэрэглэх бүх цементийг инженерийн зөвшөөрсөн лабораторит шинжилсэн байна. Шинжилгээг техникийн шаардлагын Бүлэг 1100-д заасны дагуу хийнэ. Гүйцэтгэгч нь шинжилгээ хийсэн гэрчилгээг 2 хувь үйлдэж инженерт ирүүлнэ. Инженер шинжилгээний дүнг батлах хүртэл гүйцэтгэгч талбайд цемент авчирч болохгүй.

Үйлдвэрлэгч буюу гүйцэтгэгч нь үйлдвэр тус бүрээс үйлдвэрлэгдэж гараад нэгээс дээш хоноогүй, шууд талбайд ирсэн цементний дээжид шинжилгээ хийнэ. Үүний адил, дээжийг инженерийн зөвшөөрсний дагуу үйлдвэр тус бүрээс талбайд ирсэн цементний 100т бүрээс авна.

Гүйцэтгэгч ажилд хэрэглэхээр талбайд хүргэгдсэн цементийн үйлдвэрлэгч, ирсэн өдөр, шинжилгээ болон юунд хэрэглэсэн тухай мэдээллийг байнга бүртгэж инженерт 2 хувь ирүүлнэ.

Талбайд 42 хоногоос удаан хадгалсан цементийг инженерийн заавраар зөвшөөрөгдсөн лабораторит дахин шинжилгээнд оруулна.

Энэхүү Техникийн шаардлагад нийцээгүй цементийг ажилд хэрэглэж болохгүй ба ийм цементийг Гүйцэтгэгч талбайгаас зайлуулна.

(в) Чулуулаг материалд тавигдах ерөнхий шаардлага

Материалын эх үүсвэрийг инженерээр батлуулсан байна.

Инженерийн ажилд хэрэглэж болохгүй гэж үзсэн чулуулаг материалыг гүйцэтгэгч талбайгаас нэн даруй зайлуулна.

Чулуулаг материалыг талбайд цэвэр бөгөөд тохиромжтой машинаар тээвэрлэж авчирна. Өөр хэмжээ буюу ширхэглэлтэй материалыг нэг машинаар авчирч болохгүй.

Чулуулаг материалыг инженерийн зөвшөөрсөн эх үүсвэрээс авсан усаар угааж цэвэрлэнэ. Усны хангалт, хадгалалтыг гүйцэтгэгч өөрөө хариуцна. Чулуу угаасан усыг гол ба гадаргуун бусад усны эх үүсвэр рүү шууд хийж болохгүй.

Ашигласан шавартай усыг инженерийн зөвшөөрсний дагуу дараах аргаар зайлуулна. Үүнд :

Аливаа 2 шигшүүрийн тунд тунж үлгэсэн жижиг ширхэгтэй чулууны

Шигшүүрийн хэмжээ	Лаан багатай бетон	Лаачын бетон
9.5 мм	100	100
4.75 мм	95 - 100	95 - 100
1.18 мм	45 - 80	45 - 80
300 μm	10 - 30	5 - 30
150 μm	2 - 10	0 - 10

Хүснэгт 8-1: Портланд цемент бүхий бетоны жижиг ширхэгтэй чулууны ширхэгтэй хязгаар

Жижиг ширхэгтэй чулуулаг материал нь төмрийн холцлыг эсвэл төмрийн исэлд ороолт байна. Мөн шаврын гялтгануур, нарийн ширхэгтэй чулуу, нүүрс болон бусад ялтаслаг бодис, зөөлөн эсвэл сийрэг ба органик материалуудыг агуулаагүй байна. Гэвч гүйцэтгэгч харьцуулсан шинжилгээ хийж AASHTO T71 стандартын дагуу зуурмагийн баг зах 7 хоногийн дараа эдгээр материалуудын үйлчлэлээр 98%-иас доош буурахгүй гэдгийг нотлож болно.

Жижиг ширхэгтэй чулуулаг материал цавар, хатуу ба бөх байгалийн гаралтай элс, буталсан хайрван элс эсвэл AASHTO M6 стандартад тохирох буталсан чулуун элс орно. Бүх чулуулаг материал нь 9.5мм шигшүүрээр өнгөрөх ёстой бөгөөд Хүснэгт 7-1-т үзүүлсэн ширхэгтэйг найрлагатай тохирсон байна. Материалын шаардлагатай ширхэгтэйг гаргаж авахын тулд материалыг нэгээс дээш эх үүсвэрээр холж авч болно.

(г) Жижиг ширхэгтэй чулуулаг материал

агаарын нөлөөнөөс хамгаална. агууламжийг харгалзан тохируулна. Гүйцэтгэгч чулуулаг материалыг цаг материал болон усны хэмжээг чулуулаг материалын чийгийн материалын чийгийн агууламжийг тогтмол хэмжээг зурвалт бүрт чулуулаг тодорхойлох хүртэл ажиглаж харгалж болгохгүй. Гүйцэтгэгч чулуулаг гүйцэтгэгч нойтон чулуулаг материалыг ижнөнөр сайн хатсан гэж үзүүлэн овоолго нь ус тогтворгүй, амархан урсдаг байхаар байна. Зуурах үед чийгийн агуулага нь гэнэт өөрчлөгдөхөөс сэргийлэхийн тулд хураах ба овоолгоны өндөр 1.5м-с дээш өндөргүй байна.

Янзарахгүй байх талаар гүйцэтгэгч арга хэмжээ авна. Чулуулг хэвтээ үеэр үргэлжилсэн кангалттай хэмжээтэй байна. Овоолсон чулуу ширхэгтэйгээр хоорондох тусгаарлагч хана чулуу хоорондоо холилдохгүй байхаар шалтай тасалгаануудад тус тусад нь хадгална. Тасалгаануудын чулууг хэмжээ болон ширхэгтэй бүрээр ангилан бага зэрэг налуу бетон

- хэср газар руу шахаж тараах
- нүх ухаж шахах
- муу усны хоолой руу хийх
- тогтонги ус руу шахах
- шүүлтүүрээр шүүх

хэмжээ 45 %-иас хэтрэхгүй байна.

Жижиг ширхэглэлт чулуулаг материалын бусад шинж чанарыг дурьдвал:

- (i) Жижиг ширхэглэлийн модуль нь 2.3-с багагүй эсвэл 3.1-с ихгүй байна,
  - (ii) 75 μm шигшүүрээр өнгөрөх жижиг ширхэглэлт чулуулаг материалын хэмжээ нь байгалийн буюу эсвэл буталсан хайрган элсэнд 3 хувь, буталсан чулуун элсэнд 15 хувиас хэтрэхээргүй байна,
  - (iii) Хлорын агууламж жингийн 0.03 хувиас илүүгүй байна,
  - (iv) AASHTO T104 стандартын дагуу содын сульфатыг ашиглан туршилтыг 5 удаа хийсний дараа жингийн алдагдал 10 хувиас бага байна,
  - (v) ASTM C 289 дагуу цахиурын шүлтийн урвалаар шалгахад чулуулаг материал нь урвалд орохгүй байх ёстой.
- (д) Том ширхэглэлт чулуулаг материал

Том ширхэглэлт чулуулаг материал нь AASHTO M 80 стандартыг хангасан буталсан чулуу, буталсан хайрга буюу тэдгээрийн холимог байна. Материал нь төмрийн шүлт, төмрийн гялтгануур, нүүрс, ялтаслаг бодис, зөөлөн буюу сийрэг ба органик материалуудыг бетоны шинж чанарт нөлөөлөхүйц хэмжээгээр агуулаагүй байна. Том ширхэглэлт чулуулаг материал нь бөөрөнхий эсвэл хурц өнцөг бүхий хэлбэртэй, хэврэгшлийн индекс 30%-иас хэтрэхгүй байна.

Бетонд хэрэглэх чулуулаг материалын хамгийн том хэмжээ хийцийн бетонд 20мм, хийцийн бус бетонд 40мм байна.

Том ширхэглэлт чулуулаг материалын ширхэглэлийн хязгаар Хүснэгт 7-2-т үзүүлдсэнтэй ижил буюу ойролцоо байна.

Хүснэгт 8-2: Том ширхэглэлт чулуулаг материалын ширхэглэлийн хязгаар

Шигшүүрийн хэмжээ	100.1.1.2 Шигшүүрээр өнгөрөх жингийн хувь		
	Чулууны хэмжээ		
	10мм	20 мм	40 мм
50мм	-	-	100
37.5 мм	-	-	95 -100
25.0 мм	-	100	65 - 85
19.0 мм	-	90 - 100	35 - 70
12.5 мм	100	55 - 60	25 - 50
9.5 мм	85-100	20 - 55	10 - 30
4.75 мм	10-30	0 - 10	0 - 5
2.36 мм	0-10	0 - 5	
1.18 мм	0-5		

Гүйцэтгэгч барилгын ажлын явцад чүлүүлэгч материал нь Техникийн Шаардлага болон Тестийн Чанарын Хяналтын Төлөөлөгөөтэй нийцэж байгаа эсэхэд өөр түгшмэл шинжилгээ хийх ёстой. Өдөр бүр талбайг ирж байгаа чүлүүнээс эх үүсвэр тус бүрээр дээж авч жи бүрэн шинжилгээ хийнэ. Ингэхдээ чүлүүнч дээж бүр нь 250т-оос багальж жижиг ширхэгт чүлүү, 500т-оос багальж том ширхэгт чүлүүг төлөөлөн байх ба чүлүү нь жил чанарын үзүүлэлтэй байх

(ii) Байнга хийгдэх шинжилгээнүүд

Хэрэв 3-аас доошгүй дараалан хийсэн шинжилгээний дүн шаардлагад нийцвэл материалыг зөвшөөрнө. Үндэслэн материалыг зөвшөөрөх эсэхийг шийднэ. Инженерийг байгуулан дахин шинжилгээ хийнэ. Шинжилгээний дүн нь тогтоолвол үл материалыг хэрэглэхийг түр зогсоож гүйцэтгэгч ба Хэрэв үүрд нь зөвшөөрсөн материал шаардлага хангахгүй байгаа эсвэл лабораторит гүйцэтгэнэ.

Зүйлүүдтэй нийцэж байгаа эсэхийг шалгах шинжилгээг инженерийн Гүйцэтгэгч материалыг техникийн шаардлагын 703 (c) /I/- стандартад тодорхойлсон бусад мэдээллийг хавсаргана.

Дээж бүрт эх үүсвэрийг тодорхой заасан хаяг нааж AASHTO T2 инженерийн шаардсан бусад дээжүүдийн хамт инженерт ирүүлнэ. Ширхэгт чүлүүнээс 100кг-аас доошгүй байхаар бэлдэж бэлдэж жижиг ширхэгт чүлүүнээс 5кг-аас доошгүй, том инженерт өгнө. Гүйцэтгэгч дээжүүдийг AASHTO T2 стандартын дагуу Аливаа бетоны ажил эхлэхээс өмнө Гүйцэтгэгч нь чүлүүнээ дээжийг

(i) Зөвшөөрөл авахад шаардлагатай шинжилгээ

(e) Чүлүүлэгч материалын шинжилгээ

- (viii) AASHTO T96 дагуу Лос Анжелесийн Элэгтийн Үзүүлэлт (LAA) 35%-иас бага байна.
- (vii) BS 812-ын дагуу буталсан Чүлүүнч Бутралын Индекс (ACV) 30 % бага.
- (vi) материалыг AASHTO T86 дагуу туршиж үз шингээг 2.5 хувиас орохгүй байна.
- (v) ASTM C 269 дагуу шинжлэхэд чүлүү нь шүлт цахиурын урвалд дараа жингийн алдагдал нь 10 хувиас хэтрэх ёгүй.
- (iv) натрийн сульфат ашиглан AASHTO T104 туршигтыг 5 удаа хийсний хурьын агууламж жингийн 0.05 хувиас хэтрэхгүй.
- (iii)
  - 40 мм ба түүнээс дээш хэмжээтэй хуурай жингийн 2%
  - 20 мм ба түүнээс доош хэмжээтэй хуурай жингийн 5%

хэтрэхгүй байна. Үндэ:

- (ii) Буталсан чүлүүнч нийт хайрсны агуула нь дараах хэмжээнүүдээс доош жингийн 1 хувиас хэтрэхгүй.
- (i) 75 μm шилүүрээр өнгөрөх шавар, шаварцаар болон бусад бохир

Том ширхэгт чүлүүлэгч материалын бусад шинж чанарыг дурьдвал: хэмжээ 45 %-иас хэтрэхгүй байна.

ёстой. Хэрэв чулууны шинж чанар өөр өөр байгаа бол шинжилгээний давтамжийг инженер тодорхойлно.

- Ширхэглэл AASHTO T27
- Хэврэгшлийн Индекс BS 812
- Уян налархайн хэсгүүд AASHTO T176
- Чийгийн агууламж "Түргэн тодорхойлогч"Аппарат
- Органик бодисын агууламж AASHTO T21

Дээр дурьдсан өдөр тутмын шинжилгээнүүдээс гадна Гүйцэтгэгч нь дор дурьдсан шинжилгээнүүдийг хийнэ. Үүнд:

- Чийгийн агууламж : бетоны чийгийн агууламжийг техникийн шаардлагад заасны дагуу хянахад шаардагдах давтамжаар.
- Хлорын агууламж. Чулуулаг материал дахь хлорын харьцааг Техникийн Шаардлагын 703-р Дэд- Зүйлийн (d) ба (e)-д заасан хязгаар дотор барихад шаардлагатай давтамжаар.

Хэрэв хлорын агууламж өөр өөр гарч байвал Гүйцэтгэгч бетоныг бохирдуулдаг хлорын хэмжээг хэтрүүлэхгүйн тулд талбайд авчирсан чулууны ачаа бүрийг шинжиж үзэх шаардлагатай байж болно. Ийм зориулалтаар Гүйцэтгэгч, шууд хариу нь гардаг Куантабын түргэвчилсэн аргыг хэрэглэж болох юм. Хэрэв энэ аргаар гаргасан дүнгийн талаар маргаан гарвал материалын хлорын агууламжийг BS 812 (Volhard) аргын дагуу лабороторит тодорхойлно.

(e) Бетон зуурмагт орох ус

Бетон зуурмаг болон бэхжилтэд хэрэглэх ус нь тос, хүчил, шүлт, сахар, давс, органик бодис болон бусад сөрөг нөлөөтэй бодис агуулаагүй байх ёстой. Ус нь AASHTO T26 стандартын шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг шинжилж, хэрэв инженер зөвшөөрвөл усны pH 6.0- 8.5 хооронд хэлбэлзэнэ.

Дараах шинж чанар бүхий усыг бетон зуурмагт хэрэглэж болохгүй. Үүнд :

- давстай буюу давсархаг,
- 500 мг/л –ээс дээш хлорын ион агуулсан,
- 1000 мг/л-ээс дээш сульфатын ион агуулсан,
- 1000 мг/л-ээс дээш нүүрс буюу нүүрсний шүлт агуулсан,
- 2000 мг/л-дээш нийт тэнцвэртэй бодис агуулсан.

Хэрэв бетоны бат бэхийг хангахад усны чанар тохиромжтой эсэх нь эргэлзээтэй бол усыг AASHTO M157 стандартын Хүснэгт 1-д заасан бат бэхийн туршилтыг хийнэ.

pH нь 8.5-аас их боловч дээр дурьдсан болон дараах нэмэлт шаардлагыг хангасан усыг хэрэглэхийг инженер зөвшөөрч болно.

Нэгдүгээрт, шүлтний гаралыг өөрөөр хэлбэл, кальци болон магнийн карбонатаас эсвэл натри ба калийн оксидоос уу гэдгийг тогтоох хэрэгтэй (Na₂O and K₂O).

- i. Шүлтлэг орчин натри ба калийн оксидоос (Na₂O and K₂O) үүссэн тохиолдолд усыг, дараах нөхцлийг

Түүхчлэн намалтүүдийг тусад нь буюу талбайг авчрахаас өмнө
Инженерийн зөвшөөрөлгүй намалт бодисуудыг холж болохгүй.

Карбон хортонд буюу карбон хортонд оруулсан цементийг харгалж
орох цементийн жингийн 0.03 хувиас хэтрэх ёсгүй.
Хортонд оны агуламж намалтийн жингийн 2 хувиас болон бонд
ёсгүй.

Намалт бодисууд нь бетоны шинж чанарт ямар ч сөрөг нөлөө үзүүлэх
амтлах үйлдвэрт тусламтын зурмаг дээр туршиж үзнэ.
Агаржуулагч бодисын үйлчилгээг гүйцэтгэх байнгын барилгын ажиглагч
агаарын агуламжийг намалтүүдэд байх ёстой.

Агаржуулагч бодис нь утааширсан хортонд үед илүүдэл агаар
үсгэлгээр техникийн шаардлагын дагуу буюу зурагт заасан хязгаарт
стандартын дагуу шинжилнэ.

Намалт бодисуудыг инженерийн зөвшөөрсөн лабораторит AASHTO T157
бодис нь AASHTO M154 стандартыг хангасан байна. Гүйцэтгэгч нь бүх
бонд харгалж химийн намалт бодис нь AASHTO M194 агаржуулагч

- (v) Намалтийг өмнө нь Монголд хэрэглэж байсан туршлага.
- (iv) Үйлдвэрлэгчээс гаргасан зааврын дагуу хэрэглэхэд агаржуулах
үйлчилгээ үзүүлэх хэмжээ.
- (iii) Жингийн хувиар илэрхийлэгдсэн хортонд оны агуламж.
- (ii) Намалтад орох гол элементүүдийн химийн нэр томъёо.
- (i) Хот утааширч тун, тунлах ороо, нийл тунгаар амтлагдсан тохиолдолд

агчлалыг инженерт танилцуулна. Үүнд:
Гүйцэтгэгч нь бетон зуурмагт хэрэглэх гэж буй намалт бодисын талаарх
дэлгэрэнгүй мэдээлэл болон мөн хэрхэн мөн хэрэглэх тухай ажлын
намалтүүдэд зорилгоор хэрэглэнэ.
заагаагүй бол агаржуулагч бодисыг, бетоны хүлээнг төсвөртөх чадавцыг
ашиглахаас өмнө инженерээр батлуулсан байна. Инженер өөрөөр
бодис ашиглахыг Гүйцэтгэгч санал болгож болно. Намалт бодисыг
Техникийн шаардлагатай нийлүүлэх буюу бетон зуурмаг цутгахад намалт

(ж) Намалт бодисууд

- Шинэхэн зүүрсэн зуурмаг дахь шүлтний нийт хэмжээ 3 кг/м³–аас ихгүй байх.
  - Том болон жижиг ширхэгэлт чүлгуулагч материалын аль аль нь урвалд ордоггүй байх.
2. Шүлтлэг орчин кальци болон магнийн карбонатаас үүссэн тохиолдолд чүлгуулагч материал нь урвалд ордог хэдий ч шинэхэн зүүрсэн зуурмаг дахь шүлтний нийт хэмжээ 3 кг/м³-с ихгүй байвал усыг хэрэглэж болно.
- хангасан байвал зуурмаг ба агчлаланд хэрэглэж болно. Үүнд:

байх шаардлагатай.

Зөвхөн инженерийн зөвшөөрлөөр орцолдог төмөрлөгийн зуухны үнснээс бусад тохиолдолд пуццолан материалын орц хольцон дахь цементийн жингийн 50 хувиас хэтрэхгүй байна. Төмөрлөгийн зуухны үнсийг зуурмаг холих үед хийж байгаа бол хольц нь AASHTO M302 стандартын шаардлагыг хангасан байх ёстой. Харин цементтэй хольж байгаа бол хольц нь AASHTO M240 стандартын шаардлагыг хангасан байна.

Үнсэн дэх нүүрсний агууламж жингийн 7 хувиас хэтрэх ёсгүй. Сульфатын (SO₃) хамгийн их агууламж жингийн 2.0 хувь байна. Үнсийг зөвхөн ASTM C150 шаардлагыг хангасан цементтэй хольж хэрэглэх ба эх үүсвэрээс авсан хольцны нийт сульфатын агууламж цементийн жингийн 4 хувиас хэтрэх ёсгүй.

804 БЕТОН ЗУУРМАГИЙН ОРЦЫН НОРМЫГ ТОГТООХ

(а) Бетоны марк ба шоо болон цилиндрийн бат бэхийн хоорондох уялдаа

Бетоны маркийг цилиндр (150 мм голчтой х 300 мм урт) болон шоон дээжний 28 дахь өдрийн бат бэхээр илэрхийлэн Хүснэгт 8-3-т үзүүлэв. Үүний адилаар, цилиндр болон шоон дээжний 28 дахь өдрийн бат бэхээр илэрхийлсэн бетоны маркыг Хүснэгт 7-3-т үзүүлэв.

Хүснэгт 8-3: Цилиндр болон шоон дээжний 28 дахь өдрийн бат бэхээр илэрхийлсэн бетоны марк

Бетоны Марк	Цилиндр дээжний 28 дахь өдрийн бат бэхийн жишиг үзүүлэлт	Шоон дээжний 28 дахь өдрийн бат бэхийн жишиг үзүүлэлт
M 12	12 MPa	15 MPa
M 20	20 MPa	25 MPa
M 24	24 MPa	30 MPa
M 28	28 MPa	35 MPa
M 30	30 MPa	38 MPa

(б) Ус/цементийн хамгийн их харьцаа

Барилгын ажилд хэрэглэх бетоны марк болон ус цементийн харьцааг чулууны ширхэглэлийн хэмжээнээс хамааран Хүснэгт 7-4-т үзүүлсний дагуу тогтооно. Энэ хүснэгтийн 'А' багана нь гадаргуу нь арай далдлагдсан (жишээ нь, босоо хана, дам нуруу, тулгуур, цул бетоны гадна гадаргуу) бетонд хамаарах ба 'Б' багана нь гадаргуу ил гарсан бетон хийцүүдэд (жишээ нь, нимгэн хийцүүд, хүчитгэсэн багана, гүүрийн хавтан гэх мэт) хамаарна.

- (v) Агааржуулагчийг Хүснэгт 7-б-д үзүүлсэн агаарын агууламжийг хангах хэмжээгээр бетонд нэмж холино.
- (iv) Бетон зуурмаг нь арматур болон бусад бэрхшээлийг үл харгалзан цутгах долоон нягтруулахад хялбар байхаар өгтөн байна.

Хүчинтэсэн бетон	400
Энгийн бетон	360
Хийцийн Төрөл Цемэнтин хамгийн бага агууламж (нягтруулсан бетоны 1м ³ ноогдох кг-р)	

Хүснэгт 8-б: Цемэнтин хамгийн бага агууламж

- (iii) Бетоны бат бэхийг хангахад шаардлагатай цемэнтин хамгийн бага агуулга Хүснэгт 7-б-д үзүүлсний дагуу байна. Бүтэцийн хэсгүүдийн ил гаралтын түвшинг Инженер тодорхойлно.
  - (ii) Цемэнтин агууламж нь Хүснэгт 7-а-д өгөгдсөн Бетоны бат бэхийг хангахуйц хэмжээтэй байна.
  - (i) Чулуулаг материал нь хамгийн том тооцоот хэмжээгээс 150 mm хүртэл ширхэглэлийн хуваарьтай байна.
- Гүйцэтгэл нь зуурмагийн опын нормыг тогтоохдоо зөвхөн инженерийн зөвшөөрсөн бүрэлдэхүүн материалаар тараах шаардлагад нийцүүлэх тодорхойлно. Үүнд:

(в) Зуурмагийн опын нормыг төсөглөх

Бетоны марк	Чулууны хамгийн их төлөвлөгөөт хэмжээ mm	Ус цемэнтин хамгийн их харьцаа		150mm шон дээжний 28 дахь өдрийн дундаж бат бэх, МПа
		А	В	
M 30	10	0.40	0.40	42
	20	0.40	0.40	42
M 28	10	0.41	0.40	40
	20	0.41	0.40	40
M 24	10	0.45	0.43	35
	20	0.45	0.43	35
M 20	20	0.46	0.42	30
	40	0.46	0.42	30
M 12	20	0.48	0.45	22
	40	0.48	0.45	22

100.1.1.2.1 Хүснэгт 8-4: Бетоны марк, бат бэх, ус цемэнтин харьцаа

100.1.1.2.1.1 Хүснэгт 8-6: Хүйтэнд тэсвэртэй чанарыг хангах агаарын агууламж

Чулууны заагдсан хамгийн их хэмжээ	Агаарын хэмжээ
40 мм	5.5 %
20 мм	6.0 %
10 мм	7.5 %

- (i) ус цементийн харьцаа нь зуурмагтай ажиллахад хялбар байх нөхцлийг хангахад шаардлагатай хамгийн бага хэмжээтэй, гэхдээ чулуулаг материал нь мөн ус агуулдгийг харгалзан Хүснэгт 7-4-т үзүүлсэн хэмжээнээс ихгүй байна,
- (ii) AASHTO T160 стандартын дагуу тодорхойлсон бэхжсэн бетоны уртын өөрчлөлт 0.05 хувиас ихгүй байна,
- (iii) цемент, ус ба нэмэлт бүхий хольцны хлорын ионоор илэрхийлэгдсэн хлорын нийт агууламж нь хольц дахь цементийн жингийн хувиар илэрхийлэгдсэн дараах хязгаараас хэтэрч болохгүй:
  - Уураар бэхжүүлсэн бетон буюу сульфатанд тэсвэртэй цемент агуулсан бетонд : жингийн 0.05 хувь ,
  - Бусад хүчитгэсэн бетонд: бүх туршилтын 95%-д 0.3 хувь (0.5%-аас дээш дүн гараагүй бол),
- (iv) цемент, ус ба нэмэлт бүхий хольцны SO₃-р илэрхийлэгдсэн сульфатын нийт агууламж чулууны жингийн 0.4 хувиас ихгүй, ба цементний жингийн 4.0 хувиас хэтрэхгүй байна.

Байнгын барилгын ажлын бетон цутгах ажлыг талбайд эхлэхээс 56 хоногийн өмнө Гүйцэтгэгч бетоны марк болон өтгөрөлийн түвшин тус бүрээр орцын норм боловсруулж Инженерт танилцуулна.

Орцын нормын төлөвлөгөө нь дараах мэдээллийг агуулсан байна. Үүнд:

- Цементийн ангилал,
- Цементийн хэмжээ, кг/м³,
- Чулууны ширхэглэлийн хуваарь,
- Норгоод хатаасан чулууны жин, кг/м³,
- Зуурмаг дахь нийт усны хэмжээ, кг/м³, үүний дотор зуурах ус, цементэн дэх ус, чулуун материал дахь ус (норгоод хатаасан чулууны ус орохгүй)
- AASHTO T119 н дагуу хэмжсэн бетоны тооцоот суулт ,
- Агааржуулагч бодисны үйлдвэрлэгчийн нэр, 1 м³ -д орох тун,
- Агаарын агууламжийн хязгаар,
- Зөөлрүүлэгч, тусгаарлагч бодис болон бусад нэмэлт бодисуудыг үйлдвэрлэгч ба, тэдгээрийн 1 м³-д орох тун.

805 ТАЛБАЙН ТУРШИЛТ

Дээж бүрээс 150мм (150 мм голчтой х 300 мм урт) 6 ширхэг шоо цутгаж бэхжүүлээд 3 шоонд 7 хоног дахь, 3 шоонд 28 хоног дахь бетоны бат бэхийн туршилтыг BS 1881 Хэсэг 3-ын дагуу хийнэ.

Хяналтын төлөвлөгөөнд заагдсан буюу Инженерийн зааварчилсан үед өтгөрөлтийн түвшин бүрээс хольж байх үед буюу Тестийн Чанарын аргачлалын дагуу барилгын ажигд ашиглагдах бетоны ангилал болон цаашин энэхүү техникийн шаардлагын болон BS 1881-д дурьдсан

(а) Дээж авах

800 БЕТОН ХИЙЦИЙН ЧАНАРЫН ХЯНАЛТ

Тэрэний нөхцлийн заалт 8.3-ын дагуу Гүйцэтгэгч нь ажлын хөтөлбөртөө туршилтын зуурмагийг бэлтгэх, талбайн туршилт хийх ба туршилт хийх дээжийг бэлтгэх зэрэг ажлуудыг оруулна.

Туршилтан зөвшөөрөл авч талбайн туршилт болон бүх холбогдох харцаанд өөрчлөлт оруулахаар төлөвлөж байгаа бол инженерээс Хэрвэ Гүйцэтгэгч материал, материалын эх үүсвэр болон материалын бичгэр зөвшөөрөл өгөхийг тохиргооны зуурмагийг харгалж болно. Гүйцэтгэгч зөвхөн зөвшөөрөгдсөн зуурмагийг хэрэглэх ба Инженер зөвшөөрөгдсөн зуурмаг гэх бөгөөд бетоны зарчлалийг тодорхойлсон үед зарчлал дэх шаардлагыг хангаж байгаа төлөвлөсөн зуурмагийг өтгөрөлтийн зэрэгтэй бетоны орцын нормоор батална. Бетоны тусгай тохиргоонд туршилтын зууралтын орцыг тухайн ангилал болон талбайн туршилтууд техникийн шаардлагын заалтуудыг бүрэн хангасан дундаж бат бэхээс 3 МПа-аас доогуур байх ёрлы.

9 шооны 28 дахь өдрийн дундаж бат бэх нь Хүснэгт 7-4-т үзүүлсэн дундаж бат бэхээс барагд байх ба нэг ч шооны бат бэх Хүснэгт 7-4-т үзүүлсэн талбайн туршилт хийх явцад тодорхойлж өгнө.

Тохиргоонд бетоны султ ба хатуурлын илтгэлийн хоорондох харцааг бетоны хатуурлыг тодорхойлж төхөөрөмжийг ашиглаж болно. Энэ Инженер зөвшөөрөл бетоны султыг тодорхойлогч конусны оронд дарах уртын өөрчлөлт 0.05 хувиас ихгүй байна.

(д) AASHTO T160 стандартын дагуу тодорхойлсон бетон бэхжсэн

(г) бат бэхийн туршилт хийхээс өмнө бүх шооны нялтыг тодорхойлно,

бахийн туршилт хийнэ,

(в) зууралт бүрээс 3 ширхэг дээж авч 7 болон 28 хоног дахь бетоны бат

(с) зууралт бүрээс 6 ширхэг шоо авч BS 1881 дагуу туршилт хийнэ,

(а) AASHTO T119 стандартын дагуу бетоны султыг шалгах,

Үнд:

Зууралт тус бүрээс дээж авч дараах туршилт шинжилгээнийг хийнэ.

Хэмжээтэй ижил байна. Хэмжээ нь заагдсан бүрэн хяналтын дагуу ажиглуулахад орох материалыг бэлтгэнэ. Нэг удаагийн зууралтад орох материалын байгаа заагд үзвэр гурван удаа зууралт хийхээр зөвшөөрөгдсөн Гүйцэтгэгч талбайн туршилтыг барилгын ажигд ашиглахаар төлөвлөж зарчлал тус бүрээр туршилтын зуурмагийг хийхээр бэлтгэнэ.

Бетон зуурмагийн орцын нормыг Инженер баталсны дараа бетоны

Дээж бүрийг сонгож авсан нэг зууралтаас таамгаар авах ба дээж бүр нь 50 м^3 –аас ихгүй бетоныг төлөөлнө.

Инженер өөрөөр заагаагүй бол бетон зуурмаг нь техникийн шаардлагатай нийцэж буй эсэхийг тогтоотол нэг дээж 20 м^3 –аас илүүгүй бетон төлөөлж байхаар шинжилгээг хийнэ.

Гүйцэтгэгч дээж авах, шоо цутгах, арчлах, бэхжүүлэхэд Инженерийг байлцуулах ба хэрэв байлцуулаагүй бол тухайн шоо нь чанарын хяналтын туршилтад тэнцэхгүй гэж үзнэ.

(б) Турших

(i) Өтгөрөл

Бетоны суулт ба хатуурлын итгэлцүүрийг инженерийн зааварчилсан давтамжаар зууралт бүрт тодорхойлно.

Ямар ч зууралтын бетоны суулт нь талбайн туршилтаар тогтоогдсон хэмжээнээс 20 мм -с буюу аль их байгаа хэмжээний гуравны нэгээс зөрж болохгүй.

Бетоны суултын оронд хатуурлын итгэлцүүрийг ашигласан бол хатуурлын итгэлцүүр нь дараах хязгаарт хэлбэлзэнэ:

• 0.9 ба түүнээс дээш	± 0.03
• $0.8 - 0.9$	± 0.04
• 0.8 ба түүнээс доош	± 0.05

(ii) Ус/цементийн харьцаа

Аливаа зууралтаас авсан дээжний (i)-д гарсан дүнгээс тооцсон ус/цементийн харьцаа нь талбайн туршилтаар тогтоосон хэмжээнээс 5-аас илүү хувиар өөрчлөгдөх ёсгүй.

(iii) Агаарын агууламж

Агааржуулах бодис хийсэн аливаа бетон зуурмагийн агаарын агууламж нь Дэд-Зүйл 704 (c) –ийн Хүснэгт 7-б-д үзүүлсэн хэмжээнээс 1.5 хувийн дотор хэлбэлзэх ба дараалсан 4 хэмжилтийн дундаж үзүүлэлт нь заагдсан хэмжээний 1.0 хувийн дотор хэлбэлзэнэ (шинэхэн зуурсан зуурмагийн эзэлхүүний хувиар илэрхийлэгдэнэ). Туршилтыг AASHTO T196 дагуу явуулна.

(iv) Хэврэгшлийн Индекс

Том ширхэглэлтэй буталсан чулууны хэврэгшлийн индекс нь батлагдсан зуурмагийн чулуулгийн дундаж үзүүлэлтээс 5-аас илүү нэгжээр зөрж байх ба хэрэв ингэснээр зуурмагийн хөдөлгөөнт чанарт сөргөөр нөлөөлбөл талбайн туршилтуудыг эхнээс нь дахин хийнэ.

(v) Бетон шоог шахалтад турших

Шооны шахалтын бат бэхийг BS 1881 Бүлэг 4-ийн дагуу тогтооно.

Шооны шинжилгээний дүнг зөвшөөрөгдсөн маягт дээр үзүүлэх ба дараах мэдээллийг агуулсан байна. Үүнд:

= шооны дугаар,

Гүйцэтгэгч шаардлага хангахгүй байгаа бетоныг сайжруулах талаар зохих арга хэмжээг авна. Үүнд:

- хяналтын туршилт дахин амжилттай болтол туршилтын давтамжийг нэмэгдүүлэх,
- бетоноос өрөмдлөгөөр дээж авч AASHTO T24 дагуу турших,
- бетоныг бэхжүүлэх болон бусад сайжруулах арга хэмжээ авах,
- дам нуруун дээр ачаалал өгч эвдэхгүй туршилт хийх,
- бетоныг солих ба авч хаях.

Хэрэв бетоноос өрөмдөж авсан гурван дээжний дундаж даралтын бат бэх нь бат бэхийн жишиг үзүүлэлтийн 85% иас бага байгаа боловч дээж тус бүрийн бат бэх 75%-иас бага байвал Инженер өөрийн эрх мэдлийн дагуу уг бетоныг хэвээр үлдээж болно.

607 БЕТОНЫГ ХОЛИХ

Гүйцэтгэгч хэрэглэх гэж байгаа тоног төхөөрөмжөө захиалах ба талбайд авчрахаас өмнө өөрийн хэрэглэхээр төлөвлөсөн бетоныг зуурах, холих, тээвэрлэх, хийх, нягтруулах болон тэгшилж засах зэрэг ажлууд болон авах арга хэмжээний талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг Инженерт танилцуулна.

Бетоныг гараар зуурч болохгүй. Инженер өөрөөр заагаагүй бол ажилд хэрэглэгдэх бетоныг нэг буюу түүнээс дээш төв завад зуурч холино. Хэрэв Гүйцэтгэгч бэлэн хольсон бетон хэрэглэхийг хүсвэл уг бетон хольцны талаарх бүх мэдээлэл болон хийсэн шинжилгээний дүнгийн хамт Инженерт танилцуулна. Бетоны хольц дараах шаардлагыг хангасан тохиолдолд инженер бэлэн зуурмаг хэрэглэхийг зөвшөөрнө. Үүнд:

- (а) тухайн зуурмаг, ашиглах материал болон хадгалах ба зуурах аргачлал нь энэхүү Техникийн шаардлагатай нийцэж байгаа,
- (б) зуурах үед зохих хяналт тавьдаг,
- (в) бэлэн зуурмаг нь AASHTO M157 стандартын шаардлагыг хангасан.

Хэрэв Инженер зуурмагт хэрэглэж буй материал болон зууралтад тавьж байгаа хяналт хангалтгүй байна гэж үзвэл бэлэн зуурмаг хэрэглэхийг зогсоож болно.

Зуурах ба холих завод нь орчин үеийн AASHTO M241 жигдрэлийн шаардлагыг хангасан, нэгэн жигд өтгөрөлттэй бетоныг үйлдвэрлэж гаргах чадалтай байна. Холигч машин нь BS 4251 –н шаардлагыг хангасан байх ба Инженерээс урьдчилан зөвшөөрөл авсан тохиолдолд л хэрэглэнэ.

Бүх холих, зуурах ажиллагааг туршлага бүхий хяналтын хүнээр хянуулна.

Чулуу хадгалах бункерүүд нь ус гадагшлуулах тоноглолтой байх ба гадагшлах ус нь жигнэх тасалгаа руу орохгүй байх арга хэмжээ авсан байна.

Цемент ба чулууг жигнэж хэмжинэ. Усыг жингээр буюу эзэлхүүнээр хэмжиж болно. Шингэн нэмэлтийг цахилгаан хяналттай шингэн хэмжигчээр хэмжин хийнэ.

Жигнэх төхөөрөмжүүдийг байнга арчилж байх хэрэгтэй. Тэдгээрийн нарийвчлалыг AASHTO M241-т өгөгдсөн зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байлгах ба Инженер шаардсан үед жин ба эзэлхүүний нарийвчлалыг шалгана.

Цемент, ус, нэмэлт ба чулуулаг материалын ширхэглэл бүрийн жин нь Хүснэгт

Цементийн маркыг өөрчилж байгаа бол хольцийг шинэ материал хийхээс

30-аас илүү минут сул зорсон хольцийг шинэ материал хийхээс өмнө сайтар
 цэвэрлэж дуусаад эхний зураглалын том ширхэгтэй чулуулаг материалыг
 эрдийн зураглалынхаас 2 дахин бага хэмжээгээр хийж зурна. Зураглалыг
 эрдийнхөөс 1 минут илүү гүйцэтгэнэ.

Зураглал дууссаны дараа хольцийг дараагийн зураглалын материалыг хийхээс
 өмнө сайтар сулна.
 Хольцонд нэмэх усны том ба жижиг ширхэгтэй чулуунд агуулагддаг сул
 усны хэмжээгээр хасна. Энэ хэмжээг гүйцэтгэнэ. Энэ хэмжээг зөвшөөрсөн
 аргаар өөр өөр хольцыг зуурч эхлэхийн өмнө, зуурч байх явцад цаг удаа
 мөн зураглалын явцад чулуулаг материалыг авчирч буулгах бүрт тодорхойлно.
 Техникийн шаардлагын дагуу тодорхойлсон нэмжээний усны хольцонд нэмж
 хийсний дараа, хольцонд ус мөн дараа нь ч ус нэмэхгүй. Гүйцэтгэнэ. Бетон
 султ Техникийн шаардлагын Дэд-Зүйл 706 (б) (и) –д заасан хүлцэх алдааныг
 хүлээнд байхаар бүх шаардлагатай чийгийн тохиргоог хийнэ.

Зураглал нь хэдэн зураглал хийснийг харуулдаг автомат тоолууртай байх ёстой.
 өнгө өгдөгөөр хийгдсэн болон зуурна.
 дараа 1-с доошгүй минут хугаана. Материал сайн тарж зуурмаг нэгэн жилд
 тохируулах боловч хэрэв усны хамгийн сулд хийж байгаа бол ус хийсний
 болохгүй. Эргэлтийн хүрд ба зураг хугацааг үйлдвэрлэлийн зааврын дагуу
 Хольцийг хурд болон торооны тооцог хүчин чадлаас хэтрүүлж ачаалаж
 түршилтаар тогтооно.

Зураглал хийх хамгийн тохиромжтой арга болон дарааллыг талбайн
 гүйцэтгэнэ. Жишээ нь зуурмаг үйлдвэрлэхэд шаардлагатай материалыг
 нөлөөлгөөр жингийн алдгалаг гаргахгүй байх аргаар хольцонд хийнэ.
 Жижиг хэмжээний материалыг хольцон руу оруулах явцад салхи буюу бусад
 тохиргоо болон засвар үйлчилгээг хийнэ.

Цаашид Техникийн шаардлагын дагуу найдвартай ажиглах нөхцлийг хангах
 зорилгоор гүйцэтгэнэ. Жишээ болон ус хэмжих төхөөрөмжийн шаардлагатай
 тохиргоо болон засвар үйлчилгээг хийнэ.
 Шалгалтын дүнг 2% үйлдэж Инженерт хүргүүлнэ.
 жижиг бүнкерт хялбар хүрэх бололцоотой байх ёстой. Гүйцэтгэнэ. Дээрх
 давтамжаар инженерийг байлцуулан гүйцэтгэнэ. Энэ зорилгоор ажиглунд
 Шалгалтын 7 хоногт нэгээс доошгүй удаа буюу инженерийн зааварчилсан
 ах ажлын ачаалаар жижиг шалгана.
 Гүйцэтгэнэ нь жин болон бусад хяналтын туслах хэрэгсэлүүдийн найдвартай
 ажиглалаа шалгахдаа стандартын хамгийн ачаалал авдаг жин дээр хамгийн

Орчин зөвшөөрдөг зөрүү	Жингийн хувь
Цементийн жин	0 to + 4
Жижиг чулууны жин	-2 to + 2
Том чулууны жин	-2 to + 2
Нэмэлтүүд	-2 to + 3
Ус	-1 to + 1

Зөрүү

100.1.1.2.2 Хүснэгт 8-8: Бетоны хольцны орчин зөвшөөрдөг

7-8-д өгөгдсөн зөвшөөрдөг зөрүүгийн хэмжээнд байна.

Сүхбаатар дүүрэг, 9, 11-р хороо, Алтайн гудамжнаас Галван бошголын гудамж хүртэлх, 7-р
 хорооллын шинэ гол гудамж зам
 Техникийн шаардлага

өмнө сайтар цэвэрлэнэ.

Холигч угаасан усыг гол ба гадаргуун бусад усны эх үүсвэр рүү шууд хийж болохгүй. Ашигласан усыг Техникийн шаардлагын Дэд-зүйл 703 (в) –д заасны дагуу Инженерийн зөвшөөрсөн аргачлалаар зайлуулна.

808 БЕТОН ЗУУРМАГИЙГ ТЭЭВЭРЛЭХ

Гүйцэтгэгч бетон зуурмагийг зуурч байгаа газраас цутгах газарт нь хүргэж тээвэрлэхдээ бетон бохирдох, хатах, материалаар ялгарах буюу урсахаас сэргийлэх бөгөөд хэвэнд бетоныг цутгаж эхлэхэд зуурмаг хөдөлгөөнт чанараа алдахгүй байна. Холигчоос цутгах газар руу тээвэрлэх явцад бетоны суултын хэмжээ 25мм-ээс илүүгээр багасч болохгүй.

Холигчоос цутгах газар руу тээвэрлэх хугацаа аль болох богино байх ёстой ба эхний бетоны цутгалт ба нягтруулалт дуусахаас өмнө очсон байх ёстой. Хоцорч ирсэн бетоныг барилгын ажилд хэрэглэхийг зөвшөөрөхгүй.

Зуурмаг ирэх хоорондын хугацаа 20 минутаас хэтрэхгүй байх ба цутгаж буй бетон нь нэгэн жигд цутгамал байж, хийцийн дотор аливаа хүйтэн заадас гарахаас сэргийлнэ. Тээвэрлэлтийн явцад бетоныг нар, салхи, борооны сөрөг нөлөөллөөс хамгаалсан байх ёстой. Бетон зуурмагийг саяхан цутгасан шинэ бетоны хажуугаар буюу дээгүүр тээвэрлэж болохгүй.

809 БЕТОН ЗУУРМАГИЙГ ЦУТГАХ

(а) Цутгах зөвшөөрөл

Инженер бичгээр зөвшөөрөл өгтөл ямар ч бетоны ажлыг эхэлж болохгүй. Гүйцэтгэгч бетон цутгах гэж байгаа тухайгаа 24 цагийн өмнө Инженерт бичгээр мэдэгдэнэ.

Бетон цутгаж эхлэхээс өмнө, хэв хашмалаас өмнөх цутгалтаас үлдсэн зуурмаг болон бусад гадны материал, хогийг гаргаж хаяна.

Инженер зөвшөөрөл өгснөөс хойш 24 цагийн дотор бетон цутгах ажлыг эхлүүлнэ. Хэрэв Гүйцэтгэгч энэ хугацаанд цутгалтыг эхэлж чадахгүй бол инженерийн зөвшөөрлийг хүчингүйд тооцож Гүйцэтгэгч дахин зөвшөөрөл авна.

(б) Бетон дэвсэх гадаргууг бэлдэх

Бетон цутгах ухмалыг энэ Техникийн шаардлагын Бүлэг 600-д заасны дагуу бэлдэнэ.

Ухмалд тогтсон усыг шуудуу татах буюу бусад тохирох аргаар зайлуулна. Гүйцэтгэгч шинээр цутгасан болон түүний бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг угаагдахаас хамгаална. Ухмалын ёроолоос доош хийгдсэн аливаа ус зайлуулах хоолой буюу нүхийг шаардлагагүй болмогц Инженерийн зөвшөөрсөн аргаар бөглөж шавардсан байна.

Хуучин бетон гадаргууд шинэ бетон цутгахаас өмнө дараах арчлалтыг хийнэ:

- Хуучин бетон гадаргууг чулуулаг материалыг ил гартал нугардаггүй хялгасан шүүрээр угаана,
- Хуурай, чулуулаг материал нь ил гарсан гадаргуу дээр шинэ бетон цутгана,
- Гадаргуу нь хуурай, цэвэр, хатуу ба бат бэх байна.

Хэрэв угаах явцад, Бүлэг 600-д дурьдсан гадаргуун хагаралууд

ба ямар ч тохиолдолд бэхжиж эхэлсэн урьд хийсэн материал дээр шинэ дэвсэх дараалал ба аргалал нь хүйтэн залгаас үүсэхээс сэргийлсэн байх хооронд зорсолтгүйгээр үргэлжлүүлэн цуглана. Хүргэлтийн хугацаа, бетоныг цутгахдаа зураг үзүүлсэн хийц болон хэв гажилтын заадагчын Үедийн ирмэгийг тэгш гаргаж өгнө. Гүйцэтгэгч хийцийн хэсэг бүрийн ширхэгийн хэмжээг 4 дахин авсан хэмжээгээс нимгэн байж болохгүй.

Зузаантай дэвснэ. Эдгээр үед нь буталсан чулууны хамгийн том хавтгайтай бараг параллаар, нягтруулсан үеийн 50мм-ээс илүүгч Инженер өөрөөр заагаар бол бетоныг үе үеэр, бүтээцийн залгаасын нягтруулах ажлыг гүйцэтгэх ажигчид ажиглуулна.

Гүйцэтгэгч хэвэнд цутгасан бетоныг хүрэээр хултаа ба доргиураар хөдөөлж болгохгүй. Гүйцэтгэгч тусгай баг бүтээгдсэн бетон цуглах болон цулаж тогтоосон зүйлсийн байрлалыг өөрчлөхгүйгээр гүйцэтгэнэ.

Бетоныг түүнийг цуглах газартай аль болох ойр буулгана. Бетоныг цутгахдаа материалын ялгарал үүсэхгүй, хэв, арматур болон бусад дурдсан шаардлагад нийцүүлсэн байна.

Тэвэрлэх явцад хатурсан бетоныг тэвэрлэхдээ энэ Техникийн шаардлагад цуглах газар хүртэл бетоныг тэвэрлэхдээ энэ Техникийн шаардлагад болгохгүй.

Бетоныг, хольцонд цемент хольцоноос хойш 2-оос хэтрэхгүй цагйн дараа цутгаж бэхжүүлнэ. Гүйцэтгэгч хольцонд ус намж бетоныг зөөрүүлж дахин бага байна.

Хамгийн эхэнд цутгах бетоныг чулуулаг материалын хэмжээ өртгийнхөөс 2 хашмалд нээхийг гаргаж өгнө.

Бетон хүрмилгэдэх болон бетоны ялгарал үүсэхээс сэргийлж хэв бетоныг түвшнээс дээш гарсан хэв хашмал ба арматур дээр хатуурсан Хана, багана ба бусад нимгэн хэвийн нийлэг хэсгүүдийг цутгахдаа хэрэглэхийг зөвшөөрөхгүй.

Хэрэглэнэ. Холын машинд суурилуулсан хоолойноос өөр хоолойг Чөлөөт уналтын өндрийг 1,5м-ээс доош болгохын тулд уян хатуу Гүйцэтгэгч бетоныг 1,5 м-ээс дээш гүнд чөлөөт уналтаар цутгаж болно.

Бохирдууламгүйгээр шахаж гаргана. Насосны хоолойд үлдсэн зурмалыг шинэхэн дэвссэн гадаргуу дундаа агарын зай гаргалгүй шахаж ажиглана. Шахалт дууссаны дараа бетон насоснууд үргэлжилсэн горимоор бетоныг нэгэн жилд үрсгалаар, цугалт хийхээс өмнө цэвэрлэж хаясан байна.

Дэвсэх төхөөрөмжид наалдсан аливаа зурмалын үлдэгдлийг дараагийн орох хөнгөн цагаан материалаар хийсэн эд ангиатай байж болохгүй. Бетоныг дорнож гэмтээхээргүй байна. Мөн эдгээр нь бетоной урвалд үсгэхээргүй ажиглана. Эдгээр тоног төхөөрөмж нь шинэ тавьсан хүчин чадалтай байх ба хольц ба зурмаланд материалын ялгарал бетон дэвсэхэд ашиглах бүх тоног төхөөрөмж нь сайн чанарын хийц, төмөрбөмбөн үргэлжлэнэ.

Бетон дэвсэх төмөрбөмбөө батлагдмалд дэвсэх дарааллыг үл

(в) Дэвсэх ажиглага

Цэвэрлэгдэж ил гарвал тэдгээрийг шавар буюу бетон зурмалаар дүүргэж өргөнө. Нэг удаа дүүргэх зурмалын хэмжээг гадаргууд бетон дэвсэхэд дүүргэсэн зурмал хатаагүй байхаар тааруулна.

бетон хийхгүй.

Бетоныг ямар ч залгаасгүй нэгэн жигд цутгамал үүсгэн тасралтгүй ажилбараар цутгана. Бетоныг суурь дахь аливаа саад, гадаргуун гэмтлийг тойруулан бүх хэсгүүд нь ижил нягтрал авч чадахаар нямбай цутгана. Мөн угсарсан арматур болон ган төмрүүд болон бусад бетон цутгасны дараа бетоны гадаргуугаас дээш гарах хийцүүдийг тойруулан нямбай цутгах хэрэгтэй.

Зууралт бүрийн бетоны бүх ажлыг бетон бэхжиж эхлэхээс өмнө дуусгасан байх ёстой.

Бетоныг цутгах үед ба цутгаж дууссаны дараа бетоныг гэмтээхгүй байх болон арматур төмрийн зангилааг хугалахгүй байх талаар анхаарах хэрэгтэй. Ажилчид болон тоног төхөөрөмжид зориулсан тавцанг арматур төмөртэй хамт бэхэлж болохгүй. Бетоныг бэхжиж эхэлснээс хойш ба бетоныг гүйцэд сайн хатууртал бетоноос цухуйж гарах хэв болон арматур төмрийг хөдөлгөхийг хориглоно.

(г) Усан дотор бетон цутгах

Усан дор буюу эрдэс шаврын дор бетон цутгах шаардлагатай бол Гүйцэтгэгч цутгах аргачлал болон ашиглах тоног төхөөрөмжийн талаарх саналаа Инженерт танилцуулна. Бетон зуурмагийг, гарах амсартаа таглаа бүхий юүлүүр – хэлбэртэй хоолойгоор эсвэл бетоноор дүүргэх үед ус орохоос хамгаалсан тоноглол бүхий хоолойтой бетон шахагчаар цутгана.

Бетон дамжуулах хоолой нь хэд хэдэн хэсгээс залгагдаж бүтсэн ус нэвтэрдэггүй хоолой, оройдоо юүлүүртэй 250мм-ээс доошгүй голчтой, резинэн цагираг зэргээс бүрдэнэ. Хоолойн гарах үзүүрийг нийт цутгах талбайд чөлөөтэй хөдөлгөх боломжтой ба зуурмагийн хурдыг огцом багасгах буюу зогсоох тоноглолтой байна. Хоолойг бетоноор дүүргэхээс өмнө ус орохоос сэргийлж гарах амсрыг хаалттай байлгана. Хоолойг юүлүүрийн ёроолын гүвшин хүртэл байнга бетон зуурмагаар дүүргэсэн байх ба бетоны устай харьцах талбайг аль болох багасгах үүднээс үзүүрийг бетон зуурмаганд дүрсэн байна. Хэрэв бетон дэвсэж эхэлсний дараа хоолой руу ус орвол хоолойг гарган авч суллаад гарах амсрыг дахин бөглөнө. Үүний дараа хоолойг шинэ зуурмагаар дүүргэж ус руу хийнэ. Цутгаж дуустал зуурмагийн урсгалыг тасалж болохгүй.

Бетон шахаж байх үед дамжуулах хоолойн гарах амсар үргэлж зуурмагаар дүүрсэн байх ба цутгалт дуустал хоолойн гарах амсрыг цутгаж буй бетонд дүрээстэй байлгана.

Аль ч нөхцөлд бетонд ялгарал үүсгэхгүй байх талаар анхаарах хэрэгтэй.

Усан дор цутгах бетоны цементийн хэмжээ нь усанд угаагдсан алдагдлыг нөхөх үүднээс тухайн марк ба өтгөрөлттэй ердийн бетоноос 10 хувиар илүү байна.

Усан дор буюу эрдэс шаврын дор дэвссэн бетоныг дараах аргаар нягтруулна. Үүнд:

- (i) бетон дамжуулах хоолойг зуурмагаар дүүргэхийн өмнө хоолойны ёроолд шилээгүүр доргиурыг оруулна,
- (ii) хоолойн амсрыг хаана,
- (iii) Бетон зуурмагийг юүлүүр рүү хийж хоолойг дүүргэх явцад доргиурыг хоолой дахь бетоны бүх агаарыг хөөж гаргахаар удаан гаргаж авна,
- (iv) Доргиурыг, юүлүүрээс хоолой руу шинэ зуурмаг өгөхөд дамжуулах

Бүх бетоны ажлын түрш түүшээр бүхий хэв болон арматурын ажлын

бэлтгэнэ.

Бэх гадаргуу техникийн шаардлагын дэгл-Зүйл 709 (б)-д заасны дагуу тохиромжгүй зүйлийг хуулж авч зайлуулаад шинэ бетон хийх цэвэр, бат эвдэрсэн буюу нялтрүүлалтаар бетон, баргар имар, эсвэл бусад

Нйм зогсолтын дараа бетоны ажлыг дахин эхлэхэд гүйцэтгэгч бүх

бэлтгэн байлгах ёстой. Нйм тохиолдолд ашиглах машин тоног төхөөрөмж байнга орших хэрэгтэй. Нйм тохиолдолд ашиглах машин тоног төхөөрөмж байнга нэг эсэргүүцэх чаргаартай болж хангалттай катгуурах хүртэл гар хүрэлгүй ажлыг, бетоныг налархай байх үед хийж дуусгах ба дараа нь түүнийг ямар шаардлагын Зүйл 711-д заасны дагуу сайтар нялтрүүлна. Бүх бетоныг каралтай хийх арга хэмжээ авна. Давссон бетоныг техникийн болон тэгш бус гадаргуу болон өндөр үүсгэхгүйн тулд ажлын залгаасыг удаан зогсох нь тодорхойгүй буюу удаан зогсохоор бол гүйцэтгэгч аль Хэрэв бетоны ажлыг ямар нэг шалтгаанаас болж зогссон ба хир зарал

(д) Цугталгыг зогсоох

гүйцэтгэнэ.

Дээж авсан нэнхийг бөглөх зэрэг ажлыг гүйцэтгэгч өөрийн зардлаар шинжилгээ хийх, бат бэхийн шаардлага хангахгүй бетоныг засварлах, Инженерийн баталсан бусад аргаар засварлана. Дээж авах, түршилт хийцийг даралтат зүүмгараар засах, хэврт бетоныг зайлуулах буюу авч нийт цугталгыг чанарыг шалгахыг шаардаж болно. Гүйцэтгэгч нийт бат бэх шаардлага хангахгүй байвал инженер дахин өрөмдөлгөөр дээж багана буюу түлгүүр бүрийг хэт авианы багажаар шалгана. Хэрэв бетоны

байна.

нхнийг сайтар бөглөх арга хэмжээ авна. Дээж 50мм-ээс доошгүй голчтой Дээжийг бетоны нийт зузаанаар өрөмдөж авах ба өрөмдөлгөөс гарсан бүрээс Инженерийн заасан цэгт 2 дараалсан дээж өрөмдөж авна. Шаардлагаас гадна гүйцэтгэгч цугтаж буусан дараа бетон тус

Техникийн шаардлагын Зүйл 706-д заасан түршилтэд тавигдах

бөгөөд хөндий камер оруулна.

Бетон руу ус орохоос хамгаалах зорилгоор ус нэвтрэгддэг, дотроо хуурай Бетон цугтах ба бэхжүүлэх явцад гидростатик даралтыг тэнцвэржүүлж

сөрөөр нөлөөлөх бол ус шавхаж болохгүй.

Хэрэв усан дор бетон цугтах үед буюу цугтаж дууссаны дараа цугтасан газрыг хүрээлсэн усыг шавхаж гаргах нь шинэ цугтасан бетоны гадаргууд машин тоног төхөөрөмжтэй байх ёстой.

Зурмалыг цуглахын тулд энэ шаардлагыг хангахад хүрэлцэхүйц тооны эхлэхээс өмнө дараагийн үеийг цугтах хэрэгтэй. Гүйцэтгэгч их хэмжээний Бетоны үеүдийг хооронд нь самн барьцангуулах үүднээс эхний үе бэхжиж орчин тойрны усыг хөдөлгөөнгүй, тогтонги байлгана.

Хэвтээ хэлбэрээр гаргана. Носос болон хоолойнүүдийн гарах амсрын үргэлжлсэн ажилдаар гүйцэтгэх ба цугтаж буй гадаргуу нь аль болох Усан дор буюу эртэс шаврын дор бетоныг давсэхдээ тасралтгүй

жилийг аргаар нялтрүүлна.

Бетоныг насосоор шахаж цугтах үед насос руу орсон хоолой дахь бетоныг

тулд доргиурыг асааж унтраан зохицуулна.

(v) Цугталт үргэлжлэх явцад зүүралт хооронд хэт их дорилт өгөхгүйн

боломжтой тийм байрлалд байрлуулна.

хоолойн хана руу дорилт өгөлгүйгээр зүүмгараас агаарыг гаргах

ажиллуулна. Эдгээр хүмүүс нь хэв хашмалыг Техникийн шаардлагад нийцүүлэх, түр ажлын залгаасуудыг зөв гаргах, арматур төмрүүд ба бэхэлгээнүүдийг зөв байрлуулах зэрэг ажлуудыг хариуцна.

Инженерийн зөвшөөрөлтэйгөөр Техникийн шаардлагад нийцүүлэн бетоны ажлыг дахин эхлүүлэх боломжтой бол, хүйтэн залгаас гаргалгүйгээр шинэ бетоныг хуучин бетон дээр дэвсэж нягтруулна.

(е) Цутгах хэмжээ

Инженерээс өөрөөр заагаагүй бол цутгалтын өндөр 2м-ээс илүүгүй байна. Бетоныг цутгах нийт талбайд жигд зузаантайгаар цутгалтын нийт өндрөөр цутгана.

Гүйцэтгэгч цутгалтын хэмжээ болон дарааллыг дулааны өөрчлөлт буюу агшилтын улмаас хагарал үүсэхгүй байхаар төлөвлөх хэрэгтэй.

(ё) Цутгах дараалал

Гүйцэтгэгч хэрэв бололцоотой бол бүтээцийн нэг хэсэг дэх босоо элементүүдийн цутгалтын хоорондох хугацааг ижил байлгах арга хэмжээ авна. Энэ хугацаа нь инженер өөрөөр заагаагүй бол цаг агаарын таатай нөхцөлд 3-7 хоног байна.

Хэрэв Инженер бетоны агшилтын улмаас ажлын залгаасыг багасгахыг шаардвал шинэ бетон зуурмагийг 21 хоног болоогүй гадаргууд дэвсэхгүй. Хэрэв зурагт ажлын залгаас хийхээр үзүүлсэн бол тэдгээрийн өргөн ба урт нь зурагт үзүүлсний дагуу байх ба зурагт заасан хугацааг өнгөртөл тэдгээрийг дүүргэж болохгүй.

810 БЕТОНЫГ ОРЧНЫ НӨЛӨӨЛЛӨӨС ХАМГААЛАХ

(а) Ерөнхий

Гүйцэтгэгч бетоныг хийх, арчлах явцад цаг агаарын ба орчин тойрны нөлөөллөөр эвдрэл үүсэхээс хамгаалж урьдчилан сэргийлсэн арга хэмжээ авна.

Бетоныг дэвсэж эхлэхээс өмнөх температур нь Техникийн шаардлагад өөрөөр заагаагүй бол 10°C - 32°C хооронд байна. Гүүрийн хавтангийн бетоныг дэвсэх үеийн температур 27°C илүүгүй байна.

(б) Борооноос хамгаалах

Хэрэв Инженерийн үзэж байгаагаар ширүүн буюу удаан орох бороо нь шинэ бетоны ил гарсан гадаргуугийн том ширхэгтэй чулуулгийн зуурмагийг угаан урсгаж болзошгүй бол Гүйцэтгэгч нь, хэрэв дэвссэн бетоны гадаргуу дээрх усыг зайлуулах буюу ус цугларахаас хамгаалж чадахааргүй бол бетон дэвсэх ажлыг зогсооно. Бетоныг ус тогтсон хэсгүүдэд буулгахгүй.

(в) Халуун агаараас хамгаалах

Хэрэв орчны температур 32°C -с дээш байвал хэв хашмал, арматур, төмөр, төмөр дам нуруу, ба бусад шинэ бетонтой шууд харьцах гадаргууг 32°C -с доош температуртай болтол нь ус шүрших юмуу эсвэл бусад зөвшөөрөгдөх аргаар хөргөнө.

Бетоныг дэвсэх үеийн температурыг тогтоосон температурын хэлбэлзэлд барихад доорх аргуудыг хослуулан хэрэглэнэ. Үүнд:

- Материал хадгалах газрыг сүүдэрлэх,

Агаарын температур -15° C –аас доош байвал бетоныг гадаа цутгаж болохгүй бөгөөд түр байранд холингийн оруулж цутгалт хийнэ. Хэрэв холинг байрны гадна байх шаардлагатай бол зүүрмэгийн түр байрны бүтээлтийг цоолж суулгасан бүнкерээр дамжуулан цутгаж байр руу өгнө.

Халагч төхөөрөмж ба байр нь цутгалт дууссанаас хойш 5 өдрийн турш шинэ бетоны орчны температурыг 20° C - 30° C хороонд барих чадвартай байх ёстой. Дараачийн 3 өдөрт бетоны температурыг 5° C хүртэл хөрлөнө. Халагч төхөөрөмжийг хэв хашмал ба бетон гадаргууг шууд халаахгүй байхаар байрлуулна.

Халагч төхөөрөмж нь чөлүүт хэт халуун цагт үүсгэлгүй нэгэн үед 15° C ба 25° C-ийн хооронд барих чадвартай байх ёстой. Хооронд халаана. Бетоны зүүрмэгийн температур нь хэвэнд цутгах дуурагчийг 20° C ба 65° C –ийн хооронд, усны 55° C ба 65° C –ийн турш хөлдөхөөс сэргийлж хамгаална.

Хэрэв бетон дэвсэх үеийн орчны температур хасах хэмтэй байна гэж Инженер үзвэл, Гүйцэтгэгч ус ба чөлүүн материалыг халаах арга хэмжээ авна. Бетоныг цутгаж дууссаны дараа бүтэн 8 өдрийн турш хөлдөхөөс сэргийлж хамгаална.

Агаарын температур 5° C –доош байвал 300 мм зузаан бетоны дэвсэх үеийн температур 15° C- доош байж болохгүй. Агаарын температур ямар байгаа үл харгалзан мөстэй буюу хөлдсөн хэсгүүдтэй чөлүүт зүүрэлтэнд оруулж болохгүй ба 0° C буюу түүнээс доош температуртай аливаа гадаргуу дээр бетон дэвсэхгүй.

- агаарын температур өсч байгаа үед 3° C- доош байвал
- агаарын температур буурч байгаа үед 7° C-доош байвал

Доорх нөхцөлд бетоныг халаалт ба хөлдөлтөөс хамгаалахгүйгээр цутгаж болохгүй:

Инженер шаардсан үед Гүйцэтгэгч талбайд халуун хүйтэн хэмжийн 2 термометрийг суурилуулна.

(i) Холх ба дэвсэх

(r) Хүйтэн нөхцлөөс хамгаалах

Инженер бетон дэвсэхийг хойшлуулж өдрийн саруун үед хийхийг шаардаж болно. Эсвэл ус цацаж гадаргууг чийгтэй байлгана.

- Салхианаас хамгаалах
  - Нарны хаалт хэрэглэх
  - Тохирох материалаар бүтээх
- Хуурайшил ихтэй нөхцөлд болон :
- Шингэн нитроген цацах.
  - Чөлүүн материалыг ба усны хөрөгчид хийж хөрөх, эсвэл хольцонд хийх усны заримыг буюу бүгдийг нь жижиглэж буталсан мөсөөр оруулах
  - Чөлүүн материалыг ус шүршиж хөрөх,
  - Үлдэвэрлэгч төхөөрөмжийг сууцаргах,

Агаарын температур -15°C - дээш байвал, Гүйцэтгэгч түр байрны жижиг хэсгийг богино хугацаанд онгойгож цутгалтын ажлыг гүйцэтгэж болно.

Орчны хасах хэмийн температурт бетон дэвсэхээс өмнө Гүйцэтгэгч, халаах төхөөрөмжийн ажиллагааг шалгах зорилгоор 20°C хүртэл халааж бетоны ажил эхлэхээс өмнө 24 цагийн турш энэ дулааныг хадгална.

Гүйцэтгэгч халаах төхөөрөмж болон шаардлагатай түлшээр хангана.

(ii) Эхний арчлалт

Гүйцэтгэгч цутгасан бетоноо хуурайгаар арчлахаар төлөвлөж байгаа бол байран доторх чийгшлийг хангах ба бетоныг хуурайшлаас хамгаалах арга хэмжээ төлөвлөж Инженерээр батлуулна. Хэрэв халаах төхөөрөмж нь утаа буюу хий ялгаруулдаг бол байрыг байнга агааржуулж байна.

Байрны хэмжээ нь бетон зуурмаг цутгах болон хэв хашмалыг салгаж авахад хүндрэл учруулахгүй байх ёстой. Хэв хашмалыг салгаж авсны дараа бетоны зүлгэх өнгөлгөөг халаалт зогсоохоос 3 хоногийн өмнө дуусгасан байна.

Гүйцэтгэгч халаах ажиллагааг байнгын хяналт ба удирдлагаар хангана.

Агаарын температур гэнэт унах ба халаах температур эвдэрсэн үед хэрэглэх нөөц халаах төхөөрөмж болон түлшийг хангалттай хэмжээгээр нөөцөлсөн байна.

(iii) Усан дор цутгах

Орчны хасах хэмийн температурт усан дор бетон дэвсэхээс өмнө Гүйцэтгэгч коффердам дахь усны температурыг 5°C –доошгүй халаана. Бетон цутгаж дуусаад усыг шавхахаас өмнө Гүйцэтгэгч коффердам дахь усны температурыг 5°C –дээш хэмд барина.

(д) Сульфат ихээр агуулсан хөрс буюу уснаас хамгаалах

Сульфат ихээр агуулсан хөрс буюу уснаас хамгаалах талаар Гүйцэтгэгч анхаарах ёстой. Гүүрийн тулгуур, тулгуурын бусад хэсгийг AASHTO M85 II-р ангилалын шаардлага хангасан портланд цементээр хийнэ. Ийм газраас авсан усыг бетон арчлахад хэрэглэж болохгүй.

Зуурмагт хийх усыг сайтар шалгаж бетоны нэвчимхий чанарыг аль болох бага байлгах ёстой. Бетоныг хамгийн их нягт автал нь нягтруулна. Бетоны гадаргуугаас арматур хүртэлх хамгийн бага зай 60мм байна. Бетон цутгасны дараа 7-оос дээш хоносны дараа хэв хашмалыг салгаж болно. Гадаргуун нүх хонхорхойг шавах, хэвний бэхэлгээг авах зэргээс бусад тохиолдолд гадаргууд хүрч болохгүй. Урьдчилан цутгасан бетон хийцтэй ажиллахад аливаа хэв гажилтын хагарал гаргахгүйн тулд тусгай тоноглол хийж өгнө.

811 БЕТОНЫГ НЯГТРУУЛАХ

Бетоныг дэвссэн үеийн нийт хэмжээнд сайтар нягтруулна. Хэв хашмал, арматур ба бусад суурилуулсан зүйлсийг хөндөлгүйгээр тэдгээрийн эргэн тойронд нь сайтар нягтруулж өгнө. Нарийхан болон бусад хязгаарлагдмал хэсгүүдэд болгоомжтой ажиллах хэрэгтэй. Нэг цутгалтаас дараалан гарсан үеүдийг хамтад нь нягтруулна.

элементийг цутгахын өмнө суултад хагарал үүсэхээс сэргийлэх юм.

Инженер цохилтын нүхийг багасгаж бетоны гадаргууг сайжруулах буюу агшилтаас үүсэх хагаралаас сэргийлэх зорилгоор ийм бетоныг дахин нягтруулахыг шаардаж болно. Гэхдээ бетон хатуураагүй, доргиулагч доорх үеийн бетон руу өөрийн жингээр шигдэж байвал мөн доргиулагчийг гаргаж авсны дараах нүх нь өөрөө дүүрч байгаа нөхцөлд дахин нягтруулалт хийж болно.

812 БЕТОНЫГ АРЧЛАХ

(а) Ерөнхий

Бетоныг бэхжих явцад бетон чийгшлээ алдаж хатуурах ба бетоны доторх температурын өөрчлөлтөөс болж дулааны хагарал үүсэх зэргээс хамгаална.

Бетоныг арчлах арга нь бетоныг гэмтээхээргүй байна. Бэхжилт нь дээрх шаардлагыг хангатай үргэлжлэх боловч аль ч тохиолдолд 7 хоногос багагүй байх ба дээр нь дараагийн бүтээц иртэл үргэлжилнэ.

Бетоныг арчлах ажиппагаг даах чадвартай болтол хатуурсан нөхцөлд эхлэх бөгөөд тасралтгүй буюу том талбайд цутгаж байгаа бол өмнөх цутгалт дууссан газраас эхэлж хийнэ.

Шинээр дэвссэн бетон бүрийг энд дэрьдсэн аргуудын аль нэгээр бетон хуурайшихаас сэргийлж арчилна. Арчлалт хийхээр сонгосон аргыг хэрэглэж эхлээгүй байхад бетон хуурайшиж эхэлбэл бетоны гадаргууг гэмтээлгүйгээр ус цацаж чийгтэй байлгана.

Уураар болон туяагаар халаахаас бусад аргаар Хүснэгт 7-10-т өгөгдсөн хугацаанд зогсолтгүй үргэлжлүүлэн арчилна.

Хүснэгт 7-10: Арчлалтын хамгийн бага хугацаа

Цементийн төрөл	Орчны дундаж температур 15° С-ээс их	Орчны дундаж температур 5° С - 15° С	Орчны дундаж температур 5° С-ээс бага
10%-аас бага пуццолан нэмсэн портланд цемент	7 өдөр	10 өдөр	14 өдөр
10%-аас их пуццолан нэмсэн портланд цемент	10 өдөр	15 өдөр	20 өдөр

Цаг агаарын халуун нөхцөлд, Инженер шаардлагатай гэж үзвэл шингэн мембран буюу газар дээр нь хэвлэх аргуудаар арчлалт хийгдэж байгаа бетонон гадаргууд ус цацаж өгнө.

Инженер зааварчилсан бол, Гүйцэтгэгч дор дурьдсан арчлалтын зарчмаас гадна нарны хурц туяа буюу салхи бетоны гадаргууд хүрэхээс сэргийлж нар ба салхины хаалт зэргээр хангана.

(б) Материал

(i) Ус

Ус нь Дэд-Зүйл 703 (ё) –д заасан шаардлагыг хангасан байна.

(ii) Шингэн мембран

Гадаргууг хуучих үед бетон гадаргуу нойтон байх ёстой. Уг материал

сэргийлж чадна гэж үзсэн тохиолдолд хэрэглэнэ.
материалаар хуучир арга юм. Уг аргыг Инженер, чийгийн алдартлаас
Энэ нь бетоны гадаргуугаас чийг алгатахаас сэргийлж ус үл нэвтрэх

(v) Ус нэвтрэгдэлтийг материалаар хуучих арга

Хэрэв шинэхан шүршсэн мембраны хальс хангалттай хатаж
үйцээлийг байхад бодог эсвэл арчлалтын явцад хальс ямар
нэг байхдаа гэмтэл тухайн газарт дээр дурьдсангай ижил
хамжээгээр үүсмэлийг дахин шүршинэ.

Пигмент агуулсан мембраны үүсмэлийг хэрэглэхийн өмнө сайтар
хольж хуулах ба хэрэглэх явцад хөдөлгөж сарсаар. Хэрэв үүсмэлийг
2 хувааж шүрших шаардлагатай гэж үзвэл эхний шүршилтийг
хийсний дараа 30 минутын дотор 2 дахь шүршилтийг хийнэ.
Шүрших төхөөрөмжийг Инженерээр батлуулан байна. Гөлөр
гадаргуу дээр 1 литр бэхжүүлэх үүсмэлийг 0.2м талбайд, дараар
гадаргуу д 1 литр бэхжүүлэх үүсмэлийг 0.5 хавтгай дөрвөлжин метр
талбайд тус тус ноогтохоор буюу Инженерийн зааварчилсан
хамжээгээр нэгэн жилд бүрхүүл үүсгэж шүршинэ.

болно.

Хамжээний газарт Инженерийн зөвшөөрөлтэйгөөр хэрэглэж
удаалийн ажлаараар шүршинэ. Гар ажиглалаат шүршилтийг бага
бүрээ. Үүсмэлийг захилаа үүсгүүрээр ажиглалаат шүршинээр 1-2
үүршмэлт ил бетоныг мембраны үүсмэлаар болно хууцаанай
Шингэн мембраны аргыг хэрэглэх үед сул ус гадаргуугаас

гадаргуу дээр хэрэглэнэ.

Гадаргууг зүлгэж өнгөлөх шаардлагатай үед болон ажлын
залгаасны гадаргууд шингэн мембран хэрэглэж болохгүй. Гэхдээ
залгасан дээр бетон тавихаас өмнө элсэн шүршилчээр мембраныг
арилгавал энэ аргыг хэрэглэж болно. 2-р зэрэглэлийн цагаан
пигментыг зөвхөн гүүрний хавтангийн гадаргуу, ажил дүүссэны
дараа ил харагддаггүй буюу Инженерийн зөвшөөрсөн бусад
гадаргуу дээр хэрэглэнэ.

(iii) Шингэн мембранаар арчлах холимог арга

Бетоны гадаргуу дээр ус тогтоох, усаар шүрших эсвэл байнга
нойтон материалаар хуучих замаар гадаргууг үрэлж чийгтэй
байлгана. Эдгээр материалуудыг хөвөн, зүлхай, олон давхар таар
буюу эсвэл бусад зөвшөөрдөх материалаар хийсэн байх ба бугдаг
гардлагүй, бетоныг мэр нэг байхдаа нөлөөлдөггүй байх ёстой.

(ii) Ус ашиглах арга

Байлгаж арчилна.

Бетоны хэв хашмалыг авалгүй шаардлагатай хугацааны туршид

(i) Хэв хашлага ашиглах

(в) Бетоныг арчлах аргүүд

Хангасан байх ёстой.
тааран полиетин хууцаас нь AASHTO M171-ын шаардлагыг
Ус нэвтрэгдэлтийг цаас, полиетин хальсан материал, цагаан өнгийн

(iii) Ус нэвтрэгдэлтийг материалаар хуучих арга

шаардлагыг хангасан байна.
Бетоныг арчлах шингэн мембраны хольц нь AASHTO M148-ийн

нь хангалттай хэмжээний өргөнтэй байх ба материалын зэрэгцээ эгнээнүүдийг 300-аас доошгүй мм-ээр зөрүүлж залгааг цавуутай лент, мастик, цавуу буюу эсвэл зөвшөөрөгдсөн аргаар сайтар битүүлж наагаад гадаргууг нийтэд нь хучина.

Хучлагыг салхинд хийсэхгүй байхаар бэхэлж өгнө. Бетоны бэхжилтийн хугацаа дуусахаас өмнө хучлагын аль нэг хэсэг урагдвал нэн даруй нөхөж засварлана. Ус үл нэвтрүүлэх чанар нь алдагдсан материалыг хучлаганд хэрэглэхгүй.

(v) Халаалттай байранд арчлах арга

Цаг агаарын хүйтэн нөхцөлд цутгасан бетоныг Техникийн шаардлагын Дэд- Зүйл 710 (д)-д заасны дагуу арчилна

(vi) Уур болон туяагаар халаах арга

Энэ аргыг зөвхөн үйлдвэрт цутгасан бетон элементүүдэд хэрэглэнэ.

Уур болон цацрагт туяаны дулаанаар арчлах ажиллагааг тохиромжтой камерт хийнэ. Ингэхээ зөвхөн бага даралттай, нойтон уурыг хэрэглэнэ. Температур заагч багаж нь камер дахь температур тогтоосон хязгаарт жигд тархсан эсэхийг зааж байх ёстой.

Бетоныг цутгаж дууссаны дараа бетоны эхний бэхжилтийг эхлүүлэхийн тулд бетоныг 3-5 цаг байлгасны дараа уураар болон дулаанаар бэхжүүлнэ. Хэрвээ удаашруулагч бодис хэрэглэсэн бол уур болон дулаанаар арчлах арга хэрэглэх хүртэлх хугацааг Инженерийн заасан хугацаагаар хойшлуулна. Энэ бэхжилтийн хугацааг AASHTO T197 стандартын дагуу тодорхойлсон бол хүлээх хугацааг үүнтэй уялдуулан тохируулна.

Хүлээх хугацаанд хатаах камерийн температурыг 10°C –аас доошгүй байлгах ба үүнийг уур болон дулааны температураар тохируулж болно. Энэ хугацаанд бетоны гадаргууг чийгтэй байлгах шаардлагатай.

Хэсэг газарт хэт халаалт үүсч болзошгүй учраас уурыг шууд бетон болон хэв рүү чиглүүлж болохгүй. Уур болон дулааныг нэмэгдүүлж өгөх үед камерт байх орчны температурыг цагт дунджаар 20-оос илүүгүй хэмээр өсгөж байх ёстой. Камерийн хамгийн их температур нь 71°C хэтрэх ёсгүй.

Төлөвлөсөн бат бэхийн хэмжээндээ хүртэл бетоныг хамгийн өндөр температурт байлгах ба туршилтын шоог урьдчилан хүчитгэсэн бетоны хамт ижил нөхцөлд арчилна.

Инженерийн баталсан агаарын температур хэмжигчийг бетон цутгаж дууссаны дараа хийцийн орой дээр байрлуулна. Нэмэгдүүлсэн дулаанаар бэхжүүлж дуустал дулаан хэмжигчийг хөдөлгөж болохгүй. Орчны температур болон цаг хугацаа заасан графикийг хийц бүрээр хийж бэхжилт хийж дууссаны дараа Инженерт өгнө. Графикт дараах зүйлсийг үзүүлсэн байна. Үүнд:

- хийцийн дэс дугаар №,
- цаг, өдөр, сар, жил,
- бетон цутгаж дууссан үе,
- халааж эхэлсэн үе,
- халааж дууссан үе,

Өмнө нь давсан, хатуурсан бетонд бетон залгаж давсахад тэдгээрийн хоорондох гадаргууг ажлын залгаас гэнэ.

Гүйцэтгэгч ажлын залгаасыг зураг үзүүлсэн байрлалд хэвлэнэ. Ажлын залгаасын байрлалыг Инженерээр үргэлжинэн зөвшөөрүүлсэн байна. Налуу хавтан болон зурагт өөрөөр зааснаас бусад тохиолдолд ажлын залгаас нь хэвтээ болон босоо хавтайд байна.

Бүх төрлийн бетоны ажлын залгаасыг ургуураа хэлбэрээр хийж сайн нягтруулж өгнө. Жижиг алгасалтай дам нуруу болон хавтангийн хүчигтэсэн бетон ба бэлэн цутгасан элементийн алинд ч залгаас байх ёсгүй.

Ажлын залгаасыг, бетоныг давссаны дараах алшлтын нөлөөг аль болох багасгахуйц хэлбэрээр, хийцэнд ирэх ачаалал болон хөдөлгөөнт заадастай зохицох байдалыг харгалзан хамгийн тохиромжтой байрлалд хийнэ.

Ажлын залгаасны өнцгийг аргаар гаргаж болохгүй ба залгаасаар цухуйн гарч ирсэн арматурын төмрийг бетон бүрэн бэхжсэний дараа тайрч авна.

Бетоны хөндлөн ба барал хөндлөн залгаасууд ба бетоны ил гарч байгаа

813 АЖЛЫН ЗАЛГААС

- Дэд-Зүйл 710 (в)-д заасны дагуу бетоны давсах үеийн температурыг хязгаарлах,
- Инженер зөвшөөрөл бага дулаантай цемент ашиглах,
- Ил гарсан гадаргууг дулаан тусгаарлалтаар бүтээх,
- Салгаж аваагүй хэв хашмалыг дулаан тусгаарлалтаар хангах,
- Гадаргуу дулаанаа олон алдахаас сэргийлж салхины хаалт хийх,
- Гадаргуу дээр ус тогтоох буюу шүрших нь гадаргууг олон хөрөгж байгаа бол эдгээр аргуудлыг хэрэглэхгүй байх.

(г) Шинээр цутгасан бетоны температурын өөрчлөлтийг хязгаарлах

Гүйцэтгэгч бетон цутгасны дараа бетоны температурын өөрчлөлтийг хязгаарлах дараах арга хэмжээг нөхцөл байдалд тохируулан авна. Үүнд:

- Бэхжилт дууссан үе
- Бэхжилт дууссаны дараа агаарын температурыг цагт 20° С –ээс дээшгүй хэмээр аажмаар буулгах ба бетоныг камерас гаргахад гаднах температурыг 6° С –р их байх хүртэл бууруулна.
- Бетон хийцүүдийг шаардлага бат бэхтэй болгон хөндөх температурыг хүртэл хөрөгж болохгүй.
- Дулаанаар арьцах арга уур, халуун ус, тос, усыг холгойгоор дамжуулан эсвэл, цахилгаан дулааны элемент ашиглаж болно. Дулаанаар арьцах аргыг дулаанаа хадгалж чадах камерт авуулах ба чийгийн агуулганыг багасгах зорилгоор бетоны бүх ил хардалах гадаргууг полиуретин хулиаас буюу зөвшөөрөгдсөн шинэн мембранаар бүрнэ.
- Бетон элементүүдийн өөр бетон хийц болон материалын шүүд харьцах гадаргууг барьцалтын төлөвлөсөн хязгаарт байрлуулах үүднээс мембраны үлдэгдлийг цэвэрлэнэ.
- Бетон цутгах аливаа ажлыг эхлэхээс өмнө Гүйцэтгэгч нь бэхжүүлэх ажлын дэлгэрэнгүй төлөвлөгөөг Инженерт танилцуулж батлуулна.

гадаргуутай огтлолцох хэсгийг бетоны орой дахь хэвэнд бэхэлсэн чиглүүлэгчийн тусламжтайгаар буюу Инженерийн зөвшөөрсөн аргаар шулуун шугамаар гаргаж өгнө.

Бетоныг цутгаж дуусаад гадаргууг цэвэрлэхэд цемент ялгарахгүй болтол хатуурсны дараа шинэ бетоны хэвтээ буюу бараг хэвтээ залгаасуудын гадаргууг өндөр даралттай усаар шүрших ба агаараар үлээлгэх буюу хялгасан шүүрээр шүүрдэж цэвэрлэнэ.

Хэрэв тухайн нөхцөлд хэв хашмалыг салгаж авах боломжтой бол хэвийг салгаж авсны дараа хэвтээ буюу бараг хэвтээ залгаасуудын гадаргууг ижил аргаар арчилна. Хэв хашмалыг 72 цагийн дотор салгаж аваад бетоны гадаргууг чулуулаг материалыг ил гартал шүүрдсэн тохиолдолд босоо залгаасын хэвлэмэл гадаргуунд удаашруулагч бодис түрхэж болно.

Ажлын залгаасыг дараах хэлбэрээр арчилна. Үүнд:

- хуучин бетон гадаргууг чулуулаг материалыг ил гартал угааж нугардаггүй хялгасан шүүрээр шүүрдэнэ,
- чулуулаг материал нь ил гарсан хуурай гадаргуу дээр шинэ бетон цутгана.
- гадаргуу нь цэвэр, хуурай, хатуу ба бат бэх байна.

Дээрх арчилгааг хийх үед бетон хэтэрхий хатуурсан байвал, хэвлэмэл буюу сул гадаргууг механик аргаар, эсвэл чийгтэй элсээр буюу агаарын шахалттай зүүн буугаар шүршиж боловсруулна. Ийм арга хэрэглэсний улмаас гадаргуу дээр үүсэх нүхнүүдийн гүн нь 10мм-ээс их ба өнгөлсөн гадаргууд 40мм-ээс илүү ойр байж болохгүй. Ийм хэвлэсэн гадаргууг бетоны ажил эхлэхээс өмнө сайтар угааж, хатаан орчин тойронд байгаа хайрга ба бусад сул материалуудыг зайлуулна.

Гүйцэтгэгч хуучин бетон гадаргуугаас цухуйсан бэхэлгээ болон арматурын төмөрт наалдаж үлдсэн бетон ба бусад материалыг тэдгээрийн бетон дахь барьцалтыг алдагдуулалгүй цэвэрлэж зайлуулна.

Дэвсэх төхөөрөмж, залгаас, арматур болон хэв хашмалтай харьцахад тэдгээр нь наалдаж алдагдах шингэн зуурмагийн алдагдлыг нөхөх зорилгоор хатуурсан бетон гадаргуу дээр дэвсэх эхний үеийн бетонд байх ёстой чулуулаг материалын зөвхөн 50% -ийг хийнэ.

Инженер ажлын залгаас болон байрлалыг шалгаж зөвшөөрөл өгөх хүртэл гадаргууд бетон дэвсэхгүй.

Инженерийн заварласан газруудад хуучин ба шинэ бетонуудыг хооронд нь сайн барьцалдуулах үүднээс ажлын залгаасанд эпокси резин хэрэглэнэ. Эпокси резин хэрэглэх болон гадаргууг бэлдэхдээ Инженерийн зааварчилгаа болон үйлдвэрлэгчийн зааврыг удирдамж болгоно. Эпокси резины төрөл болон үйлдвэрлэгчийг Инженер зөвшөөрсөн байх ёстой.

Ажлын залгаас нь хоёр даацын элементүүдийг хооронд нь барьцалдуулалгүй залгах шаардлагатай бол Гүйцэтгэгч тэдгээрийн дунд 2 үе ус нэвтэрдэггүй барилгын цаас хийж өгнө. Цаасыг нугалж үрчийлгэлгүй тааруулж хийнэ. Илүү гарсан ирмэгийг цавуутай туузаар нааж бэхэлнэ. 2 үе барилгын хар цаасыг залгаасны нийт талбайд дэвсэнэ. Гүйцэтгэгч нь бетоны ажил хийх явцад цаасыг гэмтээхгүй байх талаар анхаарах ёстой.

814 ХЭВ ГАЖИЛТЫН ЗААДАС

Гүүрний хэв гажилтын заадасны тухай энэхүү Техникийн шаардлагын Бүлэг 900-д заасан болно.

Хэв гажилтын заадас нь бетоны доторх дулааны болон бусад хөдөлгөөнийг

Ус тогтоогчийн зэрэгцсэн хэв хашмалыг ус тогтоогчийн гэмтээлийгээр салгаж авна. Хэрэв талбайн нөхцөлд засварлах боломжгүй эвдэрвэл Инженер, ус тогтоогчийг хэв хашмалыг ус тогтоогчийн гэмтээлийгээр салгаж байгаа бол түүний дор хоосон зай үлдээхгүй байх хэрэгтэй.

Бетон дэвсэх үед ус тогтоогчийг хөдөлгөөлгүй тойруулан нямнай цутгаж сайтар тогтоож болохгүй.

Ба ямар ч тохиолдолд ус тогтоогчийг хатаасаар буюу бусад зүйлээр цоолж Арматурын төмөр сайтар уяж тогтоосон төмөр голцоонд ус тогтоогчийг бэхлэх бетон цутгахаас өмнө тэтгээрийг хой шавар, тоосноос цэвэрлэж өгө. Ус тогтоогчийг бетон цутгах үед хөдлөхгүй байхаар хэв хашмалд бэхлэн өгнө.

нарнаас хамгаалж өгнө. Дэвсэхээс 1 сар ба түүнээс дээш хугацааны өмнө бэхлсэн бол ус тогтоогчийг болон хуванцар ус тогтоогчийг залгаасны нэг талд нөгөө талын бетон агааржуулалт сайтай, нарны гэрэл шүүд тусгахаргүй газарт хадгална. Резинэн сарилж талбайд хадгална. Резинэн болон хуванцар ус тогтоогчийг саруун, ус тогтоогчийн материалыг тос болон бусад бодисоор бохирдуулж гэмтээхээс

болон заавраар хийнэ. Амлуулах залгаасны талбай дээр үйлдвэрлэгчээс хангасан тоног төхөөрөмж байхаар хангалттай урт байна. Амлуулах залгааснаас бусад резинэн ба ус тогтоогч нь, барилгын ажлын шаардлагын дагуу ажиглалахад хялбар

хөдөлгөөнийг даах ёстой. Түршилтээр 200 %-иар сунах чадвартай ба залгасны 50мм-ээс доошгүй

Bara модлын ус тогтоогчийг 25° C –ийн дулаанд хийсэн 6 N/mm² хүчээр татаж 10мм-ээс доошгүй хөдөлгөөнийг даана.

ийн дулаанд хийсэн түршилтээр 225%-иар сунах чадвартай ба залгасны PVC –н полимерээс гаргаж авсан материалтай байна. Ням ус тогтоогч 25° C –

Поливинилхлорид (PVC)-д хийсэн ус тогтоогч нь PVC –ийн өөдөс агуулаагүй залгаасны 50мм-ээс доошгүй хөдөлгөөнийг даах чадвартай байна.

°C –ийн дулаанд хийсэн түршилтээр 500 хувиар сунах чадвартай ба Резинэн ус тогтоогч нь байгалийн болон хиймэл резинээр хийгдсэн байх ба 25 болох бусад хортой бодисын нөлөөнд ордоггүй материалар хийгдсэн байна.

Ус тогтоогч нь хлорид, сульфат болон барилгын ажлын орчин тойронд байж болнохгүй. Дээжийн урт нь түршилт хийхэд хүрэлцэхгүйц байна.

Тангилцуулж батлуулах хүртэл ус тогтоогчийн материалыг талбайд авчирч тогтоогчийн материалын тухай дэлгэрэнгүй мэдээлэл болон дээжийг Инженер ус тогтоогчийг ажлын зурат үзүүлсэн материалар хийнэ. Гүйцэтгэл ус тогтоогчийн тухай заалтууд нь шингэн зүүрмэл тогтоогчид адил хамаарна.

815 УС ТОГТООГЧ

Хэв гажилтын заадсыг, бетонд аливаа харгал үүсэхээс өмнө, бетоны ирмэгийг үлгэрх буюу бүтэрлэлийгээр хөрөөгдөх боломжтой болсон үед хийнэ.

Хэв гажилтын заадсын байршлыг ажлын зурал буюу Төхнийн шаардлагад ашигт болон таллтийг хангах ба тусгай дүүргэгчээр дүүргэгдэнэ.

Хэв гажилтын заадас гэдэг нь бетоны ашигт болон таллтийг зохицуулах зориулалтаар бетоны дунд гаргасан зай юм. Хэв гажилтын заадас нь бетоны хангахад зориулагдсан заадас юм.

Сүхбаатар дүүрэг, 9, 11-р хороо, Алтын гудамжныас талдан бошготын гудамж хүртэлх, 7-р хорооллын тусгай гудамж зам

Техникийн шаардлага

816 ХЭВЛЭМЭЛ БУС ГАДАРГУУН ӨНГӨЛГӨӨ

Хэв хашмалтай харьцаагүй, хэвтээ буюу бараг хэвтээ гадаргууг зурагт заасан ангиллын дагуу дор тодорхойлсон аргаар өнгөлнө. Үүнд :

(а) UF 1 өнгөлгөө

Зурагт заасан буюу Инженерийн зааварчилсан өнгөлгөөний ангиллаас дор ангиллын өнгөлгөө шаардах бүх гадаргууд UF 1 өнгөлгөөг хийнэ.

Бетоныг нягтруулсны дараа нэн даруй тэгшлэгч рэйкээр илүүдэл бетоныг хусан авч гадаргууг нэгэн жигд болтол тэгшилж засна.

(б) UF 2 өнгөлгөө

Энэ өнгөлгөөг дээвэр, шалны хавтан болон бусад өнгөлгөө шаарддаггүй гадаргууд хийнэ.

Гадаргууг эхлээд UF 1 өнгөлгөөгөр янзалж бетоныг сайтар хатуурсны дараа модон буюу үйсэн хөвөгчөөр гадаргууг зөвхөн тэгшлэгч рэйкийн мөрийг арилгах хэмжээнд тэгшилнэ.

(в) UF 3 өнгөлгөө

Энэ нь, түргэн урсгалтай усны үйлчлэлд өртдөг хэсгүүд буюу цаг агаарын үйлчлэлийг эсэргүүцэх чадвар болон гадаад үзэмж чухал байдаг даацын хэсгүүдийн гадаргууг нийвийгээр хатуу өнгөлгөө хийхийг хэлнэ.

Эхлээд гадаргууг UF 2-ын дагуу хөвөгчөөр дор дурьдсан хүлцэх алдааны хязгаарт өнгөлнө. Гадаргуугаас чийгийн давхарга алга болж бетон хангалттай хатуурсны дараа цахилгаан үүсгүүрт хөвөгчөөр нийвийны мөргүй, нягт, гөлгөр, жигд гадаргуу үүстэл өнгөлнө.

(г) Зорчих хэсгийн гадаргуун өнгөлгөө

Гүүрний хавтан болон дамжих хавтангийн гадаргууг төмөр замаар явдаг тараах төхөөрөмжөөр тэгшилнэ. Уг төхөөрөмж нь хавтангийн нийт өргөнд бэхлэгдсэн байна. Төмөр зам нь бат бэх байх ба тараах ажилбарын явцад хотойхгүй байхаар ойр ойрхон зайд бэхлэгдсэн байна. Төхөөрөмж болон төмөр замыг, тэгшилгээний дараа бетон гадаргуу нь шаардагдах дагуу болон хөндлөн хэвгийг хангасан байхаар тохируулах ёстой.

Бетон цутгаж эхлэхээс өмнө төмөр замыг газар дээр нь тэгшилгээ хийхээр төлөвлөсөн нийт уртын дагууд сайтар бэхэлж өгсөн байна. Төмөр замын урт нь тэгшилгээ хийхээр төлөвлөсөн уртын 2 үзүүрээс тараах төхөөрөмжийг бетон султгахад хангалттай зайгаар илүү гарсан байна. Шаардлагатай бол хэв хашмалын суулт, хотойлт, овойлт зэргийг харгалзан төмөр замын өндрийн түвшинг тохируулж болдог байх ёстой. Тараах төхөөрөмж нь талбайн нийт уртад тасралтгүй ажиллах хүчин чадалтай байна. Мөн өмнө нь төлөвлөөгүй, тараах төхөөрөмжийн ажиллагааны үед үүссэн суулт буюу хотойлтыг засахад төмөр замыг тохируулж болдог байх ёстой.

Бетон цутгах талбайд байрлаж байгаа төмөр замын тулгууруудыг хэрэгцээгүй болмогц бетоны түвшингээс доош 50-аас доошгүй мм байхаар тайран авч тулгуурын ороор гарсан зайг шинэ бетон зуурмагаар бөглөнө.

Гүйцэтгэгч бетон гадаргууг шалгах, засварын ажил хийх, тулгуураас үлдсэн нүхийг бөглөх, цахилгаан хөвөгч явуулах, арчлалт хийх зэрэг ажлуудыг гүйцэтгэх зорилгоор замын тэнхлэгийн дагуу хөдөлгөөнт гүүр хийж өгнө. Гадаргууг тэгшилсний дараах бүх ажлыг уг гүүрэн дээрээс

Ажлын зураг дээр өгөгдсөний дагуу Инженер биеэр заагаагүй бол
Бетонийн тал дээрх гадаргууг өргөжин засалт хийнэ. Энэ заалтаар

(а) Гадаргуун өргөжин өнгөлгөө

Үүнд:

Бетон гадаргууг Ажлын зураг дээр үзүүлсний дагуу дор заасан аргаар өнгөлж засна.

817 ХЭВЛЭМЭЛ ГАДАРГУУН ӨНГӨЛГӨӨ

Өнгөлгөөний ангилал	Гадаргуу ба тэгш устай 3 метрийн рэйк 2 хоорондох хамгийн их зай	Түвшин ба байршил хамгийн их зөрүү
УФ3	3мм	+ 5 мм буюу - 5 мм
УФ2	5 мм	+ 10 мм буюу - 10 мм
УФ1	5 мм	+ 10 мм буюу - 10 мм

Хүснэгт 8-11: Хэвлэмэл бус гадаргуун тэгш байлцлын хүлээх алдаа

аргаанаас илүү хүчтэйд тооцно.
Хүлээх алдаа өгөгдсөн бол тэдгээрийг Хүснэгт 7-11-т үзүүлсэн хүлээх
гадаргуун түвшин орлом өөрчлөгдөж болохгүй. Хэрвээ Ажлын зураг
Хүснэгт 7-11-т үзүүлсэн хүлээх алдааны хязгаар дотор хэлбэрээх ба
Бусад бүх хэвлэмэл бус гадаргуу нь Ажлын зурагт заасны дагуу байх ба

гадаргуун зөрүү рэйкин хэмжээгээс 10мм-ээс илүү байж болохгүй.
шалана. 25мм ба түүнээс зузаан материал намж дэвсэх шарагатай
шугам, тэнхлэгийн шугам болон тэнхлэг ба захуудын дундах цэргүүдийг
гүүрийн тэнхлэгийн дагуу тавьж нийт гадаргууг шалана. Мөн захуудын
Талбайд өнгөлгөө хийсний дараа Гүйцэтгэгч 3 метрийн төмөр рэйкин
буюу цахилгаанаар ажиглагддаг хөвөрчөөр өнгөлгөө хийнэ.

Гадаргууг тэгшилсний дараа Дэд-Зүйл 716 (в)–д дурьдсан УФ 3 өнгөлгөө
Бетонийг өнгөлж зориулалтаар гадаргуу руу ус хийж болохгүй.
хавтангийн төвөөс зах руу чиглүүлсэн хөдөлгөөнөөр гаргаж хаяна.
Материалуудыг хавтан руу буцааж хийж болохгүй ба тэгшлэгч рэйкээр
Өнгөлгөө хийх явцад гарсан илүүдэл ус, шаар болон гадын
дэвсгэж буй бетон руу хийж болохгүй бөгөөд цутгалтын зах руу хаяна.

Зэргийн илүүдэл бетон байнга авж байх ёстой. Энэ илүүдэл бетоныг
гаргал гадаргуу дээр явна. Тэгшлэх төхөөрөмжийн урд талд бага
Тэгшлэх төхөөрөмж нь шаардлагатай дагуу болон хөндлөн хэвгийг
явахгүй.

Бетон 80% бэхжэл ямар ч хүнд механизм гүүр болон дамжих хавтангаар
хавтангаар бат бэх чадвартай гэж үзвэл дээрх хувицаад сулна.
машин тоног төхөөрөмж явуулж болохгүй. Хэрвэ Инженер хавтан
хэсгээр бетон цутгаж дуусанаас хойш 48 цаг өнгөртөл хөнгөн дацлын
Гүйцэтгэгч гүүрийн хавтан болон дамжих хавтангийн шинэ цутгасан
дуусгасан байна.

баталгаажуулна. Шаардлагатай тохиргоот бетон дэвсгэхээс өмнө хийж
зэргийг шалгаж бүх тоног төхөөрөмжийн найдвартай ажиглагаар
зузаан, арматурын төмөр ба гадаргуун түвшин 2-ын хоорондын зай
цутгах нийт талбайгаар ажиглуулж төмөр замын муруйлт, хавтангийн
Гүйцэтгэгч бетон зурмагийг авчархаас өмнө тараах төхөөрөмжийг бетон
талд аюулгүйн хашлага бүхий бат бэх явган зам барина.
Гүйцэтгэгч. Гүйцэтгэгч ажлын гүүрэнд хүрэх боломжтой болгохын тулд 2

сийрэгжиж арзайсан, цухуйсан зүйс, элдэв өнгө хувиралт, зураас болон бусад гадаргуугийн өө сэвийг арилгаж гөлгөр тэгш гадаргуу бий болгоно. Стандартчилал, технологийн институтаас гаргасан PS1 стандартын В-В дотор заслын 1 ангилалын наамал банз буюу Усан онгоцонд хэрэглэдэг BS 1088 стандартын наамал банз эсвэл том хавтгайгар үйлдвэрлэгддэг ижил төстэй материалаар хэв хашмалыг доторлоно. Наамал банз нь нэгэн жигд батлагдсан ширхэгтэй байна. Хэрэв боломжтой бол хавтангуудыг хооронд нь уран барилгын элементээр холбох буюу гадаргуун чиглэлийн залгаасыг тааруулж өөрчилнө. Хавтан буюу банзны зузаан нь бетон цутгасны дараа бетоны даралтаар ямар нэг хэв мөр гаргахааргүй байна. Өөрөөр заагаагүй бол хавтангуудыг хооронд нь хэвтээ буюу босоо байдлаар залгана.

Шаардлага хангасан ердийн өнгөлгөө гэдэг нь төмөр зангилааг салгаж авсны улмаас гарсан нүхнээс бусад нүхийг бөглөх гэх мэт засвар хийх шаардлагагүй гэж Инженер үзсэн гадаргууг хэлнэ. Сийрэгжиж арзайсан, цухуйсан зүйлс, овойлт, өнгө хувиралт, зураас болон бусад гадаргуугийн өө сэвийг Инженерийн зөвшөөрсөн аргаар арилгана. Цементээр угаах эсвэл гипс хэрэглэж болохгүй.

Хэвийг авсан даруйд бетон гадаргуугийн согогийг Инженерт мэдэгдэнэ. Гадаргуугийн согогийг Техникийн шаардлагын дагуу Инженерийн заасны дагуу засварлана. Хөндий газар буюу нүхийг тухайн орчинд хийсэн бетоной адил чанар хольц бүхий, гэхдээ 2.36мм шигшүүр дээр үлдсэн чулуу агуулсан цемент элсний зуурмагаар чигжиж нийт гүнд нь хүртэл дүүргэнэ. Нүх цоорхойг шавахад хэрэглэх шавар зуурмаг нь зуурсны дараа 1 –ээс иүлл цаг болсон чигжээс байж болохгүй. Цементэн зуурмаг хатсаны дараа нөхөөс хийсэн хэсгийг бусад гадаргуугийн хамт засч тэгшилнэ.

Суларч хөндийсөн бетон ба муу барьцалдсан чулууг зайлуулж Техникийн шаардлагын Зүйл 721-ийн дагуу бат бөх бетон буюу шавар зуурмагаар бөглөн тэгшилж өгнө.

Хэрэв Инженер, бетоны гадаргуу ердийн өнгөлгөөний шаардлагад нийцэхгүй гэж үзвэл Гүйцэтгэгч зүлгэх өнгөлгөөг Техникийн шаардлагын Зүйл 717 (б)-ийн дагуу өөрийн зардлаар гүйцэтгэнэ.

(б) Зүлгэх өнгөлгөө

Зураг дээр өөрөөр өгөгдөөгүй бол энэ ажлыг засварын ажил гэж үзэх ба Гүйцэтгэгчийн өөрийн зардлаар гүйцэтгэнэ.

Хэвийг салгаж авсны дараа зүлгэх өнгөлгөөг аль болох хурдан эхлүүлэх хэрэгтэй юм. Гадаргууд эхлээд Техникийн шаардлагын Дэд-Зүйл 717 (а)-д заасан ердийн өнгөлгөөг хийнэ. Шавар зуурмаг бэлэн болмогц бетон гадаргууг цэвэр усаар сойздож норгоно. Дараа нь цахилгаанаар ажилладаг чулуун өнгөлөгчөөр гадаргууг зүлгэж нялцгай болгоно. Гадаргуу дээрх хэв хашмалын мөр, хонхойж буюу овойж илүү гарсан хэсэг болон бусад согогуудыг арилгаж гөлгөр гадаргуу үүстэл зүлгэнэ.

Зүлгэх явцад нунтаглагдаж гадаргууд үлдсэн нялцгай материалыг нийт гадаргууд жигд тарааж хатаана. Эцсийн өнгөлгөөг цахиурын карбид чулуугаар гадаргууг толигор, тэгш, жигд өнгөтэй болтол үрнэ.

Эцсийн өнгөлгөөг хийж дуусаад гадаргууг хатсаны дараа сул шаврыг тааран материалаар үрж зайлуулна. Гадаргууд чанаргүй шаваас, нөхөөс нунтаг ба ул мөр байх ёсгүй. Ямар ч тохиолдолд гадаргууг цементээр угаах эсвэл гипс хэрэглэж болохгүй.

Хуучин, шинэ эсвэл хэсэглэн болон болсон хийцэд тулах түр

Түр байгууламжийн холболтын системийг төсөллөхөд шаардлагатай хэвтээ ачаалал нь тоног төхөөрөмж, ажлын даргалал, шингэн бетоны тэнцвэрийг гидро статик хүч, урсгал, салхийн хүч зэргээс үүдсэн хэвтээ ачааллын нийлбэрсээс бүрдэнэ. Үймэр ч чиглэлд ирж байгаа хамгийн бага хэвтээ ачаалал нь нийт тогтол ачааллын 2 хувьтай тэнцүү байна.

Хөдөлгөөнт ачаалал нь аливаа тоног төхөөрөмжийн гадаргуутай харьцаж байгаа цагүүдэд төвлөрч ирэх ажиллагааны жишээ ба нийт талбайд ирэх 98 кг/м^2 – аас доошгүй жид ачаа болон хавтангийн гадаргад ирмэгт 112 кг/м^2 ачаанаас бүрдэнэ.

Тогтол ачаалалд барилгын ажиг хэрэглэж байгаа бүх материал болон хэв хашмалын нийт жин багтана. Бетон, арматур төмөр болон хэв хашмалын нийт жин нь ердийн бетоны жингийн 2.60 т/м^3 –ээс багатай байна.

Хэв хашмалд ирэх тооцот ачаалал нь босоо чиглэлийн тогтол ба хөдөлгөөнт ачаалал болон хэвтээ чиглэлийн нийлбэрсээс бүрдэнэ.

(i) Ачаалал

Түлэх түр байгууламж болон хэв хашмал нь дэвсгэх хүрд болон аргачлагаар бетоныг дэвсгэх болон нятрлуулахад бетон хатуурч бэхсэний дараа бетоны хэвлэмэл гадаргуу нь техникний шаардлагын Зүйл 721-т заасан хүлцэх алданы хязгаарт хэлбэлзж, Зургалт үзүүлсэн байрлалд байхаар болон тавьсан бетоны ачааллыг даах чадвартай байхаар тооцож хийгдсэн байна.

Түлэх түр байгууламж болон хэв хашмал нь дэвсгэх хүрд болон захиалгын ба Инженерийг саргилгэнэ. Холбоотойгоор хүн болон эд хөрөнгөнд гарч болзошгүй аливаа хохирлоос түр байгууламжийн зургалт төсөл, барилга болон аргачлалтай байдалыг үндэстгч дангаар харилцана. Үндэстгч нь хэв хашмал болон болон түр байгууламжийн шаардлага хангасан эсэх болон аюулгүй хашмал болон түр байгууламжийг барьсан байсан хэв хашмал зургалт болон тооцоот Инженер баталсан ба үүний дагуу үндэстгч хэв үндэстгчээс ирүүлсэн түр байгууламж болон хэв хашмалын ажлын

Түлэх түр байгууламжийн зургалт төслийг Инженерийн хүлээн зөвшөөрсөн, 21 хоногийн дотор түр байгууламжийн нарийвчлсан ажлын зургалт ба тооцоот Инженерт танилцуулна. Ажлын зургалт болон тооцоот мэргэжлийн зургалт төслийн байгууллагаар баталгаажуулсан байх ёстой. Тооцоот хийхдээ бетоныг дэвсгэх, нятрлуулах засварлахад шаардлагад тоног төхөөрөмж, дэвсгэх наараалал ба хүрдыг харгалзан үзсэн байх ёстой.

Түлэх түр байгууламж болон хэв хашмалын зургалт төсөл хийх туршлага бүхий байгууллагаар хийгдэнэ. Үндэстгч бетоны ажиг эхлүүлэхээс өмнө 21 хоногийн дотор түр байгууламжийн нарийвчлсан ажлын зургалт ба тооцоот Инженерт танилцуулна. Ажлын зургалт болон тооцоот мэргэжлийн зургалт төслийн байгууллагаар баталгаажуулсан байх ёстой. Тооцоот хийхдээ бетоныг дэвсгэх, нятрлуулах засварлахад шаардлагад тоног төхөөрөмж, дэвсгэх наараалал ба хүрдыг харгалзан үзсэн байх ёстой.

(a) Түлэх түр байгууламж

818 ТҮЛЭХ ТҮР БАЙГУУЛАМЖ БА ХЭВ ХАШМАЛ

байгууламжаас ирэх ачаалал нь авто замын гүүрний AASHTO, II Бүлгийн "Ачааллын тухай 8.15-р Зүйл"-д зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс хэтрэхгүй байна.

(ii) Суурь

Суурь байгууламжийг, суулт өгдөггүй ирж байгаа ачааллыг даах чадвартай материалаар хийгдсэн бат бэх суурин дээр суурилуулсан байна. Хэрэв суурь норох магадлалтай бол суурийн материалд үзүүлэх усны нөлөөг бодолцох хэрэгтэй. Хэрэв Инженер шаардвал гүйцэтгэгч ачааллын туршилт хийж түр байгууламжийн суурийг төсөллөхөд тооцсон хөрсний даах чадвар нь тухайн хөрсний даах чадвараас илүүгүй гэдгийг нотолно.

Хэрэв тулах түр байгууламжийг шаардлага хангасан суурин дээр суурилуулах боломжгүй бол түр байгууламжийг Инженерийн шаардлагад нийцсэн бат бэх, туршигдсан тулгууруудаар тулж өгнө.

(iii) Хазайлт

Түр байгууламжийг хэрэв инженер шаардсан бол, бэлэн болсон гадаргууд зохих хэвгий ба налуу гаргахын тулд түр байгууламжийн дам нуруу болон софит хэвний оронд янз бүрийн хотойлттой гүдгэр хавтанцаруудыг бөхөлж барина. Гүйцэтгэгч тогтмол ачааллын улмаас үүсэх хазайлт ба бетон дэвссэнээр үүсч болох бусад хэв гажилтыг тооцсон байна.

Газар дээр нь цутгасан бетон хийцүүдийн хувьд, гулзайлтыг зохих гүдгэр хавтанцаруудаар зохицуулсан хэдий ч, түр байгууламжийн эд ангиудын гулзайлтын тооцоолсон хэмжээ нь тэдгээрийн уртын 1/240-өөс хэтрэх ёсгүй.

(iv) Чөлөөт зай

Инженер өөрөөр заагаагүй бол барилгын ажлын үед тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн явж байгаа үед түр байгууламжийн доторх чөлөөт зайны өргөн нь түр байгууламжтай нийлэх замын өргөнөөс 1.5 метрээр их, хаин өндөр нь 4.5м байна.

(vi) Түр байгууламжийг барих

Тулах түр байгууламжийг даацын ган материалаар барина. Даацын ган хоолой нь 4мм-ээс доош нимгэн байж болохгүй.

Түр байгууламжийг зохих түвшинд угсрах, бетон цутгах үед бага зэргийн зохицуулалт хийх ба түр байгууламжийг бага багаар буулгах боломжтой болгох зорилгоор шон бүрт эрэг боолт, хос шаантаг болон бусад зөвшөөрөгдсөн тоноглолыг бэхэлж өгнө.

Үүнээс гадна Гүйцэтгэгч хэв хашмалд тоолуур суулгах, түвшин ба чиг заах хатуу цэгт уртасгал холбох зэрэг зөвшөөрөгдсөн аргаар бетон цутгалтын үед түр байгууламжийн суултыг нарийн хэмжих хэрэгслээр хангана.

(б) Хэв хашмал

(i) Ерөнхий

Хэв хашмал нь мод ба төмөр болон бусад зөвшөөрөгдсөн материалаар доторлож хийгдсэн хийц байна.

Хэв хашмал нь бетоны нүүрэн талд эвдрэл үүсгэлгүй хялбар

салахаар хийгдсэн байх ба хэрэв шаардлагатай бол, бетоны нүүрэн талуудын зөв байрлалыг хангах үүднээс бетоны байрлалыг бага зэрэг өөрчлөх зориулалттай хэрэглээр тоноглогдсон байна. Хэв хашмалыг үргэхдээ шинэ бетоны жингийн үйлчлэлээр бий болгох аливаа хөдөлгөөн, хазайлт буюу султ зэргийг харгалзан үзэх ёстой.

Бетоны нүүрэн талыг Инженерийн хүлээн зөвшөөрөх хэмжээнд нэгэн жигд өнгө ба бүтэц бүхий гөлөр гадаргуутай байлгах зорилгоор хэв хашмалыг Инженерийн Стандартчилал, Технологийн институтаас гаргасан РС1 стандартын В-В дотор заслын 1 ангиллын наамал банз буюу Усан онгоцонд хэрэглэдэг BS 1088 стандартын наамал бансаар доторлоно.

Бетоны ил гарах гадаргуугийн хэвийн залгаасууд нь, хэрэв өөрөөр заагаагүй бол, хэвтээ ба босоо байдалаар тэгш байрлуулсан, үргэлжилсэн байх буюу эсвэл нэгэн жигд хэвтэй байна. Хийцийн нийт хэсэг бүрт хэвийн доторлогооны ижил төрлийн материалыг хэрэглэнэ.

Хэрэв хэв хашмал түүхийсэн байвал агаарыг гаргаж тэр хэсгийг сайтар нялтрлуулсан бетоноор дүүргэнэ.

30°-ын налуутай буюу түүнээс эрч байдалаар бетон гадаргуу цутгахаар бол хэв хашмал ашиглана. Харин 20°-аас бага налуутай хийвэл гадаргууг тэгшлэх аргаар налуу гаргана. 20° - 30 хоорондох налууг үйлцэтгэгч, хэрвээ бетоныг нялтрлуулах үед бетоныг байранд нь байлгаж чатах тусгай тэгшлэгч хавтан хэрэглэн гадаргууг тэгшлж чатахаа Инженерт баталж чатахгүй бол хэв хашмал хэрэглэнэ.

Бетоны гадаргуу тээр хэвтээ ба налуу байдалаар хийгдсэн хэв хашмалыг шинэ бетоны хийн дараглын улмаас дээш өргөтгөхгүй байхаар сайтар бэхлэнэ. Бетоны их бие доторх нүхний хэв хашмалыг хөвөөгөөс сэргийлж арга хэмжээ авна.

Эвдэрсэн хэв хашмалыг салсны дараа энэ нь бетон гадаргуу гэмтээж болзошгүй бол дахин хэрэглэж болохгүй.

Бэлэн бетон хийцийг барилгын ажигд байнгын хэв хашмалын зориулалтаар ашиглахаар үйлцэтгэгч санал болгож Инженер зөвшөөрсөн бол техникийн шаардлагыг бүрэн хангасан байна. Эгээр хийгүүлийн 721 хэсэгт заасан нэгэн хүлээх аргаар зөв түвшин ба чигт суулгаж бетон цутгах үед хөдөлгөхгүй байхаар бэхлсэн байна.

Бетонтой харьцах хэв хашмалын бүх гадаргууг арматур байрлуулахаас өмнө сайтар цэвэрлэж, хэвийн бетоноос салгахад хяндар болгох зориулалттай зөвшөөрсөн химийн буюу эсвэл бусад амьсг түрхэж өгнө. Цэвэр эрдэс тос ба усанд уусдаг амьсгийг хэрэглэхгүй. Үйлцэтгэгч төлөвлөсөн шингэн нэмэгдүүлийг тохирох эсэхийг батлах туршилтын хавтан цутгана. Цараах шинж чанар бүхий амьсгийг хэрэглэхгүй. Үүнд:

- хэвнэмэл гадаргуу тээр тавигдах аливаа материалын дарагчлалтад чанарыг бууруулах,
- хэвнэмэл гадаргуу н бүхжлийн үлдэгдэлүүд,
- гадаргууг хэвэр болгох,
- агаарын зай үүсгэх,
- толбо үүсгэх.

- гандуулдаг,
- өнгө өөрчилдөг.

(ii) Хэв хашмапыг төсөллөх

Хэв хашмал нь ACI стандарт, "Бетоны хэвийн практик зөвлөмж", (ACI 347) эсвэл Инженерийн зөвшөөрсөн олон улсад түгээмэл стандартыг хангасан байна. Хэв хашмалыг төсөллөхөд гидростатик даралтыг сонгохдоо доор зүйлүүдийг анхаарна. Үүнд:

- бетон дэвсэх үеийн тооцоолж буй хамгийн их хэмжээ,
- төлөвлөсөн хольцны өтгөрөлт ба хөдөлгөөнт чанар,
- доргилтын нөлөө,
- бетоны температур,
- орчны температур,
- бетон хольц дахь удаашруулагч буюу зөөлрүүлэх бодисууд.

(iii) Хэв хашмалыг барих

Хэв хашмалыг дахин хэрэглэхээс өмнө цахилгаан хөдөлгүүрт механик аргаар цэвэрлэж эвдрэл, гэмтлийг шалгаж шаардлагатай засварыг хийнэ. Хэрэв бетон цутгах үед буюу цутгахаас өмнө ямар нэг согог илэрвэл Инженер согогийг залруултал ажлыг зогсоож болно.

Гүйцэтгэгч хэв хашмалыг угсрахдаа хэвний хажуу талуудыг буулгах үед доод хэсгийн хэвийг хөндөхөөргүй хийнэ. Хэрэв тулгууруудыг үлдээж доод хэсгийн хэвийг салгах шаардлагатай бол цохилтын үед тулгууруудыг хөндөж болохгүй. Гүйцэтгэгч хэв хашмалыг задлах зорилгоор тулгууруудыг түр хугацаанд зайлуулаад дараа нь буцааж тавих ёсгүй.

Хэвэн доторх метал холбоос ба бэхэлгээнүүдийг бетоныг гэмтээлгүйгээр бетоны нүүрнээс дор хаяж 60мм-ийн зайнд салгаж болохоор хийнэ. Төмөр холбогчийг авсны дараа бетонд үлдэх хонхор зай нь аль болох бага байхаар бэхэлгээг суулгаж өгнө. Хонхор зайг Техникийн шаардлагын Дэд- Зүйл 717(a)- ын дагуу цементэн зуурмагаар шавж гадаргууг янзална.

Хэвний тулгууруудыг өмнөх тавьсан бетонтой инженерийн хэрэглэхийг зөвшөөрсөн эрэг чагтаар холбож боож болно. Хэрэв бетоны метал холбогч нь эрэг чагттай холбоотой бол байранд нь салгалгүй үлдээх төмөр нь бетоны нүүрэн талд 60мм-ээс илүү ойр байж болохгүй.

Хэв хашмалын дотор талыг цэвэрлэхэд түвэгтэй бол энэ зориулалтаар хэвэнд түр нээлхий гаргаж өгнө.

Бетоны дотор ба гадна өнцгүүдэд 20 мм х 20 мм –ийн шинэ хатуу банзны тусламжтайгаар ховил гаргаж өгнө. Инженер еерөөр зааварлаагүй бол, ил харагдах бетон гадаргууд цэвэр, тэгш, хэвтээ залгаас үүсгэхийн тулд хэвэнд шинэ 25 мм квадратын дөрвөлжин хавтгай банз суулгаж өгнө.

Хэвийг хийхдээ бетоны овор хэмжээ болон чиглэл нь бүх талаараа Ажлын зурагт заасан бүх өгөгдлүүдийг нарийн баримталсан байхаар зуурмагтай нягт суух байдлаар хийнэ. Арматурын хэвнээс цухуйсан хэсгүүдээр цементийн сүүг гоожуулахгүйн тулд хэвийг арматуруудын эргэн тойронд маш нягт хийнэ.

(iii) Салгах хугацаа

Ийнхөөр өөрөөр заагаагүй бол гүүрийн хашлага, хаалт зэргийг барихаас өмнө хэв хашлагыг буулгана.

буулгана.
өөрийн жингийн ачааллаа авах боломжтой байдалаар туйлуурруудыг болох аргаар хэвийн буулгаж болохгүй. Хийц нь жид, аажмаар салгахгүй. Бетонд хэт их ачаалал өгөх эсвэл гадаргууг гэмтээж ачааллыг даах хэмжээний хангалттай бат бэхтэй болтол хэвийн түр байгууламж болон хэвийн буулгах үед бетонд ирж болох алдааг Хэвийн буулгахдаа бетоныг цохиж хөдөлгөхгүй байх ёстой. Бетон нь зүйлүүдийг харгалзан тогтооно.

материал болон бетоны бат бэхэд нөлөөлж болох бусад хүчин байршил ба төрөл, цаг агаарын нөхцөл, бетон хольцонд орсон байгууламж болон хэвийн буулгах хугацааг тухайн хийцийн хүртэл түр байгууламж ба хэв хашлагыг буулгахгүй. Түр гүйцэтгэл, Ийнхөөрний зөвшөөрлийг бичгээр үргэлжлэн авах

(i) Ерөнхий

(в) Түр байгууламж ба хэв хашлагыг задгаж буулгах

зөвшөөрөх хүртэл гүйцэтгэгч бетон дэвсгэх ажлыг эхлэхгүй.
шалгаж баталгаажуулсан байна. Ийнхөөр ажил эхлэхийг бичгээр өөрөө үл ажил нь энэ Төхнийн шаардлагыг хангаж байгаа эсэхийг бичгээр мэдэгдэнэ. Гүйцэтгэгч ийнхүү Ийнхөөрт мэдэгдэхээс өмнө бетоны ажил эхлэхээс өмнө дор хаяж 24 цагийн өмнө Ийнхөөрт Төмрийг байрлуулсны дараа бетон дэвсгэх гэж байгаа тухайгаа гүйцэтгэгч хэв хашлаг, тухал түр байгууламж болон аргамжуу

үед тэжээлийг хөтөлгөөнгүй байлгах талаар байнга хяналт тавина.
Хэрэгсэлүүдийг бетон дэвсгэх үед хөтөлгөөнөөс хамгаалж бетон дэвсгэх гүйцэтгэгч бетон дэвсгэх эхлэхээс өмнө бүх шаантаг ба тохиргооны

гадна материалыг гарган хаяна.
Аргамжуу эмгүлс шингэнээр бохирдуулж болохгүй. Бетон цутгахаас өмнө хэв хашлагаас бүх хоёр багдлын хяналал болон бусад

байрлалд байрлуулхаас өмнө хийж гүйцэтгэнэ.
гарвал хэв хашлагыг гадаргууг бэлтгэх бүх ажлуудыг түүнийг эцсийн Хэв хашлагыг суулгахаас өмнө аргамжуу байрлуулах шаардлага

хэрэглэнэ.
Багдлын ажлын нийгэм хэв хашлаг зөвхөн нэг төрлийн эмгүлс шингэнийг бетон гадаргуунуудын өнгө өөр бодохоос зайлсхийж нэг дээснээ дагуу зөвшөөрөгдсөн эмгүлсээр түрхлэг хийж өгнө. Зэрэгцээ талыг сайтар цэвэрлэж Төхнийн шаардлагын Дэд-Зүйл 7.18 (б) (i)-Хэв хашлаг аргамжуулуулхаас өмнө хэв хашлагын дотор

байлал зэргийг сайтар анхаарч үзэх ёстой.
ялангуяа эрэг цагт, холоос чанга хийгдсэн эсэх ба суурийн бат бэх шалгана. Хэмжээгүүдийг шалгаж, олон тоонтой гадаргууг тэгшилж байрлуулхаас гүйцэтгэгч түр байгууламж ба хэвийн сайтар Түр байгууламж ба хэвийн үрсэрснээ дараа төмөр аргамжуу

(iv) Бетоныг дэвсгэхээс өмнө хэвийн бэлтгэх

Бетоныг дэвсэж дуусах ба хэв хашмал, түр байгууламжийг буулгах 2-ын хооронд өнгөрөх хамгийн бага хугацаа 0° С - 25° С хэмийн орчны температурт ямар байхыг Хүснэгт 7-12-т үзүүлэв. Дээрхээс бага температурт буюу энгийн буюу сульфатад тэсвэртэй портланд цементээс бусад төрлийн цемент хэрэглэж байгаа бол, Инженер өөр хугацаа өгч болно.

Хүснэгт 8-12: Хэвтэй нь байлгах хамгийн бага хугацаа (энгийн болон сульфатад тэсвэртэй портланд цемент бетон)

100.1.1.2.2.1.1.1 эвийн төрөл	100.1.1.2.2.1.1.2 Орчны дундаж температур					
	Хэвтэй нь байлгах хамгийн бага хугацаа					
	25° С	20° С	15° С	10° С	5° С	0° С
Багана, хана ба том дам нурууны босоо хэв хашмал	9 цаг	10 цаг	12 цаг	15 цаг	20 цаг	30 цаг
Хавтангийн хэвтээ хэв хэвтэй хэв хэвтэй хэв	3 өдөр	3 өдөр	4 өдөр	5 өдөр	7 өдөр	10 өдөр
Дам нуруу болон түүний тулгуурын хэвтээ хэв хэвтэй хэв	7 өдөр	8 өдөр	10 өдөр	13 өдөр	17 өдөр	25 өдөр
Дам нурууны тулгуур	10 өдөр	12 өдөр	14 өдөр	18 өдөр	24 өдөр	36 өдөр

Мөн бетоноос авсан шоог эх бетонтой ижил арчилж бэхжүүлсний дараа шооны бат бэх Хүснэгт 7-13-т өгөгдсөн бат бэхтэй болсны дараа хэв ба түр байгууламжийг буулгаж болно.

Хүснэгт 8-13: Хэв хашмалыг салгахаас өмнөх бетон шооны бат бэх (энгийн болон сульфатад тэсвэртэй портланд цемент бетон)

Түр байгууламж ба хэв хашмалын төрөл	Хэвийг буулгахаас өмнөх шооны 28 хоногийн бат бэх, %

Зүүрмэг дахь усны агуулга нь аоль болох бага байх ба ямар ч тохиолдолд ус цөмөнтийн харьцаа нь 0.5-аас ихгүй байна.

Зүүрмэг нь Техникийн шаардлагын Дэд-Зүйл 703 (г) –д заасан шаардлагыг хангасан нарийн чулуулаг материал болон АASHTO M85 стандартыг хангасан Английн портланд цөмөнтээс бүрдэнэ. Зүүрмэгийн орцыг Зүрэг болон Техникийн шаардлагад заасны дагуу оруулах ба хэрэв алинд нь ч заагаагүй бол цөмөнт чулууны жингийн 1:2 байна.

(б) Нийтлэг зорилгоор ашиглах зүүрмэг

Зүүрмэгийг дэвсгэний дараа Техникийн шаардлагын Дэд-Зүйл 712(в) (ii) –ийн дагуу 5-аас доошгүй хоног усаар бэхжүүлнэ.

Бага хэмжээний зүрмэгийг гараар зүүрч болох боловч 0.5 м³ –ээс их хэмжээний зүүрмэгийг зүүрчээр зүүрнэ. Зүүрсний дараа зүүрмэгийг усаар шингэлж болохгүй ба 1 цагийн дотор дэвсгэнэ.

Энэ хэсэгт бетон хийцэнд ашиглах зүүрмэгийн тухай заасан болно. Тухайлбал, чулуун бэхлэгэнд орох гадаргуун нүх болон бусад голомтыг засах, бэхлэгэний боолтын хөндийг дүүргэх гэх мэт ажлуудад хамаарна. Зүүрмэг түрэх гадаргуу дахь бүх сул ба гэднэ материалыг цэвэрлэнэ. Дараа нь зүүрмэг хийхээс өмнө тэгээрийг усаар урсган гадаргуу хатаана.

(а) Ерөнхий

819 ӨТӨН БА ШИНГЭН ЗҮҮРМЭГ

- замын далангийн хөлдөлтөөс хамгаалах үеэс доош 0.30м явсан эсвэл замын далангаас гадна ул хөрсний түвшнээс 0.6м доош, эсвэл урсгал залах сувагас 0.6м доош явсан түр байгууламжийн түлүүрын хэсэг,
- хэв хашмалыг нь салгавал коэффициент болон бусад хэсгийн аюүлгүй байдалд нөлөөлж болзошгүй суурийн хэв хашмалууд,
- хүрч болохоорүй хашмалтай хэсгүүдийн хашмал,
- зүрэгт үзүүлсэн бусад байгууламжийг нэмж үргсрахэд тэдгэнтэй харьцаталгүй дөрвөлжин дам нуруутай гүүрнүүдийн хэв хашмал.

(iii) Хязгаарлалт

Дор дурьдсанаас бусад бүх түр байгууламж болон хэв хашмалыг дуулагана. Үүнд:

Хэвийн бүлгэсний дараа дараагийн ажигд хэрэглэгдэхгүй бетоны нүүрсч байгаа эсвэл цагтны нүхнүүдийг зүүрмэгээр сайтар бөмбөж Техникийн шаардлагын Дэд-Зүйл 717 (а) дагуу өнгөлнө.

Эдгээр шаардлагыг хангах нь гүйцэтгэлийн бетоныг гэмтээлийгээр хэв хашмалыг хугацаанд нь салгах харьцуугаас нөлөөлөхгүй.

30	Багана, хана ба том дам нурууны босоо хэв хашмал
35	Хавтангийн хэвтээ хавтай хэв
40	Дам нуруу ба дам нурууны түлүүрын хэвтээ хавтай хэв
50	Дам нурууны түлүүр

"Хуурай чигжээс" гэх зуурмаг нь хольцыг барьцалдуулахад хангалттай хэмжээний устай боловч гарт базах үед уян биш байна. Хуурай чигжээсийг хөндий рүү гар чигжигчээр дүргэж гүйцэд нягтралтай болгох үднэс гар алхаар сайтар чигжинэ.

(в) Хонхор ба нүхийг чигжих

Хонхор ба нүхнүүдийг өндөр даралтын агаар ба ус шүршигчээр сайтар цэвэрлэнэ. Алмаазан хошуутай өрмөөр өрөмдсөн нүхнүүдийг барзгар болгоно. Цэвэр ус болон цементийг жингийн 1:2 харьцаагаар хольсон шингэн зуурмагаар халаас ба нүхнүүдийг дүүргэнэ. Бүх нүхнүүдийг дүүрэнгүүт шингэн зуурмагаа хийхийг зогсоож бетон суурь дээр гоожсон зуурмагийг сайтар цэвэрлэн дараагийн ажил хийгдэхээс өмнө гадаргууг хатаана.

(г) Суурийн хавтангуудын доорх чигжээс

Суурийн хавтангууд болон бетон дэвсгэр үеийн завсраар портланд цемент болон нарийн ширхэгтэй чулууг 1:1 харьцаагаар хольсон тусгай зуурмагаар дүүргэнэ. ASTM C845-ийн шардлагад нийцсэн, Инженерийн зөвшөөрсөн агшилтын эсрэг үйлчилгээтэй нэмэлт бодисыг үйлдвэрлэгчийн зааврын дагуу орцлон нэмж холино. Тусгай зуурмагийн ус цементийн харьцаа харьцаа нь зуурмагийг хамгийн их нягт авахаар нягтруулж чигжихэд хангалттай боловч аль болох бага байна.

Тусгай зуурмагийг суурийн хавтангийн доогуур хэвтээ чиглэлд дүүргэх ба нөгөө 3 талаар зуурмаг гарч иртэл алхаар чигжинэ. Зуурмагийг агаарын зайгүй нягтруулах үүднээс шахагдан гарч ирсэн зуурмагийг алхаар буцааж чигжинэ.

820 БЕТОН ЦУТГАЛТЫН ДАЛД АЖЛЫН АКТ

Гүйцэтгэгч инженерийн зөвшөөрсөн маягт дээр бетоны цутгалт бүрийн тухай бүртгэл хөтөлнө. Энэ бүртгэлд дараах зүйлүүд багтана. Үүнд:

- бетоны төрөл,
- бетоны суулт,
- цутгасан байршил,
- цутгасан огноо,
- дэвсэх үеийн орчны ба бетоны температур,
- агрегатын чийгийн агуулга,
- хольцны найрлага,
- зууралтын дугаар,
- цементийн дугаар,
- бэхжих үеийн орчны температур,
- туршилт, шинжилгээнүүдийн хариу,
- туршилтын шоо авсан байршил ба шооны өгөгдлүүд,
- өрөмдлөг хийсэн тухай тодорхойлолт.

Гүйцэтгэгч нь 7 хоног бүр өнгөрсөн долоо хоногт гүйцэтгэсэн ажлыг тусгасан эдгээр бүртгэлийн 4 хувийг Инженерт өгнө. Үүнээс гадна, 28 хоног дахь шооны бат бэх, нормоос зөрсөн хэлбэлзлийг сар тутмаар болон өссөн байдлаар болон Инженерийн зөвшөөрсөн бетоны ажилтай холбоотой бусад мэдээллийг Инженерт гаргаж өгнө.

Гүйцэтгэгч, Техникийн шаардлагад нийцээгүй аливаа арматур төмрийн ажлын талбайгаас зайлуулна.

Дээрх туршилтаар гарна Гүйцэтгэгч Инженерээс шаардаж болзошгүй аливаа туршилтаар Гүйцэтгэгчээ.

Гүйцэтгэгч барилгын ажлыг ашиглахаар төлөвлөж буй бүх арматур төмрийн Инженерийн зөвшөөрсөн лабораторит AASHTO Стандартын дагуу туршиж туршилт бүрийн 2 хувь гарчигээг Инженерт танилцуулна. Шинжилгээ туршилтын давтамжийг тухайн AASHTO Стандартын дагуу тогтоно.

Гүйцэтгэгч нь Инженерийн баталсан үйлдвэрлэлээс арматур нийлүүлэх эс үйлдвэрлэлийн гарчигээг Инженерт танилцуулна.

(б) Арматурт хийх туршилт, шинжилгээгүүд

BS 4449	Carbon ган төмөр арматур
BS 4482	Бетоны арматурт хэрэглэх төмөр утас
BS 4483	Бетоны арматурт хэрэглэх ган хийц
AASHTO M 31 M	Үечилсэн ба цуглуй ган арматур
AASHTO M 221 M	Бетоны арматурт хэрэглэх төмөр гарнасан, баргар утсан материал
AASHTO M 225 M	Бетоны арматурт хэрэглэх баргар төмөр утас

Бүх арматур нь доошх нэлэрхайшилтай баргар арматур байх бөгөөд дараах Британы буюу AASHTO стандартыг хангасан байна. Үүнд:

BS 4449, BS 4482, BS 4483, AASHTO M 31 M, AASHTO M 221 M, AASHTO M 225 M

Энэ Зүйл нь цутгамал бетонод орох үечилсэн арматур ба ган хийцийн тухай болно.

(а) Ерөнхий

822 БЕТОНД ХИЙХ АРМАТУР

Дээр зааснаас бусад сортиг Инженерийн зааварчилсны дагуу засна. Тэгшилж засна.

Техникийн шаардлагын Дэд-Зүйл 302 (к) –д заасан хүлцэх алдааны хязгаараас давсан гадаргуун тэгш бүс хэсгүүдийг зэрэгцээ гадаргуунуудын шилжих налуу 1:50-аас бага байхаар Инженерийн зааварчилсны дагуу тэгшилж засна.

Дотоо хоногийн дараа бетоныг ирмэгийг тайрч аваад гадаргууг тэгшилнэ.

Ирмэгийн дээрх цэг хүртэл дүүргэж өгнө.

10м-ийн хэмжээтэй чулууг нь авсан бетоноор дүүргэнэ. Хэвийг хөндий дээд түрхсэний дараа нан дэргүй их биел хийсэн бетонотой айлт аяллынч гэхлээ агаараар үлээгээж цэвэрлэсний дараа зөвшөөрөгдсөн эпокси резин тал бүрийг тэгш өнцөгт болгож явсаглана. Хөндийг дарагтат ус шүршигч буюу арматураас цааш дор хаяж 25мм буюу 75мм гүн ухаж авна. Гарсан нүхний бетон гарч ирэл буюу 75мм гүн ухаж авна. Хэрэв төмөр бетон байгаа бол Инженер засварлахыг зөвшөөрсөн сийрэгжиж арайсан гадаргууг бат бэх бетон гарч ирэл буюу 75мм гүн ухаж авна. Хэрэв төмөр бетон байгаа бол арматураас цааш дор хаяж 25мм буюу 75мм гүн ухаж авна. Гарсан нүхний Инженер засварлахыг зөвшөөрсөн сийрэгжиж арайсан гадаргууг бат бэх бетон гарч ирэл буюу 75мм гүн ухаж авна. Хэрэв төмөр бетон байгаа бол арматураас цааш дор хаяж 25мм буюу 75мм гүн ухаж авна. Гарсан нүхний

Хэвийг салгасны дараа бетон сортог байвал гадаргууг Инженерт үзүүлж заавар авах хүртэл Гүйцэтгэгч гадаргууг засварлах ёсгүй.

Сортог гадаргууг шаваасаар засч болохгүй. Гадаргуун засварын ажлыг Техникийн шаардлагын Дэд-Зүйл 717 (б)-ийн дагуу Гүйцэтгэнэ.

821 СОГОТОН БЕТОНЫГ ЗАСАХ

Сүхбаатар дүүрэг, 9, 11-р хороо, Алтун гудамжнаас Галдан бошгын гудамж хүртэлх, 7-р хорооллын тнээ гол гудамж зам
Техникийн шаардлага

(в) Арматурыг тээвэрлэх ба хадгалах

Арматурыг урт чигээр нь тайрч эсвэл гэрээний шаардлагын дагуу нугалж авчирна. Тээвэрлэхэд хялбар болгох үүднээс уртаар нь нугалж авчирсан арматурыг хэрэглэж болохгүй.

Арматурын төмрийг чигээрээ нугаларахгүй аливаа гэмтэл авахааргүй, мөн бохирдохгүй байхаар хатуу суурь дээр байрлуулсан тавиур дээр хурааж хадгална. Удаан хугацаагаар хадгалж болзошгүй төмрийг зэврүүлэхгүй байх үүднээс цаг агаарын нөлөөллөөс хамгаалж өгнө. Зэвэрсэн төмөр нь Инженерийн үзэж байгаагаар чанараа алдсан бол талбайгаас зайлуулах буюу Техникийн шаардлагын Дэд- Зүйл 722 (б) дагуу AASHTO Стандартад нийцсэн аргаар Гүйцэтгэгчийн зардлаар туршина.

(г) Арматурыг нугалах схем

Ажлын зураг дээр заагаагүй бол, Гүйцэтгэгч арматурыг нугалах схемийг Инженерт танилцуулж шалгуулан зөвшөөрөл авна. Арматурыг нугалах схем нь дараах мэдээллийг агуулсан байна. Үүнд :

- арматурын байршил ба байрлуулах аргачлал,
- холбогдох тэмдэглэгээ,
- гангийн марк,
- хэмжээний заалт,
- арматурын тоо,
- арматурын урт,
- арматурын хэлбэр,
- тайлбар.

Дээрх жагсаалтыг Инженер батлах хүртэл арматурын ажлыг эхэлж болохгүй. Нугалах схемийг Инженер батлах нь Гүйцэтгэгчийг арматурыг нарийвчлалтай үйлдвэрлэх хариуцлагаас чөлөөлөхгүй. Ажлын зурагт нийцүүлэн нугалах схемийн дагуу материалыг шалгах ажил Гүйцэтгэгчийн зардлаар хийгдэнэ.

д) Үйлдвэрлэлт

(i) Таслах ба нугалах

Зураг дээр өөрөөр заагаагүй бол таслах ба нугалах ажлуудыг төмөр бетоны ACI 318 барилгын нормын дагуу гүйцэтгэнэ.

Гүйцэтгэгч арматурыг нугалах схемийг нарийвчлан мөрдөх ба арматурыг Зургийн дагуу таслах, нугалах хариуцлага хүлээнэ. Хэрэв нугалах схем болон ажлын зургийн хооронд аливаа зөрүү гарвал Гүйцэтгэгч Инженерт нэн даруй мэдэгдэнэ.

Арматурыг удаан тогтмол даралтаар нугална. 5° C-аас доош температурт нугалах төмрийг хугарахаас хамгаалах шаардлагатай бол нугалах хугацааг удаашруулна. Үйлдвэрлэлтийн хүлцэх алдаа ACI 315-ын дагуу байна.

Арматурыг нугалсны дараа багцлан боож ACI 318 –т заасны дагуу тод шошго, тэмдэг тавина.

Өндөр налархайшилтай арматурыг халаах ба нугалахыг зөвшөөрөхгүй.

(ii) Хаяглах

Түлүүр болгож хэрэглэх төмөр нь "Төмөр Бөтөн институтын

Түлүүр бэхлэгээ (iv)

зөвшөөрвөл зай баригч блокийн тохирох төрлийг хэрэглэж болно. шатааж, цайрцсан төмөр утсаар арматурт бэхлэгдэнэ. Инженерий жил өнгө хэзэйд байна. Цөмөнтэн блок нь 1,25мм-ийн диаметртэй 50мм x 50мм-ээс хэтрэхгүй хэмжээтэй байх ба бетонон гадаргуутай бага байж болохгүй. Хав хашмалтай харьцаж байгаа блокийн тал нь Цөмөнтэн блокийн шахалтын бат бэх нь суурилуулах бетоныхоос

Цөмөнтэн блок (iii)

тавцанг арматур дээр тавьж болохгүй.

Бетон цутгах үед хүмүүс ба тоног төхөөрөмж ажиллуулах ажлын

байрлуулна.

Хүртэлх зайг зургалт заасан хэмжээгээс 5мм-ийн хязгаарт байхаар зохицтой зайг барих ба арматураас бетон хавтангийн дээд гадаргуу түлүүрүүдийг арматур болон хавтамал гадаргуугийн хоорондох зөвшөөрөгдсөн хэрэгсэлүүдийг ашиглан байрлуулна. Эдгээр арматуран түлүүрүүд нэмэлт арматурууд эсвэл бусад арматурын төмрийн байх ёстой байршилд цөмөнтэн блок, төмөр

Түлэх систем (ii)

орчмын бетоныг авчгаж байгаа тэнцүүлнэ. эхлэхээс өмнө ямар нэг долоон үлдээлтүүдээр эсвэл арматурын нэгээс их байна. Эдгээр нугалсан арматуруудыг бетон цутгалт буюу долоон налархайшилттай арматурын диаметртээс зургааны зөөлөн төмөр арматурын диаметрийн дөрөвний нэгээс их байх арматуруудыг түр нугалах шаардлагатай бол нугалах радиус нь гүйдэлтэй ил гарсан арматуруудыг мурдих, хөтлөх буюу эвдэр гэмтэхээс сэргийлнэ. Гүйдэлтэй бетоноос ил түххийн гарсан үзүүрүүдийг бетоны их бие рүү хийнэ.

Төмөр арматурыг ажлын зургалт заасны дагуу бетон цутгахын өмнө ба цутгах үед тогтвортой байхаар байрлуулна. Арматурыг бетон цутгалтын үеэр хөтөлгөөний байхаар сайтар бэхлж өнгө, Инженер өөрөөр заагаагүй бол ортолцоох арматуруудыг 1,25мм-ээс багайг диаметртэй шатааж цайрцсан төмөр утсаар холбож утасны

Ерөнхий (i)

Арматурыг байрлуулах ба бэхлэх (e)

шаардлагыг хангаж байх ёстой. сунах шинж чанар нь заагдсан арматурын марк хэмжээнд тавигдах утсан сойзоор цэвэрлэсэн арматурын хэмжээ, хөндлөн ортол болон цэвэрлэсэн бол арматурыг ажиглалт хэрэглэж болно. Гэхдээ ингэж төмөр гадаргуу дээр тогтсон эв, гадаргуун багарал, нунтаг халийг сайтар Арматур нь ан цав, үе харгалд гэх мэт согоггүй байна. Харав төмрийн болон бусад барьцалттай бараагаж болох зүйлээс цэвэрлэсэн байна. Арматурыг байрлуулах үед түн дээрх сул эв, өнгөр, зүүрмэл, будаг, тос

Арматурын гадаргууг арьцах (e)

тээвэрлэнэ. Арматурын төмрийг Стандартын багцаар боож "Бетоны арматур төмрийн институтын гарын авлага"-д заасны дагуу хаяглаж

стандартын гарын авлага” –ын шаардлагыг хангаж байх ёстой. Ил гарах гадаргуугийн хэв хашмалд тулах эдгээр тулгуурууд нь ASTM A493, Ангилал 430 стандартын зэвэрдэггүй ган бүхий “хамгийн их хамгаалалттай” Ангилал 1 эсвэл “дунд зэргийн хамгаалалттай” Ангилал 2-ын төмөр байна.

(v) Арматурыг гагнах

Бетон хийцийн арматурыг Инженер бичгээр зөвшөөрөл өгсөн тохиолдолд гагнана. Гагнуур хийхдээ Америкийн гагнуурын нийгэмлэгийн “Барилгын гагнуурын журам, арматур төмөр, AWS D1.4” –ийн буюу зохих тусгай заалтуудыг дагаж мөрдөнө.

(vi) Арматурыг залгах

Өөрөөр хийх зөвшөөрөл өгөөгүй бол бүх арматуруудыг зурагт заасны дагуу нийт уртаар байрлуулна. Зурагт зааснаас бусад тохиолдолд арматуруудыг холбоход Инженерийн зөвшөөрлийг бичгээр авсан байна. Холбоосууд нь хоорондоо аль болох хол зайтай байна.

Арматурын үзүүрүүдийг Зурагт үзүүлсэн уртаар зөрүүлж холбоно. Зурагт заагаагүй бол зөрүүлэх уртыг зам гүүрийн ажилд тавигдах AASHTO Стандартын 8.32 –р зүйлийн 1-р хэсэгт дурьдсан уртаар эсвэл Инженерийн зааварчилсны дагуу тогтооно.

Зөрүүлсэн холбоосуудыг Ажлын зурагт буюу Техникийн шаардлагын Дэд- Зүйл 710 (д) –д заасан бетоны гадаргуу ба арматурын хоорондох зайг баримтлан төмөр утсаар ороож болно.

Инженер зөвшөөрсөн тохиолдолд холбоосыг Техникийн шаардлагын Дэд- Зүйл 722 (ё) (v)-ын дагуу гагнаж болно.

Гүйцэтгэгч Инженерээс урьдчилан зөвшөөрөл авалгүйгээр арматурыг механик холбогч буюу муфтээр холбож болохгүй. Механик муфтын таталт болон шахалтын бат бэх нь догшин налархайшилтай арматурынхаас 125 хувиар илүү байх ёстой.

Арматурыг холбосон механик холбогчоос тус бүр 100мм-ийн урттай 2 холбогчийг Инженер сонгон авч Гүйцэтгэгч 125 хувийн бат бэхийг шалгана.

Сараалж торон арматурыг хооронд нь холбохдоо бүх үзүүрүүдийг сараалжийн төмөр хоорондын зайгаас 1:5 дахин илүү уртаар зөрүүлж сайтар бооно.

823 ӨӨР ХЭМЖЭЭНИЙ АРМАТУРААР ОРЛУУЛАХ

Зурагт өгөгдсөн арматурыг өөр хэмжээ буюу налархайшлын эсэргүүцэлтэй арматураар зөвхөн Инженерийн бичгээр өгсөн зөвшөөрлөөр сольж болно. Орлуулах арматурын хөндлөн огтлолын талбай ба налархайшлын эсэргүүцлийн бат бэхийн үржвэр нь Зурагт заасан арматуруудынхаас багагүй байх ба Зам гүүрийн AASHTO Стандартын Хэсэг 1, Зүйл 8.16.8.4-ын дагуу байна.

824 УГСАРМАЛ ТӨМӨР БЕТОН

(a) Ерөнхий

Хэрэв Гүйцэтгэгч нь өндөр өрсөсөн температурт бэхжүүлэх арга ашиглахаар төлөвлөж байгаа бол хяналтын Инженерээс зөвшөөрөл 50°C дотор байна.

Нормог шаардлагатай бол хэрэглэх ус нь үл хийцийн температураас аргаарааас сөрлийг хэрэглэж бэхжүүлэх явцад усаар шүршиж багаар 4 конкрит температурын өрчлөлтөөр орох, өссөн үийг нь Гүйцэтгэгч нь, бэхжүүлэх явцад үл хийцийг цутгаснаас хойш хамгийн шаардлагыг хангаж байх ёстой.

Бэхжүүлэх ажил нь энэ Техникийн шаардлагын Зүйл 712-т заасан Үсрэмэл хийцийг бэхжүүлэх

(д)

Хийцүүдийг Ажлын Зургалт заасан хэмжээ болон хүлцэх алдааны дагуу цутгаж хэлбэржүүлнэ. Хийцийг цутгах гэж байгаа талбай нь ус, бороо, нар, салхинаас зохиж байдалаар хамгаалагдсан байна.

М195 Стандартын шаардлагад нийцсэн байна. Шаардлагыг хангаж байх ёстой юм. Хөнгөн дүүргэгчүүд нь ААНТО байх ба энэ Техникийн шаардлагын 703 - 710 –р Зүйлүүдэд заасан Үсрэмэл хийцэд хэрэглэх бетон нь Ажлын зургалт өрсөн маркийн бетон Үсрэмэл хийцийг цутгах

(г)

ч тохиолдолд шилбэний диаметрээс багагүй байхаар байрлуулна. Шилбүүдийг тэдгээрийн хоорондох цавар зай нь чулуулгийн хамгийн их номинналь хэмжээнд дээр 5мм-ийг эвсгэнгүй тэнцүү байх эсвэл ямар ч тохиолдолд шилбэний диаметрээс багагүй байна.

Хэрэв, Ажлын зургалт хэмжээ өгөгдөөгүй бол 50мм-ээс буюу шилбэний гол арматурүүдийг бүрхэж байсан нь Ажлын зургалт заасны дагуу байх ба цутгах явцад хөлдөхгүй байхаар хэвээр хашиж тулж өгнө. Зорилгоор түүнийг арматур байрлуулах коддуктор дээр суулгаж бетон хэрэглэх гэж байгаа тохиолдолд хэмжээсийн нарийвчлалыг хангах 722, 723-д заасан шаардлагыг хангаж байх ёстой. Бэлэн хэв Үсрэмэл хийцэд хэрэглэх арматур нь энэ Техникийн шаардлагын Зүйл Үсрэмэл хийцийн арматур

(в)

хангаж байх салгах бодисүүдийг хэрэглэнэ. Гүйцэтгэгч нь зөвхөн 718-р Зүйлийн (в)-ын (i)-д заасан шаардлагыг хэвийг үлсрэнэ.

Хэвийг шинэ бетон зурмагийн жингийн үйлчлэлд сулж хөлдөхгүй байхаар хатуу суурин дээр байрлуулна. Үлсрсэн хийцийг дах явцад түүнд ямар нэг эвсгэл үлсрэхгүй үлсрсэн байна.

Ширхэгтлэлтэй хэсгүүд болон цементийн үүсмэл асрахааргүй болон хэмжээний өөрчлөлтөд орохоорүй, бетоны хольц дахь жижиг заасан шаардлагыг хангаж байх ёстой. Хэвийг хэрэглэх явцад хэв Үсрэмэл хийцийн хэв нь энэ Техникийн шаардлагын 718-р Зүйлд Үсрэмэл хийцийн хэв

(б)

Төрлийн үлсрэмэл бетоныг энд хамруулж үзнэ. Гэрэнд заагдсан эсвэл Гүйцэтгэгчийн хэрэглэхээр төлөвлөж буй бүх

авах ба уг аргадаа хийцийг халааж, температурын огцом өөрчлөлтгүйгээр хөргөх хэрэгслийг ашиглана.

(е) Угсармал хийцийн гадаргуугийн өнгөлгөө

Ажлын зурагт өөр гадаргууг заагаагүй бол угсармал хийцийн хэлбэржүүлээгүй гадаргууг энэ Техникийн шаардлагын Дэд- Зүйл 717 (а)-д заасны дагуу ердийн гадаргуу болгож өнгөлнө.

Ажлын зурагт өөр гадаргуу тусгайлан заагаагүй бол угсармал хийцийн хэлбэржүүлээгүй гадаргууг энэ Техникийн шаардлагын Дэд- Зүйл 717 (в)-д заасны дагуу UF 3 Ангиллын гадаргуу болгож өнгөлнө.

Тусгай гадаргуу шаардлагатай тохиолдолд Гүйцэтгэгч туршилтын хавтгаалж хийх ба түүнийг хяналтын Инженер зөвшөөрсний дараа цутгасан газарт нь шалгах зорилгоор хадгална. Цаашид үйлдвэрлэх угсармал хийцүүд нв туршилтын хавтгаалжтай ижил байх ёстой юм.

Өөр хийцүүдтэй эсвэл газар дээр нь цутгах бетоной нийлэх хэсгийг бетон бүрэн хатуурч эхлэхээс өмнө төмөр шүдтэй сойзоор зүлгэж усаар угана. Хэрэв бетоныг хатууруулах шаардлагатай бол уг хэсгийн гадаргууг элс цементийн холимгоор өнгөлнө.

(ё) Угсармал хийцийг зөөх, хадгалах

Угсармал хийцүүдийг эвдэрлээс сэргийлсэн байдлаар зөөх ба хатуу, ус үл нэвтрэх суурин дээр хадгална. Угсармал хийц болон ердийн байдлаар арматурласан том хэмжээтэй цутгамал хийцүүдийг хадгалахдаа тэдгээрийн ажилд тавигдах эцсийн байрлал дээр ирэхээс өөр нэмэлт ачаалал өгөгдөхгүй байхаар байрлуулна.

Ажлын зурагт заасан байрлалын дагуу хийцүүдэд зохих дэгээ, гогцоо, нүх хийж өгөх ба зөвхөн тэдгээрийг ашиглаж хийцийг өргөж буулгана. Дэгээ, нүх хийх боломжгүй бол татлага хийхэд тохиромжтой газрыг хийц дээр тосон будгаар тэмдэглэж өгнө.

Угсармал хийцүүд дээр тэдгээрийн дугаар, цутгасан огноог арилахааргүй тэмдэглэнэ. Хийцүүдийг бетонд ямар нэг эвдрэл үүсэхээргүй буюу гадаргуугийн өнгө алдагдахгүй байхаар тохирох хавтан буюу түшлэг дээр хураана. Хийц бүрийн дор байх хавтан нь 2-оос ихгүй байх бөгөөд тэдгээрийг хөдөлгөөнгүй тулж өгөх, эсвэл хийц дээр ирэх ачаалал хамгийн бага байх байрлалд тавина.

(ж) Угсармал хийцийг шалгах, турших

Угсармал хийцүүд нь тооцоолсон ачааллыг дааж чадахуйц байх ёстой. Гүйцэтгэгч нь хяналтын Инженерийн сонгосон хийцүүд дээр ажлын нөхцөлтэй ижил загварын ачаалал өгч туршина.

Туршилтал хэрэглэх угсармал хийцийг нийт алгасалынх нь дагуу дороос нь тулах ба хийцийн тооцоонд авч үзсэн үл хөдлөх ба хөдөлгөөнт ачаануудын нийлбэрийг 1.25 дахин авсантай тэнцэх хэмжээний ачааллыг өгч 1 цагийн туршид барина. Энэ үед эвдрэлийн ямар нэг шинж тэмдэг гарахгүй байх ёстой юм. Ачааг авсны дараа нэг цагийн дотор буцаан хэвдээ оох байдал нь бүрэн ачааллын үеийн хотойлтын 75 хувиас багагүй байх ёстой.

Хэрэв туршсан угсармал хийц нь дээрх шаардлагуудыг хангаж чадахгүй бол дахин 2 хийц дээр туршилт хийх ба эдгээр нь мөн шаардлага хангаж чадахгүй бол бүх хийцүүдийг гологдол болгоно.

Хяналтын Инженер шаардсан тохиолдолд хийцүүд дээр эвдлэх

- цементаг буталсан чулуу, ус, намалт бодисууд болон хольцтой ажиглахад хялбар болгох зориулалтай бодис нийлүүлэх, тэвэрлэх болон тэргээрийн тодорхойлолтыг танилцуулах,
- орцлох, хоних, тэвэрлэх, өргөх, цутгах, нэвтрүүлэх, ариуцах, орныг нөлөө болон дулаанаас хамгаалах,
- зурагт заасан хэвлэмэл бус гадаргууг өнгөлөх,
- хэвлэмэл гадаргууг ердийн өнгөлгөөгөөр өнгөлөх,
- хэв хашмал болон түр байгууламж,
- налуу гадаргууд дэвсэх,
- ухмал гадаргууд дэвсэх ба нэвтрүүлэх ба илүү ухсан буюу ажлын зайг бетоноор дүүргэх,
- тулгуур, хоолойн босоо хана болон далавчинд ус зайлуулах нүх гаргах,
- бетон хавтангаас ус зайлуулах тоноглол сууллах,
- Техникийн шаардлагын Бүлэг 100, 1100-д заасан шаардлагыг хангах,
- Техникийн шаардлагын Бүлэг 701-714, 716-718, 720-722 болон 724 заасан шаардлагыг хангах

Арматурын үнэ ороолгүй төмөр бетоныг нэгж үнэлгээнд дараах ажлууд багтана. Үүнд:

- (iv) арматур сүвлэх хоолой
- (iii) арматур
- (ii) зурмаган суурь, гадарга, ус хязгаарлагч ба дөрвөлжин ховилууд, дотрог ховилт залгаа, ирмэгийн даруулга гэх мэт 10мм буюу түүнээс бага өргөнтэй ажлууд, үүнээс дээш өргөнтэй ажлын хэмжээг хасч өгнө,
- (i) эрэг чатны нүх гэх мэт 0,15 шоо метрээс бага эзлэхүүнтэй цутгамал хэсгүүд, үүнээс дээш эзлэхүүнтэй ажлын хэмжээг хасч өгнө,

Аматурын үнэ ороолгүй төмөр бетоныг хэмжих нэгж нь зурагт үзүүлсэн буюу Инженерийн заасан байршил бүрт цутгасан бетоны шоо метр байна. Эзлэхүүнийг зурагт үзүүлсэн буюу Инженерийн заасан хэмжээг үндэслэн тооцно. Хэмжилт хийхдээ дараах нь төрлийн ажлуудыг хасахгүй. Үүнд:

- (a) Зүйл : Төмөр бетон (арматурын үнэ ороолгүй)
- Нэгж : м³

825 ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР

Туршилт хийнэ. Хийцийг нийт алгасалын дагууд нь тугах ба ачааг хяналтын 95 хувьд хүртэл өгнө. Уг ачааг 15 минутын туршид барина. Энэ хугацааны төгсгөлд байх хойгийг нь алгасалын 2,5 хувиас ихгүй байх ёстой. Цаашид ачааг хийц эвдэртэл намж өгнө.

Хэрэв хийц нь тогтоосон хугацаанд шаардлагатай ачааг тэсвэрлэж чадахгүй эсвэл хойгийг нь тогтоосон хэмжээнээс хэтрүүлж хяналтын Инженер дахин 2 туршилт хийлгэх ба хэрэв эдгээр нь дахин шаардлага хангахгүй бол тухайн хэсгийн бүх хийцийг гологдол болгоно.

Бетон цутгах ухмалын ажлын өртгөөс гадна ухмалын гадаргууг янзлах ажилд нэмэлт төлбөр хийхгүй.

(б) Зүйл : М 12 Маркийн ердийн бетон (арматургүй)

Нэгж : м³

М 12 Маркийн арматургүй ердийн бетоны хэмжих нэгж нь Зурагт үзүүлсэн буюу Инженерийн заасан байршил бүрт цутгасан бетоны шоо метр байна. Эзэлхүүнийг Зурагт үзүүлсэн буюу Инженерийн заасан хэмжээг үндэслэн тооцно. Энэ ажилд тулгуурын толгой, дамжих хавтан, явган зам дор тэгшилгээний зориулалтаар дэвсэх бетон болон ул бетоны ажил орно. Хатуу материал дээр дэвссэн ул бетоны эзэлхүүнийг 150мм-ээс илүү дэвссэн зузааны зардлыг Гүйцэтгэгч хариуцна

Арматургүй ердийн бетоны нэгж үнэлгээг Техникийн шаардлагын Дэд-Зүйл 725 (а) дагуу тогтооно.

(в) Зүйл : Арматур төмөр

Нэгж : Тонн

Арматур төмрийг тонноор хэмжинэ.

Арматур төмрийг Техникийн шаардлагын Зүйл 725 (в) дагуу хэмжинэ.

Өндөр Налархайшилттай Үечилсэн ган төмрийн жинг арматурын ажлын схемээс харж тодорхойлно. Төмрийг орооход илүү гарах төмрийг тайрах зааг хэлбэлзэж болохгүй. Төмрийн нягтралыг нэг шоо метрт 7.850 тонн байхаар авна. Хүчитгэсэн арматурын жинг арматурыг нугалах ажлын графикаас тооцож авна. Таслахад үүсэх хаягдал буюу ороож эвхэхэд гарсан хугацаа зэргийг нэмж тооцохгүй.

Арматурын нэгж үнэлгээнд дараах ажлууд орно. Үүнд:

- ган төмрийг нийлүүлэх, тээвэрлэх, хураах ба хадгалах,
- тайрах,
- зурагт зааснаас гадна арматурыг холбох,
- зөрүүлэх, нугалах, матах,
- тайралтаас гарсан илүүдэл,
- төмрийг цэвэрлэх,
- зай баригч,
- төмөр тулгуур болон бусад бэхэлгээг нийлүүлэх, байрлуулах, гагнах,
- арматурыг хэвэнд байрлуулж төмөр утас болон бусад бэхэлгээний материалаар боож бэхлэх,
- төмрийг хэвнээс гадна түр нугалах ба тэгшлэх,
- арматурыг тойруулан бетон цутгах, нягтруулах,
- Техникийн шаардлагын Бүлэг 1100-д заасан шаардлагыг хангах,
- Техникийн шаардлагын 722, 723- т заасан шаардлагыг хангах

(г) Зүйл : Угсармал хийц

Нэгж : Төрөл тус бүрт ширхэгээр

Төмөрлийн Нэгж	Төмөрлийн Зүйл
Куб метр	Урьдчилан хүчинтэсэн Т хэлбэрийн бетонон дам нуруун дахь f_{c-32} MPa –тай (Цилиндрийн бат бах) бетон, үүнд НҮСД арматурын өртөг ба урьдчилан хүчинтэсэн ган орохгүй.
тонн	Өндөр сунгалтын хүчдэлийг сулруулсан Т уластай ган гол, үүнд хүчигтэх, хүчигтэлийн ажиглагаа болон цементлэх ажиглагаанд зориулсан бүх туслах хэрэгслүүд орно.

Ажлын зөвшөөрсөн тоо хэмжээний төмөрлийг дараах байдлаар хийнэ. Үүнд:

- (iv) Төмөрлийн үндэс суурь
- Вандан шат ба хэв хашмалд тусгайлан төмөр хийхгүй. Вандан шат ба хэв хашмалыг нийлүүлэх ба тэдгээрийг бүлгэх ажлын өртийг бетоны ажлын өртөт шингэсэн гэж тооцно.
- (iii) Вандан шат/ Хэв хашмал
- Вандан шат ба хэв хашмалд тусгайлан төмөр хийхгүй. Вандан шат ба хэв хашмалыг нийлүүлэх зэргийн өртийг урьдчилан хүчинтэсэн гангийн өртөт шингээн тооцох ба хэмжилт хийхгүй бөгөөд тусад нь Анкеран холбоосын хэрэгсэл, домкратыг бахлах нэмэгдэл уртай кабель, сувгууд ба хэв хашмал, цементийн зуурмаг, анкеран холбоосын хэрэгсэлд бахалсан урьдчилан хүчинтэсгүй ган арматур, ховил хонхор гаргах, тэдгээрийг дүүргэх, эпоксигоор будаж хамгаалалт хийх, шинжилгээний дээжийг нийлүүлэх зэргийн өртийг урьдчилан хүчинтэсэн гангийн өртөт шингээн тооцох ба хэмжилт хийхгүй бөгөөд тусад нь Ажлын зөвшөөрсөн тоо хэмжээгээр хэмжинэ. Ингэж хэмжсэн уртаас, түгний жинг урьдчилан хүчинтэсэн гангийн уртын дууссан ажиглалт бодитоор шалтгаан хэмжээгээр хэмжинэ. Ингэж хэмжсэн уртаас, түгний жинг онолын үндсэн дээр тоонноор тооцоолно.
- (i) Урьдчилан хүчинтэсэн ган
- (д) Зүйл : Урьдчилан хүчинтэсэн ган
- Урсгал хийцэд орох хүчинтэсэн арматурын багц буюу төмрийг тусад нь хэмжиж төмөр хийхгүй.
- Урсгал хийц бүтээцийг тогтоосон төрөл тус бүрт ширхэгээр хэмжинэ. Урсгал хийц бүтээцийн ажлын өртөг нь бүх материал, хэвлэх, хийцийг цутгах болон энэ Техникийн шаардлагыг хангахтай холбогдсон ажлуудын зардлыг багтана.

9-11	(iii) Зүйл: Мэдээллийн самбар	
9-11	(ii) Зүйл: Зохицуулах, хориглох ба заах тэмдэг	
9-11	(i) Зүйл: Анхааруулах тэмдэг	
9-10	(в) Замын байнгын тэмдгүүд	
9-10	(б) Зүйл: Хашаа	
9-10	(а) Зүйл: Дохонья болон километрийн шон	
9-10	ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР	918
9-9	ЧАНАРГҮЙ АЖИЛ БА ТӨЛБӨР	917
9-9	ТЭЭВРИЙН ХӨЛӨЛГӨӨНӨӨС ХАМГААЛАХ	916
9-9	ХҮЛЦЭХ АЛДАА	915
9-9	ТУНГАЛАГ ЛАКААР БУДАХ	914
9-8	ЗАМЫН ТЭМДЭГЛЭГЭЭНИЙ АЖЛЫГ ГҮЙЦЭТГЭХ	913
9-8	БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЯЗГААРЛАЛТ	912
9-8	ЗАМЫН ТЭМДЭГЛЭГЭЭНИЙ ГАДАСЛАГАА ХИЙХ	911
9-8	ГАДАРГҮҮН БЭЛТЭЛ	910
9-7	ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ	909
9-7	ЗАМЫН ТЭМДЭГЛЭГЭЭ	908
9-7	(б) Хүлцэх алдаа	
9-7	(а) Хашнарыг үлсрэх	
9-7	ТӨМӨР БЕТОН ХАШЛАГА	907
9-7	ЦАС, ЭЛСНЭЭС ХАМГААЛАХ ДАВАН	906
9-7	ГҮДЭМЖНИЙ ГЭРЭЛТҮҮЛЭГ	905
9-7	(v) Хүлцэх алдаа	
9-6	(iv) Хашилтыг үлсрэх	
9-6	(iii) Зай баригч	
9-6	(ii) Шон	
9-6	(i) Дам нуруу	
9-6	(а) Материал	
9-6	ХАМИ АУЛАЛТЫН ХАШИЛТ	904
9-4	ЗАМЫН БАЙНГЫН ТЭМДГҮҮД	903
9-4	ХАШАА	902
9-4	(г) Хоолойн тэмдэглэгээ	
9-4	(в) Километрийн шон	
9-4	(б) Гэрэл ойлогч бүхий дохионья шон	
9-4	(а) Дохионья шон	
9-4	ШОН	901

БҮЛЭГ 900 – ЗАМЫН ТОНОГЛОЛ БА ТЭМДЭГЛЭГЭЭ

(iv) Зүйл: Чиглэлийн самбар	9-11
(a) Зүйл: Хамгаалалтын хашилт	9-11
(б) Зүйл: Гудамжны гэрэлтүүлэг	9-12
(в) Зүйл: Цас, элснээс хамгаалах далан	9-12
(г) Зүйл: Төмөр бетон хашлага	9-12
(д) Зүйл: Замын тэмдэглэгээний халуунаар дэвсдэг гэрэл ойлгогч пластик материал	9-13
(i) 150 мм-ийн өргөнтэй үргэлжилсэн цагаан шугам	9-13
(ii) 150 мм-ийн өргөнтэй үргэлжилсэн тасархай цагаан шугам	9-13
(iii) 100 мм-ийн өргөнтэй үргэлжилсэн цагаан шугам	9-13
(iv) Цагаан үсэг, цифр, тэмдгүүд	9-14

Хашаар 5 м тутамд сулгах 110 мм голчтой хашааны шон, 200 метрээс ихгүй зайд болон хашааны эхлэл, төгсгөлд буюу чиглэл өөрчлөгдөх цэгүүдэд байрлуулах 150мм голчтой татах шонгууд, шон тус бүрээс 2.5м зайд байх дундын гадаснууд, ААSНТO M280 стандартыг хангасан 12½ SWG маркийн Гүйцэтгэгч зуралт заасан буюу Инженерийн зааварчилсан газрыг тойруулан зуралт заасан буюу Инженерийн зааварчилсаны дагуу хашаа барина.

902 ХАШАА

Хоолойн тэмдэглэгээг хийхэд тусгаа хэмжилт ба төлбөр хийхгүй.

Хоолойны үс гарах талын толгойн нүүрэн хэсэгт, дээд ирмэгээс доош 150 мм-т, нүхний тэнхлэгийн тушаа замын пикет болон хоолойн дэс дугаар, нүхний тоо болон хэмжээг улаан өнгийн, угаагддаггүй будааар будаж тэмдэглэнэ. Хоолойн тэмдэглэгээг Ажил хүлээж авсан тухай гэрчилгээг гарах хүртэл хугацаанд цэвэр байлгана.

(г) Хоолойн тэмдэглэгээ

Километрийн шонг Инженерийн зөвшөөрсөн цагаан өнгийн эпокси цауутай будаар хоёр давхар будсан байна. Замыг зайг гэрэл ойлгох бутаар бичсэн заалт бүхий км-ийн тэмдгийн толгойн хэсгийн үрд нүүрэнд Инженерийн зааснаар байрлуулна. Километрийн шонгууд болон тэдгээрийн заалтыг Ажил хүлээж авсан тухай гэрчилгээг гарах хүртэл хугацаанд цэвэрлэж арчилна. Хугарсан, гэмтсэн тохиолдолд болон тэмдгийн сольж байна.

Гүйцэтгэгч нь километрийн шонг зургийн дагуу хийж байрлуулна. Километрийн шонг замын тэнхлэгийн шугамаас зуралт үзүүлсэн буюу Инженерийн зааварласан зай, чиглэлд байрлуулна.

(в) Километрийн шон

Гол зам орон нутгийн болон салаа замуудтай огтлолцож байгаа уулзаар дээрх арлуудын төгсгөлд гэрэл ойлгох бүхий дохионы шонг зуралт зуралт заасны дагуу байрлуулна.

(б) Гэрэл ойлгох бүхий дохионы шон

Дохионы шон Инженерийн зөвшөөрсөн цагаан ба улаан өнгийн эпокси цауутай будаар давхарлаж, зургийн дагуу будаж, Ажил хүлээж авсан тухай гэрчилгээг гарах хүртэл хугацаанд цэвэрлэж арчилна. Хугарсан, гэмтсэн тохиолдолд шонг ижил шонгоор сольж байна.

Зуралт заасан буюу Инженерийн зааварчилсан хэсгүүдэд дохионы шонгуудыг, 0.100 метрээс буй стандарт ба зуралт заасан зай хэмжээний дагуу байрлуулна. Дохионы шонг замын хөвөөн дээр дохилгын шонгийн орой зорчих хэсгийн төвшингөөс жилд өндөр байхаар байрлуулна.

(а) Дохионы шон

901 ШОН

өргөстэй зэвэрдэггүй ган утас 5, шаардлагатай хадаас, хавчаар, зангидах утас болон бусад материалаар хийнэ.

Хашаа барих мод нь Инженерээр зөвшөөрөгдсөн сайн хатаасан хатуу мод байна.

Гүйцэтгэгч материалаа талбайд авчирхаас өмнө материалын дээжийг Инженерээр шалгуулж зөвшөөрөл авна.

903 ЗАМЫН БАЙНГЫН ТЭМДГҮҮД

Хэрэв Инженерээс өөрөөр зааварчлаагүй бол замын тэмдгүүд нь MNS 4597:2003 стандартын дагуу үйлдвэрлэгдэж, тавигдсан байна.

Шонг техникийн шаардлагад заасны дагуу зохих будгаар будна. Тэмдэгийн самбарын ар тал нь жигд, хатуу болон 2.5 мм-ээс багагүй зузаантай зэвэрдэггүй хөнгөн цагаан материал байна.

Гүйцэтгэгч нь Инженерийн зөвшөөрсөн үйлдвэрлэгчээс замын тэмдгийг авах ба замын тэмдгийг үйлдвэрлэгчид аливаа захиалга өгөхөөс өмнө дараахи мэдээлэл бүхий бичиг баримтыг хоёр хувь Инженерт өгч танилцуулсан байна. Үүнд:

- (а) үйлдвэрлэгчийн нэр, хаяг,
- (б) нийлүүлэх бүтээгдэхүүний тодорхойлолт,
- (в) бүтээгдэхүүний чанар, зэрэглэл, жин ба бат бөхийн үзүүлэлтүүд бүхий үйлдвэрлэгчийн гэрчилгээ, тодорхойлолт;
- (г) үйлдвэрлэгчийн Инженерийн зөвшөөрсөн байгууллага буюу лабораторт хийлгэсэн шинжилгээний гэрчилгээ буюу ижил төстэй зүйл төрөл дээр хамгийн сүүлд хийсэн туршилтын дүн;
- (д) Инженерийн зөвшөөрөл авахад үзүүлэх зорилгоор талбайд хураасан тэмдэг, шон ба бэхэлгээний дээж;

Гүйцэтгэгч нь үйлдвэрлэгч буюу ханган нийлүүлэгчээс дараахи мэдээллийг гаргуулан авч Инженерт өгнө. Үүнд:

- Замын тэмдгийг угсрах заавар,
- Байршил буюу ашиглалтад тавигдах хязгаарлалтууд,
- Тэмдгийн ашиглалтын ба засвар арчлалтын заавар.

Үйлдвэрлэгч нь бараандаа 1 жилийн баталгааг Инженерийн зөвшөөрсөн маягаар гаргаж өгнө.

Замын байнгын тэмдгийг гэрэл ойлгодог будгаар будсан байна. Гэрэл ойлгодог будаг нь хэсэг 1100-д заасан шаардлагыг хангасан байх ба Инженерийн зөвшөөрлөөр механик вакууман халаах аргаар будна. Гэрэл ойлгогч материал үйлдвэрлэгчийн зөвлөмжийн дагуу, тэмдгийн самбарыг тунгалаг лакаар өнгөлсөн байна.

- (iii) Шон
Дам нуруу нь AASHTO M180 стандартын дагуу А ангилалын 1 зэргийн өнгөлгөөтэй байх ба Инженерийн баталсан үйлдвэрлэгчээс авна.
- (i) Дам нуруу

(a) Материал

Гүйцэтгэгч Зурат 4-д үзүүлсэн буюу Инженерээс зааварчилсан байршлын дагуу хашлт барина.
Гүйцэтгэгч Зурат 4-д үзүүлсэн буюу Инженерээс зааварчилсан зохих хэмжээ болон өргөлгүүдийн дагуу хашлт барина.

904 ХАМГААЛАЛТЫН ХАШИЛТ

Гүйцэтгэгч бүх тэмдгийн инженер баталгаат засварын гэрчилгээг гардуулах хүртэл арчилж цэвэр бөгөөд гарцтай байлгана.

Гүйцэтгэгч замын тэмдгийн үзэгдэх орчинт хангахын тулд ойр хавийн бүт, ургамалтай талрахаас гадна тэмдгийн орчим материал овоолж буулгахыг зөвшөөрөх ёсгүй.

Гүйцэтгэгч замын тэмдгийн нүхний үхэж M20 маркийн бетоныг нүхний ёроол руу цутгах ба шонг тойруулан цутгана. Үхэлтээс гарсан үлдэгдэл материалыг зааснаар гүйцэтгэнэ. Тэмдгийн суурийн орчмын 5 м² гаруй талбайг инженерт үзүүлж зөвшөөрөл авахаас нааш буцааж булахгүй.

Эцгээр мэдээллийг ангийн нүдээр унших боломжтой, замын тэмдгийн ашиглагдах хугацаанд арилахгүй байхаар бичигдсэн байх ёстой.

- Үлсэрсэн орноо төрөл
- Замын тэмдгийн самбарыг буцахад ашигласан гэрэл ойлогч бүдгийн тодорхойлох бусад мэдээлэл
- Үйлдвэрлэгч буюу нийлүүлэгчийн нэр, тэмдэг болон үйлдвэрлэгчийн Үлсэрм стандартын дагуу үйлдвэрлэгдсэн

Замын тэмдгийг суурилуулсаны дараа тэмдгийн самбарын ар талд дараах мэдээллийг англи болон монгол хэл дээр той бөгөөд ариулагдгүй булгаар бичнэ. Үүнд:

Замын байнгын тэмдгийн хүрээ рам, шон ба бэхлэгчийн урьдчилсан будалт болон хамгаалалтын бүдгийн чанар нь BS 873 стандартын Хэсэг 2, 6 ба 7-д заасан чанарын шаардлагыг хангасан байна. Өөрөөр зааварчлаагүй бол шон, рам, бэхлэгч болон шон, рам, бэхлэгч болон тэмдгийн арыг саарал өнгөөр будаж өнгөлсөн байна. Тэмдгийг үлсэрсаны дараа боолт болон гайкийг хуурайлагдахаас сэргийлж цэгэн галнуураар галгаж бэхлэх ба галнаасыг саарал өнгийн эпоксид цавуутай булгаар будсан байна.

“Сүхбаатар дүүрэг, 8, 11-р хороо, Алттай гудамжныг галдан бошгтын гудамж хүртэлх, 7-р хорооны тэнгэр гол гудамж зам”
Техникийн шаардлага

Хашилтын дам нуруунд ашигласан төмөр шонг AASHTO M180 стандартын шаардлагыг хангасан материалаар ба зурагт үзүүлсэний дагуу хийнэ.

(iii) Зай баригч

Зай баригчийг зурагт үзүүлсэн болон AASHTO M180 стандартын шаардлагыг хангасан материалаар хийнэ.

(iv) Хашилтыг угсрах

Хашилтыг үйлдвэрлэгчээс гаргасан зураг, заврийн дагуу, эсвэл Инженерийн зааварчилсанаар угсрана.

Хашилтын байршлыг замын зурагт ойролцоогоор тусгасан байж болох боловч, нарийвчилсан мэдээллийг Инженер Гүйцэтгэгчид тухайн үед нь өгнө. Ер нь, явах ангийн захаас хашилтын дотор тал хүртэл, хөвөөний нийт өргөнийг зурагт заасан хэмжээнд байлгах үүднээс хашилт барих шаардлагатай газруудад далан ба хөвөөг Инженерээс зааварчилсан өргөнөөр хийнэ.

Гүйцэтгэгч хашилтын шон суулгах нүхийг ухаж, шонг зохих журмын дагуу суулгаж хөндлөвч болон хайсыг шонд бэхэлнэ. Хашилт угсрах үед гэмтсэн зэврэлтээс хамгаалах будгийг сэргээх ба шонгийн нүхийг буцааж булан сайтар чигжиж, илүүдэл материалыг зайлуулна.

Хашилтыг угсарч дуусаад Инженерээр батлуулсны дараа гайкуудыг хөдөлгөөнгүй болгох зорилгоор боолтонд буюу хайсны төмөрт гагнаж өгнө.

Гагнуур хийсний буюу тайрсны улмаас гэмтсэн зэврэлтээс хамгаалах будгийг бага температурт хайлдаг цайрын хайлшаар эсвэл тусгай зориулалтын нунтагаар буюу AASHTO M300 шаардлагыг хангасан сайн чанарын органик бус, цайраар байлаг түрхлэгээр хоёр үе будаж засварлана.

(i) Хүлцэх алдаа

Хашилтыг замын тэнхлэгээс заагдсан зай буюу түвшинд ± 20 мм-ийн нарийвчлалтайгаар угсарна. Зэрэгцээ залгагдах нуруу төмрийн хоорондох хэвтээ ба босоо түвшин 5мм-ээс илүүгээр зөрж болохгүй.

905 ГУДАМЖНЫ ГЭРЭЛТҮҮЛЭГ

Гүйцэтгэгч зурагт тусгагдсаны дагуу гудамжны гэрэлтүүлгийг бэлтгэж угсарна. Гүйцэтгэгч гэрэлтүүлгийг суурилуулахын өмнө түүний бүтцийн эд ангиуд, хэмжээ, суурилуулах өндөр болон байршил, гэрлийн төрөл ба хүчин чадал, суурь, цахилгааны утас, угсрах аргачлал гэх мэтийн нарийвчилсан төлөвлөгөөг инженерт танилцуулж батлуулна. Ялгаруулах гэрэл нь гялбадаг байж болохгүй.

910 ГАДАРЛУҮН БЭЛТЭЛ

Үсэг, цифр, тэмдэглүүдийг хэв шаблон ашиглан зам дээр тэмдэглэнэ. талбайн туршилт хийх замаар инженерт нотолно

Халуун пластик материалыг 3.2-4.0 мм-ийн зузаантайгаар механик аргаар тавина. Гүйцэтгэгч нь тоног төхөөрөмжийн шаардлага хангаж байгаа эсэхийг тооцоосон хүлцэх алтааны хязгаарт тэгш ирмэгтэй, урсгалт, дараар болон үсрээгүй жигд өргөнтэй шугам тавих чадвартай байна.

Замын тэмдэглэгээ хийх төхөөрөмжийн цагаан шугам тавих өргөнийг тохируулах боломжтой байх ба 5км/цагаас багaй хурдаар ажиглагддаг байх ёстой.

Замын тэмдэглэгээ болон тунгалаг лакийг зөвхөн механик аргаар тавина.

- механик тунгалаг лак шүршигч бүхий замын тэмдэглэгээ хийх
- замын гадаргууг цэвэрлэх механик ажиглагаатай шүүр.

Цагаах тоног төхөөрөмжийг харгалзана :

909 ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ

Бүтэнд ашигладаг тунгалаг лак нь AASHTO M247 стандартын шаардлагын дагуу байна.

Замын тэмдэглэгээний халуунаар дэвсэх гэрэл ойлогч пластик материал нь AASHTO M249 стандартын шаардлагын дагуу байна.

Өнгө нь тод цагаан, зарим хэсэгт шар байна.

Тэмдэглэл бүрийн байршлыг инженерийн заавраар тогтооно. Тэмдэглэгээний зургалт үзүүлсэний дагуу эсвэл инженерийн зааврын дагуу байна. Замын стандартын дагуу хийгдэнэ. Замын тэмдэглэлийн хэмжээ, хэлбэр дүрс нь замд тэмдэглэгээ нь инженерээс өөрөөр зааварчлаагүй бол MNS 4759:2003

908 ЗАМЫН ТЭМДЭГЛЭГЭЭ

Хашлагын хоорондын зай зургалт зааснаас ± 2 мм-ээс илүү байж болохгүй. Зэрэгцээ тавигдсан хоёр хашлаганы нүүрэн талын гадаргуу болон дээд талд хэмжсэн түвшин нь ± 1 мм-ээс илүү зөрүүтэй байж болохгүй.

(б) Хүлцэх алтаа

Замын тодорхой хэсгүүдэд болон уулзварын орчимд төмөр бетон хашлагыг зургалт үзүүлсэний дагуу тавина. Ул хөрсний нягтрал 98%-иас багaй байна. Хашлаганы доод үл болон арын манаасанд 15/20 маркийн бетон хэрэглэнэ. Манаасыг бетон бэхжилтээ бүрэн авсаны дараа арын шороон дүүргэлтийг хийж инженерийн зөвшөөрөх хэмжээнд хүртэл нягтруулна.

(а) Хашлага тавих

907 ТӨМӨР БЕТОН ХАШЛАГА

Гүйцэтгэгч нь цаас, элснээс хамгаалах далант зургалт үзүүлсэний дагуу барина. Хамгаалалтын даланд хэрэглэгдэх материал, далан барих аргачлал зэргийг инженерт танилцуулж зөвшөөрүүлсэн байна.

906 ЦААС, ЭЛСНЭЭС ХАМГААЛАХ ДАЛАН

“Сүхбаатар дүүрэг, 9, 11-р хороо, Алтaйн гудамжнаас Гaлдaн бошгaтын гудамж хүртэлх, 7-р хорооллын шинэ гол гудамж зам
Техникийн шаардлага

Битумэн гадаргуу дээр замын тэмдэглэгээг битумын дэгдэмтгий бодис ууршихад хангалттай хугацаа өнгөрсний дараа тавина.

Тэмдэглэгээ тавих гадаргууг усалж, шүүрдэж, хийн даралтаар шаардлагатай хэмжээнд хүртэл нийтэд нь цэвэрлэнэ. Тэмдэглэгээ тавьж эхлэхээс өмнө замын гадаргуу нь цэвэрхэн, хуурай ба шороо, тоос, тос, бензин болон бусад хортой бодисоор бохирдоогүй байна.

911 ЗАМЫН ТЭМДЭГЛЭГЭЭНИЙ ГАДАСЛАГАА ХИЙХ

Үсэг, цифр, тэмдэг, шугам тавих байршлыг урьдчилан тогтоохдоо замын тэмдэглэгээтэй ижил өнгийн будгаар 10 мм-ийн голчтой цэгүүд тавьж тэмдэглэнэ. Энэ цэгүүдийн хоорондох зай нь замын тэмдэглэгээг нягт нямбай хийхэд хангалттай, гэхдээ ямар тохиолдолд 1.5 м-ээс илүү байж болохгүй.

Өөр төрлийн шугамын эхлэл болон төгсгөлийг зам дээр тэмдэглэсэн байна. Бусад тэмдэглэгээний байршил болон хэлбэр дүрсийг замын гадаргуу дээр шохойгоор тавина. Замын тэмдэглэгээний хийгдсэн гадаслагааг инженерээр шалгуулж зөвшөөрөл авсаны дараа тэмдэглэгээний ажлыг эхэлнэ.

912 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЯЗГААРЛАЛТ

Дараах нөхцлүүдэд гүйцэтгэгч замын тэмдэглэгээний ажлаа зогсооно. Үүнд:

- замын гадаргуу чийгтэй,
- агаарын харьцангуй чийгшил 80%-иас их,
- агаарын температур 10 °С-аас доош,
- салхины хурд нь замын тэмдэглэлийн ажилд сөргөөр нөлөөлнө гэж инженер үзвэл

913 ЗАМЫН ТЭМДЭГЛЭГЭЭНИЙ АЖЛЫГ ГҮЙЦЭТГЭХ

Халуун пластик материалаар үсэг, цифр, тэмдэг, үргэлжилсэн ба тасархай шугамыг зурагт үзүүлсний дагуу эсвэл инженерийн зааварчилгаааны дагуу тавина.

Пластик материалыг хайлуулж тунгалаг лактай хамт гадаргуу дээр механик аргаар нэг үеэр тавина. Байнгын ажилд замын тэмдэглэгээний машиныг хэрэглэхээс өмнө гүйцэтгэгч нь тухайн машин нь техникийн шаардлагын дагуу ажиллах хүчин чадалтайг, байнгын ажилд харъяалагдахгүй талбайд талбайн туршилт хийж нотолно. Хэрэв ямар нэгэн тохиргоо хийх шаардлагатай болвол гүйцэтгэгч машинд зохих тохиргоог хийж, эцсийн үр дүн батлагдах хүртэл талбайн туршилтыг дахин хийж гүйцэтгэнэ.

Талбайн туршилтууд хийгдөж дууссаны дараа дадлага туршлагатай хүнээр ажиллуулсан, инженерийн зөвшөөрөл бүхий машиныг байнгын ажилд замын тэмдэглэгээ тавихад ашиглана.

Шаардлагатай гэж үзвэл өдөр бүр замын тэмдэглэгээ дэвсэх орц хэмжээг шалгаж тохируулна.

Пластик материалыг үйлдвэрлэлчийн зааврын дагуу хадгалж бэлтгэнэ.

Замын тэмдэглэгээний будгийг дэвсэх орц хэмжээ нь будах талбайг 3.2 мм-ээс багагүй зузаантайгаар зогсолтгүй будахад хангалттай байх ёстой. Дэвсэх орц хэмжээ нь замын гадаргуугийн бүтцээс хамааран өөрчлөгдөж болох ба үүнийг инженер талбайн туршилт хийх үеэр тогтооно.

914 ТУНГАЛАГ ЛАКААР БУДАХ

Гүйцэтгэгч нь замын тэмдэглэгээний материалыг тавьсан даруйдаа тэмдэглэгээний машиныг нэг хэсэг болох шүршигчээр тунгалаг лакийг

- ажиглах хүч ба материал,
  - гадаргаа хийх,
  - аливаа материалыг тодорхой гүнд ухах,
- орно. Үүнд:
 Дотооны ба километрийн шонгийн ажлын үнэлгээнд дараах ажлууд
 Хэмжинэ.
 Дотооны ба километрийн шонг заасан төрөл тус бүрийн ширхээр
 Нэгж : ширхэг
 (а) Зүйл : Дотооны болон километрийн шонг
- 918 ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР**
 Замын гадаргуу болон бусад гадаргуу дээр тавьсан боловч шаардлага хангаагүй тэмдэглэгээ болон тэмдэглэгээний материалыг гүйцэтгэх ирээдүйд тэдгээр нь дахин ил гарч ирэхгүй байхаар өөрийн зардлаар зайлуулна.
- 917 ЦАНДРИЙ АЖИЛ БА МАТЕРИАЛ**
 Замын тэмдэглэгээний гэрэл ойлогч пластик материал гүйцэд хатгал тэмдэг, хаалт, конус, самбар болон бусад хамгаалалтын хэрэгсэлүүдийг байрлуулах ба бусад шаардлагатай арга хэмжээг авна.
- 916 ТЭЭВРИЙН ХӨДӨЛГӨӨНӨӨС ХАМГААЛАХ**
 Замын тэнхлэгтэй параллель тавигдах тасархай шугамын урт нь зургад үзүүлснээс эсвэл инженерийн зааварчилснаас 150 мм-ээс илүү зөрж эвэр арх хэлбэрээр, түүнээс 20 мм-ээс илүү гажилгүйгээр тавина.
 (д) Эргэлт дээрх цагаан шугам
 Эргэлт дээрх тасархай болон үргэлжилсэн шугамыг хөвч хэлбэрээр бус зөв арх хэлбэрээр, түүнээс 20 мм-ээс илүү гажилгүйгээр тавина.
- (г) Тасархай шугам
 Замын тэнхлэгтэй параллель тавигдах тасархай шугамын урт нь зургад үзүүлснээс эсвэл инженерийн зааварчилснаас 150 мм-ээс илүү зөрж байж болохгүй.
- (в) Чиглэл
 Замын тэнхлэгтэй параллель явах аливаа шугамын ирмэг нь зургад үзүүлснээс эсвэл инженерийн зааварчилснаас 15 м тутамд 10 мм-ээс илүү гажиж болохгүй.
- (б) Байршил
 Үсэг, цифр, тэмдэг, шугамуудын байршил нь зургад үзүүлснээс эсвэл инженерийн зааварчилснаас 20 мм-ээс илүү зөрж болохгүй.
- (а) Өргөн
 Цагаан шугам ба бусад тэмдэглэгээний өргөн нь заасан өргөнөөс 5%-иас илүү хэлбэлзэж болохгүй.
- 915 ХҮЛЦЭХ АЛДАА**
 Замын хөдөлгөөний тэмдэглэгээг дараах хүлцэх алдааныг хэмжээнд нягт нарийн тохируулан хийж гүйцэтгэнэ.
 Тунгалаг лакийг пластик материалд 0.35 кг/м^2 хэмжээгээр буюу инженерийн зааварчилсан хэмжээгээр тавина.
 Хүчээр шүршдэг машиныг ашиглаж болохгүй.
 Үргэлжилсэн ажиглалаагаар шүршинэ. Тунгалаг лакийг өөрийн жингийн

“Сүхбаатар дүүрэг, 9, 11-р хороо, Алтын гудамжныг гадан бошготын гудамж хүртэлх, 7-р хороотой тэнгэ гол гудамж зам
 Техникийн шаардлага

- дохионы ба тэмдгийн шонг үйлдвэрлэх, дагалдах хэрэгслийг бэлдэх, тэдгээрийг хадгалах ба тээвэрлэх,
  - шаардлагын дагуу будах,
  - шонгийн сууринд цутгах М 20 маркийн бетон бэлдэх, цутгах, нягтруулах ба арчлах,
  - үлдсэн ухмалыг буцааж булах ба нягтруулах,
  - ухмалаас гарсан илүүдэл материалыг зөвшөөрөгдсөн газарт аваачиж хаях,
- энэхүү техникийн шаардлагын Зүйл 901-ын шаардлагатай нийцүүлэх.

(б) Зүйл : Хашаа

Нэгж : м

Хашааг метрээр хэмжинэ. Хашааны уртыг инженерийн зааварчилсан уртаар буюу гүйцэтгэлийн уртаар тооцно. Техникийн шаардлагын 100, 200, 300-р бүлгүүдэд заасан гүйцэтгэлийн үүргийн дагуу буюу түр ажилтай холбогдуулан барьсан түр хашаанд төлбөр хийгдэхгүй.

Хашааны ажлын үнэлгээнд дараах ажлууд орно. Үүнд:

- ажиллах хүч, материал ба бэхэлгээг бэлдэх,
- хашааг үйлдвэрлэх, тээвэрлэх ба хураах,
- аливаа материалыг тодорхой гүнд ухах,
- сууринд цутгах М 20 маркийн бетон бэлдэх, цутгах, нягтруулах ба арчлах,
- үлдсэн ухмалыг буцааж булах ба нягтруулах,
- ухмалаас гарсан илүүдэл материалыг зөвшөөрөгдсөн газарт аваачиж хаях,
- энэхүү техникийн шаардлагын 902-р зүйлийн шаардлагатай нийцүүлэх.

(в) Замын байнгын тэмдгүүд

Замын байнгын тэмдгүүдийн ажлын үнэлгээнд дараах ажлууд орно. Үүнд:

- ажиллах хүч, шон ба бусад материал, бэхэлгээг бэлдэх,
- тэмдгийг үйлдвэрлэх, тээвэрлэх ба хураах,
- аливаа материалыг тодорхой гүнд ухах,
- түр тэмдэг тавих,
- М 20 маркийн бетон бэлдэх, цутгах, нягтруулах ба арчлах,
- үлдсэн ухмалыг буцааж булах ба нягтруулах,
- ухмалаас гарсан илүүдэл материалыг зөвшөөрөгдсөн газарт аваачиж хаях,
- энэхүү техникийн шаардлагын 1100-р бүлгийн шаардлагатай нийцүүлэх,

Гудамжны гэрэлтүүлгийн инженерийн зааварчилсан гэрэлтүүлгийн

Нэгж ширхэг

Зүйл: Гудамжны гэрэлтүүлэг (д)

- энэхүү техникийн шаардлагын Бүлэг 904-ын шаардлагатай нийцүүлэх.
- энэхүү техникийн шаардлагын Бүлэг 100-ын шаардлагатай нийцүүлэх.
- ажлын тавцан барих, хаях.
- ухмалаас гарсан илүүдэл материалыг зөвшөөрөгдсөн газарт аваачиж үлдсэн ухмалыг буцааж буцах ба нятруулах.
- М 20 маркийн бетон бэлтгэх, цутгах, нятрүүлгах ба арчлах.
- түр тэмдэг тавих.
- аливаа материалыг тодорхой гүнд ухах.
- ажиллах хүч.
- шон ба бусад материал, бэхлэгээг бэлтгэх.

Хашилтын ажлын нэгж үнэлгээнд дараах ажлууд багтана. Үнд:

Төлбөр хийнэ.

Хашилтын уртыг метрээр хэмжинэ. Инженерийн зааварчилсан уртаар

Нэгж: м

Зүйл: Хамгаалалтын хашилт (г)

Чиглэлийн самбарыг зурагт үзүүлсэн буюу инженерийн зааварчилсан самбар тус бүрийн талбайн хэмжээгээр хэмжинэ.

Нэгж : м²

Зүйл : Чиглэлийн самбар (iv)

Мэдээллийн самбарыг инженерийн зааварчилсан самбарын хэмжээ тус бүрийн ширхэгээр хэмжинэ.

Нэгж : ширхэг

Зүйл : Мэдээллийн самбар (iii)

Зохилуулах, хориглох ба заах тэмдгийг инженерийн зааварчилсан тэмдгийн хэмжээ тус бүрийн ширхэгээр хэмжинэ.

Нэгж : ширхэг

Зүйл : Зохилуулах, хориглох ба заах тэмдэг (ii)

Анхааруулах тэмдгийг инженерийн зааварчилсан тэмдгийн төрөл бүрийн ширхэгээр хэмжинэ.

Нэгж : ширхэг

Зүйл : Анхааруулах тэмдэг (i)

нийцүүлэх.

- энэхүү техникийн шаардлагын 903-р зүйлийн шаардлагатай

ширхэгээр хэмжинэ.

Гудамжны гэрэлтүүлгийн ажлын нэгж үнэлгээнд дараах ажлууд багтана.
Үүнд:

- ажиллах хүч, шон ба бусад материал, бэхэлгээг бэлдэх,
- гэрлийг үйлдвэрлэх, тээвэрлэх ба хураах
- аливаа материалыг тодорхой гүнд ухах,
- түр тэмдэг тавих,
- будах,
- М 20 маркийн бетон бэлдэх, шонгийн дор болон шонг тойруулан цутгах, нягтруулах ба арчлах,
- үлдсэн ухмалыг буцааж булах ба нягтруулах,
- ухмалаас гарсан илүүдэл материалыг зөвшөөрөгдсөн газарт аваачиж хаях,
- энэхүү техникийн шаардлагын Зүйл 905-ын шаардлагатай нийцүүлэх.

(е) Зүйл: Цас, элсний хамгаалалтын далан

Нэгж: м

Цас, хамгаалалтын даланг урт метрээр хэмжинэ. Тэдгээрийн уртыг инженерийн зааварчилсан уртаар авна. Түр ажилтай холбогдуулан барьсан аливаа түр цасны хаалт, элсний хамгаалалтанд төлбөр хийгдэхгүй.

Цас, элсний хамгаалалтын далангийн ажлын нэгж үнэлгээнд дараах ажлууд багтана. Үүнд:

- аливаа материалыг тодорхой гүнд ухах, ачих, тээвэрлэх,
- далангийн материалыг тарааж тэгшлэх, шаардлагатай бол усалж нягтруулах,
- шаардлагатай бол талбайг цэвэрлэх, материал авах болон далан барих газрын өнгөн хөрсийг хуулж зайлуулах,
- материал авсан газрыг зөвшөөрөгдөх хэмжээнд хүртэл эргүүлж булах, тэгшлэх,
- ажил гүйцэтгэхэд шаардлагатай ажиллах хүч, багаж хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж ба эдгээртэй холбогдох жижиг зардлуудын бүрэн төлбөр,
- энэхүү техникийн шаардлагын Зүйл 906-ын шаардлагатай нийцүүлэх.

(ё) Зүйл: Төмөр бетон хашлага

Нэгж: м

Ажлыг инженерийн зааварчилсан уртаар хэмжинэ.

Төмөр бетон хашлага тавих ажлын нэгж үнэлгээнд дараах ажлууд багтана. Үүнд:

- ул хөрсийг нягтруулах,
- хашлага болон бетоныг ачих, тээвэрлэх,
- суурилуулж тавих, заадсыг чигжих,

- арын манаас, чигжээсийг хийх, нягтруулах,
- тавьсан хашлагыг аруулах,
- ажил гүйцэтгэхэд шаардлагатай ажиглах хүч, бараг хэрэглэж, тоног төхөөрөмж ба элгээртэй холбогдох жижиг зардлуудын бүрэн төлбөр,
- энэхүү техникийн шаардлагын Зүйл 907-ын шаардлагатай нийцүүлэх.

- (ж) Замын тэмдэглэгээний халуунаар дэвсгэр гэрэл ойлогч пластик материал
- (i) Зүйл : 150 мм-ийн өргөнтэй үргэлжлсэн цагаан шугам
Нэгж : км
  - (ii) Зүйл : 150 мм-ийн өргөнтэй тасархай цагаан шугам
Нэгж : км
  - (iii) Зүйл : 100 мм-ийн өргөнтэй үргэлжлсэн цагаан шугам
Нэгж : км
  - (iv) Зүйл : Цагаан үсэг, цифр, тэмдэглүүд
Нэгж : м²
- Замын тэнхлэгтэй параллель байрлах цагаан шугамын ажлыг километрээр хэмжинэ. Замын тэнхлэгийг хөндлөн оглох шугамыг метрээр хэмжинэ. Инженерийн зааврын дагуу тавьсан шугамны хэмжсэн уртад төлбөр хийгдэнэ. Тасархай шугамын төлбөрт тасархай зайныг хасалт хийхгүй.
- Үсэг, цифр, тэмдэглүүдийг хавтгай дөрвөлжин метрээр хэмжинэ. Инженерийн зааврын дагуу тавьсан үсэг, цифр, тэмдэглүүдийг хэмжсэн талбайг төлбөр хийгдэнэ.
- Замын хөдөлгөөний тэмдэглэгээний ажлын нэгж ертөт дараах ажлууд багтана. Үүнд:
- бүх шаардлагатай материалуудын хангалт, туршилт, тээвэрлэлт, хэргэлэлт,
  - замын тэмдэглэгээний тоног төхөөрөмж нийлүүлэлт,
  - шаардлага ажиглах хүч,
  - гадаслага хийх,
  - замын тэмдэглэгээ тавих ба тээврийн хөдөлгөөний хяналт,
  - материалыг дэвсгэр хэмжээний өөрчлөлт,
  - хамгаалах арга хэмжээ,
  - энэхүү техникийн шаардлагын Бүлэг 1100-ын шаардлагад нийцүүлэн

БҮЛЭГ 1000 – МАТЕРИАЛ, МАТЕРИАЛЫН ШИНЖИЛГЭЭ

11-214	1001	БҮЛГИЙН ХАМРАХ ХҮРЭЭ
11-214	1002	ГҮЙЦЭТГЭГЧИЙН ХИЙХ ШИНЖИЛГЭЭ
11-214	1003	МАТЕРИАЛЫГ ХҮЛЭЭН ЗӨВШӨӨРӨХ СТАНДАРТ
11-215	1004	ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА
11-215	(a)	Стандартад нийцэх
11-215	(b)	Шилүүр
11-215	1005	ХӨРС БА ХАЙРГА
11-215	(a)	Дээж авах, дээж бэлтгэх
11-216	(b)	Шинжилгээний стандарт аргуд
11-217	1006	ЧУЛУУ, ЧУЛУУН МАТЕРИАЛ, ЭЛС БА ДҮҮРГЭЧ
11-217	(a)	Дээж авах, дээж бэлтгэх
11-217	(b)	Шинжилгээний стандарт аргуд
11-219	1007	ПОРТЛАНД ЦЕМЕНТ
11-220	(i)	Өтгөн битумын шинжилгээ
11-220	(j)	Шингэн битумын шинжилгээ
11-221	(i)	Бронхий зүйл
11-221	(ii)	Өтгөн битум
11-222	(iii)	Шингэн битум
11-222	1010	БИТУМЕН ХОЛЦ
11-222	(a)	Дээж, дээж авах
11-222	(b)	Шинжилгээний стандарт аргуд
11-222	1011	АРМАТУР
11-223	1012	БЕТОН ХООЛОН БА ТОНОГЛОЛ
11-223	1013	ЗАМЫН ТЭМДГҮҮ
11-223	(a)	Замын тэмдгийн будаг
11-224	(b)	Бусад будагд
11-224	1014	ЗАМЫН ТЭМДЭГЛЭГЭЭ
11-224	1015	ЗАМЫН ТЭМДЭГТ ХЭРЭГЛЭХ ОЙЛГОЧ МАТЕРИАЛУУД
11-225	1016	ЗАМЫН ТЭМДЭГТ ХЭРЭГЛЭХ ӨНГӨ
11-225	1017	ЗАМЫН ХАШИЛТ
11-225	1018	ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙН АШИЛГАЛТ, БАРИЛГИЙН АРГАЧЛАЛ, ТЕХНИКИЙН ШААРДЛАЛЫГ БАТАЛГААЖУУЛАХ ТҮРШИЛТҮҮД

БҮЛЭГ 1000 - МАТЕРИАЛ, МАТЕРИАЛЫН ШИНЖИЛГЭЭ

	(a) Лабораторийн туршилтууд	11-225
	(б) Талбайн туршилтууд	11-225
1019	ГАЗАР ШОРООНЫ АЖИЛ, ХУЧИЛТЫН ҮЕҮД БОЛОН УС ЗАЙЛУУЛАХ БАЙГУУЛАМЖ, ХИЙЦҮҮДИЙГ ДАРАХ АЖИЛД БАРИЛГЫН ХЯНАЛТЫН ТУРШИЛТ ХИЙХ	11-227
1020	ТУРШИЛТЫН ДАВТАМЖ	11-228
	(a) Нягтрал шалгах цөмийн багажны тохируулга хийх	11-228
	(б) Туршилтын давтамжийн шаардлагууд	11-228
	(i) Газрын хөрс	11-18
	(ii) Газар шорооны ажил	11-18
	(iii) Хөлдөлтөөс хамгаалах үе	11-18
	(iv) Хоолой ба хийцийг буцааж дарах, дүүргэх болон ухмал гадаргуу	11-18
	(v) Хайрган хөвөө ба хайрган гадаргуу	11-18
	(vi) Суурийн доод үе	11-18
	(vii) Цементээр бэхжүүлсэн суурь	11-18
	(viii) Битумэн хучилтын ажлууд	11-19
1021	ХҮЛЦЭХ АЛДАА	11-234
1022	ХҮЛЦЭХ АЛДААНААС ЗӨРҮҮТЭЙ АЖЛЫГ ЗАСАХ	11-236
1023	ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР	11-238

Барилгын ажиглах бүх материал нь энэхүү шаардлуудад нийцэх ёстой ба инженерийн шаардлагыг хангаж байх ёстой. Хэрвээ энэ тухай заасан байвал, материал нь энэхүү шаардлагын дагуу дурьдсан стандарт шаардлага болон өөр ижил төстэй норм стандарттай нийцэж байх ёстой.

1003 МАТЕРИАЛЫГ БАТАЛГАЖУУЛАХ СТАНДАРТУУД

Инженер нь бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэсэн газарт нь хийх шинжилгээг оролцуулан, төслийн чанарын хяналтын төлөвлөгөөний нэг хэсгийг бүрдүүлж байгаа, эсвэл түүн дээр нэмэгдсэн, гүйцэтгэлийн лабораторийн ажиглалтуудын явуулах бүх шинжилгээг гэрчилж, зааварчилгаа өгөх эрхтэй.

Инженер нь гүйцэтгэлийн дээжлэх ажиглагаа, шинжилгээний байр байгууламж, тоног төхөөрөмж, лабораторийн ажиглалтуудын үйл ажиглалаа болон шинжилгээний үр дүнийг бүртгэл зэрэгт ямар ч үед нөлөөтэй хянаж, шалгах эрхтэй.

Инженер батлагдсан үйлдвэрийн материалыг ажлын талбай дээр татан эдгээр материалын шинжилгээг гүйцэтгэнэ. Шинжилгээний өгөгдлүүдийг нь байгуулаар сайтар төхөөрөмжилсөн хараат бүс шинжилгээний лабораторид болон баталсны дагуу шаардлагатай шинжилгээг явуулахад тохиромжтой буюу эсвэл наймаар үйлдвэрийг гэж үзвэл гүйцэтгэл нь инженерийн зааварчилсан инженер үйлдвэрлэлийн гэржлэж өгсөн шинжилгээний өгөгдлүүдийг зөрчилтэй шинжилгээний өгөгдлүүдийг ориглилд хэлбэрээр нь өгөх ёстой. Хэрвээ шаардлагатай гургадсан бол материалын шинжилгээг үйлдвэрлэсэн газарт нь авуулж болох бөгөөд энэ тохиолдолд гүйцэтгэл нь үйлдвэрлэлийн ажлыг инженерт батлуулахаар өгөхийн өмнө эдгээр шинжилгээний үр дүнийг нэг хувийг инженерт батлуулахаар өгөхөнд болон энэхүү гүйцэтгэл нь шаардлагатай бүх шинжилгээг хийж, материал болон хийгдсэн

Туршилт шинжилгээг гүйцэтгэнэ. Гүйцэтгэл нь ажлыг хэрэглэх бүх материал болон хийгдсэн бүх ажиглах, энэхүү шаардлагын 1120 зүйлд заасан удирдамжаас баталж байна. Төлөвлөгөөний дагуу байх ёстой ба инженертэй өөрөөр зөвшилцөөгүй бол хяналтын шинжилгээний давтамж нь түүний төслийн чанарын хяналтын хангалттай тоног төхөөрөмжөөр хангах ёстой. Гүйцэтгэлийн барилгын 1 лабораторийн нийгнэж, 2 техникч болон 4 туслах ажиглагч) болон шинжилгээ хийх чатвар бүхий ажиглалтууд (талбайн лаборатори бүрт дор хаяж мэрэгжлийн үр чатварын хяналтад шаардлагатай дээж бэлтгэх болон хяналтын төлөвлөгөөний дагуу материалын сонголт, чанарын хяналт болон гүйцэтгэл нь энэхүү шаардлагын дагуу болон гүйцэтгэлийн ажлын чанарын оролцуулан шинжилгээний бүх нөөцийг ашиглан явуулахад ашиглагдана.

1002 ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ХИЙХ ТҮРШИЛТ ШИНЖИЛГЭЭ

Энэ бүлэгт материалын сонголт болон чанар, ажлын арга технологи, тэдгээрийн аргуудыг багтаасан. Барилгын ажлын хяналтанд хэрэглэгдэх туршилт, шинжилгээний үүд болон

1001 БҮЛГИЙН ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Сүхбаатар дүүрэг, 9, 11-р хороо, Алтайн гудамжныг авч үзвэл галдан бошголын гудамж хүртэлх, 7-р хорооллын тэнгэр гол гудамж зам
Техникийн шаардлага

Хэрвээ материал нь үйлдвэрлэгчийн худалдааны нэрээр тодорхойлогдсон бол өөр үйлдвэрлэгчийн бүтээгдэхүүнийг ашиглаж болох ба гэхдээ өөр үйлдвэрлэгчийн бүтээгдэхүүн нь чанарын хувьд нэрлэсэн бүтээгдэхүүнтэй ижил буюу илүү гэдгийг гүйцэтгэгч баталж, инженер зөвшөөрсөн тохиолдолд хүлээн зөвшөөрөх ба инженер урьдчилан зөвшөөрөл өгнө.

Ажилд ашиглахаар төлөвлөсөн бүх материалын дээжийг инженерт өгөх ба төслийн чанарын хяналтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан ба өөрөөр зааварчилсан бол шинжилж, материалыг талбайд нийтэд нь татан авчрахаас өмнө шинжилгээний дүнг инженерээр баталгаажуулахаар өгнө.

Хэрвээ энэхүү шаардлагын дагуу зарим материалыг гадны хараат бус лабораторид шинжлэх шаардлагатай бол гүйцэтгэгч нь үүнээс гарах бүх зардлыг хариуцах ба зардалд дараахи зүйлүүд багтана /гэвч эдгээрээр хязгаарлагдахгүй/. Үүнд:

- Лабораторийн шинжилгээний хөлс
- Дээжээр хангах
- Дээжийг талбайгаас лаборатори руу, шаардлагатай бол буцааж талбай руу тээвэрлэх
- Лабораторийн ажилтнуудын хөлс

Бие даасан лабораторид хийгдэх шинжилгээний төлөвлөгөөг инженерт нэг долоо хоногийн өмнө мэдээлэх ба тэрээр шинжилгээ хийх цагт, газар дээр нь байлцах эрхтэй.

1004 ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГУУД

(а) Шинжилгээний стандарт шаардлагууд ба аргууд

Инженер өөрөөр зааварчлаагүй буюу энэ шаардлагуудад заагдаагүй бол ажилд хэрэглэх бүх материал нь AASHTO-гийн баталсан "Тээвэрлэлт, материал, дээжлэх ба шинжилгээний аргуудын стандарт шаардлагууд"-ад /1A ба 1B Хэсэг/ нийцэж байх ёстой. Ажилд хэрэглэх материалын дээж авах ба шинжилгээний аргууд нь дээр дурдсан AASHTO-гийн хэвлэлийн 2A ба 2B-ийн дагуу байх ёстой.

Энэ шаардлагын дагуу хийгдэх ёстой боловч AASHTO-гийн шинжилгээний аргуудад хамрагдаагүй буюу энэ шаардлагад өөрөөр заагдаагүй шинжилгээний хувьд Британий стандарт шаардлагуудын /эсвэл инженерийн заасан буюу зөвшөөрсөн бусад олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн ижил төстэй шаардлагууд/ заалт хэрэглэгдэнэ.

(б) Шигшүүр

Бүх шинжилгээнд ASTM E11 шигшүүрүүд ашиглагдана. мм болон μm -ээр (микрон) өгсөн шигшүүрийн цувралыг дор үзүүлэв.

Том 100, 75, 63, 50, 37.5, 25.0, 19.0, 16.0, 13.2, 12.5, 9.5, 6.3, 4.75, 4.00 мм

Жижиг 2.80, 2.36, 2.00, 1.70, 1.40, 1.18, 1.00 мм, 850, 600, 500, 425, 355, 300, 250, 212, 180, 150, 125, 75, 63 μm

1005 ХӨРС БА ХАЙРГА

(а) Дээж авах ба дээж бэлтгэх

Шинжилгээний аргуд	Тзүүлэлтүүд
ААШТО Т88-00	Хөрсний ширхэглэлийн бүрэлдэхүүнийг тодорхойлох
ААШТО Т89-02	Хөрсний урсгалтын хязгаарыг тодорхойлох
ААШТО Т90-00	Хөрсний уян налархайн хязгаар ба уян налархайн индекс
ААШТО Т100-03	Хөрсний хувийн жин
ААШТО Т176-02	Анлагсан чулуу ба хөрсөн дэх уян жижиг хэсгүүдийг элсний эквивалент шинжилгээгээр тодорхойлох
ААШТО Т180-01	Хөрсний чийгшил нягтшлийн харьцааг 2.5 кг алхыг 457 мм-ийн өндрөөс унагах аргыг ашиглан тодорхойлох
ААШТО Т191-02	Хөрсний нягтшлийг газар дээр нь элсэн конусын аргаар тодорхойлох
ААШТО Т193-99 (2003)	СВЯ
ААШТО Т238/Т239	Хөрс, хайрга ба дайрганы нягтшлийг газар дээр нь цементин аргаар тодорхойлох
ААШТО Т239	Хөрс, хайрга ба дайрганы чийгшил агуулгыг газар дээр нь цементин аргаар тодорхойлох
ААШТО Т265-93 (2000)	Хөрсний чийгийн агуулгыг лабораторид тодорхойлох
BS 1377 Test 14	Чийгшил-нягтшлийн харьцааг доргиулагч алхаар тодорхойлох
ААШТО Т265-93 (2000)	Чийгийн агуулгыг тодорхойлох (лабораторид)
ААШТО Т217-02	Чийгийн агуулгыг тодорхойлох (талбайд)

Хүснэгт 10-1: Хөрс ба хайрганы шинжилгээний аргуд

Хөрс ба хайрганы шинжилгээг Хүснэгт 11-1-д өрсөн стандарт аргудын дагуу гүйцэтгэнэ.

4.54 кг-ийн алхыг 457 мм-ийн өндрөөс унагах аргыг ашиглан хөрсний нягт-чийгийн харьцааг тодорхойлох ААШТО Т180-01-ийн стандарт аргын дагуу хийгдэх лабораторийн нягтын шинжилгээг "ААШТО Т180-01" гэж тодорхойлно.

Энэ шаардлагын текстэнд "МБД (ААШТО Т180) (Хамгийн их хуурай натрал-ХИХН)-ийн х%", гэсэн нэр томъёо байвал энэ нь нягтруулсан материалын хуурай натрал нь ААШТО Т180-01-ийн натралын х% шинжилгээнээс тодорхойлогдсон хамгийн их хуурай натралын х% байвал нягтшлийн стандартад хүрсэн болохыг тодорхойлно.

(б)

Шинжилгээний стандарт аргуд

- (i) ААШТО Т87-86 (2000) - Эвдэрсэн бүтэцтэй хөрс, хөрсний чулуулгийн дээжийг хуурайгаар балгах, шинжлэх
- (ii) ААШТО Т146-96 (2000) - Эвдэрсэн бүтэцтэй хөрсний дээжийг ноитон аргаар эсвэл Инженерийн зааврын дагуу балгах

Хөрс ба хайрганы дээж авалт, тэдгээрийн дээж балгаллийг дор дурдсан дагуу явуулна.

Хэрвээ инженерийн үзэж байгаагаар гүйцэтгэгчийн санал болгосон нягтруулалтын ажиллагааны үр дүнд материалын шинж чанар нягтруулалтын явцад өөрчлөгдөхгүй бол AASHTO T180-01-ийн нягтруулалтын шинжилгээнд зориулсан дээжүүдийг зохих үеийн нягтруулалтын өмнө авах ёстой бөгөөд хэрвээ материалын шинж чанар нягтруулалтын явцад өөрчлөгдөж байвал шинжилгээнд зориулсан дээжийг бүх нягтруулалт дууссаны дараа авах ёстой.

Нягтруулалтын явцад бутрах магадлалтай материалд хийх нягтшилийн шинжилгээнд тусдаа шинэ дээж шаардлагатай ба энэ дээжийг чийг/нягтын муруй дээрх цэг тус бүрийг тодорхойлох зорилгоор бэлтгэнэ.

Ажилд ашигласан хөрс болон зохист ширхэглэлийн бүрэлдэхүүнтэй материалын талбайн нягтрал ба чийгийн агуулгыг, хэрвээ Инженерийн саналаар эдгээр нь хэрэглэх боломжтой, тохиромжтой байвал, ихэвчлэн AASHTO T310-03-ийн дагуу цөмийн аргуудыг ашиглан тодорхойлно. Хөрсний нягтралыг газар дээр нь элсэн конусын аргаар шинжлэх стандарт арга, AASHTO T191-02 нь нягтын цөмийн шинжилгээний тогтог төхөөрөмжийн ахны тохируулгыг хийх, инженерийн зааврын дагуу ажлын явцад шалгалт/харьцуулалтын шинжилгээг явуулахад ашигладаг.

Доргиурт алх ашиглан явуулах лабораторийн нягтралын шинжилгээ BS 1377 шинжилгээ 14-ийг буталсан чулуун материал, жижиг ширхэггүй хайрган материал, AASHTO T180-01-ийн шинжилгээний дагуу нягтруулалт хийх явцад ерөнхийдөө бутарч болзошгүй зохист ширхэглэлийн бүрэлдэхүүнтэй материалд зориулсан AASHTO T180-01-ийн нягтруулалтын шинжилгээний альтернатив байдлаар, инженерийн зааврын дагуу ашиглаж болно. Энд тодорхойлсны дагуу хамгийн их хуурай нягтралыг зохих шинжилгээний аргаас гарган авч болно. Энэ шаардлагад AASHTO T180-01-г шинжилгээний арга буюу шинжилгээний шалгуур гэж дурдсан тохиолдолд BS 1377 шинжилгээ 14-ийг хувилбар болгон оруулах ёстой.

1006 ЧУЛУУ, ЧУЛУУН МАТЕРИАЛ, ЭЛС БА ДҮҮРГЭГЧ

(a) Дээж авалт ба дээж бэлтгэх

Дээж авалт ба дээж бэлдэлтийг AASHTO T2-91 (2000) /Чулуун материалын дээж авалт/-ийн дагуу гүйцэтгэнэ.

(б) Шинжилгээний стандарт аргууд

Чулуу, чулуун материал, элс ба дүүргэгчийн шинжилгээнүүдийг Хүснэгт 10-2-т өгсөн шинжилгээний стандарт аргуудын дагуу явуулна.

Хүснэгт 10-2: Чулуу, хайрга, элс, дүүргэгч материалын шинжилгээний аргууд

Үзүүлэлтүүд	Шинжилгээний аргууд
Хайрган дахь нэгж жин ба сүвшлийг тодорхойлох	AASHTO T19M-00
Хайрганы потенциал урвалжилт (Химийн арга)	ASTM C289-02
Эрдэс материал дахь 75 мкм-ээс бага ширхэглэлтэй хэсгийг угаах аргаар шинжлэх	AASHTO T11-97 (2000)
Жижиг ширхэглэлтэй хайрга дахь органик хольц	AASHTO T21-00
Жижиг болон том ширхэглэлтэй хайрганы ширхэглэлийн бүрэлдэхүүнийг тодорхойлох	AASHTO T27-99

Энэхүү шинжилгээний зорилго нь хлоридыг тээвэрлэж авчирсан тэг тээр нь түүгээр тодорхойлох аргаар шинжлэх аялал бөгөөд энэ аргаар бохирдсон аяаал зайлуулах арга хэмжээг хурдан авч болно.

(ii) Хайрганы хлоридыг талбайд түүгээр тодорхойлох шинжилгээ (quantitative) шинжилгээ.

0.1 мм-ийн нарийвчлалтай шилүүр дээр үлдсэн ширхэглэл тус бүрийн хамгийн бага хэмжээг 0.075 мм голчтой хавтан бүхий /эсвэл булан төмөр /штангэнцрийг ашиглан хэмжиж тодорхойлно. Шинжилгээг хийсэн ширхэглэлийн тоо болон хэмжилтийг тэмдэглэж авна. Ширхэглэл тус бүрийн хамгийн бага хэмжээг үзүүлэхийг хэмжиж хийсэн ширхэглэлийн тоонд хувааж хамгийн бага дүндэж хэмжээг тодорхойлж гаргана.

(i) Шинжлэх гэж буй материалын фракци тус бүрээс дүүд тал нь 200 ширхэг хайрга байхад тээж авч, тээжийг рифлерээр хуваана. Шинжлэх гэж буй хайрганы хэвийн хэвийн хэмжээний халгасан тэнцэх хэмжээний нүхтэй шилүүр дээр тээжийг шилшх ба шилүүр дээр өнгөрсөн хэсгүүдийг шинжилгээнд хэрэглэж, хэвийн хэмжээ бүхий хайргыг хамгийн бага хэмжээтэй шилүүрээр материалын 85%-иас доошгүй хэсэг нь өнгөрсөн хувь хэмжээгээр тодорхойлно.

(ii) Шинжлэх гэж буй материалын фракци тус бүрээс дүүд тал нь 200 ширхэг хайрга байхад тээж авч, тээжийг рифлерээр хуваана. Шинжлэх гэж буй хайрганы хэвийн хэвийн хэмжээний халгасан тэнцэх хэмжээний нүхтэй шилүүр дээр тээжийг шилшх ба шилүүр дээр өнгөрсөн хэсгүүдийг шинжилгээнд хэрэглэж, хэвийн хэмжээ бүхий хайргыг хамгийн бага хэмжээтэй шилүүрээр материалын 85%-иас доошгүй хэсэг нь өнгөрсөн хувь хэмжээгээр тодорхойлно.

Хүснэгт 10-2-т нарийвчлал үзүүлсэн шинжилгээний стандарт аргуд дээр нэмэлт болон дараахи төстүүдийг тусгасан болно. Үүнд:

ААSНТО Т84-00	Шингээлтийг тодорхойлох	Жижиг ширхэглэлтэй хайрганы хувийн жин ба ус
ААSНТО Т85-91	Шингээлтийг тодорхойлох	Том ширхэглэлтэй хайрганы хувийн жин ба ус
ААSНТО Т96-02	Машингаар тодорхойлох	Бага хэмжээний том ширхэглэлтэй хайрганы эргэлт тээвэрлэх чанарыг Лос Анжелес
ААSНТО Т104-99	Хүхэр хүчлийн натри эсвэл хүхэр хүчлийн магни ашиглаж хайрганы бат бэхийг тодорхойлох	Хайрганы үелэлийг индексийг тодорхойлох
BS 812	Хайрганы үелэлийг индексийг тодорхойлох	Хайрганы бутралтын хэмжээг тодорхойлох
BS 812	Хайрганы бутралтын хэмжээг тодорхойлох	Жижиг ширхэглэлтэй хайрганы хлоридын агуулгыг тодорхойлох
ААSНТО Т265-93	Хайрганы бутралтын хэмжээг тодорхойлох	Хайрганы бутралтын хэмжээг тодорхойлох (лабораторид)
ААSНТО Т217-02	Хайрганы бутралтын хэмжээг тодорхойлох	Хайрганы бутралтын хэмжээг тодорхойлох (талбайд)

1007 ПОРТЛАНД ЦЕМЕНТ

Портланд цементийг, гидравлик цементийн шинжилгээний AASHTO T127 стандартын дагуу дээжлэх ба Портланд цемент AASHTO M85-ийн шаардлагуудад нийцэж байх ёстой.

AASHTO M85-д нийцүүлэхийн тулд Портланд цементийн шинжилгээг хараат бус шинжилгээний лабораторид эсвэл Инженерийн зааврын дагуу гүйцэтгэх ёстой.

Талбайн лаборатори дахь шинжилгээг Хүснэгт 2-3-т өгсөн стандарт аргуудын дагуу гүйцэтгэнэ.

Хүснэгт 10-3: Портланд цементийн шинжилгээний аргууд

Үзүүлэлтүүд	Шинжилгээний стандарт
Шингэн цементийн уусмалын шахалтын бат бэх	AASHTO T106-04
Шингэн цементийн зуурмаг болон уян консистенц бүхий зуурмагийн механик холилт	AASHTO T162-04

1008 БЕТОН

Бетоны дээж авах ба шинжилгээг Хүснэгт 10-4-т өгсөн аргуудын дагуу явуулна. Шинжилгээний загваруудыг 27 ± 2 C-ийн температурт сойхоор тусгасан. Бетонд ашиглах усыг AASHTO T26-ийн дагуу шинжилнэ.

Хүснэгт 10-4: Бетоны шинжилгээний аргууд

Үзүүлэлтүүд	Шинжилгээний аргууд
Цемент ба хайрганы хольцын шүлтлэгийн урвалжилт	ASTM C227-97
Шингэн цемент бетоны суултыг тодорхойлох	AASHTO T119-99
Бетоны эзэлхүүн, жин, гарц, агаарын агуулга	AASHTO T121-97 (2001)
Шингэн цементийн зуурмагийн агаарын агуулга	AASHTO T137-04
Шинэ бетоны зуурмагаас дээж авах	AASHTO T141-01
Бетонд агаар оруулах нэмэлтүүд	AASHTO T157-00
Бетоны урсалт	AASHTO T158-01
Бетоны хүйтэн ба гэсэлтийг тэсвэрлэх	AASHTO T161-00
Портланд цементэд агаар оруулах нэмэлтүүдийг хөлдөөж гэсгээж турших	AASHTO T188-75 (1999)
Шинэ бетон зуурмагийн агаарын агуулгыг эзэлхүүн тодорхойлох аргаар тодорхойлох	AASHTO T196-96 (2000)
Шинэ бетоноос дээж авах аргууд	BS 1881 Part 1
Шинэ бетоныг турших аргууд	BS 1881 Part 2
Шинжилгээний дээжийг бэлтгэх, бэхжүүлэх аргууд	BS 1881 Part 3
Бетоны бат бэхийн шинжилгээний аргууд	BS 1881 Part 4

Шинжилгээний аргуд	Үзүүлэлтүүд
ASTM D 243-02	Эл хөрөнгийн үзүүлэлт
AASHTO T44-03	Битумэн материалын ууршигтай чанар
AASHTO T48-04	Кливлендын заагай сав ашиглаж дөл авалцах температурт тодорхойлох
AASHTO T49-03	Битумын зүү шилдэгийн гүнийг тодорхойлох
AASHTO T51-00	Битумын сунах чанар
AASHTO T55-02	Нефть бүтээгдэхүүн болон битум дэх усны агуулгыг нэрэх аргаар тодорхойлох
AASHTO T78-96	Шингэн битумыг нэрэх

Хүснэгт 10-6: Шингэн битумын шинжилгээний аргуд

Шингэрүүлсэн битумын шинжилгээг Хүснэгт 2-6-д өрсөн аргудын дагуу инженерийн шаардлагад нийцэхүйц харгалзуу шинжилгээний лабораторид явуулна.

Шингэрүүлсэн битумын шинжилгээ (ii)

Шинжилгээний аргуд	Үзүүлэлтүүд
AASHTO T44-03	Битумэн материалын ууршигтай чанар
AASHTO T48-04	Кливлендын заагай сав ашиглаж дөл авалцах температурт тодорхойлох
AASHTO T49-03	Битумын зүү шилдэгийн гүнийг тодорхойлох
AASHTO T51-00	Битумын сунах чанар
AASHTO T53-96	Битумын зөөлрөх температур
AASHTO T55-02	Нефть бүтээгдэхүүн болон битум дэх усны агуулгыг нэрэх аргаар тодорхойлох
AASHTO T102-83 (2000)	Битумын цаган түршилт
AASHTO T179-04	Битумд халууны болон агаарын үзүүлэх нөлөө
AASHTO T201-03	Битумын кинематик зунгаарал
AASHTO T202-03	Битумын зунгаарлыг вакууман капиллар вискометрээр тодорхойлох
AASHTO T228-04	Харас хатуу битумэн материалын хувийн жин
DIN 51011	Хатуу болон харас хатуу битумын харгалзуу температурт тодорхойлох /фраассын арга/

Хүснэгт 10-5: Өрсөн битумын шинжилгээний аргуд

Өрсөн битумын шинжилгээг Хүснэгт 2-5-д өгөгдсөн аргудын (2002 онд хийсэн хамгийн сүүлийн үеийн залруулгыг тооцно) дагуу явуулна.

Өрсөн битумын шинжилгээ (i)

1009 БИТУМЭН БАРЦАЛДУУЛАГЧ

	(2000)
Дөл авалцах температур нь 93.3 С-ийн градусаас бага байх материалд зориулж задгай сав бүхий аппаратаар битумын дөл авалцах температурыг тодорхойлох	AASHTO T79-96 (2000)
Битумын цэгэн туршилт	AASHTO T102-83 (2000)
Битумд халууны болон агаарын үзүүлэх нөлөө	AASHTO T179-04
Битумын кинематик зунгаарал	AASHTO T201-03
Битумын хувийн жинг тодорхойлох	AASHTO T228-04
Хатуу болон хагас хатуу битумын хэврэгших температурыг тодорхойлох /Фраассын арга/	DIN 51011

(a) Битумэн барьцалдуулагчид тавих шаардлага

(i) Ерөнхий зүйл

Битумэн барьцалдуулагчийг ажлын талбайд авчрахын өмнө гүйцэтгэгч, нийлүүлэх материал нь энэхүү стандартын шаардлагад нийцэж байгааг батлах зорилгоор үйлдвэрлэгчийн сертификат, дээж, зохих шинжилгээний тайлан зэргийг инженерт ирүүлнэ. Энэ зорилгоор 200 тонн болон түүнээс бага хэмжээгээр авчирч буй хэмжээ нь нэг хэсэг болно. Хэрвээ нэг удаагийн татан авчралт нь 200 тонноос илүү байвал тэр хэсгийн 200 тонн бүр нь тусдаа хэсэг гэж тооцогдоно.

Нүх цоорхой гарсан, эвдэрсэн контейнерт авчирсан битумэн барьцалдуулагчыг хүлээн авахгүй.

(ii) Өтгөн битум

Өтгөн битум нь хучилтын асфальт бетон хольцонд хэрэглэгдэнэ. Асфальт бетон хольцонд хэрэглэх 90/130-ийн өтгөн битумийн хувьд битум нь Хүснэгт 10-7-д өгсөн шаардлагыг хангах ёстой.

Хүснэгт 10-7: 90/130 Өтгөн битумийн техникийн шаардлага

Шинжилгээний нэр	Хамгийн бага	Хамгийн их
25 С хэм дэх зүү шигдэлт /100 гр, 5 сек/ 0.1 мм	91	130
Дөл авалцах температур /квивлендийн задгай аяга/	220	-
25 С хэм дэх сунах чадвар, 5 см/мин.,см	60	-
Трихлорэтиленд уурших чанар, %	99	-
Зуухны туршилтын дараа халаах үед гарах алдагдал, %	-	0.5
Үлдэгдлийн зүү нэвчилт, оригиналын хувь	50	-
Фраассын хагарлын цэг, С	-17	-
Зөөлрөх цэг /цагираг ба бөмбөлөгийн аргаар/	43	-

Бетоныг аргатуулах гал нь хүснэгт 10-9-д өрсөн AASHTO стандарт техникийн шаардлагауд болон Британий стандартуудын аль нэгэнд нь нийцж байх

1011 АРМАТУР

Шинжилгээний аргын стандартууд	Шинжилгээний аргын стандартууд	Шинжилгээний аргын стандартууд
AASHTO T168-03	AASHTO T168-03	AASHTO T168-03
AASHTO T209-99	AASHTO T209-99	AASHTO T209-99
AASHTO T230-68	AASHTO T230-68	AASHTO T230-68
AASHTO T245-97	AASHTO T245-97	AASHTO T245-97
AASHTO T269-97	AASHTO T269-97	AASHTO T269-97

Хүснэгт 10-8: Битумэн хольцын шинжилгээний аргууд

- (a) Дээж ба дээж авалт
- (б) Шинжилгээний стандарт аргууд

1010 БИТУМЭН ХОЛЦЫН

Дунд зэрэг хурдтай өтгөрдөг шингэн битум нь AASHTO стандарт техникийн шаардлагын 82 Шингэн битум (дунд зэрэг хурдтай өтгөрдөг төрөл)-ийн бүх шаардлагауд нийцэх ёстой.

Түргэн өтгөрдөг шингэн битум нь AASHTO стандарт техникийн шаардлагын 81 Шингэн битум (түргэн өтгөрдөг төрөл)-ийн бүх шаардлагауд нийцэх ёстой.

(iii) Шингэн битум

Зунаарлын шаардлагауд	Зунаарлын шаардлагауд
AASHTO M226	AASHTO M226
Стандарт нафтын уусмал ашиглах хэсэгчилсэн шинжилгээ	Стандарт нафтын уусмал ашиглах хэсэгчилсэн шинжилгээ
Усны агуулга	Усны агуулга
25 C хэм дэх хувийн жин	25 C хэм дэх хувийн жин

ёстой. Гүйцэтгэгч нь бүх арматурын цувимлын шинжилгээний тайланг ирүүлнэ. Арматур тохирох техникийн шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг шалгахын тулд инженерийн шаардлагад нийцэхүйц бие даасан шинжилгээний лабораторид шинжлэх ёстой.

Хүснэгт 10-9: Арматурын шинжилгээний аргууд

Үзүүлэлтүүд	Стандартын дугаар
Бетоны арматурт хэрэглэх хэв гажсан ба хавтгай ган	AASHTO M 31M-03
Бетоны арматурт хэрэглэх хэв гажсан ган утсан тор	AASHTO M 221M-03
Бетоны арматурт хэрэглэх хэв гажсан ган утас	AASHTO M 225M-03
Бетоны арматурт хэрэглэх сунгаж хүчитгэсэн ган	BS 4449
Бетоны арматурт хэрэглэх ган тор	BS 4483

1012 БЕТОН ХООЛОЙ

Бетон хоолой Хүснэгт 10-10-т дурдсан AASHTO стандарт техникийн шаардлагуудад нийцэж байх ёстой. Гэхдээ хэмжээ ба арматурын деталиудыг зургийн ботид үзүүлнэ.

Хүснэгт 10-10: Бетон дугуй ба дөрвөлжин хоолойн хэсэглэлд тавигдах техникийн шаардлага.

Үзүүлэлтүүд	Техникийн шаардлагын дугаар
Төмөр бетон хоолой, үерийн шуудуу, ариутгах татуургын хоолой (метр)	AASHTO M 170M-04
Төмөрбетон дөрвөлжин хоолой, үерийн шуудуу, ариутгах татуургын хоолой (метр)	AASHTO M 259M- 00, AASHTO M 273M - 00

Бетон хоолойны бетон нь энэхүү техникийн шаардлагын Бүлэг 700-ийн шаардлагад нийцэх ёстой.

Төмөр бетон хоолойны арматур нь AASHTO M 170M-ийн шаардлагад нийцсэн байна.

Төмөрбетон дөрвөлжин хоолойны арматур нь AASHTO M 259M - 00, AASHTO M 273M - 00-ийн шаардлагад нийцсэн байна.

Бүх бетоныг эргүүлэх буюу доргиох аргаар нягтруулна.

Бүх бетон хоолойг Хүснэгт 10-10-т өгсөн зохих стандарт техинкийн шаардлагын дагуу хатаах ёстой. Хоолойг бэлдсэнээс хойш 21 хоногийн дараа ажилд хэрэглэх ёстой. Цутгасан өдрийг хоолойн дээр арилахгүй байдлаар бичнэ.

Бетон хоолойг Хүснэгт 10-10 дахь зохих стандарт шаардлагын дагуу шинжилнэ.

1013 ЗАМЫН ТЭМДЭГ

(a) Замын тэмдгийн будаг

- (e) Гэрэл ойлгогч материал нь үйлдвэрлэлийн зааврийн дагуу цэвэрлэж буцахад дахин сэрэгдэж байх ёстой.
- (e) Гэрэл ойлгогч материал нь ус, зөөлөн нөлөө, тосон давирхай болон метанохоор улаахад арилахгүй байх ёстой.
- (e) Замын заалтын ойлгогч материалыг метилийн спирт, керосин юмуу тосон давирхайд 10 минут, эсвэл ксилол буюу толуолд 1 минут дүрхэхэд хайлах буюу цэвэрлүүтэх, эсвэл завсар үүсэх ёгүй. Гэрэл ойлгогч материал нь ус, зөөлөн нөлөө, тосон давирхай болон метанохоор улаахад арилахгүй байх ёстой.
- (f) 20 С хамт замтайн тэмдгийн ойлгогч гадаргуу дээр 25 мм-ийн голчтой ган төмбөргийг 2 м-ийн өндөрөөс унагаахад цохилтын цагийн орчимд мэр нэг мэдэгдэхүйц харгал үүсэх юмуу хуурах ёгүй.
- (f) 20 орчим мм-ийн голчтой хүрээг 20 хамийн дулаанд тойруулан нугалахад 0.5 мм-ийн зузаантай хөнгөн цагаан дэвсгэр дээр наасан ойлгогч материалд мэр нэг харгал үүсэхгүй байх ёстой.
- (f) 20 орчим мм-ийн голчтой хүрээг 20 хамийн дулаанд тойруулан нугалахад 0.5 мм-ийн зузаантай хөнгөн цагаан дэвсгэр дээр наасан материалд түүнийг найлвартай тогтоон барьж байх шаардлагатай.
- (g) Давуу нь ойлгогч материал дээр тогтоо үүсэх ёгүй. Давуу нь ойлгогч материалд ирмэг зах нь ямар нэг байдалаар хуиларч эргэхгүй байх ёстой. Байлгахад ирмэг зах нь ямар нэг байдалаар хуиларч эргэхгүй байх ёстой. Гэмтэхгүй, мөн хуурахгүй байх ёстой. 25 С-ийн хэмд усан дотор 8 цаг ийн хэмд хүрээг цохиход салгахгүй, гараар зөөвөрлөхөд савтаж Ойлгогч гадаргууг үндсэн суурь материал дээр тогтоох наалт нь 20 С-д байх ёстой.
- (g) Замын тэмдгийн ойлгогч 45 градусын өнцгөөр, Улаанбаатараас баруун тийш харуулж, босоо байрлуулж 2 жил гадаа ил хөрөлгөхөд мэр нэг харгал үүсэхгүй байх ёстой. Хөдөлгөөний хяналтад зориулсан ойлгогч самбар, т заасан нөхцлүүдийг хангасан байх ёстой.
- (a) Ойлгогч материал нь ямар ч өнцгөөс харахад тасралтгүй ойлгогч гадаргуутай байна. Энэ нь гадаргуугийн дор суулгасан бөөрөнхий хэлбэрийн линз бүхий толигор нимгэн халснаас бүрдэх ба ар тал нь хамгаалалттай, дэвсгэр үе хийсэн, наалдамтгай байна. Үнэ бүрийн элементийг хослуулах нь гэрлийн бүс линз төрлийн оптик ойлгогч системийг бий болгоно. Гэрэл ойлгогч материалыг үйлдвэрлэлийн гаргасан зааврын дагуу хэрэглэх ёстой.

1015 ЗАМЫН ТЭМДЭГ ХИЙХЭД ЗОРИУЛСАН ОЙЛГОГЧ МАТЕРИАЛ

Замын тэмдэгтээг буцах бүдгийг ААSНТО М 249, Цагаан ба шар өнгийн ойлгогч термопластик материал (хатуу хэлбэр), ба ААSНТО М 247, Замын хөдөлгөөний будагт хэрэглэх шилэн будаг, т заасан шаардлагыг хангасан шилэн дэвсгэрийг ашиглан гэрэл ойлгох чанартай болгоно.

1014 ЗАМЫН ТЭМДЭГЛЭГЭЭ

- (b) Бусад будаг
- Ажилд хэрэглэх бусад бүх бүдгийг Инженер батална.
- Замын тэмдэг, шон ба тоноглолыг бэлтгэх, засварлах, буцахдаа МNS 4597: 2003 стандартын шаардлагын дагуу гүйцэтгэнэ.

1016 ЗАМЫН ТЭМДГҮҮДИЙН ӨНГӨ

Замын тэмдэг, шон ба бусад тоноглолд хэрэглэх стандартын өнгө нь дараахи Британий стандартуудад заасны дагуу байна. Үүнд:

Улаан	BS 381 C No. 537
Цэнхэр	BS 4800 No. 18 E 53
Шар	BS 381 C No. 537
Ногоон	BS 4800 No. 14 C 39
Саарал	BS 4800 No. 10 A 11
Шаргал	BS 381 C No. 352
Цагаан	BS 873 Хэсэг 1 - Бүлэг 1-3.2
Хар	BS 873 Хэсэг 1 - Бүлэг 1-3.3

1017 ХАШЛАГА

Хашлага болон түүний бүрдэл хэсгүүд нь AASHTO M180- Замын хашлаганы хавиргат ган төмөр-т заасан шаардлагыг хангасан, А ангиллын, 1 дүгээр төрлийн ган байна.

1018 ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙН АШИГЛАЛТ, БАРИЛГЫН АРГАЧЛАЛ БА ТЕХНИКИЙН ШААРДЛАГЫГ БАТАЛГААЖУУЛАХ ТУРШИЛТУУД

а) Лабораторийн шинжилгээ

Газар шорооны ажил болон хайрган өнгөн үед ашиглах байгалийн гаралтай ба боловсруулсан материалын лабораторийн туршилт шинжилгээг гүйцэтгэгч байгууллага нь инженертэй зөвлөлдөж гүйцэтгэнэ. Материалын стандартад тодорхойлсон эцсийн бүтээгдэхүүнд тавих шаардлага болон барилгын ажилд хяналт тавих зорилгоор газар дээр нь хялбар тодорхойлж болох материалын шинж чанарын хооронд харилцан уялдааг бий болгохын тулд ийм туршилтуудыг хийдэг.

Хольцын хувьд стандартын тодорхой шаардлагыг хангасан ба инженерийн хүлээн зөвшөөрсөн материалуудыг энэ техникийн шаардлагын Зүйл 1118 (б) дэх шаардлагыг хангаж байх газар дээр нь хийх туршилт шинжилгээнд ашиглана. Ийм туршилтаар төлөвлөсөн хольцыг ашиглан хучилтын үед тодорхой шаардлагыг хангах эсэхийг харуулах юм.

Лабораторийн туршилтыг хольц ба байгалийн гаралтай материал дээр хийж гүйцэтгэх ба үүн дээр тулгуурлан гүйцэтгэгчийн урьдчилан төлөвлөсөн материалыг энэ техникийн шаардлагын Зүйл 1118 (б)-ийн дагуу газар дээр нь туршихаас доод тал нь хоёр долоо хоногийн өмчө урьдчилсан төлөвлөгөөгөө инженерт танилцуулна.

(б) Талбай дээрх туршилтууд

Барилгын ажилд ашиглахаар гүйцэтгэгчийн төлөвлөсөн тоног төхөөрөмж, аргачлалын дагуу бүх газар шорооны болон хайрган үед ашиглах материалын дэвсэх, нягтруулах бүрэн хэмжээний талбайн туршилтуудыг гүйцэтгэгч хийж гүйцэтгэнэ. Гүйцэтгэгч нь холих хувь хэмжээг нэгэн жигд байхыг баталгаажуулах ба материалыг нэгэн ижил

Гүйцэтгэгч нь материалыг дэвсгэж, боловсруулалт хийж, шаардлагад нягтралын түвшин хүртэл нягтрлуулахад түний тоног төхөөрөмж болон барилгын аргачлал тохирч байгаа эсэх, түүнчлэн дууссан газар шорооны ажил эсвэл хүчлэлтийн үед тавигдах тодорхой шаардлагуйг хангах ажил хийгдэх өргөнийг бүхэлд нь хамарна. Материалыг тодорхойлогдсон гүнд хүрэх хүртэл нь дэвсгэж байрлуулна. Түршилтийн талбай нь материалыг шаардлагуйг дагаж хамруулахад нийцэхгүй байгаа талбайг хамруулахад шаардлагуйг цаашид үргэлжлүүлнэ.

Гүйцэтгэгч нь ажлын хөтөлбөртөө талбайн түршилт явуулах болон шаардлагад шилжүүлж төлөвөнө. Хүчлэлтийн үед бүр дээр хийх түршилтийг гүйцэтгэгч энэ үед дээр бүрэн хэмжээний ажлыг эхлэх санал тавихаас 21 хоногийн өмнө явуулна.

Талбайн түршилт хийх бүрт нягтрлуулалтын түвшин бүрт дараахи өгөгдлийг бүртгэж авна. Үүнд:

- Түршилтаас өмнөх материалын найрлага ба зэрэглэл
- Нягтрлуулалтаас хойших материалын найрлага ба зэрэглэл
- Нягтрлах үеийн чийгийн агуулга, тодорхойлосон нягтрлуулалтын хамгийн тохиромжтой чийгийн агуулга
- Нягтрлуулах техникийн төрөл, хэмжээ, дүгнэний даралт, дорилтын давтамж, өнгөрөх тоо
- Талбайн түршилтийг явуулахын өмнө болон түршилт явуулах хугацааны түршилт дээжинд хэмжсэн хамгийн их хуурай нягтрал эсвэл төлөвлөсөн нягтралын аль тохирох нь
- Эцсийн нягтрал
- Нягтрлуулсан үеийн зузаан
- Инженерийн зааварласан бүсэд холбогдох мэдээлэл

Түршилт хийх талбай бүр нь 100 м-ийн уртай байх ба барилгын ажил хийгдэх өргөнийг бүхэлд нь хамарна. Материалыг тодорхойлогдсон гүнд хүрэх хүртэл нь дэвсгэж байрлуулна. Түршилтийн талбай нь материалыг шаардлагуйг дагаж хамруулахад нийцэхгүй байгаа талбайг хамруулахад шаардлагуйг цаашид үргэлжлүүлнэ.

Гүйцэтгэгч нь ажлын хөтөлбөртөө талбайн түршилт явуулах болон шаардлагад шилжүүлж төлөвөнө. Хүчлэлтийн үед бүр дээр хийх түршилтийг гүйцэтгэгч энэ үед дээр бүрэн хэмжээний ажлыг эхлэх санал тавихаас 21 хоногийн өмнө явуулна.

Талбайн түршилт хийх бүрт нягтрлуулалтын түвшин бүрт дараахи өгөгдлийг бүртгэж авна. Үүнд:

- Түршилтаас өмнөх материалын найрлага ба зэрэглэл
- Нягтрлуулалтаас хойших материалын найрлага ба зэрэглэл
- Нягтрлах үеийн чийгийн агуулга, тодорхойлосон нягтрлуулалтын хамгийн тохиромжтой чийгийн агуулга
- Нягтрлуулах техникийн төрөл, хэмжээ, дүгнэний даралт, дорилтын давтамж, өнгөрөх тоо
- Талбайн түршилтийг явуулахын өмнө болон түршилт явуулах хугацааны түршилт дээжинд хэмжсэн хамгийн их хуурай нягтрал эсвэл төлөвлөсөн нягтралын аль тохирох нь
- Эцсийн нягтрал
- Нягтрлуулсан үеийн зузаан
- Инженерийн зааварласан бүсэд холбогдох мэдээлэл

иж бүрдэл өгөгдлүүдийг тодорхойлох зорилгоор цаашид хийх лабораторийн шинжилгээ болон талбайн туршилтууд ийм судалгаанд хамрагдана.

Барилгын ажлын санал болгосон аргачлалыг талбайд туршсан туршилтын явцад бүртгэгдсэн иж бүрдэл өгөгдлүүдийг инженер зөвшөөрөх нь энэхүү техникийн шаардлагыг хангах аливаа хариуцлагаас гүйцэтгэгчийг чөлөөлөхгүй.

1019 ГАЗАР ШОРООНЫ АЖИЛ, ХУЧИЛТЫН ҮЕ БОЛОН УС ЗАЙЛУУЛАХ ХИЙЦ, БАЙГУУЛАМЖИЙГ БУЦААЖ ДАРАХ АЖЛЫН БАРИЛГЫН ХЯНАЛТЫН ТУРШИЛТ

Энэ техникийн шаардлагууд, техникийн шаардлагуудын Зүйл 109-ийн дагуу зохиогдсон төслийн чанарын хяналтын төлөвлөгөө болон инженерийн явуулах чанарын баталгааны туршилтын дагуу, бүх газар шорооны ажил, хучилтын үе, ус зайлуулах хийц, байгууламж нь барилгын чанарын туршилтанд хамрагдана. Гүйцэтгэгч ажлынхаа дэс дарааллын дагуу ийм хяналтын туршилтыг явуулах хугацааг ажлын төлөвлөгөө болон тендэртээ тооцсон байх ёстой.

Дараагийн барилгын ажил эхлэхийн өмнө гүйцэтгэгч нь газар шорооны ажлын хэсэг бүрийн үе бүрт, хучилтын ажил, ус зайлуулах хийц, байгууламжийг буцааж дарах ажлуудад инженерийн зөвшөөрлийг бичгээр авна. Тухайн ажлын хэсэг энэ техникийн шаардлагуудын дагуу хийгдэж байна гэж гүйцэтгэгч үзсэн тохиолдолд л ийм хүсэлтийг гаргана. Ийм хүсэлтэд энэхүү техникийн шаардлагуудын 1102 ба 1119-р Зүйлд заасны дагуу гүйцэтгэгчийн хийх шинжилгээний дүнгийн хувиудыг хавсаргана.

Үүний дараа инженер тухайн хэсэгт нүдэнд ил ус тогтсон, давхраатсан, материал овойж гарсан /тэгшилсэн хэсэгт ил үзэгдэх/ эсэх, чулууны ялгарал, том хэмжээтэй материал байгаа эсэх, холилт ба нягтруулалт нь нэгэн жигд эсэхийг шалгана. Биечлэн шалгасан шалгалт нь хангалттай тохиолдолд инженер баталгаа гаргах замын хэсгийг шалгана. Эдгээр шалгалтын үр дүнг инженер гүйцэтгэгчид бичгээр мэдээлэх ба үүний зэрэгцээ тухайн үе болон хэсгийг хүлээн авах буюу татгалзах шийдвэрээ гаргана.

Инженер өмнөх үеийг бичгээр баталгаажуулж, хүлээн авах хүртэл дараагийн үеүдэд хийгдэх ажлыг ямар ч тохиолдолд эхлүүлэхгүй. Гүйцэтгэгч нь батлуулахаар мэдүүлсэн ажлын нөхцөл байдлыг хамгаалах, хадгалах хариуцлагыг бүрэн хүлээнэ.

Ямар нэг үеийг баталгаажуулсны дараа 24 цагаас илүү хугацаанд хамгаалалтгүй орхисон тохиолдолд гүйцэтгэгч энэ үеийг дахин батлуулахаар хүсэлт гаргана. Хэрвээ инженер шаардвал, энэ үе дээр хяналтын тэгшилгээ, барилгын хяналтын туршилт, зөвшөөрөгдөх алдааны шалгалтыг энэхүү техникийн шаардлагын дагуу явуулна.

Ямар нэг үеийг инженер баталгаажуулсан боловч, гүйцэтгэгч тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, усанд автах болон бусад шалтгаанаар үүссэн эвдрэлийг засах хариуцлагыг хүлээнэ. Үенд ямар нэгэн эвдрэл гарвал түүнийг дахин тэгшлэх, нягтруулах, барилгын хяналтын туршилт ба зөвшөөрөгдөх алдааны шалгалтыг энэхүү техникийн шаардлагын дагуу явуулна.

1020 ТҮРШЛЭЛТЭН ДАВТАМЖ

(а) Натралын шинжилгээний цөмийн төхөрөмжийн тохируулга

Талбайн хуурай натралыг тодорхойлох зорилгоор ерөнхийдөө цөмийн аргыг ашиглана. Анхны тохируулга, тохируулгын муруйн зохицуулалт, натралын шинжилгээний цөмийн төхөрөмжийн өдөр бүрийн стандартжуулалт нь АASHTO T310 - "Хөрс ба хөрс-хайрганы натрал ба чийгийн агуулгыг цөмийн арга ашиглан газар дээр нь тодорхойлох", -ийн шаардлагад нийцэж байх ёстой. Муруйн тохируулгыг АASHTO T191 - "Хөрсний натралыг элсэн конусын аргаар газар дээр нь тодорхойлох", -тай параллелиар хийх ёстой.

(б)

Цагтамжийн шаардлага
Шинжилгээний давтамж нь энэхүү техникийн шаардлагын Зүйл 109-ийн дагуу гаргасан гүйцэтгэлийн төслийн хяналтын төлөвлөгөөний дагуу байх ёстой ба дор дурдсан наад захын шаардлагыг хангаж байх ёстой.

(i)

Тохируулгын шинжилгээний дагуу
Барилгын ажлын төрөл бүрт тохируулгын шинжилгээний дагуу нь Хүснэгт 10-11-д заасны дагуу байна.

Хүснэгт 10-11: Тохируулгын шинжилгээний дагуу

Д/д	Ажлын төрөл	АASHTO стандарт	Бусад шинжилгээ
1	Ул хөрсийг нягтруулах	T180-01	
		T191-02	
		T217-02	
		T265-93 (2000)	
		T310-03	
2	Далан барих	T88-00	
		T89-02	
		T90-00	
		T180-01	
		T191-02	
		T217-02	
		T265-93 (2000)	
		T310-03	
3	Хөдөлгөөс хамгаалах үе	T11-97 (2000)	
		T88-00	
		T89-02	
		T90-00	
		T180-01	
		T191-02	
		T217-02	
		T193-99 (2003)	
		T265-93 (2000)	
		T310-03	
4	Хайргын хөвөө ба хайргын хүчилт	T11-97 (2000)	
		T88-00	
		T90-00	

		T180-01	
		T191-02	
		T193-99 (2000)	
		T217-02	
		T265-93 (2000)	
		T310-03	
5	Суурийн доод үе	T88-00	(i) чийг хэмжигчээр хийх түргэн арга
		T89-02	
		T90-00	
		T150	
		T191-02	
		T193-99 (2003)	
		T265-93 (2000)	
		T310-93	
6	Буталсан чулуун суурь үе	T27-99	BS812
		T84-00	
		T85-91 (2000)	
		T96-02	
		T104-99 (2003)	
		T180-01	
		T191-02	
		T265-93 (2000)	
		T310-03	
7	Ухмалыг буцааж дарах болон хийцэд дүүргэлт хийх	T11-97 (2000)	
		T27-99	
		T88-00	
		T89-02	
		T90-00	
		T180-01	
		T191-01	
		T193-99 (2003)	
		T217-02	
		T265-93 (2000)	
		T310-03	

(ii) Шинжилгээний давтамж

Ажилд хэрэглэх материалын эх үүсвэр бүрт хийгдэх наад захын шинжилгээний давтамжийг Хүснэгт 10-12-д үзүүлэв.

Хүснэгт 10-12: Шинжилгээний давтамж

Д/д	Ажлын төрөл	Шинжилгээ	Хамгийн бага давтамж
1	Ул хөрсийг нягтруулах	Чийг – Нягтын харьцаа	3000 м ² буюу трассын дагуу 250 м-т нэг шинжилгээ
		Нягтруулалтын өмнөх чийг	1000 м ² буюу трассын дагуу 100 м-т нэг шинжилгээ
		Талбайн хуурай нягт	500 м ² буюу нэг хэсэгт 2

		хөрсний даацын үзүүлэлт - CBR (3 багц дээж)	250 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Ширхэглэлийн бүрэлдэхүүн	250 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Нягтруулалтын өмнөх чийг	Үе бүрийн 500 м ² тутамд нэг шинжилгээ
		Талбайн хуурай нягт	250 куб.м тутамд буюу замын хэсэг бүрт 3 шинжилгээ
6	Цементээр бэхжүүлсэн суурь үе	Чийг – Нягтын харьцаа	500 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Цементийн агуулга	500 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Үелзлийн индекс	500 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Ус шингээлт	500 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Лос Анжелесийн Эпэгдал	500 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Ширхэглэлийн бүрэлдэхүүн	250 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Нягтруулалтын өмнөх чийг	Үе бүрийн 500 м ² тутамд нэг шинжилгээ
		Талбайн хуурай нягт	250 куб.м тутамд буюу замын хэсэг бүрт 3 шинжилгээ
7	Ухмалыг буцааж дарах болон хийцэд дүүргэлт хийх	Чийг – Нягтын харьцаа	250 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Ширхэглэлийн бүрэлдэхүүн	500 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Хөөлтийн хувь ба хөрсний даацын үзүүлэлт CBR (3 багц дээж)	500 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Уян харимхайн индекс	500 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Урсгалтын хязгаар	500 куб.м тутамд 1 шинжилгээ
		Нягтруулалтын өмнөх чийг	300 куб.м тутамд 2 шинжилгээ
		Талбайн хуурай нягт	300 куб.м тутамд 2 шинжилгээ

Хэрвээ хийгдсэн шинжилгээ болон шинжилгээний иж бүрдэл нь тохирохгүй буюу тогтмол бус бол эдгээр шинжилгээг давтан явуулах буюу инженерийн зааврын дагуу шинжилгээний давтамжийг ихэсгэж болно.

Инженерийн тодорхойлсны дагуу шинэ материал бүрт дээр дурдсанаар дор хаяж, 2 иж бүрдэл шинжилгээг, материалын чанараас үл хамааран явуулна.

(i) Битумэн хучилтын ажлууд

(a) Барьцалдуулагч

AASHTO T144, T49 ба T202-ийн дагуу шинжилгээг ажлын өдөр бүр, талбайд татан авчирсан 20,000 литр тутамд дор хаяж нэг удаа явуулна. Зүйл 209-ийн шаардлагыг хангах шинжилгээнүүдийг талбайд татан

Битум цацраг ба Битум түрхэг	(i) Барьцалдүүлчийн чанар	Дээж болон шинжилгээний тоо нь тухайн багц болон заасны дагуу байна.
------------------------------	---------------------------	--

Шинжилгээний давтамж

- Сүвшил
  - Нат
  - Ширхэглэлийн бүрэлдэхүүн
  - Битумын агуулга
- (d) Битум хольц (нягтруулсан үеэс авсан цилиндрэн дээж) Битум хольцын дараахи шинж чанарыг нягтруулсан үеэс ухаж авсан цилиндр хэлбэрийн хос дээжийн хольцын 600 м² тутамд дор хаяж нэг удаа тодорхойлно. Үнд:
- Битумын агуулга,
  - Ширхэглэлийн бүрэлдэхүүн,
  - Маршалын тогтвортой байдал,
  - Урсгал
  - Шингэсэн үс
  - Сүвшил
- (r) Тодорхойлогдсон орчны төрөлд тохирох битум хольцийн дараахи шинж чанарыг хойх төхөөрөмжөөс гарсан дээжийг 4 цаг тутамд тодорхойлно.
- Битум хольц (асфальт заводоос)
- Үед тодорхойлно.
- (в) Ширхэглэлийн бүрэлдэхүүн болон задгай үеийн нягтыг ашигласан нунтгийн 50 тонн тутамд нэг удаа болон нунтгийн эх үүсвэр өөрчлөгдөх эрдэс нунтаг
- Ширхэглэлийн бүрэлдэхүүн
  - Лос анжелесийн алагдэл
  - Сульфат натрийн бат бэх
  - Төлзийн индекс
  - Элсний эквивалент
  - Урсгал давс ба хорт бодис
  - Хольсон хайра дахь бодит болон илэрхий хувийн жин
  - Сүвшил
- (б) Хайра
- авчирсан 20,000 литр тутамд дор хаяж нэг удаа явуулна.
- Дор жаргасан хайраны шинж чанарыг хайраны шинэ эх үүсвэр бүрийг нээсний дараа болон хайраны шинж чанар өөрчлөгдсөн байж магадгүй гэж ижэнэр үзсэн тохиолдолд, түүнчлэн үйлдвэрлэсэн материалын 500 м² тутамд дор хаяж нэг удаа тодорхойлно.

	(ii) Барьцалдуулагчийн температур	Тогтмол ойр ойрхон авна
	(iii) Барьцалдуулагч хэрэглэх норм	500 м ² тутамд 1 шинжилгээ ба өдөрт 2-оос доошгүй удаа
Асфальт бетон	(i) Барьцалдуулагчийн чанар	Дээж болон шинжилгээний тоо нь тухайн багц болон заасны дагуу байна.
	(ii) Чулууны цохилтын бат бэх / Лос Анжелесийн элэгдэл	50 м ³ буталсан чулуунд 1 шинжилгээ
	(iii) Үелэлийн индекс ба суналтын индекс	50 м ³ буталсан чулуунд 1 шинжилгээ
	(iv) Хаятгай хэсэг	Эхлээд эх үүсвэр бүрээс 3 дээж авна. Дараа нь чулуулгийн чанарт гарсан өөрчлөлтөөс хамааран дээж авч шинжилнэ
	(v) Бат бэх (Магнийн болон натрийн сульфатаар хийх)	Эхлээд эх үүсвэр бүрээс дээж арга тус бүрээр тодорхойлно. Дараа нь чулуулгийн чанарт гарсан өөрчлөлтөөс хамааран дээж авч шинжилнэ
	(vi) Ус шингээлт	Эхлээд эх үүсвэр бүрээс 3 дээж авна. Дараа нь чулуулгийн чанарт гарсан өөрчлөлтөөс хамааран дээж авч шинжилнэ
	(vii) Элсээр орлуулах туршилт	Шаардлагатай үед
	(viii) Уян налархайн индекс	Шаардлагатай үед
	(ix) Гөлгөр чулууны хэсэг	Шаардлагатай үед хагас нягт асфальт бетон / Асфальт бетонд хийнэ
	(x) Цуурсан гадаргууны эзлэх хувь	Хайрга хэрэглэж байгаа үед 50 м ³ чулуунд 1 шинжилгээ
	(xi) Хольцны бүрэлдхүүн	400 тон хольц тутамд хольцны бүрэлдхүүн хэсэг бүрээс авсан дээж болон хатаагчаас гаргасан хайрганы хольцонд иж бүрэн шинжилгээ хийх ба өдөрт 1 заводод 2-оос доошгүй шинжилгээ хийнэ
	(xii) Хольцны тогтворжилт	400 тонн хольц тутамд Маршалын 3 иж бүрдэл дээжийг бэлдэж тогтворжилт, урсалт, нягт, сүвэгшил зэргийг өдөрт 1 заводод 2-оос доошгүй байхаар шинжилгээ хийнэ
	(xiii) Хольцны усанд мэдрэмтгий чанар	Эхлээд эх үүсвэр бүрээс 3 дээж авна. Дараа нь чулуулгийн чанарт гарсан өөрчлөлтөөс хамааран дээж авч шинжилнэ

1021 ХҮЛЦЭХ АЛДАА

Шардлагагаар үед асфальт бетонд хийнэ	(xiv) Холцны хөөлтийн туршилт	Тотмол ойр ойрхон авна	(xv) Халагч дахь барьцалдугаарчдын дулаан, хатагч дахь чулууны дулаан, холцныг дэвсгэж нятрүүлж байх үеийн дулааныг хянах	400 тонн холц тугамд өдөрт 1 заваагаар 2-оос доошгүй байхаар шинжилгээ хийнэ	(xvi) Барьцалдугаарчдын орг болон холцныг бүрэлдхүүнийг хянах	Холцны жин болон дэвсгэж үеийн зузааныг шалгах замаар байна хянана.	(xvii) Холцыг дэвсгэх номыг хянах	(xviii) Нятрүүлсан үеийн нягт	250 м ² талбайд 1 шинжилгээ
---------------------------------------	-------------------------------	------------------------	---	--	---	---	-----------------------------------	-------------------------------	--

Сүхбаатар дүүрэг, 9, 11-р хороо, Алтайн гудамжны гол гудамж зам
Техникийн шаардлага

(а) Хэвтээ тэнхлэг

Замын хэвтээ тэнхлэг нь зургаат үзүүлсэн юмуу зургаанаас тооцож гаргасан замын хүчлэгийн тэнхлэгээс тодорхойлогдоно. Дэвссэн хүчлэгийн тэнхлэгийн координатуудын нарийвчлал ± 10 мм-ийн дотор байвал зохино.

(б) Хүчлэгийн үзүүлэлт

Дурын 100 метрийн дотор 5 цэгт хэмжсэн хүчлэгийн аль ч үеийн дундаж зузаан нь инженерийн зааварласан юмуу тогтоосон зузаанаас 100%-иас багалий, 120%-иас ихгүй байна. Үүний дээр, хүчлэгийн аль ч үеийг дурын цэгт хэмжсэн зузаан нь инженерийн зааварласан юмуу эсвэл техникийн шаардлагад зааснаас 95%-иас бага, 125%-иас их байх ёсгүй.

(в) Далан ба хүчлэгийн үзүүлэлтийн төвшин

Хүчлэгийн үзүүлэлтийн болон далангийн дээд үеийн гадаргуугийн аливаа цэгт хэмжсэн төвшин ба зургаанаас тооцсон зохих төвшингийн хоорондох зөрүү нь хүснэгт 10-13-д үзүүлсэн хүлцэх алданаас илүү байх ёсгүй.

Хүснэгт 10-13-д заасан шаардлагыг хангаж байгаа эсэхийг баталгаажуулахын тулд, инженерийн сонгосон цэгүүдэд, замын тэнхлэгийн талрууд 10 м тугамд, тухайн үеийн голд болон хоёр захагд гадаргуугийн төвшинийг хэмжихээс гадна гол замын суурийн болон өнөн хүчлэгийн талрууд дээр тэнхлэгээс хоёр тийш хөндөгдөнд 1.75м-т, салаа замын суурийн болон өнөн гадаргуу дээр тэнхлэгээс хоёр тийш хөндөгдөнд 1.75м-т, салаа хөндөгдөнд 1.0м-т тус тус нэмэлт хэмжилт хийнэ. Үүлээр дээр төвшин болон хэмжилтийн аргаар хийх бөгөөд талруугийн байршил инженер тодорхойлно.

(г) Хүчлэгийн төвшин байдал

Инженерийн сонгосон газарт 3 м-ийн төмөр бейкийг замын тэнхлэгт паралель буюу перпендикуляр ба ирүүлж хүчлэгийн үзүүлэлтийн болон далангийн дээд үеийн гадаргуугийн жигд байдлыг шалгана. Бейкийн доор гарах зайн хамгийн их зөвшөөрөгдөх хэмжээг хүснэгт 10-13-д үзүүлнэ.

Үүнээс гадна зургаат заасан талруугийн болон хөндөгдөлийн налуу нь хүснэгт 10-13-т үзүүлсэнээс зөрөх ёсгүй.

Хүснэгт 10-13: Хучилтын үеүдийн болон далангийн дээд үеийн гадаргуугийн хүлцэх алдаа

Үеүүд	Гадаргуугийн төвшингийн хамгийн их гажилт	3м-ийн рейкийн доорх хамгийн их зай	Хөндлөн болон налууугийн хамгийн их гажилт
Асфальт бетон хучилт	± 5 мм	3 мм	±0.20%
Нягт асфальтан суурь	± 6 мм	5 мм	± 0.20%
Цементээр бэхжүүлсэн Суурь	±10 мм	8 мм	±0.25%
Суурийн доод үе ба хөвөө	± 15 мм	12 мм	±0.40%
Далангийн дээд үе	± 25 мм	20 мм	±0.50%

(д) Далан ба ухмалын налуу

Засаж тэгшилсэн ба нягтарсан ухмал ба далангийн налууугийн хүлцэх хэмжээ +0,20 байхыг зөвшөөрнө. Өөрөөр хэлбэл, хэрэв далангийн налуу нь 1: 2 (босоо 1-д хэвтээ 2) бол огцом налууугийн зөвшөөрөгдөх хэмжээ нь 1: 2-оос ихгүй (Б:Х), аажим налууугийн зөвшөөрөгдөх хэмжээ нь 2:2-оос илүүгүй (Б:Х) байна гэж ойлгоно.

(е) Далан ба ухмалын өргөн

Замын тэнхлэгээс ухмалын хажуу налууугийн доод зах хүртэл хэмжсэн хэвтээ зай нь ± 200 мм байх ба энэ нь ухмалын ёроолын өргөний зөвшөөрөгдөх хүлцэх алдаа болно.

Замын тэнхлэгээс дүүргэлтийн налууугийн дээд зах хүртэл хэмжсэн далангийн өргөн нь ба зурагт үзүүлснээс багагүй, эсвэл зурагт үзүүлсэнээс +100 мм-ээс ихгүй байна.

(ё) Хажуугийн шуудууны гүн

Тэгшилсэн хөвөөний ирмэг ба хажуугийн шуудууны ёроолын төвшингийн зөрүүгээр хэмжигдсэн шуудууны гүн нь зурагт үзүүлсэн гүнээс багагүй, эсвэл мөн хэмжээнээс 100 мм-ээс ихгүй байна.

(ж) Бетон байгууламжууд

(i) Тулгуур хэсгийн бетон элементүүд

Тулгуур хэсгийн бетон элементийн хүлцэх алдааг Хүснэгт 10-14-т үзүүлэв.

147

Хүснэгт 10-14: Тулгуур хэсгийн бетон элементүүдийн хүлцэх алдаанууд

100.1.1.2.2.2	Ангилал	100.1. үлцэх алдаа
	Тогтоосон хөндлөн огтлолын хэмжээсүүдийн гажилт	+ 10 мм, - 5 мм
	Тогтоосон байршлаас шилжүүлэх зөрүү	10 мм

(а) Газар шорооны ажиг

Аль нэг хүлцэх андаа техникийн шаардлагын зүйл 1021-т зааснаас зөрсөн тохиолдолд гүйцэтгэгч зөрүүтэй хийгдсэн хүчилт, газар шорооны ажиг, буюу далангийн дээд үеийн ажлын талбайг бүрэн хэмжээгээр тодорхойлж, дор дурдсан байдлаар дахин засч явбална. Далин засварлах талбайн хамгийн бага хэмжээ нь өнгөн хучилтаас бусад үедэд 3м өргөн, 30м уртай байна. Харин асфальтбетон хучилтын засварыг нийт өргөнөөр нь хуулж авч хийх ба уртыг инженер тодорхойлно. Гүүр хоолойн хувьд:

1022 ХҮЛЦЭХ АЛДАНААС ЗӨРҮТЭЙ АЖЛЫГ ЗАСАХ

Хэрэв өөрөөр заагаагүй бол, эсхүү техникийн шаардлагад тодорхойлсон хэмжээ нь хамгийн бага буюу хязгаарлагдмал хэмжээ бөгөөд төслийн чанарын хяналтын төлөвлөгөөнд тусгагдсанаар юмуу эсвэл техникийн шаардлагын бүлэг 200-д тогтоосон давтамжаар хийгдсэн бүх туршилт, шинжилгээ нь тухайн хэсгүүдэд тодорхойлсон хэмжээтэй хамттай багаар авахад тэнцүү байх нөхцөлд ажлыг хангалттай болсон гэж үзнэ.

(3) Барилгын ажлын хяналтын шинжилгээ

Хүлцэх андаа	Ангилал
+ 10 мм, - 5 мм	Хавтан дам нуруу, хайрцган дам нуруу, Т хэлбэрийн дам нурууны зузааны гажилт
+ 10 мм, - 5 мм	Торны зузааны өөрчлөлт
±5 мм	Нийт өргөн, гүний өөрчлөлт
±10 мм	Шонгийн хоорондох нийт зай болон уртын гажилт
5 мм	3м гадаргуугийн тэгш байдлыг шалгах шугамын доорхи гадаргуугийн тэгш байдлын гажилт

100.1.1.2.2.3.1.1 Хүснэгт 10-15: Тулах хэсгийн бетон элементийн хүлцэх андаа

Тулах хэсгийн бетон элементийн хүлцэх андааг хүснэгт 10-15-т үзүүлнэ.

(ii) Тулах хэсгийн бетон элементүүд

100.1.1.2.2.2	Ангилал	Гадаргуугийн дээд хэсгийн тогтоосон өндрийн гажилт	±10 мм
		Тогтоосон тулгуур хэсгийн өндрийн зөрүү	±5 мм
		Нийт өндрийн эргүүрийн гажилт	10 мм
		3м гадаргуугийн тэгш байдлыг шалгах шугамын доорхи гадаргуугийн тэгш байдлын гажилт, тулгуурын хэсэгт	3 мм
		3м гадаргуугийн тэгш байдлыг шалгах шугамын доорхи гадаргуугийн тэгш байдлын гажилт, бусад бүх газарт	5 мм

Хэрэв ухмалын налуу нь заагдсан налуугаас илүү огцом, далангийн налуу нь илүү хавтгай байвал налууг заагдсан хэмжээнд хүртэл засаж тэгшилнэ. Хэрэв далангийн налуу нь заагдсан хэмжээнээс илүү огцом байвал гүйцэтгэгч налууг шатлан ухаж гарсан материалыг зайлуулаад, оронд нь ижил төрлийн дүүргэгч материалыг дэвсэж нягтруулан налууг тэгшлэх ажлыг техникийн шаардлагын бүлэг 300-д нийцүүлэн гүйцэтгэнэ. Ухмалын налуу нь заагдсанаас хавтгай болсон бол илүү ухсан газар шорооны ажилд төлбөр хийгдэхгүй бөгөөд хэрэв илүү ухсанаас хөрсний тогтворгүйжил үүсэх буюу элэгдэлд орвол гүйцэтгэгч өөрийн зардлаар зохих шаардлагын хэмжээнд засварлах ёстой.

Хэрэв ухмалын өргөн заагдсан өргөнөөс бага, эсвэл далангийн өргөн тогтоосон хэмжээнээс их байвал гүйцэтгэгч ухмал ба даланг заасан хэмжээнд хүртэл засаж тэгшилнэ. Ухмалын өргөн нь заагдсан өргөнөөс их буюу далангийн өргөн заагдсанаас бага байгаа хэсэгт гүйцэтгэгч техникийн шаардлагын бүлэг 500-гийн дагуу налууг шаталж дүүргэгч материал дэвсэж нягтруулан налууг тэгшилж засна.

Хэрэв хажуугийн шуудууны гүнийг заагдсан гүнээс бага хийсэн бол зохих хэмжээнд хүртэл нь тэгшилж янзална. Өөрийн шуудууны гүнийг заагдсан хэмжээнээс илүү гүнтэйгээр гүйцэтгэсэн хэсэгт гүйцэтгэгч тогтоосон гүнд хүртэл хөрсийг сийрэгжүүлэн, зохистой дүүргэгч материалыг дэвсэн ХИХН-ийг нээд зах нь 90% (AASHTO T180) байхаар нягтруулна.

Далангийн өндөрлөгөө, хиймэл байгууламжийн ойролцоох буцаан дүүргэлтийн ажлын чанарын шинжилгээний дүн нь техникийн шаардлагад заасан хэмжээнд хүрэхгүй байгаа хэсэгт гүйцэтгэгч үеийн нийт зузаанд дахин боловсруулалт хийнэ. Дахин засварлах талбай нь зөвшөөрөл авахаар танилцуулсан нийт хэсэг бүхлээрээ байх юмуу эсвэл шинжилгээний үр дүн муу гарсан байршлаас инженерийн саналаар хоёр тийш дор хаяж 50м-ийн уртад, уг хэсгийн нийт өргөнөөр тогтоосон хэсэг байна.

- (б) Шороон далангийн төвшингийн доорхи хөлдөлтөөс хамгаалах үе /300 мм/

Далангийн дээд үеийн төвшин ба өргөн нь хүлцэх алдааны хасах тал руу хэтэрсэн бол, техникийн шаардлагад нийцүүлэх үүднээс үеийг нийт гүнд нь дахин засварлаж хийнэ. Дахин хийх хэсэг нь дор хаяж 30 м урт, 3 м-ийн өргөнтэй байх буюу эсвэл инженерийн тодорхойлсон талбай байна. Харин тухайн үеийн төвшин ба өргөн нь хүлцэх алдааны нэмэх тал руу хэтэрсэн бол техникийн шаардлагад заасан хэмжээнд хүртэл хусаж, тэгшилж янзална.

Хэрэв далангийн дээд үеийн ажлын чанарын шинжилгээний дүн нь техникийн шаардлагад заасан хэмжээнд хүрэхгүй байгаа хэсэгт гүйцэтгэгч үеийн нийт зузаанд дахин боловсруулалт хийнэ. Дахин засварлах талбай нь зөвшөөрөл авахаар танилцуулсан нийт хэсэг бүхлээрээ байх юмуу эсвэл шинжилгээний үр дүн муу гарсан байршлаас инженерийн саналаар хоёр тийш дор хаяж 50м-ийн уртад, уг хэсгийн нийт өргөнөөр тогтоосон хэсэг байна.

- (в) Суурь болон буталсан чулуун суурь үе

Хэрэв суурийн төвшин ба өргөн, түүнчлэн гадаргуугийн жигл байдал нь хүлцэх алдаанаас хэтэрсэн, мөн суурийн доод үеийн төвшин ба өргөн нь хүлцэх алдаанаас хасах тал руу зөрүүтэй байвал эдгээрийг нийт гүнд нь хуулан авч, дахин шинээр дэвсэх ажлыг техникийн шаардлагад нийцүүлэн хийнэ. Харин суурийн доод үеийн төвшин ба өргөн нь хүлцэх

Материалын шинжилгээ, барилгын туршилт болон барилгын хялалтын шинжилгээнд зориулж тусгаа хэмжилт болон төлбөр хийгдэхгүй. Гүйцэтгэл үйлдвэр болон үйлдвэр эзэн үүхэнэ гэдгийг техникийн шаардлагын Бүлэг 1000-ийн бүх шаардлагыг хангах зарчлыг тусгасан гэж тооцно.

1023 ХЭМЖИЛТ БА ТӨЛБӨР

Далин хийх талбай нь зөвшөөрөл авахаар танилцуулсан нийт хэсэг бүхлээрээ байх юмуу эсвэл шинжилгээний үр дүн муу гарсан байршлаас инженерийн саналаар хоёр тийш дор хаяж 15м-ийн уртад, үг хэсгийн нийт өргөнөөр тогтоогдсон хэсэг байна.

Хэрэв асфальт бетон хучилтын чанарын шинжилгээний үр дүн нь техникийн шаардлагатай нийцэхгүй байвал гүйцэтгэл үйлдвэр зугаанаар нь инженерийн тогтоосон уртаар хуулан авч, техникийн шаардлагын дэргэд нь нийцээгүй хэсгийг зарчлыг зөвшөөрөл авахаар танилцуулж зорж зайлуулна. Тохиролтой гүйцэтгэл инженерийн зөвшөөрсөн тоног төхөөрөмжөөр, алдаанаас нэмэх тал руу их хэмжээгээр зөрж, хэтэрхий зузаан тавигдсан ажиглалаагаар, хучилтын нийт өргөнөөр гүйцэтгэнэ. Хучилт хүлцэх индүүлдэж нягтруулна. Далин шинээр хийх ажлыг нэг удаагийн холын талбайг дэвсэн техникийн шаардлагад заасан хэмжээнд хүртэл өргөж буюу инженерийн зааварчилсан хэмжээгээр хуулан авч, шинэ гүйцэтгэл тухайн үеийн нийт зузаанаар нь, дор хаяж 30м-ийн үрт, 3м-ийн 1021-т заасан хүлцэх алдаанаас хасах тал руу хэтэрсэн байвал хучилтын зузаан нь хэтэрхий бага буюу техникийн шаардлагын зүйл

(г) Асфальт бетон хучилт

Далин хийх талбай нь зөвшөөрөл авахаар танилцуулсан нийт хэсэг бүхлээрээ байх юмуу эсвэл шинжилгээний үр дүн муу гарсан байршлаас инженерийн саналаар хоёр тийш дор хаяж 50м-ийн уртад, үг хэсгийн нийт өргөнөөр тогтоогдсон хэсэг байна.

Хэрэв суурь болон суурийн доод үеийн барилгын ажлын чанарын шинжилгээний дүн нь техникийн шаардлагад заасан хэмжээнд хүрэхгүй байгаа хэсэг гүйцэтгэл үйлдвэр болон үйлдвэр эзэн үүхэнэ гэдгийг техникийн шаардлагад заасан хэмжээнд хүртэл хусаж, тэгшиж болох боловч инженер зөвшөөрөөгүй тохиролтой үеийн нийт гүнд нь хуулан авч, далин шинээр дэвсэнэ. Далин хийх хэсэг нь дор хаяж 30 м үрт, 3 м-ийн алдаанаас нэмэх тал руу хэтэрсэн, гэхдээ энэ нь 50мм-ээс их бол

Сүхбаатар дүүрэг, 9, 11-р хороо, Алттайн гудамжнаас Галдан ботштын гудамж хүртэлх, 7-р хорооллын тэнгэр гудамж зам
Техникийн шаардлага

Бүлэг 1100 - Байгаль орчныг хамгаалах

Төрөл	Хүний нөөц	Ажил, хөдөлмөр	Хөрөнгийн үнэмлэхүй хэмжээний өөрчлөлт
1100	1100	1100	1100
1101	1101	1101	1101
1102	1102	1102	1102
1103	1103	1103	1103
1104	1104	1104	1104
1105	1105	1105	1105
1106	1106	1106	1106
1107	1107	1107	1107
1108	1108	1108	1108
1109	1109	1109	1109
1110	1110	1110	1110

БҮЛЭГ 1100 - БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ

1100 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ

1101 Ерөнхий

Техникийн шаардлагын энэхүү хэсэг нь байгаль орчныг хамгаалах үүднээс гүйцэтгэгчийн явуулах үйл ажиллагаануудад тавигдах хязгаарлалтыг тогтоож байгаа юм.

Гүйцэтгэгч нь урьдчилан сэргийлэх болон зайлшгүй шаардлагатай бүхий л арга хэмжээнүүдийг авч явуулах бөгөөд талбай дээр болон талбайгаас гадна хийгдэх ажлын гүйцэтгэл, холбогдох ажлуудыг энэ техникийн шаардлагад тодорхойлогдсон хууль, байгаль орчны зохицуулалтын шаардлагуудын дагуу хийгдэж байхаар явуулна.

Ажлын гүйцэтгэлээс үүсэн гарах аливаа саад бэрхшээлээс урьдчилсан сэргийлэх арга хэмжээнүүдийг авч явуулна. Нэгэнт бий болсон саад бэрхшээлийг гарсных нь дараа арга хэмжээ авахаас илүү түүнийг эх үүсвэр дээр нь дарж арилгах боломжтой бүхий л арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

Ашиглагдаж буй орд болон ойролцоох газруудад хог хаягдал, муудсан зүйл, хортой бодис илэрсэн тохиолдолд гүйцэтгэгч тэр бүх материалыг холдуулан цэвэрлэж өртөгдсөн газар нутгийг анхны байдалд нь оруулахаар сэргээх ажлуудыг инженерийн зааварчилгааны дагуу хийнэ.

1102 Усны чанар

Гүйцэтгэгч ажлын гүйцэтгэлээс болж усаар хангах ба усыг зайлуулах ажиллагаанд ямар нэгэн саад гарах мөн усны эх, нөөц бохирдох зэргээс урьдчилан сэргийлнэ.

Тоосжилтыг багасгах зорилгоор усыг тогтмол ба дахин дахин ашиглаж байдаг газруудад усан дахь ямар нэг бодис, биетүүдийг ёроолд нь тунаж үлдээх зорилгоор тусгай зориулалтын усан савыг суурилуулна. Бодис биетүүдийг тунасны дараагаар усыг тоосжилтыг багасгах болон ямар нэг зүйлийг зайлахад хэрэглэнэ.

Талбай дээр гарсан ус болон бусад шингэн хаягдлуудыг цуглуулж ямар нэг бохирдол үүсгэхгүй байхаар талбай дахь тодорхой нэг газар эсвэл талбайгаас гадна асгаж зайлуулах хэрэгтэй.

Гүйцэтгэгч ажлын явцад үүсэн гарсан ямар нэг зүйлийг инженер болон холбогдох албаны хүмүүсийн зөвшөөрөлгүйгээр гол ус руу хийж болохгүй.

Гүйцэтгэгч нь талбайн дотор болон ойролцоо байгаа гол горхи, шуудуунд ажлын явцад гарсан хог хаягдал, материалууд хаяхгүй байлгах талаар бүх арга хэмжээг авна.

Гүйцэтгэгч гол горхи, суваг, шуудуу, жалга, нуур болон бусад ижил төстэй зүйлсийг ажлын гүйцэтгэлээс үүсэж бий болох бохирдлоос хамгаална.

1103 Агаарын чанар

Гүйцэтгэгч нь агаарын чанарт нөлөөлж болзошгүй тоос, хийн газ болон бусад агаарт байгаа хортой нөлөөллийг багасгах ажлын аргачлалыг боловсруулах замаар агаарын чанарт нөлөөлж байгаа сөрөг нөлөөлөлүүдийг багасгана.

Гүйцэтгэгч үйлдвэрлэлийн явцад материалуудыг боловсруулах болон ашиглах үед үүсч буй тоосыг дарах үүднээс байнга усалж байхаас гадна хуурай болон салхитай улиралд, нөөцөд хадгалагдаж байгаа материалуудыг чийглэж байна. Мөн онцгой тохиолдлоос бусад тохиолдолд, материал болон хог хаягдлыг зөвхөөс өмнө чийглэнэ.

Ил ачаа ачсан машин тоос шороо бохирдол үүсгэж байдаг учир ачааг ачихдаа

Техникийн шаардлагын энэхүү нөхцлийн заалтуудыг хангах үүднээс гүйцэтгэлийн хийж гүйцэтгэсэн ажлуудыг тусад нь хэмжихгүй. Гүйцэтгэлийн ажлын тоо хэмжээний үнэ өргөтгөн ажлуудыг шаардлагыг хангахтай холбогдон гарах зардлыг багтаасан гэж үзэх ба эдгээртэй холбоотой бүх нөхөн төлбөрийг гүйцэтгэлийн тал төлнө гэж үзнэ.

1107 Хэмжилт

Гүйцэтгэлийн үйл ажиллагааны тохиолдол үүссэн үед хэрхэн эдгээр арга хэмжээг хэрэглэх болон эдгээрийг хэрэгжүүлэх талаар ажиглагчид зориулсан сургалтыг хэрхэн зохион байгуулах талаархи төлөвлөгөө зэргийг боловсруулж илгээлт танилцуулна.

1106 Үйлдвэрлэл ба агаарын хамга

Гүйцэтгэлийн үйлдвэрлэл, тус, химийн гаралтай бодис асрахаг тохиолдолд авах арга хэмжээг төлөвлөнө.

1105 Хаягдал материалыг хянах

Гүйцэтгэлийн үйлдвэрлэл болон бусад таларх үйл ажиллагааны үр дүнд үүссэн бүх төрлийн хаягдал хянах үүрэгтэй. Хянах болон хянах ажиллагаа болон нөөцөд бүх төрлийн бензин, тос, битумэн хольц зэрэг зүйлс орохгүй. Мөн гүйцэтгэлийн үйлдвэр хаягдлыг зайлуулах хаях орон нутгийн нутгийн хууль дүрэм болон илгээлт танилцуулж хангахуйц арга хэмжээг засварлаж байна.

1104 Дуу чимээ

Гүйцэтгэлийн ажлыг төлөвлөх, гүйцэтгэх үед дуу чимээг байгаль орчинд сөрөг нөлөө үзүүлэх зүйл гэж үзэх ёстой.

Гүйцэтгэлийн үйлдвэрлэл, барилгын ажлын явц болон тоног төхөөрөмж ажиллаж байх үед шаардлагатай, хэтэрхий чанга дуу чимээ гаргахгүй байлгах үүднээс шаардлагатай арга хэмжээг авна. Гүйцэтгэлийн үйлдвэрлэл, барилгын ажлын явц болон дуу чимээг багасгах үүднээс үйлдвэр, завод, тоног төхөөрөмж механизм болон дуу намсгах төхөөрөмжийг байнга ариунжруулж байх үүрэгтэй. Гүйцэтгэлийн үйлдвэрлэл, барилгын ажлын явц болон тоног төхөөрөмж ажиллаж байх үед шаардлагатай, хэтэрхий чанга дуу чимээ гаргахгүй байлгах үүднээс шаардлагатай арга хэмжээг авна. Энэ арга хэмжээнд замыг тодорхой хугацаанд урсах ажил багтана.

Тэвшинд тааруулан ачсан байна. Агаарын бохирдол, тоос шороо үүсгэх материалтай материалыг ачихдаа тэвшиндээс дээш гаралгүй бэрзэгтэн бүтээгдээгүй хучиж цэвэр нямбай орчинд ачиж тээвэрлэнэ. Бэрзэгтэн бүтээгдээгүй материалыг хучихдаа нурхал болон бусад аюулгүй байдалтай хангах зорилгоор тэвшинд ирмэгээс доош тал нь 300мм доош илүү гаргаж хучсан байна.

Сүхбаатар дүүрэг, 9, 11-р хороо, Алтвийн гудамжныг авч үзсэн бодлогын гүйцэтгэл, 7-р хорооллын тусгай зориулалтын гудамж хуртал, 7-р техникийн шаардлага